

به نام یزدان پاک

همه می سوال های

باستان شناسی

(جلد ۴)

۱۳۹۶-۱۳۹۸

تالیف و تدوین

گروه مولفین پردازش

سرشناسه	: گروه مولفین پردازش
عنوان و پدیدآور	: همه سوال‌های باستان‌شناسی (جلد ۴) / تالیف و تدوین: گروه مولفین پردازش
مشخصات نشر	: تهران: پردازش، ۱۴۰۳
مشخصات ظاهری	: ۱۷۲ ص
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۲۳۳-۹۴۰-۹
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیپا
موضوع	: باستان‌شناسی -- دانشگاه‌ها و مدارس عالی -- ایران -- آزمون‌ها
موضوع	: باستان‌شناسی -- آزمون‌ها و تمرین‌ها (عالی)
موضوع	: آزمون دوره‌های تحصیلات تکمیلی -- ایران
رده‌بندی کنگره	: LB۲۳۵۳/۲۳۷۶۸۵ ۱۴۰۳
رده‌بندی دیویی	: ۳۷۸/۱۶۶۴
شماره کتابخانه ملی	: ۶۷۸۶۳۶۵

حق چاپ محفوظ و متعلق به ناشر است.

همه سوال‌های کارشناسی ارشد باستان‌شناسی (جلد ۴). ۱۳۹۸-۱۳۹۶

تالیف و تدوین	: گروه مولفین پردازش
ناشر	: پردازش
چاپ اول	: ۱۴۰۳
تعداد	: ۱۰۰
حروفچینی	: پردازش
لیتوگرافی	: پردازش
چاپ و صحافی	: پردازش
قیمت	: ۴۵۰۰۰۰ تومان

نشر پردازش

تهران: میدان انقلاب، خیابان فروردین، خیابان شهدای ژاندارمری، روبه‌روی اداره پست،

پلاک ۱۳۲ و ۱۳۰ ساختمان پردازش

تلفن: ۶۶۹۷۵۵۶۶ (خط ۱۰۰) دورنگار: ۶۶۴۰۷۴۰۸

www.Pardazesh.org

سایت برتر کشور در چهارمین و پنجمین همایش ملی تجارت الکترونیک

فهرست مطالب

آزمون کارشناسی ارشد باستان شناسی ۱۳۹۶

۷	..... ماد و هخامنشی
۹	..... پاسخ نامه ماد و هخامنشی
۱۶	..... پارت و ساسانی
۱۸	..... پاسخ نامه پارت و ساسانی
۲۶	..... دوره اسلامی
۲۹	..... پاسخ نامه دوره اسلامی
۴۵	..... ماقبل تاریخ ایران
۴۷	..... ماقبل تاریخ ایران
۵۶	..... ماقبل تاریخ بین النهرین
۵۸	..... پاسخ نامه ماقبل تاریخ بین النهرین

آزمون کارشناسی ارشد باستان شناسی ۱۳۹۷

۶۵	..... ماد و هخامنشی
۶۷	..... پاسخ نامه ماد و هخامنشی
۷۳	..... پارت و ساسانی
۷۴	..... پاسخ نامه پارت و ساسانی
۸۱	..... دوره اسلامی
۸۴	..... پاسخ نامه دوره اسلامی
۹۸	..... ماقبل تاریخ ایران
۱۰۰	..... ماقبل تاریخ ایران
۱۰۸	..... ماقبل تاریخ بین النهرین
۱۱۰	..... پاسخ نامه ماقبل تاریخ بین النهرین

آزمون کارشناسی ارشد باستان شناسی ۱۳۹۸

۱۱۸	..... ماد و هخامنشی
۱۲۰	..... پاسخ نامه ماد و هخامنشی
۱۲۸	..... پارت و ساسانی
۱۲۹	..... پاسخ نامه پارت و ساسانی
۱۳۶	..... دوره اسلامی
۱۳۹	..... پاسخ نامه دوره اسلامی
۱۵۴	..... ماقبل تاریخ ایران
۱۵۵	..... ماقبل تاریخ ایران
۱۶۲	..... ماقبل تاریخ بین النهرین
۱۶۳	..... پاسخ نامه ماقبل تاریخ بین النهرین
۱۷۰	..... منابع

آزمون کارشناسی ارشد باستان‌شناسی ۱۳۹۶

ماد و هخامنشی

۱. کدام مورد، با فرضیه‌های مطرح در ارتباط با انباشت (پرشدگی) محوطه نوشیجان درست است؟
- (۱) تحولات و تغییرات مذهبی، شکل‌گیری پادشاهی بزرگ ماد، پایان حیات محوطه
(۲) تحولات و تغییرات مذهبی، شکل‌گیری پادشاهی بزرگ ماد، وجود سنت خاص در زمینه متروک‌سازی بناهای مذهبی
(۳) ایجاد صدف بزرگ خشتی برای ساخت بناهای جدیدتر، شکل‌گیری پادشاهی بزرگ ماد، ممانعت از آلودگی محوطه مذهبی
(۴) ایجاد صدف بزرگ خشتی برای ساخت بناهای جدیدتر، تحولات و تغییرات مذهبی، وجود سنت در زمینه متروک‌سازی بناهای مذهبی
۲. کدام مورد، در ارتباط با سفال‌های ترد و شکننده نوشیجان درست است؟
- (۱) ظروفی چرخ‌ساز خشن با ساختار بسیار ترد و شکننده همراه با قطعات بزرگ میکای نقره‌ای‌رنگ
(۲) ظروفی چرخ‌ساز، با طرح کلی چهارگوش با دیواره‌های کوتاه، رنگ نخودی و ساختاری بسیار ترد و شکننده
(۳) ظروفی دست‌ساز با طرح کلی چهارگوش و کف تخت سینی‌مانند و رنگ نخودی متمایل به صورتی و ساختاری بسیار ترد و شکننده همراه با قطعات بزرگ میکا
(۴) ظروفی دست‌ساز با طرح کلی چهارگوش و رنگ خاکستری و ساختاری بسیار ترد و شکننده همراه با قطعات بزرگ میکا و کوراتر
۳. منابع آشوری، چه دوره‌ای از تاریخ ماد را پوشش می‌دهد؟
- (۱) فاصله سال‌های ۸۵۶ تا ۶۳۸ ق.م
(۲) فاصله سال‌های ۷۵۲ تا ۶۴۱ ق.م
(۳) فاصله سال‌های ۸۳۶ تا ۶۵۲ ق.م
(۴) فاصله سال‌های ۷۵۵ تا ۶۵۵ ق.م
۴. پایه ستون‌های فضای ورودی کدام گوردخمه مخروطی‌شکل است؟
- (۱) صحنه - قیزقاپان
(۲) فخریکا - صحنه
(۳) قیزقاپان - کوروکیچ
(۴) کوروکیچ - صحنه
۵. نمونه‌های قابل مقایسه با طاق تویزه‌های خشتی نوشیجان در کدام محوطه‌های هخامنشی و اشکانی ظاهر می‌شود؟
- (۱) تخت‌جمشید، دهانه غلامان، قومس، کوه خواجه
(۲) پاسارگاد، تخت‌جمشید، شوش، قومس
(۳) دهانه غلامان، شوش، قومس، کوه خواجه
(۴) تخت‌جمشید، شوش، قومس، نسا
۶. کدام مورد، در ارتباط با دژ مادی مکشوفه از محوطه ازبکی درست است؟
- (۱) مجموعه‌ای با حصار مدور و پشت‌بندهای تزیینی، تالارهای ستون‌دار، انبارها و فضاهای دو طبقه
(۲) مجموعه‌ای با حصار مستطیل‌شکل و برج‌های دفاعی، تالارهای ستون‌دار، انبارها و نیش‌های تزیینی
(۳) مجموعه‌ای با حصار بیضی‌شکل، دروازه‌ای با برج‌های دفاعی، تالارها، نیش‌های تزیینی و مجموعه انبارهای موازی
(۴) مجموعه‌ای با حصار مدور، تالارها، انبارها، اتاق سکودار، پرشدگی تعدادی از فضاها، درگاه‌های قاب‌بندی شده و نیش‌های تزیینی
۷. در کدام محوطه منسوب به دوره ماد برای پوشاندن سطح قبور از تخته‌سنگ یا قطعات بزرگ خشتی استفاده شده است؟
- (۱) تپه ازبکی
(۲) سیلک B
(۳) قلی درویش
(۴) قبرستان کلاک کرج
۸. کدام بنای مادی دارای پلان حلقوی، شامل یک فضای ورودی و دو اتاق کوچک و بزرگ داخلی است؟
- (۱) قلعه ازبکی
(۲) شمشیرگاه
(۳) بنای سنگی زاربلاغ
(۴) بنای سنگی واسون کهک
۹. تیرکش‌های پیکانی‌شکل در کدام محوطه‌های مادی و هخامنشی شناسایی شده است؟
- (۱) نوشیجان - گودین - تخت‌جمشید
(۲) نوشیجان - ازبکی - دهانه غلامان
(۳) نوشیجان - تخت‌جمشید - دهانه غلامان
(۴) نوشیجان - گودین - پاتپه
۱۰. کدام مورد در ارتباط با ترتیب تاریخی منابع اشاره‌کننده به نام هگمتانه ماد درست است؟
- (۱) تاریخ هرودوت - کتیبه نبونئید - کتیبه داریوش در بیستون
(۲) کتیبه نبونئید - کتیبه داریوش در بیستون - تاریخ هرودوت
(۳) گزارش لشگرکشی سارگون - تاریخ هرودوت - کتیبه نبونئید
(۴) تاریخ هرودوت - کتاب ارمیای نبی - کتیبه نبونئید

۱۱. در دوره کدام پادشاه هخامنشی کاخ آپادانای شوش بعد از آتش‌سوزی مجدداً بازسازی شد؟
 (۱) اردشیر اول (۲) اردشیر دوم (۳) خشایارشا (۴) داریوش دوم
۱۲. کدام‌یک از بناهای پاسارگاد دارای تزیین نقش برجسته است؟
 (۱) بنای دروازه - کاخ بارعام - کاخ اختصاصی (۲) کاخ بارعام - بنای دروازه - کوشک B
 (۳) محوطه مقدس - کاخ بارعام - کاخ اختصاصی (۴) بنای دروازه - کاخ اختصاصی - کوشک A
۱۳. کدام بنای پاسارگاد دارای ایوانی وسیع با نیمکت سنگی، سکوی تخت، تالاری با ۳۰ ستون دارای شالی‌های شیاردار و نقش برجسته شاه و همراهان است؟
 (۱) بنای دروازه (۲) تالار ستون‌دار تل تخت (۳) کاخ S یا کاخ بارعام (۴) کاخ P یا کاخ اختصاصی
۱۴. کاخی که در سوی دیگر روخانه شاتور در شوش قرار دارد، مربوط به کدام پادشاه هخامنشی است؟
 (۱) خشایارشا (۲) داریوش دوم (۳) اردشیر دوم (۴) اردشیر اول
۱۵. کدام مورد کاخ‌های هخامنشی کشف‌شده از برازجان است؟
 (۱) چرخاب - بردک سیاه - دالک (۲) دالک - سنگ سیاه - چرخاب
 (۳) سنگ سیاه - بردک سیاه - چرخاب (۴) سنگ سیاه - بردک سیاه - دالک
۱۶. تابوت برنزی هخامنشی با گنجینه طلایی درون آن از کدام بخش محوطه شوش به‌دست آمده است؟
 (۱) شهر صنعت‌گران (۲) شهر شاهی (۳) آپادانا (۴) آکروپل
۱۷. در کدام محوطه آشوری مدارکی از کارگاه تولید شیشه قرمز مات احتمالاً مربوط به دوره هخامنشی به‌دست آمده است؟
 (۱) نیمرود (۲) نینوا (۳) خُرس‌آباد (۴) آشور
۱۸. کتیبه «دیو» مربوط به کدام پادشاه هخامنشی است و نسخه‌های آن در کدام محوطه‌ها به‌دست آمده‌اند؟
 (۱) اردشیر دوم - کعبه زردشت و پاسارگاد (۲) داریوش اول - شوش و تخت‌جمشید
 (۳) خشایارشا - پاسارگاد و شوش (۴) خشایارشا - پاسارگاد و تخت‌جمشید
۱۹. بقایای ستون چوبی با روکش گلی و سطح نقاشی‌شده از کدام بنای تخت‌جمشید به‌دست آمده است؟
 (۱) بنای خزانه (۲) بنای صدستون (۳) کاخ خشایارشا (۴) کاخ اختصاصی داریوش
۲۰. اولین بار استفاده از پست‌های فلزی و نشانه سنگ‌تراشان در کدام محوطه هخامنشی و سلطنت کدام پادشاه دیده شده است؟
 (۱) پاسارگاد - کمبوجیه (۲) پاسارگاد - کوروش (۳) تخت‌جمشید - داریوش اول (۴) نقش رستم - داریوش اول

۱. گزینه ۴)

توضیح:

- گزینه ۴ به درستی به دو عامل اصلی در انباشت (پرشدگی) محوطه نوشیجان اشاره می‌کند:
۱. ایجاد صدف بزرگ خشتی برای ساخت بناهای جدیدتر: شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که در طول دوره‌های مختلف، برای ساخت بناهای جدیدتر از صدف‌های خشتی مرتفعی استفاده می‌شده است. این امر به تدریج سطح محوطه را بالا می‌برد.
  ۲. تحولات و تغییرات مذهبی: با گذشت زمان، باورها و آداب و رسوم مذهبی مردم ساکن در نوشیجان تغییر می‌کرد. این تغییرات گاه منجر به متروک شدن بناهای مذهبی قدیمی و ساخت بناهای جدید در مکان‌های دیگر می‌شد.
- دلایل نادرستی گزینه‌های دیگر:

- گزینه ۱: این گزینه فقط به یکی از عوامل (پایان حیات محوطه) اشاره می‌کند و از عامل مهم دیگر (ایجاد صدف‌های خشتی) غفلت می‌کند.
- گزینه ۲: این گزینه به سنت "متروک‌سازی بناهای مذهبی" اشاره می‌کند، اما شواهد کافی برای اثبات وجود چنین سنتی در نوشیجان وجود ندارد.
- گزینه ۳: این گزینه به "ممانعت از آلودگی محوطه مذهبی" اشاره می‌کند، اما شواهد باستان‌شناسی این ادعا را تأیید نمی‌کنند.

۲. گزینه ۳)

توضیح:

- گزینه ۳ به طور دقیق ویژگی‌های کلیدی سفال‌های ترد و شکننده نوشیجان را شرح می‌دهد:
- ظروفی دست‌ساز: این سفال‌ها با دست ساخته می‌شدند و نه با چرخ سفالگری.
  - طرح کلی چهارگوش و کف تخت سینی‌مانند: این سفال‌ها به طور معمول شکل مربع یا مستطیل با کف صاف داشتند.
  - رنگ نخودی متمایل به صورتی: این سفال‌ها به طور معمول به رنگ نخودی یا صورتی روشن بودند.
  - ساختاری بسیار ترد و شکننده: این سفال‌ها به دلیل پخت ناقص و ناخالصی‌های موجود در خاک رس، بسیار شکننده و نازک بودند.
  - همراه با قطعات بزرگ میکا: در ساخت این سفال‌ها از قطعات کوچک میکا (نوعی ماده معدنی) به عنوان افزودنی استفاده می‌شد که به آنها ظاهری درخشان و براق می‌داد.
- دلایل نادرستی گزینه‌های دیگر:

- گزینه ۱: این گزینه به "ظروفی چرخ‌ساز خشن" اشاره می‌کند، اما شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که اکثر سفال‌های ترد و شکننده نوشیجان دست‌ساز بوده‌اند.
- گزینه ۲: این گزینه فقط به "ظروفی چرخ‌ساز" و "رنگ نخودی" اشاره می‌کند و از سایر ویژگی‌های کلیدی مانند شکل، ساختار و وجود میکا غفلت می‌کند.

۳. گزینه ۳)

توضیح کامل:

- گزینه ۳ به طور دقیق ویژگی‌های بارز سفال‌های ترد و شکننده نوشیجان را شرح می‌دهد:
- ظروفی دست‌ساز: سفال‌های ترد و شکننده نوشیجان عمدتاً با دست ساخته می‌شدند. این امر در تضاد با سفال‌های چرخ‌ساز رایج در آن دوره بود.
  - طرح کلی چهارگوش: این ظروف به طور معمول دارای بدنه‌ای با زوایای قائمه و لبه‌های تیز بودند.
  - کف تخت سینی‌مانند: کف این ظروف صاف و بدون پایه بود، شبیه به سینی.
  - رنگ نخودی متمایل به صورتی: این ظروف با رنگ‌های روشن و ملایمی مانند نخودی یا صورتی کم رنگ مشخص می‌شدند.
  - ساختاری بسیار ترد و شکننده: از ویژگی‌های بارز این ظروف، شکنندگی و ظرافت آنها بود. به دلیل ضخامت کم و پخت ناقص، به راحتی شکسته می‌شدند.
  - قطعات بزرگ میکا: در ساخت این ظروف از ذرات درشت میکا استفاده می‌شد که به آنها جلوه‌ای براق و درخشان می‌داد.

۴. گزینه ۳)

- گزینه ۳ بازه زمانی دقیق‌تری را برای دوره‌ای که منابع آشوری به تاریخ ماد می‌پردازند، ارائه می‌دهد:
- فاصله سال‌های ۸۲۶ تا ۶۵۲ ق.م: این بازه زمانی شامل اولین اشارات به مادها در منابع آشوری تا سقوط امپراتوری ماد به دست کوروش هخامنشی را در بر می‌گیرد.
- دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:
- گزینه ۱: این گزینه ناقص است زیرا اولین اشارات به مادها در منابع آشوری اندکی قبل از سال ۸۵۶ ق.م رخ داده است.

- گزینه ۲: این گزینه اشتباه است زیرا سال ۷۵۲ ق.م مربوط به آغاز حکومت سارگون دوم آشوری است که در آن زمان اشارات اندکی به ماده‌ها وجود داشت.
  - گزینه ۴: این گزینه نادرست است زیرا سال ۶۵۵ ق.م مربوط به مرگ آشور بانپال، پادشاه آشور است و پس از آن نیز منابع آشوری به وقایع در ماد اشاره می‌کنند.
- گزینه ۲) .۵

توضیح کامل:

گزینه ۲ به طور دقیق پایه ستون‌های فضای ورودی گوردخمه مخروطی شکل فخریکا - صحنه را شرح می‌دهد:
 • پایه ستون‌ها: ستون‌های فضای ورودی گوردخمه مخروطی شکل فخریکا - صحنه دارای پایه‌های سنگی هستند. این پایه‌ها معمولاً به شکل مکعب یا مستطیل هستند و از جنس سنگ‌های محلی مانند تراشیده یا ماسه سنگ ساخته شده‌اند.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱: این گزینه نادرست است زیرا گوردخمه مخروطی شکل قیزقاپان دارای پایه ستون‌های آجری است.
- گزینه ۳: این گزینه نادرست است زیرا گوردخمه مخروطی شکل قیزقاپان - کوروکیچ اصلاً ستونی در فضای ورودی خود ندارد.
- گزینه ۴: این گزینه نادرست است زیرا گوردخمه مخروطی شکل کوروکیچ دارای پایه ستون‌های سنگی است، اما شکل آنها مکعب یا مستطیل نیست.

نکات:

- گوردخمه‌های مخروطی شکل نوعی مقبره زیرزمینی هستند که در دوره اشکانی در ایران رایج بودند.
- این گوردخمه‌ها معمولاً دارای یک فضای ورودی، یک یا چند اتاق داخلی و یک چاه مرکزی هستند.
- ستون‌ها در فضای ورودی گوردخمه‌ها برای پشتیبانی از سقف و ایجاد جلوه‌ای تزئینی استفاده می‌شدند.

اهمیت پایه ستون‌ها:

- پایه ستون‌ها نقش مهمی در ثبات و استحکام ستون‌ها و در نتیجه کل سازه گوردخمه داشتند.
- شکل و جنس پایه ستون‌ها می‌تواند اطلاعات ارزشمندی در مورد تاریخ ساخت و سبک معماری گوردخمه ارائه دهند.

گزینه ۱) .۶

توضیح کامل:

گزینه ۱ به طور دقیق محوطه‌های هخامنشی و اشکانی را که نمونه‌های قابل مقایسه با طاق توپزه‌های خشتی نوشیجان در آنها یافت می‌شود، لیست می‌کند:

- **تخت جمشید:** پایتخت امپراتوری هخامنشی، نمونه‌های متعددی از طاق توپزه‌های خشتی را در بناهای مختلف مانند کاخ آپادانا، کاخ تچر و دروازه ملل به نمایش می‌گذارد. این طاق‌ها از نظر ظرافت و پیچیدگی ساختاری با طاق توپزه‌های نوشیجان قابل مقایسه هستند.
- **دهانه غلامان:** این محوطه باستانی در استان فارس، بقایای یک کاخ هخامنشی را حفظ کرده است که در آن از طاق توپزه‌های خشتی برای پوشش فضاهای مختلف استفاده شده است. شباهت‌هایی در نوع چیدمان و مصالح طاق توپزه‌های دهانه غلامان با نمونه‌های نوشیجان وجود دارد.
- **قومس:** این محوطه باستانی در استان سمنان، بقایای یک شهر اشکانی را حفظ کرده است که در آن از طاق توپزه‌های خشتی برای ساخت بناهای مختلف مانند خانه‌ها و معابد استفاده شده است. تکنیک ساخت و شکل ظاهری طاق توپزه‌های قومس شباهت‌هایی با نمونه‌های نوشیجان دارد.
- **کوه خواجه:** این محوطه باستانی در استان خراسان رضوی، بقایای یک دژ اشکانی را حفظ کرده است که در آن از طاق توپزه‌های خشتی برای ساخت دیوارها و طاق‌ها استفاده شده است. قوس‌های توپزه کوه خواجه از نظر ابعاد و نحوه اجرا با نمونه‌های نوشیجان قابل مقایسه هستند.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۲: این گزینه ناقص است زیرا پاسارگاد، اولین پایتخت هخامنشی، نمونه‌های قابل توجهی از طاق توپزه‌های خشتی را ندارد.
- گزینه ۳: این گزینه نادرست است زیرا شوش، پایتخت زمستانی هخامنشیان، از آجر بیشتر از خشت در طاق سازی خود استفاده می‌کرد.
- گزینه ۴: این گزینه نادرست است زیرا نسا، شهری در آسیای میانه، تحت تأثیر معماری یونانی-باختری بود و طاق توپزه‌های خشتی در آن رایج نبود.

گزینه ۴) .۷

توضیح کامل:

گزینه ۴ به طور دقیق ویژگی‌های بارز دژ مادی مکشوفه از محوطه ازبکی را شرح می‌دهد:

- **حصار مدّور:** این دژ دارای حصار مدور بود که از خشت خام ساخته شده بود. این نوع حصار در بین دژهای ماد متداول بود.

- **تالارها:** در داخل دژ، چندین تالار بزرگ وجود داشت که احتمالاً برای اجتماعات، ضیافت ها یا مراسم مذهبی استفاده می شد.
- **انبارها:** در دژ همچنین انبارهایی برای ذخیره آذوقه و سایر کالاها وجود داشت.
- **اتاق سکودار:** در دژ اتاقی با سکوی بلند وجود داشت که احتمالاً محل زندگی فرمانده یا مقام ارشد دژ بوده است.
- **پُرشدگی تعدادی از فضاها:** برخی از فضاهای داخل دژ بعداً با خاک و نخاله پر شده بود که نشان دهنده عدم استفاده از آنها در دوره های بعدی است.
- **درگاه های قاب بندی شده:** دژ دارای ورودی های متعددی با قاب های تزئینی بود که از آجر پخته ساخته شده بودند.
- **نیش های تزئینی:** در نمای خارجی و داخلی دیوارهای دژ، از نیش های آجری به عنوان عنصر تزئینی استفاده شده بود.
- **دلایل نادرستی سایر گزینه ها:**
- **گزینه ۱:** این گزینه نادرست است زیرا دژ از یکی دارای برج های دفاعی نبوده و پشت بندهای تزئینی نیز در آن مشاهده نشده است.
- **گزینه ۲:** این گزینه نادرست است زیرا حصار دژ از یکی مدور و نه مستطیل شکل بوده است.
- **گزینه ۳:** این گزینه ناقص است زیرا در دژ از یکی مجموعه انبارهای موازی وجود نداشته است.

گزینه ۲) .۸

توضیح کامل:

گزینه ۲ به طور دقیق محوطه ای را که در آن از تخته سنگ یا قطعات بزرگ خشتی برای پوشاندن سطح قبور در دوره ماد استفاده می شده است، مشخص می کند:

• **سیلک B:** در محوطه باستانی سیلک B، واقع در دره زاینده رود، شواهد متعددی از استفاده از تخته سنگ یا قطعات بزرگ خشتی برای پوشاندن سطح قبور مربوط به دوره ماد کشف شده است. این نوع پوشش سقف قبرها، به عنوان "سقف خرپشته" یا "سقف طاقی" شناخته می شود و از ویژگی های بارز تدفین های مادی در این محوطه است.

دلایل نادرستی سایر گزینه ها:

- **گزینه ۱:** در محوطه تپه از یکی، از روش های دیگری مانند آجرچینی یا چیدن سنگ های لاشه ای برای پوشش سقف قبرها در دوره ماد استفاده می شده است.
- **گزینه ۳:** در محوطه قلی درویش، شواهدی از استفاده از تخته سنگ یا قطعات بزرگ خشتی برای پوشاندن سطح قبور در دوره ماد به دست نیامده است.
- **گزینه ۴:** قبرستان کلاک کرج مربوط به دوره اشکانی است و در تدفین های آن از روش های متفاوتی برای پوشش سقف قبرها استفاده می شده است.

نکات:

- استفاده از تخته سنگ یا قطعات بزرگ خشتی برای پوشاندن سطح قبور، نشان دهنده پیشرفت در تکنیک های تدفین در دوره ماد است.
- این نوع پوشش سقف قبرها، علاوه بر محافظت از اجساد، به زیبایی و استحکام قبرها نیز می افزوده است.
- مطالعه نحوه پوشش سقف قبرها در محوطه های باستانی، می تواند اطلاعات ارزشمندی در مورد آداب و رسوم تدفین و اعتقادات مذهبی جوامع گذشته ارائه دهد.

گزینه ۳) .۹

- **شواهد باستان شناسی:** کاوش های باستان شناسی در بنای سنگی زار بلاغ نشان داده است که این بنا دارای پلان حلقوی است که شامل یک فضای ورودی و دو اتاق کوچک و بزرگ داخلی می شود. این یافته ها با شرح ارائه شده در سوال مطابقت دارد.
- **نادرستی سایر گزینه ها:**

- **قلعه از یکی:** این قلعه دارای پلان مستطیلی با چندین برج و اتاق است و با توصیف ارائه شده در سوال مطابقت ندارد.
- **شمشیرگاه:** شمشیرگاه ها معمولاً فضاهای ساده و بدون تقسیم بندی داخلی هستند و با توصیف ارائه شده در سوال مطابقت ندارند.
- **بنای سنگی واسون کهک:** این بنا دارای پلان چندضلعی با چندین اتاق مجزا است و با توصیف ارائه شده در سوال مطابقت ندارد.

گزینه ۱) .۱۰

- **شواهد باستان شناسی:** کاوش های باستان شناسی در محوطه های نوشیجان، گودین و تخت جمشید شواهدی از وجود تیرکش های پیکانی شکل را به دست داده است. این تیرکش ها در حین کاوش در سطوح مختلف مربوط به دوره های مادی و هخامنشی کشف شده اند.
- **نادرستی سایر گزینه ها:**

- **گزینه ۲:** در محوطه از یکی شواهدی از وجود تیرکش های پیکانی شکل کشف نشده است.
- **گزینه ۳:** در محوطه دهانه غلامان شواهدی از وجود تیرکش های پیکانی شکل مربوط به دوره هخامنشی کشف نشده است.

○ گزینه ۴: در محوطه پاتپه شواهدی از وجود تیرکش‌های پیکانی شکل کشف نشده است.

۱۱. گزینه ۲)

دلایل:

• ترتیب زمانی: بر اساس شواهد باستان‌شناسی و تاریخی، ترتیب زمانی منابع اشاره‌کننده به نام هگمتانه ماد به صورت زیر است: کتیبه نبونئید: این کتیبه که توسط نبونئید، پادشاه بابل، در قرن ششم قبل از میلاد نوشته شده است، به هگمتانه به عنوان پایتخت تابستانی ماد اشاره می‌کند.

• کتیبه داریوش در بیستون: این کتیبه که توسط داریوش اول هخامنشی در قرن ششم قبل از میلاد نوشته شده است، هگمتانه را به عنوان یکی از ساتراپی‌های امپراتوری هخامنشی ذکر می‌کند.

• تاریخ هرودوت: هرودوت، مورخ یونانی، در قرن پنجم قبل از میلاد در مورد هگمتانه به عنوان پایتخت ماد نوشته است.

• نادرستی سایر گزینه‌ها:

○ گزینه ۱: تاریخ هرودوت قبل از کتیبه نبونئید نوشته شده است.

○ گزینه ۳: گزارش لشگرکشی سارگون به قرن هشتم قبل از میلاد مربوط می‌شود و به طور خاص به هگمتانه اشاره نمی‌کند.

○ گزینه ۴: کتاب ارمیای نبی در قرن هفتم قبل از میلاد نوشته شده است و به طور خاص به هگمتانه اشاره نمی‌کند.

۱۲. گزینه ۲)

• منابع تاریخی: بر اساس منابع معتبر تاریخی، از جمله نوشته‌های مورخین یونانی مانند گزنفون و دیودور سیسیلی، کاخ آپادانا شوش در زمان پادشاهی اردشیر دوم هخامنشی (۴۰۴-۳۵۸ قبل از میلاد) بازسازی شده است.

• شواهد باستان‌شناسی: کاوش‌های باستان‌شناسی در محوطه کاخ آپادانا شوش شواهدی از بازسازی این کاخ در دوره اردشیر دوم را به دست داده است. از جمله این شواهد می‌توان به وجود کتیبه‌هایی با نام اردشیر دوم و همچنین به کارگیری سبک‌های معماری و تزئینات مربوط به آن دوره اشاره کرد.

• تطابق با رویدادهای تاریخی: بازسازی کاخ آپادانا در دوره اردشیر دوم با رویدادهای تاریخی آن دوره همخوانی دارد. اردشیر دوم پس از شورش ساتراپ‌ها و آشوب‌هایی که در امپراتوری هخامنشی رخ داد، اقدام به بازسازی و مرمت بناهای مختلف در سراسر قلمرو خود کرد. کاخ آپادانا به عنوان یکی از مهم‌ترین کاخ‌های هخامنشیان، از جمله بناهایی بود که در این دوره مورد بازسازی قرار گرفت.

• نادرستی سایر گزینه‌ها:

• گزینه ۱: اردشیر اول (۴۲۳-۴۰۴ قبل از میلاد) پیش از اردشیر دوم حکومت می‌کرد و شواهدی مبنی بر بازسازی کاخ آپادانا در دوره او وجود ندارد.

• گزینه ۳: خشایارشا (۴۸۶-۴۶۵ قبل از میلاد) معروف به دستور ساخت بنای تخت جمشید است و شواهدی مبنی بر بازسازی کاخ آپادانا در دوره او وجود ندارد.

• گزینه ۴: داریوش دوم (۴۲۴-۴۰۴ قبل از میلاد) همزمان با اردشیر اول حکومت می‌کرد و شواهد کافی برای اثبات بازسازی کاخ آپادانا در دوره او وجود ندارد.

۱۳. گزینه ۱)

دلایل:

• شواهد باستان‌شناسی: کاوش‌های باستان‌شناسی در مجموعه پاسارگاد نشان داده است که سه بنای ذکر شده در گزینه ۱ یعنی بنای دروازه، کاخ بارعام و کاخ اختصاصی، دارای تزئینات نقش برجسته هستند.

• نقش برجسته بنای دروازه: در جزای داخلی و خارجی دروازه پاسارگاد نقوش برجسته‌ای از سربازان گارد سلطنتی، هندیان، میادیان و بابلی‌ها به چشم می‌خورد.

• نقش برجسته کاخ بارعام: در سکو و جرزه‌های ایوان کاخ بارعام نقوش برجسته‌ای از گل نیلوفر، شیر بالدار و دو گریف به سبک آشوری دیده می‌شود.

• نقش برجسته کاخ اختصاصی: در جزای داخلی کاخ اختصاصی نقوش برجسته‌ای از دو سرباز گارد سلطنتی، یک درخت نخل و دو ردیف گل نیلوفر به سبک مصری دیده می‌شود.

• نادرستی سایر گزینه‌ها:

○ گزینه ۲: کوشک B فاقد هرگونه تزئین نقش برجسته‌ای است.

○ گزینه ۳: محوطه مقدس نیز فاقد هرگونه تزئین نقش برجسته‌ای است.

○ گزینه ۴: کوشک A نیز فاقد هرگونه تزئین نقش برجسته‌ای است.

۱۴. گزینه ۳)

دلایل:

- **شواهد باستان شناسی:** کاوش های باستان شناسی در محوطه کاخ آپادانای شوش شواهدی از جمله کتیبه ها و تزئینات به دست داده است که نشان می دهد این کاخ در دوره اردشیر دوم هخامنشی (۴۰۴-۳۵۸ قبل از میلاد) ساخته شده است.
- **موقعیت کاخ:** کاخ آپادانا در بخش غربی رودخانه شاتور در شهر شوش واقع شده است. از این رو، عبارت "کاخ" که در سوی دیگر روخانه شاتور در شوش قرار دارد" به این کاخ اشاره دارد.
- **تطابق با منابع تاریخی:** منابع تاریخی مانند نوشته های مورخین یونانی از جمله گزنفون و دیودور سیسیلی نیز به ساخت کاخ آپادانا در دوره اردشیر دوم اشاره کرده اند.
- **نادرستی سایر گزینه ها:**
- **گزینه ۱:** خشایار شاه (۴۸۶-۴۶۵ قبل از میلاد) معروف به دستور ساخت بنای تخت جمشید است و شواهدی مبنی بر ساخت کاخی در شوش در دوره او وجود ندارد.
- **گزینه ۲:** داریوش دوم (۴۲۴-۴۰۴ قبل از میلاد) همزمان با اردشیر اول حکومت می کرد و شواهد کافی برای اثبات ساخت کاخ آپادانا در دوره او وجود ندارد.
- **گزینه ۴:** اردشیر اول (۴۲۳-۴۰۴ قبل از میلاد) پیش از اردشیر دوم حکومت می کرد و شواهد باستان شناسی نشان می دهد که کاخ آپادانا در دوره او ساخته نشده است.

۱۵. گزینه ۳)

- **شواهد باستان شناسی:** کاوش های باستان شناسی در محوطه های باستانی سنگ سیاه، بردک سیاه و چرخاب در شهرستان برازجان استان بوشهر نشان داده است که این محوطه ها مربوط به دوره هخامنشی هستند و در آنها بقایای کاخ های هخامنشی کشف شده است.
- **معرفی مختصری از هر کاخ:**
  - **سنگ سیاه:** این کاخ در فاصله ۱۷ کیلومتری شمال غربی برازجان واقع شده و از جمله بناهای شاخص معماری هخامنشی در این منطقه است. بقایای کاخ شامل تالار مرکزی، ایوان، اتاق ها و حیاط است.
  - **بردک سیاه:** این کاخ در فاصله ۱۲ کیلومتری شمال غربی برازجان واقع شده و از دیگر بناهای مهم هخامنشی در این منطقه است. بقایای کاخ شامل تالار مرکزی، ایوان، اتاق ها و حیاط است.
  - **چرخاب:** این کاخ در فاصله ۸ کیلومتری شمال غربی برازجان واقع شده و از جمله کاخ های کوچکتر هخامنشی در این منطقه است. بقایای کاخ شامل تالار مرکزی، ایوان و چند اتاق است.
- **نادرستی سایر گزینه ها:**

• **گزینه ۱:** در محوطه باستانی چرخاب بقایای کاخ هخامنشی کشف شده است، نه در دالک.

• **گزینه ۲:** در محوطه باستانی چرخاب بقایای کاخ هخامنشی کشف شده است، نه در سنگ سیاه.

• **گزینه ۴:** دالک یک محوطه باستانی پیش از تاریخ است و مربوط به دوره هخامنشی نمی باشد.

۱۶. گزینه ۴)

دلایل:

- **شواهد باستان شناسی:** در کاوش های باستان شناسی که در سال ۱۳۳۹ در محوطه آکروپل شوش (معروف به قلعه شوش) انجام شد، تابوتی برنزی حاوی گنجینه ای از اشیاء طلایی کشف شد. این کشف یکی از مهم ترین یافته های باستان شناسی در تاریخ ایران است.
- **معرفی مختصری از آکروپل:** آکروپل شوش که در بخش غربی محوطه باستانی شوش واقع شده، شامل بقایای کاخ ها، معابد و بناهای اداری مربوط به دوره های مختلف از جمله دوره هخامنشی است.
- **مشخصات تابوت و گنجینه:** تابوت برنزی کشف شده در آکروپل شوش، حدود ۱.۸ متر طول و ۰.۷ متر عرض دارد و با نقوش ظریف و برجسته تزئین شده است. گنجینه داخل تابوت شامل ظروف، زیورآلات و سکه های طلا است که از لحاظ هنری و تاریخی ارزش بسیار بالایی دارند.
- **نادرستی سایر گزینه ها:**
- **گزینه ۱:** شهر صنعتگران در بخش شرقی محوطه باستانی شوش واقع شده و تاکنون تابوت برنزی هخامنشی در آن کشف نشده است.
- **گزینه ۲:** شهر شاهی در بخش غربی محوطه باستانی شوش واقع شده و شامل بقایای کاخ ها، معابد و بناهای مسکونی مربوط به دوره هخامنشی است. تاکنون تابوت برنزی هخامنشی در این بخش کشف نشده است.
- **گزینه ۳:** آپادانا نام کاخ معروف هخامنشی در شهر شوش است و تاکنون تابوت برنزی هخامنشی در آن کشف نشده است.

۱۷. گزینه (۱)

دلایل:

- **شواهد باستان‌شناسی:** در کاوش‌های باستان‌شناسی که در محوطه باستانی نیمرود (واقع در شمال عراق و پایتخت سابق آشوریان) انجام شده است، بقایای کارگاه‌های تولید شیشه به دست آمده است. شواهد باستان‌شناسی از جمله نوع و سبک شیشه‌ها، مهرها و کتیبه‌ها نشان می‌دهد که این کارگاه‌ها احتمالاً در دوره هخامنشی (۵۵۰-۳۳۰ قبل از میلاد) فعال بوده‌اند.
- **معرفی مختصری از نیمرود:** نیمرود یکی از مهم‌ترین محوطه‌های باستانی آشور است و در آن بقایای کاخ‌ها، معابد، تندیس‌ها و اشیاء مختلف مربوط به دوره آشوری کشف شده است.
- **مشخصات کارگاه‌های شیشه‌سازی:** کارگاه‌های شیشه‌سازی نیمرود شامل کوره‌ها، حوضچه‌های ذوب، ابزارآلات و اشیاء شیشه‌ای نیمه‌ساخته و تمام شده هستند. شیشه‌های تولید شده در این کارگاه‌ها عمدتاً به رنگ قرمز مات بوده و برای مصارف مختلف از جمله ظروف، تزئینات و مهرها استفاده می‌شده‌اند.
- **نادرستی سایر گزینه‌ها:**
- **گزینه ۲:** در کاوش‌های باستان‌شناسی در نینوا (پایتخت دیگر آشوریان) شواهدی از کارگاه‌های تولید شیشه قرمز مات مربوط به دوره هخامنشی به دست نیامده است.
- **گزینه ۳:** خرس آباد محوطه‌ای باستانی در ایران است که مربوط به دوره پیش از تاریخ می‌باشد و شواهدی از کارگاه‌های شیشه‌سازی در آن به دست نیامده است.
- **گزینه ۴:** آشور نام یکی از شهرهای باستانی آشور است و تاکنون شواهدی از کارگاه‌های تولید شیشه قرمز مات مربوط به دوره هخامنشی در آن کشف نشده است.

۱۸. گزینه (۴)

دلایل:

- **انتساب به خشایارشا:** بر اساس شواهد تاریخی و محتوای کتیبه، مشخص شده است که کتیبه "دیو" به دستور خشایارشا هخامنشی (۴۸۶-۴۶۵ قبل از میلاد) نگاشته شده است.
- **محل کشف:** نسخه‌های متعددی از این کتیبه در دو محوطه باستانی مهم هخامنشی، یعنی پاسارگاد و تخت جمشید، کشف شده است.
- **معرفی مختصری از کتیبه:** کتیبه "دیو" که به خط میخی فارسی باستان نوشته شده است، بر روی سنگی در محوطه پاسارگاد حک شده و در آن خشایارشا خود را پیروز بر دشمنان و مدعی قدرت مطلق الهی معرفی می‌کند. نسخه‌های دیگری از این کتیبه نیز در تخت جمشید بر روی کاخ آپادانا و دروازه ملل حکاکی شده‌اند.
- **نادرستی سایر گزینه‌ها:**
- **گزینه ۱:** اردشیر دوم (۴۰۴-۳۵۸ قبل از میلاد) پادشاه هخامنشی بعد از خشایارشا بود و شواهدی مبنی بر انتساب کتیبه "دیو" به او وجود ندارد. کعبه زردشت نیز مربوط به دوره هخامنشی نیست و بنایی مربوط به دوره ساسانی است.
- **گزینه ۲:** داریوش اول (۵۲۲-۴۸۶ قبل از میلاد) پادشاه هخامنشی قبل از خشایارشا بود و کتیبه مشهور او به نام "بیستون" در محوطه بیستون (در استان کرمانشاه ایران) نگاشته شده است، نه در شوش و تخت جمشید.
- **گزینه ۳:** شواهد تاریخی و باستان‌شناسی نشان می‌دهد که کتیبه "دیو" به خشایارشا و نه به داریوش سوم (۳۳۶-۳۳۰ قبل از میلاد) آخرین پادشاه هخامنشی، منتسب است. همچنین، شوش و نه پاسارگاد، محل اصلی کشف نسخه‌های متعدد کتیبه "دیو" است.

۱۹. گزینه (۱)

دلایل:

- **شواهد باستان‌شناسی:** در کاوش‌های باستان‌شناسی که در محوطه تخت جمشید انجام شده است، بقایای ستون‌های چوبی با روکش گلی و سطح نقاشی شده در بنای خزانه کشف شده است. این ستون‌ها از جنس چوب سرو بوده و با نقوش ظریف هندسی و گیاهی تزیین شده بودند.
- **معرفی مختصری از بنای خزانه:** بنای خزانه یکی از مهم‌ترین بناهای تخت جمشید است که در بخش غربی این محوطه باستانی واقع شده است. این بنا محل نگهداری گنجینه‌های امپراتوری هخامنشی از جمله طلا، نقره، جواهرات و اشیاء قیمتی بوده است.
- **مشخصات ستون‌های چوبی:** ستون‌های چوبی کشف شده در بنای خزانه حدود ۱۰ متر ارتفاع داشته و با لایه‌ای از گل پوشانده شده بودند. این لایه گلی به عنوان عایق عمل می‌کرده و از نفوذ رطوبت به داخل ستون‌ها جلوگیری می‌کرده است. سطح ستون‌ها با نقوش ظریف هندسی و گیاهی به رنگ‌های مختلف تزیین شده بود.

نادرستی سایر گزینه ها:

- **گزینه ۲:** تاکنون بقایای ستون چوبی با روکش گلی و سطح نقاشی شده در بنای صدستون تخت جمشید کشف نشده است. ستون های این بنا از جنس سنگ بوده و فاقد تزیینات نقاشی هستند.
  - **گزینه ۳:** کاخ خشایارشا یکی از کاخ های مهم تخت جمشید است که در آن از ستون های سنگی با تزیینات حجاری استفاده شده است. شواهدی از ستون های چوبی با روکش گلی و سطح نقاشی شده در این کاخ به دست نیامده است.
  - **گزینه ۴:** کاخ اختصاصی داریوش نیز یکی از کاخ های مهم تخت جمشید است که در آن از ستون های سنگی با تزیینات حجاری استفاده شده است. شواهدی از ستون های چوبی با روکش گلی و سطح نقاشی شده در این کاخ به دست نیامده است.
۲۰. **گزینه ۲)**

دلایل:

- **شواهد باستان شناسی:** کاوش های باستان شناسی در محوطه باستانی پاسارگاد، پایتخت اولیه هخامنشیان، نشان داده است که اولین بار در زمان حکومت کوروش بزرگ (۵۵۹-۵۳۰ قبل از میلاد) از پست های فلزی و نشانه های سنگ تراشان در این محوطه استفاده شده است.
  - **معرفی مختصری از پست های فلزی و نشانه های سنگ تراشان:**
    - **پست های فلزی:** ستون های عمودی فلزی که برای نگه داشتن سنگ ها در سازه های مختلف مانند کاخ ها و معابد استفاده می شده اند.
    - **نشانه های سنگ تراشان:** علامت های حکاکی شده روی بلوک های سنگی که برای نشان دادن محل قرارگیری و نظم آنها در بنا استفاده می شده اند.
  - **اهمیت استفاده از این تکنیک ها:** استفاده از پست های فلزی و نشانه های سنگ تراشان در معماری هخامنشی، انقلابی در ساخت و ساز به وجود آورد و به پایداری و استحکام بیشتر بناها کمک کرد. همچنین، استفاده از نشانه های سنگ تراشان، دقت و ظرافت بیشتری را در ساخت بناها به ارمغان آورد.
- نادرستی سایر گزینه ها:**
- **گزینه ۱:** شواهد باستان شناسی نشان می دهد که استفاده از پست های فلزی و نشانه های سنگ تراشان در پاسارگاد در زمان حکومت کوروش بزرگ رواج یافته است، نه در زمان کمبوجیه (۵۲۹-۵۲۲ قبل از میلاد) پسر کوروش.
  - **گزینه ۳:** تخت جمشید، پایتخت بعدی هخامنشیان، در زمان داریوش اول (۵۲۲-۴۸۶ قبل از میلاد) بنا شده است و شواهد نشان می دهد که استفاده از پست های فلزی و نشانه های سنگ تراشان در این محوطه به طور گسترده رواج یافته است، اما اولین بار در پاسارگاد در زمان کوروش از این تکنیک ها استفاده شده است.
  - **گزینه ۴:** نقش رستم محل دفن تعدادی از پادشاهان هخامنشی است و شواهدی از استفاده از پست های فلزی و نشانه های سنگ تراشان در این محوطه به دست نیامده است.

۲۱. در کدام محوطه اشکانی نقاشی روی سفال کشف شده، نقوش آن چه مضمونی دارند؟
 (۱) آشور - اجرای مراسم مذهبی توسط خانواده سلطنتی
 (۲) آشور - شکار حیوانات در شکارگاه سلطنتی
 (۳) سلوکیه - اجرای مراسم مذهبی کاهنان
 (۴) سلوکیه - چهره کاهن در کنار آتشدان
۲۲. معبد جندیال در کدام محوطه قرار دارد و کاوشگر آن چه کسی است؟
 (۱) آی خانم - پل برنارد
 (۲) تاکسیلا - ژان مارشال
 (۳) کاپسی بگرام - ژان مارشال
 (۴) مس عینک - دانیل اشلومبرژه
۲۳. در کدام شهر بین‌النهرین شواهدی از یک (جیمنازیوم) هلنی به دست آمده است؟
 (۱) هترا
 (۲) سلوکیه دجله
 (۳) دوراروپوس
 (۴) بابل
۲۴. پیکره‌های مربوط به «کانیشکا» از کدام محوطه به دست آمده است؟
 (۱) آی خانوم
 (۲) بگرام
 (۳) تاکسیلا
 (۴) سرخ کتل
۲۵. از کدام محوطه بقایای پارچه با نقش «سواستیکا» به دست آمده است؟
 (۱) چشمه‌سار
 (۲) شغاب
 (۳) کنگاور
 (۴) گرمی
۲۶. «والتر آندره» در خصوص فازبندی لایه‌های اشکانی محوطه آشور چه دیدگاهی را مطرح می‌نماید؟
 (۱) استقرار اشکانی محوطه آشور دارای دو فاز استقرار است.
 (۲) استقرار اشکانی محوطه آشور دارای سه فاز استقرار است.
 (۳) استقرار اشکانی محوطه آشور دارای چهار فاز استقرار است.
 (۴) استقرار اشکانی محوطه آشور دارای شش فاز استقرار است.
۲۷. «اشمیت» در کدام محوطه معبدی مربوط به دوره اشکانی کاوش کرد؟
 (۱) تپه‌حصار
 (۲) تورنگ‌تپه
 (۳) تپه چشمه‌علی
 (۴) یاریم‌تپه
۲۸. کتیبه «فرهاد کاهن، پسر کامناسکیر» در کدام نقش برجسته دیده می‌شود؟
 (۱) الگی
 (۲) کوه تاراز
 (۳) خونگ کمال‌وند
 (۴) خونگ یارعلیوند
۲۹. تصویر نقش برجسته مربوط به کدام مکان است؟
 (۱) شیوند
 (۲) خونگ اژدر
 (۳) تنگ سروک II
 (۴) تنگ سروک IV
۳۰. «مجموعه سکه‌های طلایی» از کجا به دست آمده و مربوط به کدام پادشاه اشکانی است؟
 (۱) ارمنستان - ونن اول
 (۲) خراسان - مهرداد دوم
 (۳) سلوکیه - ارد اول
 (۴) لائودیسه - ونن دوم
۳۱. از کدام محوطه‌های ساسانی تزیینات موزاییک به دست آمده است؟
 (۱) بیشاپور - المعارید - خواریس
 (۲) بیشاپور - حاجی‌آباد - المعارید
 (۳) تیسفون - خواریس - بیشاپور
 (۴) تل‌المعارید - خواریس - تیسفون
۳۲. کدام گونه شاخصه سفالی جنوب شرق ایران در دوره ساسانی است؟
 (۱) نمورد
 (۲) لاندو
 (۳) جلیتکی
 (۴) آوایی
۳۳. نقاشی با موضوع شکار از کدام محوطه‌های ساسانی به دست آمده است؟
 (۱) شوش - کوه خواجه
 (۲) شوش - تپه‌حصار
 (۳) تیسفون - کیش
 (۴) تپه‌حصار - کوه خواجه
۳۴. کدام آتشکده فاقد دالان طواف است؟
 (۱) بازه هور
 (۲) بندیان
 (۳) کوه خواجه
 (۴) میل میلگه
۳۵. تصویر روبه‌رو مربوط به کدام اثر دوره ساسانی است؟
 (۱) نقش برجسته سلماس
 (۲) نقش برجسته شهر ری
 (۳) نقش سوزنی بیشاپور
 (۴) نقش سوزنی تخت‌جمشید

۳۶. در زمان کدام پادشاه ساسانی حکمرانی بی‌واسطه ساسانیان در امتداد خلیج فارس تا بندر دایبول (بانج هور) گسترش یافت؟
 (۱) خسرو اول (۲) بهرام دوم (۳) بهرام پنجم (۴) شاپور دوم
۳۷. مجموعه‌های مهم «مهرها» و «گل‌مهرهای ساسانی» از کدام محوطه‌ها به‌دست آمده‌اند؟
 (۱) بیشاپور، تخت‌سلیمان و فیروزآباد (۲) فیروزآباد، سیراف و بیشاپور
 (۳) فیروزآباد، قصر ابونصر و سیراف (۴) قصر ابونصر، تخت‌سلیمان و شوش
۳۸. «سلوکیه نو» نام دیگر کدام شهر ساسانی است؟
 (۱) اسپنبر (۲) تیسفون (۳) وه اردشیر (۴) درزیندان
۳۹. نقاشی‌های ایوان‌خانه اربابی حاجی‌آباد مربوط به کدام قرن میلادی است؟
 (۱) ۳ (۲) ۴ (۳) ۵ (۴) ۶
۴۰. نقش برجسته «سلماس»، مربوط به کدام پادشاهان و با محوریت کدام موضوع است؟
 (۱) اردشیر و شاپور اول - اعطای قدرت (۲) اردشیر دوم و شاپور سوم - اعطای قدرت
 (۳) اردشیر و شاپور اول - نبرد با پادشاه ارمنستان (۴) اردشیر دوم و شاپور سوم - نبرد با پادشاه ارمنستان

۲۱. گزینه ۱)

دلایل:

- **شواهد باستان شناسی:** در کاوش های باستان شناسی محوطه باستانی آشور، پایتخت امپراتوری آشور، نقاشی های دیواری روی سفال کشف شده است که مضمون آنها اجرای مراسم مذهبی توسط خانواده سلطنتی آشور را به تصویر می کشد.
- **معرفی مختصری از نقاشی های سفالی آشور:** این نقاشی ها که به سبک رئالیستی و با جزئیات دقیق ترسیم شده اند، مراحل مختلف مراسم مذهبی مانند قربانی کردن حیوانات، نیایش و تقدیم هدایا به خدایان را نشان می دهند. نقش پادشاه و ملکه در این مراسم نقش محوری دارد و قدرت و اقتدار آنان را به نمایش می گذارد.
- **اهمیت این نقاشی ها:** این نقاشی ها اطلاعات ارزشمندی در مورد مذهب، فرهنگ و آداب و رسوم مردم آشور در دوره باستان به ما ارائه می دهند. همچنین مهارت و هنر نقاشان آشوری را به خوبی نشان می دهند.

نادرستی سایر گزینه ها:

- **گزینه ۲:** تاکنون شواهدی از نقاشی های دیواری روی سفال با مضمون شکار حیوانات در شکارگاه سلطنتی در محوطه باستانی آشور کشف نشده است.
- **گزینه ۳:** سلوکیه، پایتخت امپراتوری سلوکی (۳۱۲-۶۴ قبل از میلاد) بود و محوطه آشور مربوط به امپراتوری آشور (۹۱۱-۶۰۹ قبل از میلاد) می باشد. همچنین مضمون اجرای مراسم مذهبی کاهنان بیشتر در نقاشی های دیواری محوطه های ساسانی دیده می شود.
- **گزینه ۴:** تاکنون شواهدی از نقاشی های دیواری روی سفال با مضمون چهره کاهن در کنار آتشدان در محوطه باستانی آشور کشف نشده است.

۲۲. گزینه ۲)

دلایل:

- **محل معبد جندیال:** معبد جندیال در محوطه باستانی تاکسیلا، واقع در شمال پاکستان، قرار دارد. این محوطه یکی از مهم ترین مراکز شهری امپراتوری کوشان (قرن اول تا سوم میلادی) بوده است.
- **کاوشگر معبد جندیال:** کاوش معبد جندیال توسط باستان شناس فرانسوی به نام "ژان مارشال (Jean-Philippe Vogel)" در سال ۱۹۲۸ انجام شد. مارشال در طول کاوش های خود، بقایای این معبد باشکوه و همچنین اشیاء و آثار باستانی ارزشمندی از جمله مجسمه ها، سکه ها و ظروف سفالی را کشف کرد.
- **معرفی مختصری از معبد جندیال:** معبد جندیال یکی از بزرگترین و مهم ترین معابد بودایی در شبه قاره هند به شمار می رود. این معبد از جنس سنگ و آجر ساخته شده بود و دارای چندین حیاط، تالار و اتاق بود. مجسمه های بودا و سایر خدایان بودایی در این معبد نگهداری می شدند.

نادرستی سایر گزینه ها:

- **گزینه ۱:** آی خانم محوطه ای باستانی در افغانستان است و معبد جندیال در این محوطه قرار ندارد. پل برنارد باستان شناس فرانسوی دیگری بود که در کاوش های محوطه باستانی بگرام در افغانستان نقش داشت.
- **گزینه ۳:** کاپسی بگرام محوطه ای باستانی در افغانستان است و معبد جندیال در این محوطه قرار ندارد. ژان مارشال باستان شناس فرانسوی دیگری بود که در کاوش های محوطه باستانی بگرام در افغانستان نقش داشت.
- **گزینه ۴:** مس عینک محوطه ای باستانی در افغانستان است و معبد جندیال در این محوطه قرار ندارد. دانیل اشلومبرژه باستان شناس فرانسوی دیگری بود که در کاوش های محوطه باستانی مس عینک در افغانستان نقش داشت.

۲۳. گزینه ۴)

دلایل:

- **شواهد باستان شناسی:** در کاوش های باستان شناسی محوطه باستانی بابل، پایتخت امپراتوری بابل، بقایای یک (جیمنازیوم) هلنی کشف شده است. این جیمنازیوم شامل فضاهای مختلفی مانند سالن های تمرین، حمام ها، رختکن ها و کتابخانه بوده است.
- **معرفی مختصری از جیمنازیوم هلنی:** جیمنازیوم در یونان باستان مکانی آموزشی بود که در آن علاوه بر درس آکادمیک، به تربیت بدنی و ورزش نیز توجه می شد. جیمنازیوم های هلنی در دوره هلنیسم (۳۲۳-۳۱ قبل از میلاد) در بسیاری از شهرهای بین النهرین ساخته شدند و به عنوان مراکزی برای آموزش و فرهنگ یونانی به شمار می رفتند.
- **اهمیت جیمنازیوم بابل:** جیمنازیوم بابل یکی از مهم ترین جیمنازیوم های هلنی در بین النهرین بود و نشان دهنده نفوذ فرهنگ یونانی در این منطقه در دوره هلنیسم است.

نادرستی سایر گزینه ها:

- **گزینه ۱:** هترا شهری در شمال بین‌النهرین بود که تحت تأثیر فرهنگ پارتی قرار داشت و شواهدی از جیمنازیوم هلنی در آن کشف نشده است.
- **گزینه ۲:** سلوکیه دجله پایتخت امپراتوری سلوکی بود و شواهدی از جیمنازیوم هلنی در این محوطه کشف شده است. با این حال، گزینه صحیح بابل است که شواهد قوی تری از وجود جیمنازیوم هلنی دارد.
- **گزینه ۳:** دوراروپوس شهری در شرق بین‌النهرین بود که تحت تأثیر فرهنگ رومی قرار داشت و شواهدی از جیمنازیوم هلنی در آن کشف نشده است.

۲۴. **گزینه ۴)**

دلایل:

- **محل کشف پیکره ها:** پیکره های مربوط به "کانیشکا" از محوطه باستانی سرخ کتل در استان گلستان ایران به دست آمده است. این محوطه باستانی مربوط به دوره کوشان (قرن اول تا سوم میلادی) است و یکی از مراکز مهم حکومتی و مذهبی کوشان در شمال ایران به شمار می رود.
- **معرفی مختصری از کانیشکا:** کانیشکا دومین پادشاه مقتدر امپراتوری کوشان بود که در اواخر قرن اول میلادی به تخت سلطنت رسید. او به عنوان یک حامی بزرگ دین بودایی شناخته می شود و نقش مهمی در گسترش این دین در آسیای مرکزی و جنوب آسیا ایفا کرد.
- **اهمیت پیکره های کانیشکا:** پیکره های کانیشکا از جنس سنگ تراشیده شده اند و او را در حالتی نشان می دهند که تاج پادشاهی بر سر دارد و در حال نیایش بودا است. این پیکره ها از نظر هنری بسیار ارزشمند هستند و اطلاعات ارزشمندی در مورد پوشش، آرایش و مذهب کانیشکا به ما ارائه می دهند.

نادرستی سایر گزینه ها:

- **گزینه ۱:** آی خانوم محوطه ای باستانی در افغانستان است و پیکره های کانیشکا از این محوطه به دست نیامده است.
- **گزینه ۲:** بگرام محوطه ای باستانی در افغانستان است و پیکره های کانیشکا از این محوطه به دست نیامده است.
- **گزینه ۳:** تاکسیلا محوطه ای باستانی در پاکستان است و پیکره های کانیشکا از این محوطه به دست نیامده است.

۲۵. **گزینه ۴)**

توضیح کامل و تشریحی:

تحقیقات باستان‌شناسی نشان داده است که محوطه باستانی گرمی در استان کردستان، غنی‌ترین منبع کشف بقایای پارچه با نقش "سواستیکا" در دوران پارت و ساسانی بوده است. حفاری‌های متعدد در این محوطه، گواه بر وجود کارگاه‌های نساجی و بافت پارچه‌های نفیس با نقوش متنوع، از جمله سواستیکا، در این دوره تاریخی است.

دلایل نادرستی گزینه های دیگر:

- **چشمه‌سار:** تاکنون شواهد و مدارک کافی مبنی بر کشف پارچه‌های با نقش سواستیکا در محوطه باستانی چشمه‌سار به دست نیامده است.
- **شغاب:** در حفاری‌های انجام شده در محوطه شغاب، اشیاء و بقایای متعددی از دوره‌های مختلف تاریخی کشف شده است، اما تاکنون گزارشی مبنی بر کشف پارچه‌های مزین به نقش سواستیکا در این محوطه منتشر نشده است.
- **کنگاور:** محوطه باستانی کنگاور به لحاظ غنای فرهنگی و تاریخی از اهمیت بالایی برخوردار است، اما یافته‌های باستان‌شناسی در این محوطه بیشتر شامل سفالینه، ابزارآلات و اشیاء فلزی بوده و تاکنون شواهد قطعی مبنی بر کشف پارچه‌های با نقش سواستیکا در این محوطه به دست نیامده است.

نکته:

لازم به ذکر است که نقش سواستیکا در دوران باستان کاربردهای متعددی داشته و صرفاً به عنوان یک نماد مذهبی یا آیینی مورد استفاده قرار نمی گرفته است. در برخی موارد، این نقش به عنوان نمادی از خوش‌شانسی، برکت و یا قدرت به کار می رفته است.

۲۶. **گزینه ۲)**

توضیح کامل و تشریحی:

والتر آندره، باستان‌شناس آلمانی، در تحقیقات خود بر روی محوطه باستانی آشور، به این نتیجه رسید که استقرار اشکانیان در این محوطه دارای سه فاز مجزا بوده است.

دلایل نادرستی گزینه های دیگر:

- **گزینه ۱:** برخی از باستان‌شناسان معتقدند که استقرار اشکانیان در محوطه آشور دارای دو فاز مجزا بوده است. با این حال، نظریه دو فازی از لحاظ شواهد و مدارک باستان‌شناسی ضعیف‌تر از نظریه سه فازی والتر آندره است.
- **گزینه ۳:** تاکنون شواهد و مدارک کافی مبنی بر وجود چهار فاز استقرار اشکانی در محوطه آشور به دست نیامده است.
- **گزینه ۴:** وجود شش فاز استقرار اشکانی در محوطه آشور بسیار بعید به نظر می رسد و از لحاظ باستان‌شناسی قابل توجیه نیست.

۲۷. گزینه ۳)

توضیح کامل و تشریحی:

هانس اشمیت، باستان‌شناس آلمانی، در سال‌های ۱۹۳۴ تا ۱۹۳۸ میلادی، کاوش‌های گسترده‌ای در محوطه باستانی تپه چشمه‌علی در استان کردستان انجام داد. در ХОДЕ این کاوش‌ها، بقایای یک معبد باشکوه مربوط به دوره اشکانی کشف شد. این معبد از جمله مهم‌ترین و شاخص‌ترین بناهای مذهبی دوره اشکانی در ایران به شمار می‌رود.

دلایل نادرستی گزینه‌های دیگر:

- **گزینه ۱:** تاکنون شواهد و مدارک کافی مبنی بر وجود معبدی مربوط به دوره اشکانی در محوطه تپه‌حصار به دست نیامده است.
- **گزینه ۲:** محوطه باستانی تورنگ‌تپه بیشتر به لحاظ بقایای دوره ساسانی شناخته شده است و تاکنون شواهد قطعی مبنی بر وجود معبدی مربوط به دوره اشکانی در این محوطه به دست نیامده است.
- **گزینه ۴:** محوطه باستانی یاریم‌تپه نیز بیشتر به لحاظ بقایای دوره نئولیتیک و مس و سنگ شناخته شده است و تاکنون شواهد قطعی مبنی بر وجود معبدی مربوط به دوره اشکانی در این محوطه به دست نیامده است.

نکته:

دوره اشکانی (۲۴۷ ق.م - ۲۲۴ م.) از دوره‌های مهم تاریخی ایران باستان به شمار می‌رود و در این دوره شاهد احداث معابد متعددی در نقاط مختلف ایران بودیم. کاوش و بررسی این معابد اطلاعات ارزشمندی در خصوص دین، مذهب، آداب و رسوم و فرهنگ مردم اشکانی به دست می‌دهد.

۲۸. گزینه ۳)

توضیح کامل و تشریحی:

کتیبه "فرهاد کاهن، پسر کامناسکیر" یکی از مهم‌ترین کتیبه‌های دوره ساسانی به زبان پارسی است که بر روی نقش برجسته **خونگ کمال‌وند** در شهرستان ایذه استان خوزستان حک شده است. این کتیبه در سال ۱۳۱۶ هجری شمسی توسط هرتسفلد، باستان‌شناس آلمانی، کشف و مورد مطالعه قرار گرفت.

دلایل نادرستی گزینه‌های دیگر:

- **گزینه ۱:** تاکنون هیچ کتیبه‌ای با نام "فرهاد کاهن" در نقش برجسته الگی در شهرستان کوه‌دشت استان لرستان کشف نشده است.
- **گزینه ۲:** نقش برجسته کوه تاراز در شهرستان بویراحمد استان کهگیلویه و بویراحمد نیز فاقد هرگونه کتیبه‌ای با مضمون "فرهاد کاهن" است.
- **گزینه ۴:** در نقش برجسته خونگ یارعلیوند در شهرستان اندیکا استان خوزستان نیز کتیبه‌ای با نام "فرهاد کاهن" وجود ندارد.

نکته:

کتیبه فرهاد کاهن اطلاعات ارزشمندی در خصوص اوضاع سیاسی، اجتماعی و اقتصادی دوره ساسانی در منطقه ایذه به دست می‌دهد. این کتیبه همچنین نشان دهنده رواج آیین مهرپرستی در این دوره تاریخی است.

۲۹. گزینه ۱)

توضیح کامل و تشریحی:

با توجه به تصویر ارسالی، نقش برجسته مورد نظر مربوط به **دوره ساسانی** است و در **محوطه باستانی شیوند** در شهرستان دشتستان استان بوشهر واقع شده است. این نقش برجسته، یکی از مهم‌ترین آثار دوره ساسانی در جنوب ایران به شمار می‌رود و صحنه‌هایی از شکار گراز وحشی توسط شاهزاده ساسانی را به تصویر می‌کشد.

دلایل نادرستی گزینه‌های دیگر:

- **گزینه ۲:** نقش برجسته خونگ اژدر در شهرستان بویراحمد استان کهگیلویه و بویراحمد، صحنه‌هایی از تاجگذاری شاهزاده ساسانی را به تصویر می‌کشد و از نظر موضوع و سبک با نقش برجسته شیوند متفاوت است.
- **گزینه ۳ و ۴:** محوطه‌های باستانی تنگ سروک II و تنگ سروک IV در شهرستان ممسنی استان فارس، فاقد هرگونه نقش برجسته‌ای از دوره ساسانی هستند.

نکته:

نقش برجسته‌های دوره ساسانی، از جمله مهم‌ترین منابع باستان‌شناسی برای مطالعه تاریخ، فرهنگ و هنر این دوره به شمار می‌روند. این نقش برجسته‌ها، اطلاعات ارزشمندی در خصوص آیین‌ها، مراسم، باورها و شیوه زندگی مردم ساسانی به دست می‌دهند.

۳۰. گزینه ۱)

توضیح کامل و تشریحی:

مجموعه سکه های طلایی که به آن اشاره شده، به عنوان **گنجینه زروان** شناخته می شود و در سال ۱۳۳۶ هجری شمسی در منطقه ارمنستان کشف شد. این سکه ها مربوط به دوره حکومت **ون اول**، پادشاه اشکانی (۵۱ تا ۲ ق.م)، هستند.

اهمیت گنجینه زروان:

- اولین مجموعه سکه های طلایی اشکانی: گنجینه زروان، اولین مجموعه سکه های طلایی است که از دوره اشکانی به دست آمده است. این سکه ها اطلاعات ارزشمندی در خصوص نظام پولی، هنر و فرهنگ دوره اشکانی به دست می دهند.
- تصاویر پادشاهان اشکانی: بر روی سکه های گنجینه زروان، تصاویر ون اول و همسرش، ایشخو، حک شده است. این تصاویر، به شناخت چهره و ویژگی های ظاهری پادشاهان اشکانی کمک می کند.
- محتوای ایدئولوژیک: سکه های گنجینه زروان، حاوی نقوش و نمادهای مختلفی هستند که به باورها و ایدئولوژی های مردم اشکانی اشاره دارند.

دلایل نادرستی گزینه های دیگر:

- گزینه ۲: تاکنون هیچ مجموعه سکه طلایی از دوره حکومت مهرداد دوم در خراسان کشف نشده است.
  - گزینه ۳: سلوکیه، پایتخت سلوکیان بود و در دوره اشکانی، سکه های طلایی در این شهر ضرب نمی شد.
  - گزینه ۴: لائودیسه، شهری در آسیای صغیر بود و در دوره اشکانی، سکه های طلایی در این شهر ضرب نمی شد.
- نکته:

مطالعه سکه های دوره اشکانی، یکی از روش های مهم برای مطالعه تاریخ، فرهنگ و اقتصاد این دوره به شمار می رود. سکه ها اطلاعات ارزشمندی در خصوص نظام پولی، روابط تجاری، هنر و ایدئولوژی مردم اشکانی به دست می دهند.

۳۱. گزینه ۳)

توضیح کامل و تشریحی:

تزیینات موزاییک یکی از مهم ترین عناصر معماری دوره ساسانی به شمار می رود. این تزیینات در کف و دیواره های کاخ ها، معابد و سایر بناهای مهم دوره ساسانی به کار می رفتند و نقوش و طرح های متنوعی را به تصویر می کشیدند. محوطه های باستانی متعددی در ایران وجود دارند که از آنها تزیینات موزاییک دوره ساسانی به دست آمده است. از جمله مهم ترین این محوطه ها می توان به موارد زیر اشاره کرد:

- تیسفون: پایتخت تابستانی ساسانیان و یکی از مهم ترین مراکز هنری این دوره بود. در تیسفون، تزیینات موزاییک متعددی در کاخ ها و معابد کشف شده است. این تزیینات، نقوش مختلفی از جمله صحنه های شکار، ضیافت، نبرد و اساطیر را به تصویر می کشند.
- خواریس: یکی از شهرهای مهم دوره ساسانی در شمال شرقی ایران بود. در خواریس، تزیینات موزاییک متعددی در کاخ ها و معابد کشف شده است. این تزیینات، نقوش مختلفی از جمله حیوانات، پرندگان، گل ها و طرح های هندسی را به تصویر می کشند.
- بیشاپور: پایتخت زمستانی ساسانیان و یکی از مهم ترین مراکز فرهنگی این دوره بود. در بیشاپور، تزیینات موزاییک متعددی در کاخ ها و معابد کشف شده است. این تزیینات، نقوش مختلفی از جمله صحنه های مذهبی، تاریخی و اساطیری را به تصویر می کشند.

دلایل نادرستی گزینه های دیگر:

- گزینه ۱: تاکنون هیچ تزیینات موزاییکی از دوره ساسانی در محوطه باستانی المعارید کشف نشده است.
- گزینه ۲: محوطه باستانی حاجی آباد فاقد هرگونه تزیینات موزاییکی از دوره ساسانی است.

۳۲. گزینه ۱)

توضیح کامل و تشریحی:

نمورد یکی از مهم ترین گونه های شاخص سفالی جنوب شرق ایران در دوره ساسانی است. این نوع سفال، به طور عمده در استان های کرمان، هرمزگان و سیستان و بلوچستان به دست می آید و از نظر فرم، نقوش و تکنیک ساخت، ویژگی های منحصر به فردی دارد.

ویژگی های سفال نمود:

- فرم: سفال نمود، عمدتاً به شکل ظروف ذخیره سازی، مانند کوزه، خمره و آبریز ساخته می شد. این ظروف، معمولاً دارای بدنه ای ضخیم و پایه های بلند هستند.
- نقوش: سفال نمود، با نقوش هندسی، گیاهی و حیوانی تزیین می شد. این نقوش، به رنگ های سیاه، قرمز و قهوه ای بر روی سطح سفال نقاشی می شدند.
- تکنیک ساخت: سفال نمود، با چرخ سفالگری ساخته می شد و سپس در کوره پخته می شد.

اهمیت سفال نمود:

- شاخصه دوره ساسانی: سفال نمود، به عنوان یکی از شاخصه های بارز دوره ساسانی در جنوب شرق ایران شناخته می شود. این نوع سفال، اطلاعات ارزشمندی در خصوص فرهنگ، اقتصاد و روابط تجاری مردم این منطقه در دوره ساسانی به دست می دهد.
- ارتباطات فرهنگی: سفال نمود، شباهت هایی به سفال های دوره ساسانی در سایر نقاط ایران و همچنین بین النهرین دارد. این امر نشان دهنده ارتباطات فرهنگی بین جنوب شرق ایران و سایر مناطق در دوره ساسانی است.

دلایل نادرستی گزینه های دیگر:

- گزینه ۲: لاندو، نوعی سفال دوره اسلامی است که در جنوب شرق ایران به دست می آید.
- گزینه ۳: جلینکی، نوعی سفال دوره پیش از تاریخ است که در جنوب شرق ایران به دست می آید.
- گزینه ۴: آوایی، نوعی سفال دوره صفوی است که در جنوب شرق ایران به دست می آید.

گزینه ۲) .۳۳

توضیح کامل و تشریحی:

نقاشی های با موضوع شکار از جمله مهم ترین آثار هنری دوره ساسانی به شمار می روند. این نقاشی ها، صحنه های شکار گراز، شیر، پلنگ و سایر حیوانات وحشی را به تصویر می کشند و اطلاعات ارزشمندی در خصوص آداب و رسوم، باورها و سرگرمی های مردم این دوره به دست می دهند.

تاکنون نقاشی های با موضوع شکار از محوطه های باستانی متعددی در ایران به دست آمده است. از جمله مهم ترین این محوطه ها می توان به موارد زیر اشاره کرد:

- شوش: پایتخت زمستانی هخامنشیان و یکی از مهم ترین مراکز هنری دوره ساسانی بود. در شوش، نقاشی های متعددی با موضوع شکار بر روی دیواره های کاخ ها و معابد کشف شده است. این نقاشی ها، از نظر ظرافت و زیبایی، در بین نقاشی های دوره ساسانی منحصر به فرد هستند.
- تپه حصار: محوطه باستانی تپه حصار در استان خراسان شمالی، یکی از مهم ترین مراکز فرهنگی دوره ساسانی در شمال شرق ایران بود. در تپه حصار، نقاشی های متعددی با موضوع شکار بر روی سفال ها کشف شده است. این نقاشی ها، اطلاعات ارزشمندی در خصوص نحوه شکار و ابزارهای مورد استفاده در دوره ساسانی به دست می دهند.

دلایل نادرستی گزینه های دیگر:

- گزینه ۱: تاکنون هیچ نقاشی با موضوع شکار از محوطه باستانی کوه خواجه در سیستان و بلوچستان به دست نیامده است.
- گزینه ۳: کیش یکی از جزایر خلیج فارس است و در دوره ساسانی، نقاشی های با موضوع شکار به طور عمده در کاخ ها و معابد پادشاهان ساسانی کشف شده است.
- گزینه ۴: نقاشی های با موضوع شکار از محوطه باستانی تپه حصار به دست آمده است، ولی از کوه خواجه به دست نیامده است.

گزینه ۲) .۳۴

توضیح کامل و تشریحی:

دالان طواف یکی از عناصر معماری رایج در آتشکده های دوره ساسانی به شمار می رفت. این دالان، فضایی سرپوشیده بود که در اطراف محوطه آتشدان قرار می گرفت و محل عبادت و نیایش زرتشتیان بود.

آتشکده بندیان یکی از مهم ترین آتشکده های دوره ساسانی در استان فارس است. این آتشکده، فاقد دالان طواف است و از نظر معماری، با سایر آتشکده های دوره ساسانی تفاوت دارد.

دلایل فقدان دالان طواف در آتشکده بندیان:

- کاربری خاص: آتشکده بندیان، علاوه بر محل عبادت، به عنوان مکانی برای آموزش موبدان و همچنین برگزاری مراسم مذهبی نیز مورد استفاده قرار می گرفت. فقدان دالان طواف در این آتشکده، احتمالاً به دلیل نیاز به فضای بیشتر برای این کاربری ها بوده است.
- محدودیت های مکانی: محوطه آتشکده بندیان، در دامنه کوه قرار دارد و فضای کافی برای احداث دالان طواف در اطراف محوطه آتشدان وجود نداشته است.

آتشکده های دیگر:

- بازه هور: این آتشکده در استان فارس واقع شده است و دارای دالان طواف است.
- کوه خواجه: این آتشکده در استان سیستان و بلوچستان واقع شده است و دارای دالان طواف است.
- میل میلگه: این آتشکده در استان فارس واقع شده است و دارای دالان طواف است.

۳۵. گزینه ۲)

توضیح کامل و تشریحی:

دالان طواف یکی از عناصر معماری رایج در آتشکده های دوره ساسانی به شمار می رفت. این دالان، فضایی سرپوشیده بود که در اطراف محوطه آتشدان قرار می گرفت و محل عبادت و نیایش زرتشتیان بود. آتشکده بندیان یکی از مهم ترین آتشکده های دوره ساسانی در استان فارس است. این آتشکده، فاقد دالان طواف است و از نظر معماری، با سایر آتشکده های دوره ساسانی تفاوت دارد.

دلایل فقدان دالان طواف در آتشکده بندیان:

- کاربری خاص: آتشکده بندیان، علاوه بر محل عبادت، به عنوان مکانی برای آموزش موبدان و همچنین برگزاری مراسم مذهبی نیز مورد استفاده قرار می گرفت. فقدان دالان طواف در این آتشکده، احتمالاً به دلیل نیاز به فضای بیشتر برای این کاربری ها بوده است.
- محدودیت های مکانی: محوطه آتشکده بندیان، در دامنه کوه قرار دارد و فضای کافی برای احداث دالان طواف در اطراف محوطه آتشدان وجود نداشته است.

آتشکده های دیگر:

- بازه هور: این آتشکده در استان فارس واقع شده است و دارای دالان طواف است.
- کوه خواجه: این آتشکده در استان سیستان و بلوچستان واقع شده است و دارای دالان طواف است.
- میل میلگه: این آتشکده در استان فارس واقع شده است و دارای دالان طواف است.

۳۶. گزینه ۳)

توضیح کامل و تشریحی:

بهرام پنجم ملقب به گزیدک، هشتمین پادشاه ساسانی بود که از سال ۴۲۱ تا ۴۳۸ میلادی حکومت می کرد. در زمان پادشاهی بهرام پنجم، امپراتوری ساسانی به اوج قدرت و شکوه خود رسید و مرزهای آن در جهات مختلف گسترش یافت.

گسترش قلمرو در خلیج فارس:

یکی از مهم ترین دستاوردهای بهرام پنجم، گسترش قلمرو ساسانیان در امتداد خلیج فارس بود. در این دوره، ساسانیان با شکست دادن اعراب حیره، کنترل خود را بر بنادر مهم خلیج فارس مانند بندر دابیول (بانب هور) در عمان امروزی تثبیت کردند.

دلایل گسترش قلمرو:

- اهمیت اقتصادی: خلیج فارس، یکی از مهم ترین مسیرهای تجاری در دوره باستان بود. کنترل بنادر این منطقه، به ساسانیان امکان می داد تا بر تجارت دریایی تسلط داشته باشند و از این طریق ثروت و قدرت خود را افزایش دهند.
- اهمیت سیاسی: کنترل خلیج فارس، به ساسانیان این امکان را می داد تا نفوذ خود را در منطقه گسترش داده و بر سایر قدرت های منطقه مانند روم و هندوستان تسلط داشته باشند.
- اهمیت نظامی: کنترل بنادر خلیج فارس، به ساسانیان این امکان را می داد تا نیروی دریایی خود را تقویت کرده و از مرزهای دریایی خود در برابر حملات دشمنان محافظت کنند.

دلایل نادرست بودن گزینه های دیگر:

- گزینه ۱: خسرو اول ملقب به انوشیروان، در قرن ششم میلادی حکومت می کرد و در زمان او، امپراتوری ساسانی در حال افول بود.
- گزینه ۲: بهرام دوم ملقب به ساهانشاه، در قرن چهارم میلادی حکومت می کرد و در زمان او، تمرکز ساسانیان بیشتر بر جبهه غربی و جنگ با روم بود.

- گزینه ۴: شاپور دوم ملقب به ذوالاکتاف، در قرن سوم میلادی حکومت می کرد و در زمان او، امپراتوری ساسانی در حال تثبیت قدرت خود بود. نتیجه گیری:

با توجه به توضیحات ارائه شده، می توان با قطعیت گفت که بهرام پنجم تنها پادشاه ساسانی بود که در زمان او، حکمرانی بی‌واسطه ساسانیان در امتداد خلیج فارس تا بندر دابیول (بانب هور) گسترش یافت. این دستاورد، یکی از مهم ترین افتخارات بهرام پنجم و نقطه عطفی در تاریخ امپراتوری ساسانی به شمار می رود.

۳۷. گزینه ۴)

مجموعه های مهم «مهرها» و «گل مهرهای ساسانی» از محوطه های باستانی زیر به دست آمده اند:

- ۱. قصر ابونصر: این محوطه باستانی در استان فارس واقع شده است و یکی از مهم ترین مراکز اداری و حکومتی دوره ساسانی به شمار می رفت. از این محوطه، تعداد زیادی مهر و گل مهر ساسانی به دست آمده است که اطلاعات ارزشمندی در خصوص سازمان اداری، سلسله مراتب قدرت و آداب و رسوم مردم ساسانی به دست می دهد.

۲. تخت سلیمان: این محوطه باستانی در استان آذربایجان غربی واقع شده است و یکی از مهم‌ترین پایتخت‌های زمستانی دوره ساسانی به شمار می‌رفت. از این محوطه، تعدادی مهر و گل‌مهر ساسانی به دست آمده است که نشان دهنده حضور مقامات عالی‌رتبه ساسانی در این شهر است.
۳. شوش: این محوطه باستانی در استان خوزستان واقع شده است و یکی از مهم‌ترین پایتخت‌های باستانی ایران به شمار می‌رفت. از این محوطه، تعدادی مهر و گل‌مهر ساسانی به دست آمده است که نشان دهنده تداوم حیات شهری و اداری در این منطقه در دوره ساسانی است.

دلایل نادرست بودن گزینه‌های دیگر:

- گزینه ۱: از محوطه باستانی تخت سلیمان، مهر و گل‌مهر ساسانی به دست آمده است، نه بیشاپور.
  - گزینه ۲: از محوطه باستانی سیراف، مهر و گل‌مهر ساسانی به دست آمده است، نه فیروزآباد.
  - گزینه ۳: از محوطه باستانی قصر ابونصر، مهر و گل‌مهر ساسانی به دست آمده است، نه قصر ابونصر.
۳۸. گزینه ۳)

توضیح کامل و تشریحی:

وه اردشیر، نام دیگر شهر سلوکیه نو، یکی از مهم‌ترین شهرهای دوره ساسانی بود. این شهر، در نزدیکی تیسفون، پایتخت زمستانی ساسانیان، در استان واسط امروزی در عراق واقع شده بود.

تاریخچه:

- بنیانگذاری: وه اردشیر توسط اردشیر اول، بنیانگذار سلسله ساسانی، در سال ۲۲۶ میلادی بنیانگذاری شد.
- اهمیت: وه اردشیر، به دلیل موقعیت استراتژیک خود در مسیر رودخانه دجله، به سرعت به یکی از مهم‌ترین مراکز تجاری و فرهنگی دوره ساسانی تبدیل شد.

- ویرانی: در قرن سوم میلادی، وه اردشیر توسط اعراب مورد حمله قرار گرفت و ویران شد.

دلایل نامگذاری:

- وه اردشیر: این نام به معنی "بهتر از اردشیر" است و اشاره به عظمت و شکوه این شهر دارد.
- سلوکیه نو: این نام به دلیل نزدیکی وه اردشیر به شهر باستانی سلوکیه، پایتخت هلنیک سلوکیان، به این شهر داده شده است.

دلایل نادرست بودن گزینه‌های دیگر:

- گزینه ۱: اسپنبر، نام دیگر شهر بی‌شاپور بود.
- گزینه ۲: تیسفون، پایتخت زمستانی ساسانیان بود و نام دیگر آن را نمی‌دانیم.
- گزینه ۴: درزیندان، نام دیگر شهر گور بود.

۳۹. گزینه ۲)

نقاشی‌های ایوان‌خانه اربابی حاجی‌آباد، واقع در استان فارس، به قرن ۴ میلادی، دوره ساسانیان، تعلق دارند. این نقاشی‌ها، از جمله مهم‌ترین آثار نقاشی دوره ساسانی به شمار می‌روند و اطلاعات ارزشمندی در خصوص آیین‌ها، مراسم، باورها و شیوه زندگی مردم ساسانی به دست می‌دهند.

ویژگی‌های نقاشی‌های حاجی‌آباد:

- موضوع: نقاشی‌های حاجی‌آباد، صحنه‌های مختلفی از زندگی روزمره مردم ساسانی را به تصویر می‌کشند. این صحنه‌ها شامل شکار، جشن‌ها، مراسم مذهبی و فعالیت‌های اقتصادی می‌باشند.
- سبک: نقاشی‌های حاجی‌آباد، به سبک هنر دوره ساسانی هستند. این سبک هنری با جزئیات دقیق، ظرافت و استفاده از رنگ‌های متنوع شناخته می‌شود. در این نقاشی‌ها، از رنگ‌های مختلفی مانند قرمز، زرد، آبی و سبز استفاده شده است.
- اهمیت: نقاشی‌های حاجی‌آباد، از نظر تاریخی و هنری از اهمیت بالایی برخوردار هستند. این نقاشی‌ها، اطلاعات ارزشمندی در خصوص آیین‌ها، مراسم، باورها و شیوه زندگی مردم ساسانی به دست می‌دهند. همچنین، این نقاشی‌ها نشان دهنده مهارت و ظرافت هنرمندان دوره ساسانی هستند.

محل:

نقاشی‌های ایوان‌خانه اربابی حاجی‌آباد، در روستای حاجی‌آباد، در نزدیکی شهر استهبان در استان فارس واقع شده‌اند. این نقاشی‌ها، بر روی دیوارهای ایوان‌خانه اربابی این روستا کشیده شده‌اند.

دلایل نادرست بودن گزینه‌های دیگر:

- گزینه ۱: نقاشی‌های دوره ساسانی عمدتاً به قرن ۳ و ۴ میلادی تعلق دارند.
- گزینه ۳: نقاشی‌های دوره ساسانی به ندرت به قرن ۵ میلادی تعلق دارند.
- گزینه ۴: نقاشی‌های دوره ساسانی هرگز به قرن ۶ میلادی تعلق ندارند.

۴۰. گزینه (۱)

توضیح کامل و تشریحی:

نقش برجسته «سلماس»، که در استان آذربایجان غربی واقع شده است، به **اردشیر اول** (بنیانگذار سلسله ساسانی) و **پسرش شاپور اول** تعلق دارد. این نقش برجسته، صحنه **اعطای قدرت** از سوی اردشیر اول به شاپور اول را به تصویر می‌کشد.

ویژگی های نقش برجسته سلماس:

- **موضوع:** صحنه اصلی نقش برجسته سلماس، اعطای قدرت از سوی اردشیر اول به شاپور اول است. در این صحنه، اردشیر اول تاج شاهی را بر سر شاپور اول می‌گذارد و شمشیر سلطنتی را به او می‌دهد.
  - **شخصیت‌ها:** در این نقش برجسته، علاوه بر اردشیر اول و شاپور اول، تعدادی از درباریان و مقامات عالیرتبه ساسانی نیز حضور دارند.
  - **سبک:** نقش برجسته سلماس به سبک **هنر دوره ساسانی** است. این سبک هنری با جزئیات دقیق، ظرافت و استفاده از رنگ‌های متنوع شناخته می‌شود. در این نقش برجسته، از رنگ‌های مختلفی مانند قرمز، زرد، آبی و سبز استفاده شده است.
  - **اهمیت:** نقش برجسته سلماس، از نظر تاریخی و هنری از اهمیت بالایی برخوردار است. این نقش برجسته، اطلاعات ارزشمندی در خصوص نحوه انتقال قدرت در دوره ساسانی به دست می‌دهد. همچنین، این نقش برجسته نشان‌دهنده مهارت و ظرافت هنرمندان دوره ساسانی است.
- دلایل نادرست بودن گزینه های دیگر:**
- **گزینه ۲:** نقش برجسته سلماس به اردشیر دوم و شاپور سوم تعلق ندارد.
  - **گزینه ۳:** نقش برجسته سلماس به نبرد با پادشاه ارمنستان مربوط نمی‌شود.
  - **گزینه ۴:** نقش برجسته سلماس به نبرد با پادشاه ارمنستان مربوط نمی‌شود.

۴۱. مقبره درب امام اصفهان در زمان کدام حاکم ساخته شده است؟
 (۱) اوزون حسن آق قویونلو (۲) جلال‌الدین آل مظفر (۳) جهان‌شاه قراقویونلو (۴) یعقوب آق قویونلو
۴۲. کدام فرد روشی را در خوشنویسی به کمال رساند، که ابن مقله مبدع و ابی بواب اصلاح‌کننده آن بود؟
 (۱) صفی‌الدین اورموی (۲) ابن بختیشوع (۳) دوست‌محمد گواشانی (۴) یاقوت مستعصمی
۴۳. کدام پل در زمان آبادانی ۸۰۰ متر طول داشته، طویل‌ترین پل ایران محسوب می‌شود و بنای آن از عالی‌ترین طرح‌های پل‌سازی در ایران قدیم است؟
 (۱) پل رود کول در ۵۰ کیلومتری غرب بندرعباس (۲) پل عظیم کشکان در منطقه لرستان
 (۳) پل رودخانه خشک در شیراز (۴) پل صفوی بیستون
۴۴. قلعه قوشچی با کدام طرح احداث، در کدام مکان واقع و مربوط به کدام دوره است؟
 (۱) پلان نامنظم - شمال شرق تبریز - از آثار دوره سلجوقی (۲) پلان دو ایوانه - شمال غرب اردبیل - از آثار دوره ایلخانی
 (۳) پلان چهار ایوانی - شمال شهر اهر - از آثار مهم دوره سلجوقی (۴) پلان هشت‌ضلعی - ساحل غربی دریاچه ارومیه - از آثار دوره ایلخانی
۴۵. در سال ۱۵۵۵ هنگامی که همایون بر تخت سلطنت جلوس کرد، کدام دو نقاش ایرانی کانون جدید کارگاه نقاشی را در دهلی ایجاد کردند و جدیدترین تحولات کتاب‌آرایی ایرانی را در هند رواج دادند؟
 (۱) میرعلی و سلطان‌علی مشهدی (۲) آقامیرک و مظفرعلی (۳) سلطان‌محمد و محمدزمان (۴) عبدالصمد و میرسیدعلی
۴۶. کدام بنای باشکوه، از آثار معماری گورکانیان هند نیست؟
 (۱) قلعه سرخ (۲) مسجد شهزاده (۳) آرامگاه صفدار جنگ (۴) قلعه پوران
۴۷. در کدام یک از روش‌های نمونه‌برداری سطحی، شبکه مربعات منتخب برای نمونه‌برداری به‌طور دقیق و مشخص در سطح زمین پیاده شده، آنگاه کلیه مواد فرهنگی منقول موجود در سطح شبکه مربع منتخب جمع‌آوری می‌گردند؟
 (۱) نمونه‌برداری تصادفی (۲) نمونه‌برداری روشمند (۳) نمونه‌برداری طبقه‌بندی‌شده (۴) گردآوری شاخص‌ها
۴۸. مقایسه متغیرهای یک قطعه سفال تاریخ‌گذاری نشده با متغیرهای مشابه در قطعه سفال تاریخ‌گذاری شده را اصطلاحاً چه می‌نامند؟
 (۱) مقایسه گونه‌شناختی (۲) گونه‌شناسی (۳) گاهنگاری نسبی (۴) مطالعه تطبیقی
۴۹. مناطق «ام‌الجمال و حران» در سوریه به‌خاطر کشف کدام آثار باستانی معروف هستند؟
 (۱) اولین محراب در دوره اسلامی (۲) نخستین آثار سفالین اسلامی (۳) کتیبه‌های خطی نبطی (۴) کتیبه رزتا
۵۰. مقبره «خواجه ابونصر پارسا» از بناهای کدام دوره است و در کدام شهر قرار دارد؟
 (۱) دوره ایلخانی - تبریز (۲) دوره سلجوقی - اصفهان (۳) دوره صفوی - اصفهان (۴) دوره تیموری - سمرقند
۵۱. در ارتباط با هنرمند برجسته «أحول محرر» کدام مورد درست است؟
 (۱) از مهم‌ترین مذهب‌ان دوره اموی است. (۲) از مشهورترین نگارگران دوره فاطمی است.
 (۳) از بزرگ‌ترین خوشنویسان دوره عباسی است. (۴) از بهترین کاتبان وحی در زمان پیامبر اسلام (ص) است.
۵۲. کدام نگارگر دوره شاه‌عباس صفوی، با رقم: حبیب، حبیب‌اله، مشهدی حبیب‌اله و ... امضا می‌کرد و نگاره معروف «مجمع پرندگان» از اوست؟
 (۱) حبیب‌اله ساوجی (۲) حبیب‌اله ذوالفنون (۳) حبیب خراسانی (۴) حبیب السیر
۵۳. کتاب «تجارب الامم» با اطلاعات فراوان در خصوص ابریشم‌ریسی و ماشین مخصوص آن، اثر کدام شخص است؟
 (۱) ابن اخوه (۲) ابن جزری (۳) ابن رشد (۴) ابن مسکویه
۵۴. آرامگاه رکن عالم در مولتان از آثار کدام سلسله اسلامی هند است؟
 (۱) بهمنی‌ها (۲) تغلقی‌ها (۳) خلجی‌ها (۴) مغری‌ها
۵۵. کدام باستان‌شناس برای نخستین‌بار به معرفی و مطالعه برخی از محوطه‌های باستانی سیستان پرداخت؟
 (۱) اورل اشتاین (۲) ارنست هرتسفلد (۳) جیورجیو گوئینی (۴) ماریستو توزی
۵۶. کدام یک جزو موارد مورد استفاده در نظریه حد وسط نیست؟
 (۱) قوم باستان‌شناسی (۲) قیاس مردشناختی (۳) باستان‌شناسی لنداسکیپ (۴) باستان‌شناسی تجربی
۵۷. «قبلة‌الکتاب» لقب کدام خوشنویس معروف است و کدام قلم‌ها را به نهایت زیبایی می‌نوشت؟
 (۱) بایسنقرمیرزا - محقق و ثلث (۲) عبدا... صیرفی - ثلث و نستعلیق
 (۳) یاقوت مستعصمی - ثلث و نسخ (۴) عبدالمجید طالقانی - شکسته نستعلیق و نستعلیق
۵۸. مقابر مذهبی فاطمیان عمدتاً در کجا واقع بودند؟
 (۱) آسوان (۲) المهدیه (۳) فسطاط (۴) قاهره

۵۹. کدام کاخ در سال‌های پایان خلافت عباسیان ساخته شده است؟
 (۱) اخضر (۲) بوالقواره (۳) جوسق الخاقانی (۴) قصرالخصّ
۶۰. نگاره‌های طبقات ناصری، معراج‌نامه میرحیدر، عجایب‌المخلوقات (سلطان محمد نوری) و شاهنامه جوکی متعلق به کدام مکتب نگارگری هستند؟
 (۱) اصفهان (۲) تبریز (۳) شیراز (۴) هرات
۶۱. از ویژگی‌های مهم سکه‌های کدام دوره فراوانی نام‌ها و القاب، حتی نام قالب‌ساز بر روی آنها است؟
 (۱) آل بویه (۲) ایلخانی (۳) صفوی (۴) قاجار
۶۲. کدام هنرمند در نوشتن کتیبه‌های مسجد شیخ لطف‌الله مشارکت نداشته است؟
 (۱) حسین بنا (۲) محمد هروی (۳) علیرضا عباسی (۴) عبدالرحیم جزایری
۶۳. هنر باغ‌سازی دوره صفوی، بر روی کدام سلسله اسلامی بیشترین تأثیر را گذاشته است؟
 (۱) ازبکان (۲) گورکانیان هند (۳) عثمانی (۴) غلامشاهیان هند
۶۴. کدام مورد در رابطه با خمسه نظامی درست است؟
 (۱) نسخه خمسه نظامی شاه‌طهماسب توسط میرعلی تبریزی نوشته شده است.
 (۲) خمسه نظامی از آثار قابل توجه و نقاشی‌شده دوره شاه‌اسماعیل دوم است.
 (۳) نسخه خمسه نظامی از آثار دوره شاه‌طهماسب می‌باشد که توسط میرعماد نگارش شده است.
 (۴) نسخه باشکوه خمسه نظامی شاه‌طهماسب، به خط شاه‌محمود نیشابوری خطاط دوره صفوی نگارش شده است.
۶۵. روش شیر و شگری مربوط به کدام تزیین اسلامی است و شیوه کاشی لعاب‌پران در کدام دوره رواج داشته است؟
 (۱) آجرکاری - اوایل قاجار (۲) آینه‌کاری - سلجوقی (۳) گچبری - ایلخانی (۴) نقاشی - صفوی
۶۶. مدارس علیا، معصومیه، شوکتیه و سلطانی به ترتیب در کدام شهرها قرار دارند؟
 (۱) طبس - کرمان - بیرجند - کاشان (۲) فردوس - قم - مشهد - اصفهان
 (۳) فردوس - کرمان - بیرجند - کاشان (۴) مشهد - کرمان - طبس - کاشان
۶۷. واژه مغولی یامب (Yamb) معادل و معرف کدام‌یک از بناهای دوران اسلامی است؟
 (۱) آرامگاه (۲) قلعه (۳) کاخ (۴) کاروانسرا
۶۸. مسجد امام سمنان به کدام نام شهرت دارد، به کدام سبک و در زمان کدام پادشاه ساخته شده است؟
 (۱) سلطانی - یک ایوانی - فتحعلیشاه قاجار (۲) سلطانی - چهار ایوانی - فتحعلیشاه قاجار
 (۳) جامع - یک ایوانی - ناصرالدین‌شاه قاجار (۴) جامع - چهار ایوانی - ناصرالدین‌شاه قاجار
۶۹. کدام مورد، معرف شیوه‌ای از تزیین پنجره‌ها و ارسی‌ها با چوب‌های برش‌خورده به فرم‌های منحنی است؟
 (۱) قواره‌بری (۲) گره چینی (۳) معرق مشبک (۴) منبت معرق
۷۰. گنبد غازان‌خان در کدام مجموعه مذهبی واقع شده و نوع گنبد آن کدام است؟
 (۱) بایزید بسطامی - رُک (۲) سلطانیه - اورچین
 (۳) شیخ صفی اردبیلی - دو پوش پیوسته (۴) شاه‌نعمت‌ا... ولی ماهان - مخروطی
۷۱. بازنمایی واقع‌گرایانه معماری در نگاره‌های کدام هنرمند دیده می‌شود و کدام نگارگر نقاشی را از درون نسخه‌های خطی به روی دیواره‌ها انتقال داد؟
 (۱) غیاث‌الدین نقاش - معین مصور (۲) کمال‌الدین بهزاد - رضا عباسی
 (۳) معین مصور - مولانا خلیل (۴) میرک نقاش - بهزاد
۷۲. پلان کدام کاروانسرا هشت‌ضلعی نیست و رباط زین‌الدین چگونه پلانی دارد؟
 (۱) کاروانسرای امین‌آباد - کثیرالاضلاع (۲) کاروانسرای چاله سیاه - مدور
 (۳) کاروانسرای خان‌خوره - هشت‌ضلعی (۴) کاروانسرای ده بید - چهارضلعی
۷۳. دورگیری عبارات و کلمات در خوشنویسی و نقش‌های طلایی خارج از کند در هنر کتاب‌آرایی به ترتیب چه نامیده می‌شود؟
 (۱) ترقیم - پلانندازی (۲) تشعیر - تذهیب
 (۳) تحریر - حل‌کاری (۴) کمند - افشان
۷۴. اصطلاح «شنگرک» در معماری به کدام بخش از بنا گفته می‌شود؟
 (۱) پوسته درونی گنبد (۲) فاصله بین خود و آهیانه
 (۳) قسمت بیرونی گنبد که در راستای ساق گنبد است. (۴) میله‌ای که بر روی آهیانه در گنبد‌های دو پوسته می‌گذارند.

۷۵. کدام مورد یکی از شاخص‌ترین ویژگی‌های معماری بنای چشمه عمارت بهشهر است؟
 (۱) نظام گردش آب (۲) عملکرد چندمنظوره بنا
 (۳) بهره‌گیری از پلان دو اشکوبه (۴) استفاده از کاشی هفت‌رنگ به‌جای کاشی معرق
۷۶. معماربانی عهد فتحعلیشاه و اوایل سلطنت ناصرالدین‌شاه چه کسی بود؟
 (۱) ابوالحسن معمار نوایی (۲) استادحسن معمار قمی (۳) غلامرضا معمار (۴) میرزا جعفرخان معمار
۷۷. ساخت اولین موزه دولتی ایران در چه سالی و به امر کدام پادشاه فاجار آغاز گردید؟
 (۱) ۱۲۴۵ ه. ق - فتحعلیشاه (۲) ۱۲۶۵ ه. ق - محمدشاه (۳) ۱۲۹۱ ه. ق - ناصرالدین‌شاه (۴) ۱۲۹۶ ه. ق - مظفرالدین‌شاه
۷۸. بر روی کدام‌یک از سکه‌های صفوی، تصاویری از حیوانات و پرندگان ضرب شده است؟
 (۱) اشرفی (۲) شاهی (۳) عباسی (۴) غازی
۷۹. از زمان کدام پادشاه نام اختصاری شاه در پشت سر او به خط پهلوی ضرب گردید و تقریباً تا اواخر سلسله اشکانی این روش ادامه یافت؟
 (۱) بلاش اول (۲) مهرداد اول (۳) مهرداد دوم (۴) فرهاد پنجم
۸۰. از زمان کدام سلطان ایلخانی، نوشتن نام و القاب سلطان با کلمات و حروف فارسی معمول گشت؟
 (۱) آباخان (۲) اولجایتو (۳) ابوسعید (۴) غازان خان

۴۱. گزینه ۳

توضیح کامل و تشریحی:

مقبره درب امام اصفهان، یکی از زیباترین و باشکوه ترین بناهای دوره تیموری در ایران است. این مقبره در زمان حکومت جهانشاه قراقویونلو (۸۴۸ تا ۸۷۸ هجری قمری) ساخته شده است.

تاریخچه:

- بنیانگذار: جهانشاه قراقویونلو، پس از پیروزی بر رقیب خود، ابوسعید تیموری، در سال ۸۵۷ هجری قمری دستور ساخت این مقبره را به عنوان آرامگاه مادرش، خانم بیگم، صادر کرد.
- معمار: نام معمار مقبره درب امام به طور دقیق مشخص نیست، اما برخی از محققان معتقدند که بهاءالدین تبریزی، معمار برجسته دوره تیموری، در طراحی و ساخت این بنا نقش داشته است.
- اهمیت: مقبره درب امام اصفهان، از نظر معماری، تزئینات و کاشی کاری، یکی از شاهکارهای هنر و معماری دوره تیموری به شمار می رود. این مقبره، نمونه بارزی از استفاده از کاشی های معرق و هفت رنگ در تزئینات بنا است.

مشخصات:

- پلان: پلان مقبره درب امام، هشت ضلعی منتظم است و بر روی سکویی مرتفع قرار گرفته است.
- گنبد: گنبد این مقبره، از نوع گنبد های دوپوسته است و با کاشی های فیروزه ای رنگ تزئین شده است.
- مناره ها: در چهار گوشه مقبره، چهار مناره باریک و بلند قرار دارد.
- تزئینات: نمای خارجی و داخلی مقبره درب امام، با کاشی های معرق و هفت رنگ در طرح های مختلف تزئین شده است.

دلایل نادرست بودن گزینه های دیگر:

- گزینه ۱: اوزون حسن آق قویونلو در دوره تیموری حکومت نمی کرد.
- گزینه ۲: جلال الدین آل مظفر در دوره ایلخانی حکومت می کرد.
- گزینه ۴: یعقوب آق قویونلو در دوره صفوی حکومت می کرد.

۴۲. گزینه ۴

توضیح کامل و تشریحی:

یاقوت مستعصمی (۵۹۸ تا ۶۶۷ هجری قمری) خوشنویس برجسته ایرانی بود که روشی را در خوشنویسی به کمال رساند که این مقله (۲۷۲ تا ۳۲۸ هجری قمری) مبدع و ابي بواب (قرن ۴ هجری قمری) اصلاح کننده آن بودند. این روش، که به خط شش قلم مشهور است، شامل شش نوع خط مختلف، از جمله نسخ، ثلث، رفاع، محقق، ریحان و تعلیق می شود.

اهمیت یاقوت مستعصمی:

- استاد مسلم خط شش قلم: یاقوت مستعصمی به عنوان استاد مسلم خط شش قلم شناخته می شود و آثار او در خوشنویسی فارسی از جایگاه ویژه ای برخوردار است.
- تکمیل خطوط ابداعی ابن مقله: یاقوت با ظرافت و مهارت خود، خطوط ابداعی ابن مقله را به کمال رساند و به هر کدام از آن ها ظرافت و زیبایی خاصی بخشید.
- تاثیر گذاری بر خوشنویسان پس از خود: آثار یاقوت مستعصمی بر خوشنویسان پس از خود، از جمله میرعماد، تاثیر بسزایی گذاشت و به عنوان الگوی بسیاری از خوشنویسان مطرح بود.

دلایل نادرست بودن گزینه های دیگر:

- گزینه ۱: صفی الدین اورموی (قرن ۸ هجری قمری) خوشنویس برجسته ای بود، اما در تکمیل خطوط شش قلم نقشی نداشت.
- گزینه ۲: ابن بختیشوع (قرن ۷ هجری قمری) طبیب و مترجم بود و در خوشنویسی تخصص نداشت.
- گزینه ۳: دوست محمد گواشانی (قرن ۱۰ هجری قمری) در دوره صفوی می زیست و در تکمیل خطوط شش قلم نقشی نداشت.

۴۳. گزینه ۱

پل رود کول در ۵۰ کیلومتری غرب بندرعباس، در زمان آبادانی ۸۰۰ متر طول داشته و به عنوان **طولیل ترین پل ایران** محسوب می شده است. بنای این پل از عالی ترین طرح های پل سازی در ایران قدیم به شمار می رود.

ویژگی های پل رود کول:

- طول: ۸۰۰ متر در زمان آبادانی
- مصالح: سنگ و ساروج

- تعداد دهانه: ۲۷ دهانه
  - معمار: ناشناخته
  - تاریخ ساخت: دوره ساسانی (احتمالاً قرن ششم میلادی)
  - اهمیت پل رود کول:
  - طول: پل رود کول در زمان خود، بلندترین پل در ایران و یکی از بلندترین پل‌های جهان بوده است.
  - موقعیت: این پل در مسیر راه تجاری مهمی بین خلیج فارس و فلات مرکزی ایران قرار داشته و نقش مهمی در رونق اقتصادی منطقه ایفا می‌کرده است.
  - معماری: پل رود کول با استفاده از مصالح مرغوب و با ظرافت و دقت فراوان ساخته شده است و از نظر معماری و مهندسی در سطح بالایی قرار دارد.
  - دلایل نادرست بودن گزینه‌های دیگر:
  - گزینه ۲: پل عظیم کشکان در منطقه لرستان، هرگز ۸۰۰ متر طول نداشته است.
  - گزینه ۳: پل رودخانه خشک در شیراز، در زمان آبادانی نیز طول قابل توجهی نداشته است.
  - گزینه ۴: پل صفوی بیستون، از نظر طول و معماری قابل مقایسه با پل رود کول نیست.
۴۴. گزینه ۴
- توضیح کامل و تشریحی:
- قلعه قوشچی با پلان هشت‌ضلعی در ساحل غربی دریاچه ارومیه واقع شده و از آثار مهم دوره ایلخانی به شمار می‌رود.
- ویژگی‌های قلعه قوشچی:
- پلان: پلان این قلعه به صورت هشت ضلعی منتظم است که در هر ضلع آن یک برج قرار دارد.
  - مصالح: در ساخت این قلعه از مصالحی مانند سنگ، آجر و گچ استفاده شده است.
  - کاربری: قلعه قوشچی به عنوان یک پایگاه نظامی و محل استقرار ایلخانیان مورد استفاده قرار می‌گرفته است.
  - تاریخ ساخت: این قلعه در دوره حکومت ایلخانیان، احتمالاً در قرن ۸ هجری قمری، ساخته شده است.
- اهمیت قلعه قوشچی:
- معماری: قلعه قوشچی از نظر معماری، نمونه‌ای منحصر به فرد از قلعه‌های دوره ایلخانی است و پلان هشت ضلعی آن در قلعه‌های دیگر این دوره کمتر دیده می‌شود.
  - موقعیت: این قلعه در موقعیتی استراتژیک در ساحل غربی دریاچه ارومیه قرار دارد و از اهمیت نظامی بالایی برخوردار بوده است.
  - تاریخ: قلعه قوشچی یکی از مهم‌ترین اسناد تاریخی دوره ایلخانی در شمال غرب ایران است و اطلاعات ارزشمندی در خصوص معماری، هنر و تاریخ این دوره به دست می‌دهد.
- دلایل نادرست بودن گزینه‌های دیگر:
- گزینه ۱: قلعه با پلان نامنظم در دوره سلجوقی رایج بوده و در شمال شرق تبریز قلعه‌های دیگری با این پلان وجود دارد.
  - گزینه ۲: قلعه با پلان دو ایوانه در دوره ایلخانی رایج بوده و در شمال غرب اردبیل قلعه‌های دیگری با این پلان وجود دارد.
  - گزینه ۳: قلعه با پلان چهار ایوانی در دوره سلجوقی رایج بوده و در شمال شهر اهر قلعه‌های دیگری با این پلان وجود دارد.
۴۵. گزینه ۴
- توضیح کامل و تشریحی:
- در سال ۱۵۵۵ میلادی، زمانی که همایون بر تخت سلطنت هندوستان جلوس کرد، دو نقاش برجسته ایرانی به نام عبدالصمد و میرسیدعلی کانون جدید کارگاه نقاشی را در دهلی ایجاد کردند. این دو هنرمند، با به کارگیری جدیدترین تحولات کتاب‌آرایی ایرانی در هند، نقش مهمی در ترویج و گسترش هنر ایرانی در این شبه قاره ایفا کردند.
- نقش عبدالصمد و میرسیدعلی در کتاب‌آرایی هند:
- معرفی سبک جدید: عبدالصمد و میرسیدعلی، سبک جدیدی از کتاب‌آرایی را به هند معرفی کردند که ترکیبی از هنر ایرانی و هندی بود. این سبک جدید با استفاده از رنگ‌های روشن، جزئیات دقیق و تصاویر واقع‌گرایانه، مورد استقبال دربار هند قرار گرفت.
  - آموزش هنرمندان هندی: این دو نقاش ایرانی، تعدادی از هنرمندان هندی را آموزش دادند و به آنها مهارت‌های نقاشی و کتاب‌آرایی ایرانی را آموختند. این امر به ترویج و گسترش هنر ایرانی در هند کمک کرد و نسل جدیدی از هنرمندان هندی را تربیت کرد که به سبک ایرانی نقاشی می‌کردند.

- **خلق آثار نفیس:** عبدالصمد و میرسیدعلی، تعدادی از نفیس ترین آثار کتاب آرایبی را در هند خلق کردند. این آثار، که شامل نسخه های خطی، نقاشی ها و مینیاتورها می شد، به دلیل زیبایی و ظرافتشان مشهور بودند و مورد تحسین دربار هند و سایر نقاط جهان قرار گرفتند.
دلایل نادرست بودن گزینه های دیگر:
  - **گزینه ۱:** میرعلی و سلطان علی مشهدی نقاشان دوره تیموری بودند و در هند فعالیت نمی کردند.
  - **گزینه ۲:** آقامیرک و مظفرعلی نقاشان دوره قاجار بودند و در هند فعالیت نمی کردند.
  - **گزینه ۳:** سلطان محمد و محمدزمان نقاشان دوره صفوی بودند، اما در هند فعالیت مستقیمی نداشتند.
۴۶. **گزینه ۲)**
- توضیح کامل و تشریحی:**
- مسجد شهزاده، برخلاف سایر گزینه ها، از آثار معماری گورکانیان هند به شمار نمی رود. این مسجد در شهر لاهور پاکستان واقع شده و متعلق به دوره مغول است.
- بررسی گزینه ها:**
- **گزینه ۱:** قلعه سرخ، از جمله بناهای مشهور و باشکوه دوره گورکانی در هند است که در دهلی نو واقع شده است
  - **گزینه ۳:** آرامگاه صدر جنگ، از جمله بناهای تاریخی دوره ایلخانی در خارج از ایران است که در شهر دمشق سوریه واقع شده است.
  - **گزینه ۴:** قلعه پوران، از جمله بناهای تاریخی دوره گورکانی در هند است که در شهر لاهور واقع شده است
- ویژگی های مسجد شهزاده:**
- محل احداث: شهر لاهور، پاکستان
  - سبک معماری: مغول
  - تاریخ ساخت: قرن ۱۷ میلادی
  - معماران ناشناخته
- دلایل نادرست بودن گزینه ۲:**
- محل احداث: مسجد شهزاده در لاهور پاکستان واقع شده و متعلق به دوره مغول است، در حالی که گورکانیان در هند حکومت می کردند.
  - سبک معماری: سبک معماری مسجد شهزاده مغولی است، در حالی که گورکانیان از سبک معماری خاص خود استفاده می کردند.
  - تاریخ ساخت: مسجد شهزاده در قرن ۱۷ میلادی ساخته شده، در حالی که دوره گورکانی از قرن ۱۶ میلادی آغاز شده است.
۴۷. **گزینه ۲)**
- توضیح کامل و تشریحی:**
- نمونه برداری روشمند، روشی در باستان شناسی است که در آن شبکه ای از مربعات با ابعاد یکسان به طور تصادفی یا منظم در سطح زمین پیاده سازی می شود. سپس، کلیه مواد فرهنگی منقول موجود در سطح هر کدام از این مربعات جمع آوری و ثبت می شود. این روش به باستان شناسان اجازه می دهد تا توزیع فضایی مواد فرهنگی را در یک محوطه باستان شناسی به طور دقیق و منظم بررسی کنند.**
- ویژگی های نمونه برداری روشمند:**
- **شبکه بندی:** سطح محوطه باستان شناسی به شبکه ای از مربعات با ابعاد یکسان تقسیم می شود.
  - **انتخاب تصادفی یا منظم:** مربعات نمونه گیری به طور تصادفی یا منظم از شبکه انتخاب می شوند.
  - **جمع آوری کامل:** کلیه مواد فرهنگی منقول موجود در سطح هر کدام از مربعات جمع آوری می شود.
  - **ثبت دقیق:** اطلاعات مربوط به هر کدام از مربعات، از جمله موقعیت، مواد فرهنگی جمع آوری شده و مشاهدات میدانی، به طور دقیق ثبت می شود.
- کاربرد نمونه برداری روشمند:**
- **تخمین تراکم مواد فرهنگی:** با جمع آوری و شمارش مواد فرهنگی از مربعات نمونه گیری، می توان تراکم مواد فرهنگی را در کل محوطه باستان شناسی تخمین زد.
  - **مطالعه توزیع فضایی مواد فرهنگی:** با بررسی توزیع مواد فرهنگی در مربعات نمونه گیری، می توان الگوهای فضایی در نحوه توزیع مواد فرهنگی را شناسایی کرد.
  - **مطالعه فعالیت های گذشته در محوطه:** با تحلیل مواد فرهنگی جمع آوری شده از مربعات نمونه گیری، می توان اطلاعاتی در خصوص فعالیت های گذشته در محوطه باستان شناسی به دست آورد.
- دلایل نادرست بودن گزینه های دیگر:**
- **گزینه ۱:** در نمونه گیری تصادفی، مربعات نمونه گیری به طور تصادفی از کل سطح محوطه انتخاب می شوند، اما شبکه بندی انجام نمی شود.

- گزینه ۳: در نمونه‌گیری طبقه‌بندی‌شده، محوطه باستان‌شناسی به طبقات مختلف تقسیم می‌شود و سپس از هر طبقه به طور تصادفی یا منظم نمونه‌گیری می‌شود.
  - گزینه ۴: گردآوری شاخص‌ها، روشی برای جمع‌آوری نمونه‌های محدودی از مواد فرهنگی است که برای مطالعه ویژگی‌های خاص محوطه باستان‌شناسی انتخاب می‌شوند.
۴۸. گزینه ۱)
- توضیح کامل و تشریحی:**
- مقایسه گونه‌شناختی، روشی در باستان‌شناسی است که در آن متغیرهای یک قطعه سفال تاریخ‌گذاری نشده با متغیرهای مشابه در قطعه سفال تاریخ‌گذاری شده مقایسه می‌شود. این روش به باستان‌شناسان اجازه می‌دهد تا تاریخ تقریبی قطعه سفال تاریخ‌گذاری نشده را تخمین بزنند.
- مراحل مقایسه گونه‌شناختی:**
۱. انتخاب قطعه سفال تاریخ‌گذاری شده: باستان‌شناس باید قطعه سفالی را انتخاب کند که از نظر ویژگی‌های ظاهری و تکنیکی شبیه به قطعه سفال تاریخ‌گذاری نشده باشد.
  ۲. تجزیه و تحلیل متغیرها: باستان‌شناس باید متغیرهای مختلفی را در هر دو قطعه سفال، مانند شکل، اندازه، تزئینات، نوع خاک رس و تکنیک ساخت، بررسی و مقایسه کند.
  ۳. تعیین تاریخ نسبی: با مقایسه متغیرها در هر دو قطعه سفال، باستان‌شناس می‌تواند تاریخ نسبی قطعه سفال تاریخ‌گذاری نشده را تخمین بزند. به عنوان مثال، اگر قطعه سفال تاریخ‌گذاری نشده از نظر ویژگی‌های ظاهری و تکنیکی شبیه به قطعه سفالی باشد که از دوره ساسانی شناخته شده است، می‌توان تاریخ نسبی قطعه سفال تاریخ‌گذاری نشده را دوره ساسانی یا کمی بعد از آن تخمین زد.
- کاربرد مقایسه گونه‌شناختی:**
- تاریخ‌گذاری قطعات سفال: مقایسه گونه‌شناختی یکی از مهم‌ترین روش‌های تاریخ‌گذاری قطعات سفال در باستان‌شناسی است.
  - مطالعه الگوهای فرهنگی: با مقایسه گونه‌شناختی قطعات سفال از محوطه‌های مختلف باستان‌شناسی، می‌توان الگوهای فرهنگی در زمان و مکان را مطالعه کرد.
  - تعیین روابط تجاری: با مقایسه گونه‌شناختی قطعات سفال از محوطه‌های مختلف باستان‌شناسی، می‌توان روابط تجاری بین جوامع مختلف را در گذشته تعیین کرد.
- دلایل نادرست بودن گزینه‌های دیگر:**
- گزینه ۲: گونه‌شناسی، روشی برای طبقه‌بندی اشیاء باستان‌شناسی بر اساس ویژگی‌های ظاهری و تکنیکی آنها است.
  - گزینه ۳: گاهنگاری نسبی، روشی برای تعیین ترتیب زمانی وقایع در گذشته است، بدون اینکه تاریخ مطلق آنها را مشخص کند.
  - گزینه ۴: مطالعه تطبیقی، روشی برای مقایسه جوامع مختلف باستان‌شناسی از نظر ویژگی‌های فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی آنها است.
۴۹. گزینه ۳)
۵۰. گزینه ۴)
- توضیح کامل و تشریحی:**
- مقبره خواجه ابونصر پارسا، از بناهای شاخص دوره تیموری است که در شهر سمرقند در ازبکستان واقع شده است. این مقبره، به دستور تیمور گورکانی برای آرامگاه شیخ ابونصر فارس، عارف و شاعر نامدار قرن ۱۴ میلادی، ساخته شده است.
- ویژگی‌های مقبره خواجه ابونصر پارسا:**
- سبک معماری: تیموری
  - مصالح: آجر، کاشی، گچ
  - تزئینات: کاشی کاری معرق، گچبری، نقاشی دیواری
  - طرح: گنبدخانه‌ای با چهار ایوان
- اهمیت مقبره خواجه ابونصر پارسا:**
- نمونه شاخص معماری تیموری: این مقبره، یکی از زیباترین و شاخص‌ترین نمونه‌های معماری دوره تیموری در سمرقند به شمار می‌رود.
  - ارزش هنری: تزئینات کاشی کاری و نقاشی دیواری این مقبره، از نظر هنری بسیار ارزشمند و قابل توجه هستند.
  - محل دفن شخصیت برجسته: این مقبره، محل دفن شیخ ابونصر فارس، عارف و شاعر نامدار قرن ۱۴ میلادی است.
- دلایل نادرست بودن گزینه‌های دیگر:**
- گزینه ۱: دوره ایلخانی: مقابر شاخص این دوره مانند گنبد سلطانیه و آرامگاه اولجایتو در ایران واقع شده‌اند.

- گزینه ۲: دوره سلجوقی: مقابر شاخص این دوره مانند گنبد سلطانیه و آرامگاه ابن سینا در ایران واقع شده اند.
  - گزینه ۳: دوره صفوی: مقابر شاخص این دوره مانند مسجد شیخ لطف الله و مسجد امام در اصفهان واقع شده اند.
۵۱. گزینه ۳)

توضیح کامل و تشریحی:

احمد بن عبدالله بن محمد معروف به ابن مقله یا ابن بدیر، ملقب به **أحول محرر**، از بزرگ‌ترین خوشنویسان دوره عباسی بود. او در قرن سوم هجری قمری می‌زیست و به عنوان واضع شش قلم خوشنویسی ایرانی (شش قلم تعلیق، ثلث، نستعلیق، نسخ، رقاع و محقق) شناخته می‌شود.

موارد قابل توجه در مورد ابن مقله:

- ابداع شش قلم خوشنویسی ایرانی: ابن مقله با ابداع شش قلم تعلیق، ثلث، نستعلیق، نسخ، رقاع و محقق، تحولی در هنر خوشنویسی ایجاد کرد و این شش قلم به عنوان پایه و اساس خوشنویسی اسلامی شناخته می‌شوند.
- خطاطی و تذهیب: ابن مقله علاوه بر خوشنویسی، در تذهیب نیز مهارت داشت و آثار نفیس و ارزشمندی از خود به یادگار گذاشته است.
- وزیر مقتدر عباسی: ابن مقله در زمان خلافت معتمد عباسی به مقام وزارت رسید و در این منصب، خدمات ارزشمندی به دولت عباسی ارائه داد.

• **مرگ: tragique** ابن مقله به دلیل کینه ورزی رقبای خود، توسط معتمد عباسی دستگیر و به قتل رسید.

دلایل نادرست بودن گزینه های دیگر:

- گزینه ۱: ابن مقله یک خوشنویس و هنرمند بود و در زمینه مذهب فعالیت خاصی نداشت.
- گزینه ۲: ابن مقله در دوره عباسی می‌زیست و نه در دوره فاطمی.
- گزینه ۴: ابن مقله در زمان پیامبر اسلام (ص) زندگی نمی‌کرد و در دوره عباسی می‌زیست.

۵۲. گزینه ۱)

توضیح کامل و تشریحی:

حبیب‌اله ساوجی، یکی از مشهورترین نگارگران دوره شاه‌عباس صفوی بود که با رقم‌های مختلفی مانند حبیب، حبیب‌اله، مشهدی حبیب‌اله و ... امضا می‌کرد. از جمله آثار مشهور او می‌توان به نگاره معروف «**مجمع پرندگان**» اشاره کرد که در حال حاضر در موزه بریتانیا نگهداری می‌شود.

موارد قابل توجه در مورد حبیب‌اله ساوجی:

- **سبک نگارگری:** حبیب‌اله ساوجی از نقاشان مکتب اصفهان بود و در سبک خود از رنگ‌های روشن و شاد، خطوط ظریف و دقیق و توجه به جزئیات استفاده می‌کرد.
- **موضوعات نگاره‌ها:** حبیب‌اله ساوجی در نگاره‌های خود، موضوعات مختلفی را به تصویر می‌کشید، از جمله صحنه‌های تاریخی، داستان‌های عاشقانه، وقایع مذهبی و تصاویر طبیعت.
- **تاثیرگذاری:** حبیب‌اله ساوجی از جمله هنرمندان تاثیرگذار دوره صفوی بود و سبک او بر بسیاری از نقاشان آن دوره، از جمله رضا عباسی، اثر گذاشت.

دلایل نادرست بودن گزینه های دیگر:

- گزینه ۲: حبیب‌اله ذوالفنون، نقاش و نگارگر دوره قاجار بود و در دوره صفوی فعالیت نمی‌کرد.
- گزینه ۳: حبیب خراسانی، نقاش و نگارگر دوره تیموری بود و در دوره صفوی فعالیت نمی‌کرد.
- گزینه ۴: حبیب السیر، نام کتابی است و نام نقاش یا نگارگری نیست.

۵۳. گزینه ۴)

توضیح کامل و تشریحی:

کتاب "**تجارب الامم**" که با عنوان "**فيه ما يحتاج اليه المتعلم من علوم الامم**" نیز شناخته می‌شود، اثری از **ابوعلی احمد بن محمد بن مسکویه رازی** (متوفی ۳۲۰ هجری قمری) است. این کتاب، دانشنامه‌ای جامع در زمینه‌های مختلف از جمله تاریخ، فلسفه، اخلاق، سیاست، اقتصاد و علوم طبیعی است.

موارد قابل توجه در مورد کتاب تجارب الامم:

- **محتوا:** کتاب تجارب الامم، شامل ۲۰ باب است که هر کدام به موضوعی خاص اختصاص دارد. در این کتاب، اطلاعات جامعی در خصوص تاریخ ملل مختلف، فلسفه یونان، اخلاق و سیاست، اقتصاد و علوم طبیعی ارائه شده است.

- اهمیت: کتاب تجارب الامم، یکی از مهم‌ترین دانشنامه‌های دوره اسلامی است و از منابع ارزشمند برای مطالعه تاریخ، فلسفه، اخلاق، سیاست، اقتصاد و علوم طبیعی آن دوره به شمار می‌رود.
- تاثیرگذاری: کتاب تجارب الامم، در دوره‌های مختلف مورد توجه دانشمندان و متفکران مسلمان قرار گرفته و به زبان‌های مختلف ترجمه شده است.

اطلاعات مربوط به ابریشم‌ریسی:

کتاب تجارب الامم، در باب "صنعت ابریشم‌ریسی"، اطلاعات جامعی در خصوص نحوه تولید ابریشم، ابزار و ادوات مورد استفاده در این صنعت و انواع مختلف ابریشم ارائه می‌دهد. در این باب، به طور مفصل به مراحل مختلف تولید ابریشم، از جمله پرورش کرم ابریشم، استخراج پیله، ریسندگی و بافت پارچه ابریشمی پرداخته شده است.

دلایل نادرست بودن گزینه های دیگر:

- گزینه ۱: ابن اخوه، نویسنده کتاب "اخلاق الابناء" است و در زمینه علوم طبیعی و ابریشم‌ریسی فعالیت خاصی نداشته است.
- گزینه ۲: ابن جزری، نویسنده کتاب "الخلل" در علم قرائت قرآن است و در زمینه علوم طبیعی و ابریشم‌ریسی فعالیت خاصی نداشته است.
- گزینه ۳: ابن رشد، فیلسوف و طبیب مشهور دوره اسلامی است، اما کتابی با عنوان "تجارب الامم" ننوشته است.

گزینه ۲) .۵۴

توضیح کامل و تشریحی:

آرامگاه رکن عالم در شهر مولتان پاکستان، از بناهای شاخص سلسله تغلقی در هند است. این آرامگاه به دستور غیاث الدین تغلق شاه، بنیانگذار سلسله تغلقی، برای آرامگاه رکن عالم، عارف و صوفی مشهور قرن ۱۴ میلادی، ساخته شده است.

ویژگی های آرامگاه رکن عالم:

- سبک معماری: تغلقی
- مصالح: آجر، سنگ مرمر، گچ
- تزئینات: کاشی کاری، گچبری، نقاشی دیواری
- طرح: گنبدخانه‌ای با ایوان
- اهمیت آرامگاه رکن عالم:
- نمونه شاخص معماری تغلقی: این آرامگاه، یکی از زیباترین و شاخص ترین نمونه های معماری سلسله تغلقی در هند به شمار می رود.
- ارزش هنری: تزئینات کاشی کاری و نقاشی دیواری این آرامگاه، از نظر هنری بسیار ارزشمند و قابل توجه هستند.
- محل دفن شخصیت برجسته: این آرامگاه، محل دفن رکن عالم، عارف و صوفی مشهور قرن ۱۴ میلادی است.

دلایل نادرست بودن گزینه های دیگر:

- گزینه ۱: بهمنی‌ها: سلسله بهمنی در جنوب هند حکومت می‌کردند و در مولتان که در شمال هند واقع شده است، بنایی ندارند.
- گزینه ۳: خلجی‌ها: سلسله خلجی در دهلی حکومت می‌کردند و در مولتان بنایی ندارند.
- گزینه ۴: مغری‌ها: مغولان در هند حکومت می‌کردند، اما "مغری" سلسله‌ای در هند نبوده است.

گزینه ۱) .۵۵

توضیح کامل و تشریحی:

اورل اشتاین، باستان‌شناس و کاوشگر آلمانی-انگلیسی، اولین کسی بود که به طور جدی به معرفی و مطالعه برخی از محوطه‌های باستانی سیستان پرداخت. او در سال‌های ۱۹۱۳ تا ۱۹۳۱ میلادی، به انجام کاوش‌های باستان‌شناسی در سیستان پرداخت و آثار ارزشمندی از دوره‌های مختلف تاریخی، از جمله عصر برنز، دوره هخامنشی، دوره ساسانی و دوره اسلامی، کشف کرد.

موارد قابل توجه در مورد اورل اشتاین:

- کاوش‌های سیستان: اورل اشتاین، در کاوش‌های خود در سیستان، محوطه‌های باستانی مهمی مانند دهانه غلامان، شهر سوخته، بت‌کده و محوطه قلعه را مورد بررسی قرار داد و آثار ارزشمندی از جمله سفالینه، ابزارآلات، زیورآلات و سکه‌ها کشف کرد.
- اهمیت کشفیات: کشفیات اورل اشتاین در سیستان، اطلاعات ارزشمندی در خصوص تاریخ، فرهنگ و تمدن در این منطقه در دوره‌های مختلف تاریخی ارائه داد.
- تاثیرگذاری: کارهای اورل اشتاین، نقش مهمی در توسعه باستان‌شناسی ایران، به ویژه در منطقه سیستان، داشت و راه را برای انجام کاوش‌های بعدی در این منطقه هموار کرد.

دلایل نادرست بودن گزینه های دیگر:

- **گزینه ۲:** ارنست هرتسفلد: هرتسفلد در دوره قاجار به ایران سفر کرد و به مطالعه آثار باستانی در مناطق مختلف ایران پرداخت، اما در سیستان کاوش‌های باستان‌شناسی انجام نداد.
- **گزینه ۳:** جیورجیو گولینی: گولینی، باستان‌شناس ایتالیایی، در اواخر قرن ۱۹ میلادی به ایران سفر کرد و به مطالعه آثار باستانی در مناطق مختلف ایران پرداخت، اما در سیستان کاوش‌های باستان‌شناسی انجام نداد.
- **گزینه ۴:** ماریستو توزی: توزی، باستان‌شناس ایتالیایی، در اواخر قرن ۱۹ میلادی به ایران سفر کرد و به مطالعه آثار باستانی در مناطق مختلف ایران پرداخت، اما در سیستان کاوش‌های باستان‌شناسی انجام نداد.

گزینه ۳) ۵۶

توضیح کامل و تشریحی:

نظریه حد وسط، یکی از نظریه‌های مهم در باستان‌شناسی است که برای توضیح تنوع فرهنگی در جوامع گذشته به کار می‌رود. این نظریه بر این اصل استوار است که فرهنگ‌ها در اثر تعامل با محیط زیست و دیگر فرهنگ‌ها شکل می‌گیرند و این تعاملات، منجر به ایجاد تنوع فرهنگی می‌شود.

موارد مورد استفاده در نظریه حد وسط:

- **قوم باستان‌شناسی:** قوم باستان‌شناسی، به مطالعه فرهنگ‌های گذشته در یک منطقه خاص می‌پردازد و می‌تواند اطلاعات ارزشمندی در خصوص تنوع فرهنگی در آن منطقه ارائه دهد.
- **قیاس مردشناختی:** قیاس مردشناختی، به مقایسه فرهنگ‌های مختلف در زمان و مکان‌های مختلف می‌پردازد و می‌تواند به درک بهتر عوامل موثر بر تنوع فرهنگی کمک کند.
- **باستان‌شناسی تجربی:** باستان‌شناسی تجربی، از روش‌های علمی برای مطالعه فرهنگ‌های گذشته استفاده می‌کند و می‌تواند اطلاعات دقیقی در خصوص نحوه زندگی و تعامل انسان با محیط زیست در گذشته ارائه دهد.

نقش باستان‌شناسی لنداسکیپ:

باستان‌شناسی لنداسکیپ، به مطالعه نحوه تعامل انسان با محیط زیست در گذشته می‌پردازد. این شاخه از باستان‌شناسی، اطلاعات ارزشمندی در خصوص چگونگی استفاده انسان از منابع طبیعی، نحوه ساخت و ساز و نحوه سازماندهی فضای زندگی در گذشته ارائه می‌دهد.

دلایل عدم استفاده از باستان‌شناسی لنداسکیپ در نظریه حد وسط:

- **تمرکز بر تعامل انسان و محیط زیست:** باستان‌شناسی لنداسکیپ، بر تعامل انسان با محیط زیست تمرکز دارد و به طور مستقیم به مطالعه تنوع فرهنگی نمی‌پردازد.
- **عدم تمرکز بر مقایسه فرهنگ‌ها:** باستان‌شناسی لنداسکیپ، به طور مستقیم به مقایسه فرهنگ‌های مختلف در زمان و مکان‌های مختلف نمی‌پردازد.
- **نیاز به مطالعات تکمیلی:** اطلاعات حاصل از باستان‌شناسی لنداسکیپ، باید با اطلاعات حاصل از سایر شاخه‌های باستان‌شناسی و علوم انسانی، مانند قوم باستان‌شناسی، قیاس مردشناختی و باستان‌شناسی تجربی، ترکیب شود تا بتوان تصویری کامل از تنوع فرهنگی در جوامع گذشته ارائه داد.

گزینه ۳) ۵۷

توضیح کامل و تشریحی:

یاقوت مستعصمی، خوشنویس نامدار ایرانی در قرن هفتم هجری قمری، مشهور به "قبلةالکتاب" بود. او به عنوان یکی از بزرگترین خوشنویسان تاریخ ایران شناخته می‌شود و در نگارش قلم‌های ثلث و نسخ به نهایت زیبایی و ظرافت دست یافته بود.

موارد قابل توجه در مورد یاقوت مستعصمی:

- **استادی در ثلث و نسخ:** یاقوت مستعصمی، در نگارش قلم ثلث و نسخ مهارت فوق‌العاده‌ای داشت و آثار او در این دو قلم، از جمله نفیس‌ترین و زیباترین نمونه‌های خوشنویسی ایرانی به شمار می‌روند.
- **شاگردان برجسته:** یاقوت مستعصمی، شاگردان برجسته‌ای تربیت کرد که خود از جمله خوشنویسان نامدار تاریخ ایران محسوب می‌شوند، از جمله خواجه عبداللطیف، ابن مقله و میرعبدالله.
- **تأثیرگذاری:** یاقوت مستعصمی، مکتب خوشنویسی بغداد را پایه‌گذاری کرد و سبک و سیاق او در خوشنویسی ایرانی تأثیر عمیقی گذاشت.

دلایل نادرست بودن گزینه های دیگر:

- **گزینه ۱:** بایسنقر میرزا، بایسنقر میرزا، شاهزاده تیموری و از حامیان هنر بود، اما خوشنویس نبود.

- گزینه ۲: عبدا... صیرفی: عبدا... صیرفی، خوشنویس دوره صفوی بود و در نگارش قلم‌های ثلث و نستعلیق مهارت داشت، اما به اندازه یاقوت مستعصمی شهرت نداشت.
  - گزینه ۴: عبدالمجید طالقانی: عبدالمجید طالقانی، خوشنویس دوره قاجار بود و در نگارش قلم‌های شکسته نستعلیق و نستعلیق مهارت داشت، اما در ثلث و نسخ تبحر نداشت.
- گزینه ۱) . ۵۸
- مقابر مذهبی فاطمیان عمدتاً در **آسوان** واقع شده بودند. این شهر در جنوب مصر و در کرانه رود نیل قرار دارد و از جمله شهرهای مهم در دوره فاطمیان به شمار می‌رفت.
- دلایل انتخاب آسوان برای ساخت مقابر مذهبی:**
- دور بودن از مرکز حکومت: فاطمیان، به عنوان سلسله‌ای شیعی، در مصر با اکثریت سنی روبرو بودند. ساخت مقابر مذهبی در آسوان، که دور از مرکز حکومت و پایتخت فاطمیان (قاهره) بود، تا حدودی از آنها در برابر تخریب توسط مخالفان محافظت می‌کرد.
  - محیط آرام و معنوی: آسوان، به عنوان یک شهر در جنوب مصر، از محیطی آرام و معنوی برخوردار بود که برای ساخت مقابر مذهبی مناسب بود.
  - وجود سنگ‌های مناسب: در نزدیکی آسوان، منابع سنگ‌های مناسب برای ساخت مقابر وجود داشت.
- مقابر مذهبی مهم فاطمیان در آسوان:**
- مقبره **آغا خان**: این مقبره، متعلق به یکی از امامان فاطمی (آغا خان) است و از جمله زیباترین و باشکوه‌ترین مقابر مذهبی فاطمیان در آسوان به شمار می‌رود.
  - مقبره **شیخ ابو الحسن علی**: این مقبره، متعلق به یکی از شخصیت‌های برجسته مذهبی در دوره فاطمیان است و از نظر معماری و تزئینات بسیار ارزشمند است.
  - مقبره **فاطمه بنت محمد**: این مقبره، متعلق به یکی از زنان برجسته خاندان فاطمی است و به دلیل تزئینات کاشی کاری و نقاشی دیواری نفیس خود شهرت دارد.
- دلایل نادرست بودن گزینه های دیگر:**
- گزینه ۲: المهدیه: المهدیه، پایتخت اولیه فاطمیان در شمال آفریقا بود و در آنجا مقابر مذهبی زیادی وجود دارد، اما تعداد آنها به اندازه آسوان نیست.
  - گزینه ۳: فسطاط: فسطاط، پایتخت اولیه مصر در دوره اسلامی بود و در آنجا مقابر مذهبی زیادی وجود دارد، اما تعداد آنها به اندازه آسوان نیست.
  - گزینه ۴: قاهره: قاهره، پایتخت فاطمیان در مصر بود و در آنجا مقابر مذهبی زیادی وجود دارد، اما تعداد آنها به اندازه آسوان نیست.
- گزینه ۴) . ۵۹
- توضیح کامل و تشریحی:**
- قصر الجص**، یکی از کاخ‌های باشکوه در سامرا، پایتخت عباسیان در قرن سوم هجری قمری، بود که در سال‌های **پایان خلافت عباسیان**، به دستور **معتمد عباسی**، ساخته شد. این کاخ، به دلیل معماری زیبا، تزئینات نفیس و باغ‌های سرسبز، از جمله زیباترین و باشکوه‌ترین کاخ‌های دوره عباسیان به شمار می‌رفت.
- موارد قابل توجه در مورد قصر الجص:**
- تاریخ ساخت: قصر الجص در اواخر قرن سوم هجری قمری، یعنی در دوران افول و انحطاط خلافت عباسیان، ساخته شد.
  - معمار: نام معمار قصر الجص به طور دقیق مشخص نیست، اما برخی منابع آن را به **سعد بن ماهان**، معمار مشهور دوره عباسیان، نسبت می‌دهند.
  - مصالح: در ساخت قصر الجص از مصالح مختلفی از جمله آجر، گچ، سنگ و چوب استفاده شده است.
  - تزئینات: قصر الجص با تزئینات نفیس گچبری، کاشی کاری، نقاشی دیواری و آیینه کاری آراسته شده بود.
  - باغ: قصر الجص دارای باغ‌های سرسبز و پر از درختان و گل‌ها بود.
- دلایل نادرست بودن گزینه های دیگر:**
- گزینه ۱: اخضر: اخضر، کاخی بود که در قرن دوم هجری قمری به دستور منصور عباسی ساخته شد.
  - گزینه ۲: بوالقواره: بوالقواره، کاخی بود که در قرن دوم هجری قمری به دستور هارون الرشید ساخته شد.
  - گزینه ۳: جوسق الخاقانی: جوسق الخاقانی، کاخی بود که در قرن سوم هجری قمری به دستور متوکل عباسی ساخته شد.

۶۰. گزینه ۴)

توضیح کامل و تشریحی:

نگاره‌های طبقات ناصری، معراج‌نامه میرحیدر، عجایب‌المخلوقات (سلطان محمد نوری) و شاهنامه جوکی، همگی متعلق به مکتب نگارگری هرات در دوره تیموریان هستند. این مکتب، یکی از مهمترین و شاخص‌ترین مکاتب نگارگری در تاریخ هنر ایران به شمار می‌رود و به دلیل ظرافت و زیبایی کم‌نظیر، رنگ‌های درخشان، استفاده از طلا و لاجورد، و توجه به جزئیات مشهور است.

موارد قابل توجه در مورد مکتب نگارگری هرات:

- دوره تاریخی: این مکتب در قرن ۱۵ میلادی، در دوره حکومت تیموریان بر هرات، به اوج شکوفایی خود رسید.
- بنیانگذار: کمال‌الدین بهزاد، نقاش و نگارگر مشهور ایرانی، به عنوان بنیانگذار این مکتب شناخته می‌شود.
- شاگردان برجسته: مکتب هرات، نقاشان و نگارگران برجسته‌ای همچون میرسید علی، غیاث‌الدین نقاش، و عبدالصمد را تربیت کرد.
- سبک و سیاق: نگاره‌های مکتب هرات، به دلیل ظرافت و زیبایی کم‌نظیر، رنگ‌های درخشان، استفاده از طلا و لاجورد، و توجه به جزئیات مشهور هستند.
- موضوعات: نگاره‌های این مکتب، طیف وسیعی از موضوعات را شامل می‌شدند، از جمله داستان‌های حماسی، اشعار، وقایع تاریخی، و تصاویر علمی.

آثار شاخص مکتب نگارگری هرات:

- نگاره‌های طبقات ناصری: این نگاره‌ها، برای کتاب "طبقات ناصری" اثر خواجه عبدالحمید غزنوی، مورخ و نویسنده ایرانی، خلق شده‌اند.
- معراج‌نامه میرحیدر: این نگاره‌ها، داستان معراج پیامبر اسلام (ص) را به تصویر می‌کشند.
- عجایب‌المخلوقات (سلطان محمد نوری): این نگاره‌ها، بر اساس کتاب "عجایب‌المخلوقات" اثر زکریا قزوینی، دانشمند مسلمان، خلق شده‌اند و به تصاویر موجودات عجیب و غریب در جهان می‌پردازند.
- شاهنامه جوکی: این نگاره‌ها، برای شاهنامه فردوسی خلق شده‌اند و داستان‌های حماسی شاهان ایران باستان را به تصویر می‌کشند.

دلایل نادرست بودن گزینه های دیگر:

- گزینه ۱: اصفهان: مکتب نگارگری اصفهان، در دوره صفویان به اوج شکوفایی خود رسید.
- گزینه ۲: تبریز: مکتب نگارگری تبریز، در دوره ایلخانیان به اوج شکوفایی خود رسید.
- گزینه ۳: شیراز: مکتب نگارگری شیراز، در دوره آل مظفر به اوج شکوفایی خود رسید.

۶۱. گزینه ۱)

توضیح کامل گزینه صحیح:

سکه‌های دوره آل بویه به دلیل تنوع فراوان در نام‌ها و القاب حک شده بر روی آنها، به ویژه ذکر نام قالب‌ساز، در میان سکه‌های دوره‌های اسلامی ایران منحصر به فرد هستند. این ویژگی بارز، سکه‌های آل بویه را به عنوان منبعی ارزشمند برای مطالعه تاریخ سیاسی، اقتصادی و هنری این دوره تبدیل می‌کند.

دلایل:

- فراوانی نام‌ها و القاب: سکه‌های آل بویه غالباً نام و القاب متعددی را برای حاکمان، امیران و مقامات محلی نشان می‌دهند. این اسامی و القاب اطلاعات ارزشمندی در مورد سلسله مراتب قدرت، روابط سیاسی و تحولات تاریخی آن دوره ارائه می‌دهند.
- ذکر نام قالب‌ساز: یکی از ویژگی‌های منحصر به فرد سکه‌های آل بویه، ذکر نام قالب‌ساز بر روی برخی از سکه‌ها است. این عمل نه تنها هویت سازندگان سکه را آشکار می‌کند، بلکه نشان‌دهنده سطح بالای مهارت و ظرافت در ضرب سکه در این دوره است.
- تنوع در طرح و سبک: سکه‌های آل بویه از نظر طرح و سبک نیز تنوع قابل توجهی دارند. این تنوع بازتاب‌دهنده تأثیرات مختلف فرهنگی و هنری در این دوره، از جمله هنر ساسانی، هنر عباسی و هنر بومی ایرانی است.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۲) ایلخانی: سکه‌های ایلخانی نیز از نظر تنوع در نام‌ها و القاب غنی هستند، اما به اندازه سکه‌های آل بویه نام قالب‌ساز را ذکر نمی‌کنند.
- گزینه ۳) صفوی: سکه‌های صفوی از نظر طرح و سبک نسبتاً یکنواخت هستند و تنوع نام‌ها و القاب بر روی آنها به اندازه سکه‌های آل بویه نیست.
- گزینه ۴) قاجار: سکه‌های قاجار در دوره‌های اولیه تنوع نسبتاً زیادی در نام‌ها و القاب دارند، اما ذکر نام قالب‌ساز بر روی آنها رایج نیست.

۶۲. گزینه ۲)

توضیح کامل گزینه صحیح:

بر اساس منابع موثق تاریخی، محمد هروی در تزئین کتیبه‌های مسجد شیخ لطف‌الله نقشی نداشته است.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱) حسین بنا: حسین بنا معمار برجسته‌ای بود که در طراحی و ساخت مسجد شیخ لطف‌الله نقشی کلیدی داشت.
- گزینه ۳) علیرضا عباسی: علیرضا عباسی خطاط مشهوری بود که در نگارش کتیبه‌های ثلث و نستعلیق مسجد شیخ لطف‌الله مهارت داشت.
- گزینه ۴) عبدالرحیم جزایری: عبدالرحیم جزایری نقاش و کاشی‌کار ماهری بود که در خلق کاشی‌کاری‌های نفیس مسجد شیخ لطف‌الله نقش داشت.

گزینه ۲) ۶۳

توضیح کامل گزینه صحیح:

باغ‌های ایرانی دوره صفوی به دلیل زیبایی، ظرافت و تنوع بی‌نظیرشان شهرت جهانی دارند. این سبک از باغ‌سازی که در آن از تقارن، هندسه، آب، درختان و گل‌ها به طور ماهرانه‌ای استفاده می‌شود، تأثیر عمیقی بر هنر باغ‌سازی در سایر نقاط جهان، به ویژه در هندوستان دوره گورکانیان، گذاشته است.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱) ازبکان: هنر باغ‌سازی ازبکان در دوره صفوی تحت تأثیر هنر باغ‌سازی ایرانی بود، اما به اندازه گورکانیان هند تحت تأثیر این هنر قرار نگرفت.
- گزینه ۳) عثمانی: هنر باغ‌سازی عثمانی در دوره صفوی تحت تأثیر هنر باغ‌سازی ایرانی بود، اما به اندازه گورکانیان هند تحت تأثیر این هنر قرار نگرفت.
- گزینه ۴) غلامشاهیان هند: سلسله غلامشاهیان هند قبل از دوره صفوی حکومت می‌کردند و هنر باغ‌سازی آنها به اندازه گورکانیان هند تحت تأثیر هنر باغ‌سازی ایرانی قرار نگرفت.

گزینه ۴) ۶۴

توضیح کامل گزینه صحیح:

نسخه مشهور خمسه نظامی شاه‌طهماسب، که به عنوان یکی از شاهکارهای هنر کتاب‌آرایی دوره صفوی شناخته می‌شود، توسط شاه‌محمود نیشابوری، خطاط برجسته این دوره، به خط نستعلیق نگارش شده است. این نسخه در سال ۹۹۸ هجری قمری به دستور شاه‌طهماسب صفوی تهیه شده و شامل پنج مثنوی نظامی، یعنی خسرو و شیرین، هفت پیکر، لیلی و مجنون، اسکندرنامه و مخزن الاسرار، به همراه نگاره‌های نفیس و تذهیب‌های ظریف است.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱) نسخه خمسه نظامی شاه‌طهماسب توسط میرعلی تبریزی نوشته شده است. این جمله نادرست است. میرعلی تبریزی نقاش مشهوری بود که در نگارگری نسخه خمسه نظامی شاه‌طهماسب نقش داشت، اما این نسخه توسط شاه‌محمود نیشابوری خطاطی شده است.
- گزینه ۲) خمسه نظامی از آثار قابل توجه و نقاشی‌شده دوره شاه‌اسماعیل دوم است. این جمله نیز نادرست است. نسخه مشهور خمسه نظامی شاه‌طهماسب در دوره شاه‌طهماسب اول تهیه شده است، نه در دوره شاه‌اسماعیل دوم.
- گزینه ۳) نسخه خمسه نظامی از آثار دوره شاه‌طهماسب می‌باشد که توسط میرعماد نگارش شده است. این جمله نیز نادرست است. میرعماد خطاط مشهوری بود که در دوره شاه‌عباس صفوی فعالیت می‌کرد، نه در دوره شاه‌طهماسب اول. نسخه خمسه نظامی شاه‌طهماسب توسط شاه‌محمود نیشابوری خطاطی شده است.

گزینه ۳) ۶۵

روش شیر و شگری:

- این روش تزیینی که با نام "تکنیک شیر و شگری" یا "معرق گچبری" نیز شناخته می‌شود، به طور خاص در دوره ایلخانی رواج داشت.
- در این روش، از گچبری‌های ظریف و برجسته با نقش‌های هندسی، گیاهی و حیوانی استفاده می‌شد که به دو رنگ متضاد، اغلب سفید و آجری، رنگ‌آمیزی می‌شدند.
- این تضاد رنگی، ظاهری زیبا و چشم‌نواز به گچبری‌ها می‌داد و جلوه‌ای خاص به بناهای ایلخانی می‌بخشید.

نمونه‌های بارز:

- از جمله نمونه‌های برجسته استفاده از روش شیر و شگری در دوره ایلخانی می‌توان به تزئینات گنبد سلطانیه، مسجد جامع مراغه و ارگ تبریز اشاره کرد.

شیوه کاشی لعاب‌پران:

- لعاب‌پران به شیوه‌ای از کاشی‌سازی گفته می‌شود که در آن، نقوش و طرح‌های مختلف با استفاده از لعاب‌های رنگی بر روی سطح کاشی نقاشی می‌شدند.

- این شیوه در دوره‌های مختلف اسلامی رواج داشت، اما به طور خاص در دوره سلجوقی به اوج شکوفایی خود رسید.
  - **نمونه‌های بارز:**
  - از جمله نمونه‌های مشهور کاشی‌های لعاب‌پران دوره سلجوقی می‌توان به کاشی‌های مسجد جامع اصفهان، مسجد جامع اردستان و گنبد سلطانیه اشاره کرد.
  - **دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:**
  - **گزینه ۱) آجرکاری - اوایل قاجار:** آجرکاری به عنوان یکی از عناصر اصلی معماری اسلامی در دوره‌های مختلف رواج داشت، اما روش شیر و شکری به طور خاص در دوره ایلخانی رایج بود.
  - **گزینه ۲) آینه‌کاری - سلجوقی:** آینه‌کاری از هنرهای رایج در دوره صفوی بود و در دوره سلجوقی کاربرد چندانی نداشت.
  - **گزینه ۴) نقاشی - صفوی:** نقاشی به عنوان یکی از هنرهای اصلی دوره صفوی شناخته می‌شود، اما روش شیر و شکری به طور خاص در گچبری‌های دوره ایلخانی کاربرد داشت.
۶۶. **گزینه ۳)**
- توضیح کامل گزینه صحیح:**
- **مدرسه علیا:** این مدرسه در شهر فردوس واقع در استان خراسان جنوبی قرار دارد. این مدرسه در دوره صفوی بنا شده و از جمله مدارس علمیه مشهور در این دوره بوده است.
  - **مدرسه معصومیه:** این مدرسه در شهر قم واقع در استان قم قرار دارد. این مدرسه در دوره قاجار بنا شده و یکی از مهمترین مراکز آموزشی و پژوهشی شیعه در ایران به شمار می‌رود.
  - **مدرسه شوکتیه:** این مدرسه در شهر بیرجند واقع در استان خراسان جنوبی قرار دارد. این مدرسه در دوره قاجار بنا شده و از جمله مدارس علمیه باسابقه در این شهر است.
  - **مدرسه سلطانی:** این مدرسه در شهر کاشان واقع در استان اصفهان قرار دارد. این مدرسه در دوره صفوی بنا شده و از جمله مدارس علمیه مشهور در این دوره بوده است.
- دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:**
- **گزینه ۱) طیس - کرمان - بیرجند - کاشان:** مکان مدرسه علیا به درستی در این گزینه ذکر شده است، اما مکان سه مدرسه دیگر نادرست است. مدرسه معصومیه در قم، مدرسه شوکتیه در بیرجند و مدرسه سلطانی در کاشان واقع شده‌اند.
  - **گزینه ۲) فردوس - قم - مشهد - اصفهان:** مکان مدرسه علیا و معصومیه به درستی در این گزینه ذکر شده است، اما مکان دو مدرسه دیگر نادرست است. مدرسه شوکتیه در بیرجند و مدرسه سلطانی در کاشان واقع شده‌اند، نه در مشهد و اصفهان.
  - **گزینه ۴) مشهد - کرمان - طیس - کاشان:** مکان هیچکدام از مدارس به درستی در این گزینه ذکر نشده است.
۶۷. **گزینه ۴)**
- توضیح کامل گزینه صحیح:**
- واژه مغولی **یامب (Yamb)** در دوران اسلامی به طور خاص برای اشاره به **کاروانسراها** به کار می‌رفت. این واژه از ریشه "یام" به معنی "راه" و "ب" به معنی "ساختمان" یا "خانه" مشتق شده است و به مکانی اطلاق می‌شد که در مسیرهای کاروانی برای استراحت و اقامت مسافران و کاروان‌ها ساخته می‌شد.
- دلایل نادرست بودن سایر گزینه‌ها:**
- **گزینه ۱) آرامگاه:** واژه یامب به طور خاص برای اشاره به کاروانسراها به کار می‌رفت و نه آرامگاه‌ها. آرامگاه‌ها با نام‌های دیگری مانند "گنبد"، "مقبره" و "نرت" شناخته می‌شدند.
  - **گزینه ۲) قلعه:** واژه یامب به طور خاص برای اشاره به کاروانسراها به کار می‌رفت و نه قلعه‌ها. قلعه‌ها با نام‌های دیگری مانند "دژ" و "حصار" شناخته می‌شدند.
  - **گزینه ۳) کاخ:** واژه یامب به طور خاص برای اشاره به کاروانسراها به کار می‌رفت و نه کاخ‌ها. کاخ‌ها با نام‌های دیگری مانند "ایوان" و "سرای" شناخته می‌شدند.
۶۸. **گزینه ۲)**
- نام مسجد:** مسجد امام سمنان در دوران قاجار به نام **مسجد سلطانی** شناخته می‌شد. این نام‌گذاری به دلیل احداث این مسجد در دوره سلطنت فتحعلیشاه قاجار صورت گرفته بود.
- سبک معماری:** مسجد امام سمنان به **سبک چهار ایوانی** ساخته شده است. این سبک معماری در دوره قاجار رواج داشت و از ویژگی‌های بارز آن وجود چهار ایوان در اطراف صحن مسجد است.

دوران ساخت:

- مسجد امام سمنان در **دوران فتحعلیشاه قاجار** ساخته شده است. دستور ساخت این مسجد توسط فتحعلیشاه قاجار صادر شد و در سال ۱۲۲۲ هجری قمری به پایان رسید.
- **دلایل نادرست بودن سایر گزینه‌ها:**
- **گزینه (۱) سلطانی - یک ایوانی - فتحعلیشاه قاجار:** این گزینه نادرست است. مسجد امام سمنان به سبک چهار ایوانی ساخته شده است و نه یک ایوانی.
- **گزینه (۳) جامع - یک ایوانی - ناصرالدین شاه قاجار:** این گزینه نادرست است. مسجد امام سمنان در دوره فتحعلیشاه قاجار ساخته شده است و نه ناصرالدین شاه قاجار.
- **گزینه (۴) جامع - چهار ایوانی - ناصرالدین شاه قاجار:** این گزینه نادرست است. مسجد امام سمنان در دوره فتحعلیشاه قاجار ساخته شده است و نه ناصرالدین شاه قاجار.

گزینه (۱) ۶۹

قواره‌بری: قواره‌بری شیوه‌ای از تزیین پنجره‌ها و ارسی‌ها با چوب‌های برش‌خورده به فرم‌های منحنی است. در این شیوه، هنرمندان از قطعات چوب نازک و انعطاف‌پذیر برای ایجاد طرح‌های هندسی، اسلیمی و گل‌بوته استفاده می‌کنند. این طرح‌ها به طور معمول با ظرافت و دقت زیادی اجرا می‌شوند و جلوه‌ای زیبا و چشم‌نواز به پنجره‌ها و ارسی‌ها می‌بخشند.

نمونه‌های بارز:

- از جمله نمونه‌های مشهور قواره‌بری می‌توان به پنجره‌ها و ارسی‌های مسجد شیخ لطف‌الله اصفهان، مسجد جامع عتیق کاشان و عمارت شمس‌العماره تهران اشاره کرد.

دلایل نادرست بودن سایر گزینه‌ها:

- **گزینه (۲) گره چینی:** گره چینی شیوه‌ای از تزیین با استفاده از چوب‌های تراشیده شده به اشکال هندسی است، اما به طور خاص برای تزیین پنجره‌ها و ارسی‌ها به کار نمی‌رفته است.
- **گزینه (۳) معرق مشبک:** معرق مشبک شیوه‌ای از تزیین با استفاده از قطعات چوب و فلز به اشکال هندسی است، اما به طور خاص برای تزیین پنجره‌ها و ارسی‌ها به کار نمی‌رفته است.
- **گزینه (۴) منبت معرق:** منبت معرق شیوه‌ای از تزیین با استفاده از حکاکی و کنده‌کاری روی چوب است، اما به طور خاص برای تزیین پنجره‌ها و ارسی‌ها به کار نمی‌رفته است.

گزینه (۱) ۷۰

- **مکان:** گنبد غازان‌خان در مجموعه مذهبی **بایزید بسطامی** در شهر **بسطام** واقع شده است. این مجموعه شامل آرامگاه بایزید بسطامی، عارف مشهور ایرانی، و سایر بناهای مذهبی مانند مسجد و خانقاه است.

نوع گنبد: گنبد غازان‌خان از نوع **گنبد رُگ** یا **گنبد ساده** است. این نوع گنبد نیم‌کره‌ای شکل است و بر روی یک پایه استوانه‌ای قرار می‌گیرد. گنبد غازان‌خان از آجر ساخته شده است و با کاشی‌های فیروزه‌ای تزیین شده است.

دلایل نادرست بودن سایر گزینه‌ها:

- **گزینه (۲) سلطانی - اورچین:** گنبد اورچین در مقبره سلطان محمد خدابنده در شهر سلطانیه واقع شده است و نوع آن گنبد دو پوش پیوسته است.

گزینه (۳) شیخ صفی اردبیلی - دو پوش پیوسته: گنبد شیخ صفی در آرامگاه شیخ صفی اردبیلی در شهر اردبیل واقع شده است و نوع آن گنبد دو پوش پیوسته است.

- **گزینه (۴) شاه‌نعمت‌آ... ولی ماهان - مخروطی:** گنبد شاه‌نعمت‌آ... ولی در آرامگاه شاه‌نعمت‌آ... ولی در شهر ماهان واقع شده است و نوع آن گنبد مخروطی است.

گزینه (۲) ۷۱

کمال‌الدین بهزاد:

- **بازنمایی واقع‌گرایانه معماری:** کمال‌الدین بهزاد، نقاش مشهور دوره تیموری، در نگاره‌های خود به طور واقع‌گرایانه‌ای به بازنمایی معماری بناهای مختلف، از جمله کاخ‌ها، مساجد و کاروانسراها، می‌پرداخت.

انتقال نقاشی از نسخه‌های خطی به روی دیواره‌ها: رضا عباسی، نقاش مشهور دوره صفوی، از شاگردان کمال‌الدین بهزاد بود و شیوه نقاشی استاد خود را در نگاره‌هایش به کار می‌برد. رضا عباسی علاوه بر این، نقاشی‌هایی را که در نسخه‌های خطی می‌کرد، به روی دیواره‌ها نیز منتقل می‌کرد و این کار باعث شد که نقاشی‌های ایرانی به طور گسترده‌تری در معماری دوره صفوی به کار گرفته شوند.

دلایل نادرست بودن سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱) غیاث‌الدین نقاش - معین مصور: غیاث‌الدین نقاش از نقاشان مشهور دوره مغول بود و نقاشی‌های او بیشتر به مینیاتورهای مذهبی و تاریخی می‌پرداخت. معین مصور از نقاشان مشهور دوره ایلخانی بود و نقاشی‌های او بیشتر جنبه تزئینی داشت.
  - گزینه ۳) معین مصور - مولانا خلیل: معین مصور از نقاشان مشهور دوره ایلخانی بود و نقاشی‌های او بیشتر جنبه تزئینی داشت. مولانا خلیل از نقاشان مشهور دوره تیموری بود و نقاشی‌های او بیشتر به مینیاتورهای ادبی می‌پرداخت.
  - گزینه ۴) میرک نقاش - بهزاد: میرک نقاش از نقاشان مشهور دوره تیموری بود و نقاشی‌های او بیشتر به مینیاتورهای ادبی می‌پرداخت. بهزاد، همانطور که قبلاً گفته شد، کمال‌الدین بهزاد است.
- گزینه ۲) .۷۲

توضیح کامل گزینه صحیح:

- کاروانسرای چاله سیاه: این کاروانسرا در استان یزد واقع شده است و پلان آن **مدور** است. این نوع پلان در کاروانسراها رایج نبود و بیشتر در بناهای مذهبی مانند گنبدها و آرامگاه‌ها به کار می‌رفت.

رباط زین‌الدین:

- رباط زین‌الدین در استان اصفهان واقع شده است و پلان آن **چهار ایوانی** است. این نوع پلان در کاروانسراها رایج بود و به دلیل ایجاد فضایی سرپوشیده و محصور برای استراحت مسافران و کاروان‌ها مورد استفاده قرار می‌گرفت.

دلایل نادرست بودن سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱) کاروانسرای امین‌آباد - کثیرالاضلاع: کاروانسرای امین‌آباد در استان یزد واقع شده است و پلان آن **مربع** است.
  - گزینه ۳) کاروانسرای خان خوره - هشت‌ضلعی: کاروانسرای خان‌خوره در استان اصفهان واقع شده است و پلان آن **هشت‌ضلعی** است.
  - گزینه ۴) کاروانسرای ده بید - چهارضلعی: کاروانسرای ده بید در استان خراسان رضوی واقع شده است و پلان آن **چهار ایوانی** است.
- گزینه ۳) .۷۳
- گزینه ۴) .۷۴

توضیح کامل گزینه صحیح:

- "شنگرک" در معماری اسلامی به **میله‌ای عمودی** گفته می‌شود که بر روی **آهیانه** در **گنبد‌های دو پوسته** قرار می‌گیرد. این میله نقش مهمی در استحکام و پایداری گنبد دارد و به انتقال بار پوسته بیرونی گنبد به پوسته درونی و پایه‌های بنا کمک می‌کند.

نحوه عملکرد:

- شنگرک در مرکز آهیانه قرار می‌گیرد و از دو سر به پوسته‌های داخلی و خارجی گنبد متصل می‌شود.
- این میله با ایجاد یک محور عمودی، ثبات و تعادل گنبد را در برابر نیروهای وارده مانند باد و زلزله حفظ می‌کند.
- شنگرک همچنین به توزیع یکنواخت وزن پوسته بیرونی گنبد بر روی پوسته درونی و پایه‌های بنا کمک می‌کند و از تمرکز بار در یک نقطه خاص جلوگیری می‌کند.

کاربرد:

- شنگرک در گنبد‌های دو پوسته‌ای که در معماری اسلامی رایج بود، به طور گسترده مورد استفاده قرار می‌گرفت.
- این گنبد‌ها از دو پوسته مجزا تشکیل شده بودند که پوسته بیرونی نازک‌تر و پوسته درونی ضخیم‌تر بود.
- شنگرک در این نوع گنبد‌ها نقش کلیدی در انتقال بار بین پوسته‌ها و حفظ پایداری گنبد داشت.

دلایل نادرست بودن سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱) پوسته درونی گنبد: پوسته درونی گنبد به بخش داخلی و ضخیم‌تر گنبد گفته می‌شود که وظیفه اصلی آن تحمل بار و وزن گنبد است. شنگرک بر روی آهیانه قرار می‌گیرد و به طور مستقیم با پوسته درونی گنبد در تماس نیست.
  - گزینه ۲) فاصله بین خود و آهیانه: آهیانه به بخش فوقانی پایه گنبد گفته می‌شود که شنگرک بر روی آن قرار می‌گیرد. فاصله بین خود و آهیانه مفهومی در معماری اسلامی ندارد.
  - گزینه ۳) قسمت بیرونی گنبد که در راستای ساق گنبد است: ساق گنبد به بخش استوانه‌ای شکل گنبد گفته می‌شود که پوسته بیرونی بر روی آن قرار می‌گیرد. قسمت بیرونی گنبد که در راستای ساق گنبد است، به "کاسه گنبد" معروف است و شنگرک در این قسمت قرار نمی‌گیرد.
- گزینه ۱) .۷۵

نظام گردش آب در بنای چشمه عمارت بهشهر از جمله **شاخص‌ترین ویژگی‌های معماری** آن به شمار می‌رود و در واقع **هویت اصلی** این بنا را تشکیل می‌دهد. این نظام شامل مجموعه‌ای از کانال‌ها، حوضچه‌ها، فواره‌ها و قنات‌ها است که آب را از چشمه‌های مجاور به داخل بنا هدایت می‌کنند و سپس آن را در فضاهای مختلف بنا به گردش در می‌آورند.

نقش و عملکرد:

- نظام گردش آب در چشمه عمارت نقش‌های متعددی ایفا می‌کرد، از جمله:
  - تامین آب آشامیدنی و کشاورزی: این نظام آب مورد نیاز ساکنان بنا و همچنین آب مورد نیاز برای آبیاری باغ‌ها و مزارع اطراف را تامین می‌کرد.
  - تنظیم دمای هوا: جریان آب در داخل بنا و فواره‌ها به تنظیم دمای هوا و خنک کردن فضاهای داخلی در گرمای تابستان کمک می‌کرد.
  - ایجاد طراوت و زیبایی: نظام گردش آب با فواره‌ها و حوضچه‌های متعدد، طراوت و زیبایی خاصی به فضای داخلی و خارجی بنا می‌بخشید و فضایی دلنشین و آرامش‌بخش برای ساکنان و بازدیدکنندگان ایجاد می‌کرد.

ویژگی‌های منحصر به فرد:

- نظام گردش آب چشمه عمارت به دلیل پیچیدگی و ظرافت آن در بین بناهای دوره صفوی از ویژگی‌های منحصر به فردی برخوردار است.
- این نظام با استفاده از دانش و تکنولوژی پیشرفته آن زمان طراحی و اجرا شده بود و نشان‌دهنده مهارت و خلاقیت معماران دوره صفوی است.
- دلایل نادرست بودن سایر گزینه‌ها:
  - گزینه ۲) عملکرد چندمنظوره بنا: چشمه عمارت علاوه بر سکونتگاه، کارکردهای دیگری مانند حمام، کاروانسرا و محل تفریح و تفرج نیز داشت. با این حال، عملکرد چندمنظوره بنا به تنهایی نمی‌تواند به عنوان شاخص‌ترین ویژگی معماری آن محسوب شود.
  - گزینه ۳) بهره‌گیری از پلان دو اشکوبه: چشمه عمارت دارای دو طبقه بود، اما پلان دو اشکوبه در معماری دوره صفوی رایج بود و به تنهایی نمی‌تواند به عنوان شاخص‌ترین ویژگی این بنا محسوب شود.
  - گزینه ۴) استفاده از کاشی هفت‌رنگ به جای کاشی معرق: در تزیینات چشمه عمارت از هر دو نوع کاشی هفت‌رنگ و معرق استفاده شده بود. استفاده از کاشی هفت‌رنگ در معماری دوره صفوی رایج بود و به تنهایی نمی‌تواند به عنوان شاخص‌ترین ویژگی این بنا محسوب شود.

.۷۶

توضیح کامل گزینه صحیح:

میرزا جعفرخان معمار، مشهورترین معمار دوره قاجار، در زمان فتحعلی‌شاه قاجار و اوایل سلطنت ناصرالدین‌شاه قاجار به عنوان معمارباشی فعالیت می‌کرد. او برجسته‌ترین معمار این دوره و طراح بناهای مشهوری مانند کاخ گلستان، شمس‌العماره، باغ فردوس و مسجد جامع سلطانی (سبزوار) بود.

نقش و دستاوردها:

- میرزا جعفرخان معمار نقش کلیدی در توسعه و تحول معماری دوره قاجار داشت و با تلفیق عناصر سنتی ایرانی با معماری غربی، سبک جدیدی در معماری این دوره به وجود آورد.
- او از مصالح و تکنیک‌های جدید در بناهای خود استفاده می‌کرد و به زیبایی‌شناسی و تزیینات توجه ویژه‌ای داشت.
- بناهای طراحی شده توسط میرزا جعفرخان معمار از نظر استحکام و پایداری نیز در سطح بالایی قرار داشتند.

دلایل نادرست بودن سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱) ابوالحسن معمار نوایی: ابوالحسن معمار نوایی از معماران مشهور دوره صفوی بود و در زمان فتحعلی‌شاه قاجار و اوایل سلطنت ناصرالدین‌شاه قاجار به عنوان معمارباشی فعالیت نمی‌کرد.
- گزینه ۲) استادحسن معمار قمی: استادحسن معمار قمی از معماران مشهور دوره قاجار بود، اما در زمان فتحعلی‌شاه قاجار و اوایل سلطنت ناصرالدین‌شاه قاجار به عنوان معمارباشی فعالیت نمی‌کرد.
- گزینه ۳) غلامرضا معمار: غلامرضا معمار از معماران مشهور دوره قاجار بود، اما در زمان فتحعلی‌شاه قاجار و اوایل سلطنت ناصرالدین‌شاه قاجار به عنوان معمارباشی فعالیت نمی‌کرد.

.۷۷

توضیح کامل گزینه صحیح:

ساخت اولین موزه دولتی ایران در سال ۱۲۹۱ هجری قمری به دستور ناصرالدین‌شاه قاجار آغاز شد. این موزه که موزه فراه آباد نام داشت، در مجموعه فراه آباد در شمال تهران واقع شده بود.

اهمیت این موزه:

- موزه فراه آباد به عنوان اولین موزه دولتی ایران، نقشی کلیدی در حفظ و نگهداری آثار تاریخی و فرهنگی کشور ایفا کرد.
- این موزه محل نگهداری مجموعه‌ای ارزشمند از اشیاء تاریخی و هنری از دوره‌های مختلف تاریخ ایران بود.

• احداث موزه فراه آباد، گامی مهم در جهت توسعه فرهنگ موزه‌داری در ایران به شمار می‌رفت و نشان‌دهنده توجه ناصرالدین‌شاه به تاریخ و فرهنگ کشور بود.

دلایل نادرست بودن سایر گزینه‌ها:

• گزینه ۱) ۱۲۴۵ هـ ق - فتحعلیشاه: در زمان فتحعلی‌شاه قاجار هنوز مفهوم موزه به شکل امروزی در ایران رایج نشده بود و ساخت موزه فراه آباد در دوره این پادشاه انجام نگرفت.

• گزینه ۲) ۱۲۶۵ هـ ق - محمدشاه: در زمان محمدشاه قاجار نیز اقدامی برای ساخت موزه فراه آباد انجام نشد.

• گزینه ۴) ۱۲۹۶ هـ ق - مظفردالدین‌شاه: ساخت موزه فراه آباد در سال ۱۲۹۱ هـ ق و در زمان ناصرالدین‌شاه آغاز شد و در دوره مظفردالدین‌شاه به پایان رسید.

گزینه ۴) .۷۸

توضیح کامل گزینه صحیح:

سکه‌های غازی از جمله سکه‌های رایج در دوره صفوی بودند که بر روی آنها تصاویری از حیوانات و پرندگان ضرب می‌شد. این تصاویر شامل حیواناتی مانند شیر، آهو، گوزن و پرندگانی مانند عقاب، شاهین و طوطی بود.

دلایل استفاده از تصاویر حیوانات و پرندگان:

• استفاده از تصاویر حیوانات و پرندگان بر روی سکه‌های غازی دلایل مختلفی داشت، از جمله:

○ نمادشناسی: حیوانات و پرندگان در فرهنگ ایرانی از معانی و نمادهای مختلفی برخوردار بودند. به عنوان مثال، شیر نماد قدرت و شجاعت، آهو نماد زیبایی و ظرافت، و عقاب نماد آزادی و قدرت بود. استفاده از تصاویر این حیوانات بر روی سکه‌ها می‌توانست به ترویج این مفاهیم و ارزش‌ها در جامعه کمک کند.

○ زیبایی‌شناسی: تصاویر حیوانات و پرندگان بر روی سکه‌ها زیبایی و ظرافت خاصی به آنها می‌بخشید و آنها را از سکه‌های دیگر دوره‌های تاریخی متمایز می‌کرد.

○ تبلیغات: استفاده از تصاویر حیوانات و پرندگان بر روی سکه‌ها می‌توانست به تبلیغ قدرت و شکوه سلسله صفوی در داخل و خارج از کشور کمک کند.

دلایل نادرست بودن سایر گزینه‌ها:

• گزینه ۱) اشرفی: اشرفی سکه‌ای طلا بود که در دوره صفوی ضرب می‌شد، اما بر روی آن تصویری از حیوانات و پرندگان وجود نداشت.

• گزینه ۲) شاهی: شاهی سکه‌ای نقره بود که در دوره صفوی ضرب می‌شد، اما بر روی آن تصویری از حیوانات و پرندگان وجود نداشت.

• گزینه ۳) عباسی: عباسی سکه‌ای بود که در دوره صفوی ضرب می‌شد، اما بر روی آن تصویری از حیوانات و پرندگان وجود نداشت.

گزینه ۱) .۷۹

بلاش اول، پادشاه قدرتمند اشکانی، در سال ۵۴ میلادی به تخت سلطنت نشست. او از جمله مهم‌ترین پادشاهان سلسله اشکانی به شمار می‌رود و اقدامات مهمی در زمینه‌های مختلف انجام داد. یکی از اقدامات مهم بلاش اول، اضافه کردن نام اختصاری شاه در پشت سر او به خط پهلوی بر روی سکه‌ها بود. این کار برای تاکید بر قدرت و مشروعیت پادشاه و تمایز او از سایر افراد انجام می‌شد.

اهمیت این اقدام:

• استفاده از نام اختصاری شاه در پشت سر او بر روی سکه‌ها نوآوری مهمی در دوره اشکانی محسوب می‌شد و نشان‌دهنده اعتماد به نفس و اقتدار بلاش اول بود.

• این کار به تقویت هویت ملی در دوره اشکانی و ایجاد وحدت و انسجام در میان مردم کمک می‌کرد.

• استفاده از خط پهلوی برای نوشتن نام اختصاری شاه، نشان‌دهنده حمایت بلاش اول از فرهنگ و زبان ایرانی بود.

دلایل نادرست بودن سایر گزینه‌ها:

• گزینه ۲) مهرداد اول: مهرداد اول در سال ۱۷۱ قبل از میلاد مسیح به تخت سلطنت نشست و از نام اختصاری شاه در پشت سر او بر روی سکه‌ها استفاده نمی‌کرد.

• گزینه ۳) مهرداد دوم: مهرداد دوم در سال ۹۶ قبل از میلاد مسیح به تخت سلطنت نشست و از نام اختصاری شاه در پشت سر او بر روی سکه‌ها استفاده نمی‌کرد.

• گزینه ۴) فرهاد پنجم: فرهاد پنجم در سال ۳۲ میلادی به تخت سلطنت نشست و از نام اختصاری شاه در پشت سر او بر روی سکه‌ها استفاده نمی‌کرد.

۸۰. گزینه ۲)

اولجایتو، مشهور به **غازان‌خان**، هفتمین پادشاه ایلخانی، در سال ۷۰۶ هجری قمری به تخت سلطنت نشست. او از جمله مهم‌ترین پادشاهان سلسله ایلخانی به شمار می‌رود و اقدامات مهمی در زمینه‌های مختلف انجام داد. یکی از اقدامات مهم اولجایتو، استفاده از نام و القاب سلطان با کلمات و حروف فارسی در سکه‌ها، فرمان‌ها و سایر اسناد دولتی بود. این کار برای تاکید بر هویت ایرانی و تمایز ایلخانیان از مغولان انجام می‌شد.

اهمیت این اقدام:

- استفاده از زبان فارسی در امور دولتی نوآوری مهمی در دوره ایلخانی محسوب می‌شد و نشان‌دهنده علاقه اولجایتو به فرهنگ و زبان ایرانی بود.
- این کار به تقویت هویت ملی در دوره ایلخانی و ایجاد وحدت و انسجام در میان مردم کمک می‌کرد.
- استفاده از زبان فارسی در سکه‌ها و فرمان‌ها، ارتباط بین شاه و مردم را تسهیل می‌کرد و به افزایش محبوبیت اولجایتو در میان مردم کمک می‌کرد.

دلایل نادرست بودن سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱) **آباقاخان**: آباقاخان، چهارمین پادشاه ایلخانی، از نام و القاب سلطان با کلمات و حروف فارسی استفاده نمی‌کرد.
- گزینه ۳) **ابوسعید**: ابوسعید، آخرین پادشاه ایلخانی، از نام و القاب سلطان با کلمات و حروف فارسی استفاده نمی‌کرد.
- گزینه ۴) **غازان‌خان**: غازان‌خان همان اولجایتو است و در زمان پادشاهی او از نام و القاب سلطان با کلمات و حروف فارسی استفاده می‌شد.

۸۱. کدام مورد، از مصالح ساختمانی به کار رفته در بقایای معماری گنج دره تپه است؟
 (۱) چینه و خشت قالبی (۲) چینه و قلوه سنگ (۳) خشت دستساز و چینه (۴) سنگ و خشت دستساز
۸۲. بر اساس آزمایش‌های کربن ۱۴، گاهنگاری استقرار در تپه آسیاب مربوط به کدام دوره است؟
 (۱) ۱۱ تا ۱۰ هزار سال قبل (۲) ۱۱ تا ۹ هزار سال قبل (۳) ۹ تا ۸ هزار سال قبل (۴) ۹ تا ۷ هزار سال قبل
۸۳. بر اساس مطالعات و کاوش‌ها و بررسی‌های آلن زاکارل ظهور شکل جدیدی از گله‌داری در مناطق کوهستانی غرب ایران از چه دوره‌ای شکل گرفته است؟
 (۱) مس و سنگ قدیم و میانه
 (۲) اواخر نوسنگی و اوایل مس و سنگ قدیم
 (۳) اواخر مس و سنگ قدیم و مس و سنگ میانه
 (۴) اواخر مس و سنگ میانه و مس و سنگ جدید
۸۴. در کدام غار یا محوطه باستانی نیمه شرقی ایران در دوره نوسنگی، از طریق جمع‌آوری و شکار حیوانات امرار معاش می‌کردند؟
 (۱) تورنگ‌تپه (۲) شاه‌تپه (۳) سنگ چخماق تپه (۴) غارهای کمر بند و هوتو
۸۵. آثار فرهنگ «زارزین» از کدام محوطه باستانی اطراف کرمانشاه گزارش شده است؟
 (۱) غار وارواسی (۲) تپه گوران (۳) گنج‌دره تپه (۴) تپه آسیاب
۸۶. کدام مورد، ویژگی عمده ساخت سفال‌های دوره نوسنگی منطقه استان فارس مانند تل جری و تل موشکی را نشان می‌دهد؟
 (۱) سفال‌های ساده با پخت کافی (۲) سفال‌های ساده با پخت ناکافی
 (۳) سفال‌های دستساز منقوش (۴) سفال‌های چرخ‌ساز با پخت ناکافی
۸۷. قدیمی‌ترین ماکت سفالی ساختمان از کدام محوطه باستانی ایران کشف شده و مربوط به کدام‌یک از دوران‌های پیش از تاریخ ایران است؟
 (۱) تپه زاغه و دوره نوسنگی جدید (۲) تپه سنگ چخماق و دوره نوسنگی
 (۳) تپه حصار دامغان، دوره مس‌سنگی (۴) تپه حاجی‌فیروز دوره نوسنگی میانی
۸۸. فعالیت‌های باستان‌شناسی در «سوزیانی شرقی» عمدتاً توسط باستان‌شناسان کدام کشور انجام شده است؟
 (۱) آمریکا (۲) انگلیس (۳) فرانسه (۴) کانادا
۸۹. بر اساس آزمایش‌های کربن ۱۴، کدام دوره آغاز نوسنگی بی‌سفال منطقه دهلران است؟
 (۱) ۷۰۰۰ - ۶۵۰۰ ق.م (۲) ۶۰۰۰ - ۶۵۰۰ ق.م (۳) ۵۹۰۰ - ۶۱۰۰ ق.م (۴) ۵۴۰۰ - ۵۸۰۰ ق.م
۹۰. در کدام لایه‌ها آثار دوره شوش II در صدفه آکرویل شناسایی شده است؟
 (۱) لایه ۲۲ تا ۱۷ (۲) لایه ۲۳ تا ۱۴a (۳) لایه ۲۳ تا ۱۷ (۴) لایه ۲۷ تا ۲۲
۹۱. در کدام دوره استقرار در تپه سیلک کاشان، ساخت جواهرات و زیورآلات افزایش یافته است؟
 (۱) سیلک III (۲) سیلک IV (۳) سیلک V (۴) سیلک VI
۹۲. کدام باستان‌شناس خارجی، مراحل تطوری روستانشینی پیش از تاریخ ایران در سه مرحله روستانشینی آغازین، روستانشینی قدیم و روستانشینی جدید را مطرح کرده است؟
 (۱) فرانک هول (۲) هلن کنتور (۳) لوبرتون (۴) رابرت بریدوود
۹۳. بر اساس نتایج آزمایش کربن ۱۴، کدام مورد تاریخ پیشنهادی برای دوره سه‌گابی است؟
 (۱) ۴۸۵۰ - ۴۵۰۰ ق.م (۲) ۵۲۰۰ - ۴۸۵۰ ق.م (۳) ۵۵۰۰ - ۵۲۰۰ ق.م (۴) ۶۰۰۰ - ۵۵۰۰ ق.م
۹۴. کدام باستان‌شناس فرضیه زیستگاه طبیعی در خصوص نحوه تولید غذا و ورود به دوره نوسنگی را مطرح کرد؟
 (۱) رابرت بریدوود (۲) لوئیس بینفورد (۳) کنت نلتری (۴) گوردون چاپلند
۹۵. در کاوش‌های تپه بمپور، چند دوره استقرار توسط حفار آن معرفی شد؟
 (۱) ۴ (۲) ۵ (۳) ۶ (۴) ۷
۹۶. گاهنگاری شهر سوخته بر چه اساسی تنظیم شده است؟
 (۱) بقایای معماری
 (۲) آزمایش‌های کربن ۱۴
 (۳) آثار و بقایای به‌دست آمده از قبور
 (۴) وجود گونه‌های مختلف سفال و تغییرات آنها

۹۷. بر اساس نظر فرانک هول، کدام توالی (ترتیب دوره‌ها) برای تپه‌سبز خوزستان درست است؟
- (۱) دوره سبز، بیات، مهمه، خزینه (حدود ۴۵۰۰ تا ۲۵۰۰ قبل از میلاد)
  - (۲) دوره مهمه، بیات، خزینه، سبز (حدود ۴۵۰۰ تا ۳۵۰۰ قبل از میلاد)
  - (۳) دوره سبز، خزینه، مهمه، بیات (حدود ۵۰۰۰ تا ۳۷۰۰ قبل از میلاد)
  - (۴) دوره خزینه، مهمه، سبز، بیات (حدود ۵۰۰۰ تا ۴۱۰۰ قبل از میلاد)
۹۸. کدام محوطه معرف دوره نوسنگی است؟
- (۱) تپه پیزولی
  - (۲) تپه سراب
  - (۳) تپه گودین
  - (۴) تپه هفتوان
۹۹. کدام محوطه بنا به نظر فریدا، اردوگاه «روستایی برای نگهداری گله غیرزایشی» بوده است؟
- (۱) تولایی
  - (۲) چغامیش
  - (۳) بنه فضیلی
  - (۴) چغانوت
۱۰۰. در کاوش‌های تپه‌گوران، کدام لایه‌ها مرحله عمیق آن را مشخص می‌کند؟
- (۱) لایه‌های R-D
  - (۲) لایه‌های R-P
  - (۳) لایه‌های S-D
  - (۴) لایه‌های S-P

۸۱. گزینه ۳

دلایل:

شواهد باستان‌شناسی: کاوش‌های انجام شده در تپه گنج دره نشان داده است که از هر دو مصالح "خشت دست‌ساز" و "چینه" به طور گسترده در ساخت بناهای این محوطه باستانی استفاده شده است.

- خشت دست‌ساز: شواهد متعددی از جمله قطعات خشت شکسته، کوره‌های پخت خشت و حتی سازه‌های نیمه‌کاره حاوی خشت‌های دست‌ساز در تپه گنج دره کشف شده است. این شواهد نشان می‌دهد که ساکنان این محوطه از مهارت ساخت خشت دست‌ساز برخوردار بوده‌اند و از آن به عنوان یکی از مصالح اصلی در ساخت و ساز استفاده می‌کردند.
- چینه: بقایای دیوارهای ساخته شده با چینه نیز به وفور در تپه گنج دره یافت شده است. چینه ترکیبی از خاک رس، شن و ماسه است که به صورت کوبیده در قالب‌های چوبی شکل داده می‌شد و پس از خشک شدن مورد استفاده قرار می‌گرفت. استفاده از چینه در کنار خشت دست‌ساز، نشان‌دهنده تنوع و کارایی مصالح ساختمانی به کار رفته در معماری گنج دره است.

● مقایسه با سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱ (چینه و خشت قالبی): شواهد اندکی مبنی بر استفاده از خشت قالبی در تپه گنج دره وجود دارد. خشت‌های قالبی به طور معمول در دوره‌های متأخر تاریخ ایران باستان رایج شده‌اند.
- گزینه ۲ (چینه و قلوه‌سنگ): استفاده از قلوه‌سنگ در کنار چینه در برخی از بناهای تپه گنج دره مشاهده شده است، اما این ترکیب مصالح به طور گسترده رایج نبوده است.
- گزینه ۴ (سنگ و خشت دست‌ساز): اگرچه سنگ به عنوان مصالح ساختمانی در برخی از نقاط تپه گنج دره به کار رفته، اما استفاده از آن به طور مستقل و بدون ترکیب با خشت دست‌ساز یا چینه رایج نبوده است.

نتیجه‌گیری:

با توجه به شواهد باستان‌شناسی و منابع علمی، گزینه ۳ ("خشت دست‌ساز و چینه") به عنوان مصالح اصلی به کار رفته در بقایای معماری تپه گنج دره شناخته می‌شود. استفاده از این دو مصالح، نشان‌دهنده مهارت و خلاقیت ساکنان این محوطه باستانی در ساخت و ساز و همچنین تناسب این مصالح با شرایط محیطی منطقه است.

۸۲. گزینه ۲

دلایل:

نتایج آزمایش‌های کربن ۱۴: بر اساس یافته‌های باستان‌شناسی، نمونه‌های متعددی از بقایای گیاهی و جانوری از تپه آسیاب جمع‌آوری و تحت آزمایش‌های کربن ۱۴ قرار گرفته‌اند. نتایج این آزمایش‌ها نشان داده است که استقرار در این محوطه باستانی به دوره بین ۱۱ تا ۹ هزار سال قبل از میلاد مسیح باز می‌گردد.

- تطابق با شواهد باستان‌شناسی: این بازه زمانی با شواهد باستان‌شناسی به دست آمده از تپه آسیاب، مانند نوع ابزارهای سنگی، سفال‌ها و بقایای معماری، همخوانی دارد.

● مقایسه با سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱ (۱۱ تا ۱۰ هزار سال قبل): این بازه زمانی اندکی کوتاه‌تر از بازه تأیید شده توسط آزمایش‌های کربن ۱۴ است.
- گزینه ۳ (۹ تا ۸ هزار سال قبل): این بازه زمانی اندکی دیرتر از بازه تأیید شده توسط آزمایش‌های کربن ۱۴ است.
- گزینه ۴ (۹ تا ۷ هزار سال قبل): این بازه زمانی به طور قابل توجهی دیرتر از بازه تأیید شده توسط آزمایش‌های کربن ۱۴ است.

۸۳. گزینه ۴

تحقیقات آلن زاکارل: آلن زاکارل، باستان‌شناس فرانسوی، مطالعات و کاوش‌های گسترده‌ای در مناطق کوهستانی غرب ایران انجام داده است. او در پژوهش‌های خود به شواهدی از ظهور شکل جدیدی از گله‌داری در این مناطق دست یافته است.

- تطابق با یافته‌های باستان‌شناسی: زاکارل بر اساس بررسی بقایای جانوری، ابزارهای سنگی و سفال‌ها در محوطه‌های باستانی مختلف، به این نتیجه رسیده است که این شکل جدید از گله‌داری در اواخر دوره مس و سنگ میانه و اوایل دوره مس و سنگ جدید (حدود ۵۵۰۰ تا ۴۰۰۰ سال قبل از میلاد مسیح) شکل گرفته است.

● مقایسه با سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱ (مس و سنگ قدیم و میانه): شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که گله‌داری در این دوره در حال شکل‌گیری بوده، اما به طور کامل تثبیت نشده بود.
- گزینه ۲ (اواخر نوسنگی و اوایل مس و سنگ قدیم): این بازه زمانی اندکی زودتر از دوره تأیید شده توسط زاکارل است.
- گزینه ۳ (اواخر مس و سنگ قدیم و مس و سنگ میانه): این بازه زمانی اندکی کوتاه‌تر از دوره تأیید شده توسط زاکارل است.

۸۴. گزینه ۴)

دلایل:

- شواهد باستان‌شناسی: کاوش‌های باستان‌شناسی در غارهای کمر بند و هوتو واقع در استان خراسان جنوبی، نشان داده است که در دوره نوسنگی (حدود ۱۰ تا ۵ هزار سال قبل از میلاد مسیح)، ساکنان این غارها از طریق جمع‌آوری و شکار حیوانات امرار معاش می‌کردند.
- بقایای استخوانی: در این غارها، مقادیر قابل توجهی بقایای استخوانی از حیوانات مختلف، مانند بز، گوسفند، گوزن، خرگوش و پرندگان، کشف شده است. این بقایا نشان می‌دهد که شکار و صید حیوانات نقش مهمی در رژیم غذایی جوامع ساکن در این غارها داشته است.
  - ابزارهای سنگی: همچنین، در این غارها، انواع مختلفی از ابزارهای سنگی، مانند تیغه‌ها، ساطورها، رنده‌ها و سوزن‌های استخوانی، یافت شده است. این ابزارها برای شکار، ذبح، سلاخی و آماده‌سازی غذا استفاده می‌شده‌اند.

مقایسه با سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱ (تورنگ‌تپه): تورنگ‌تپه در استان گلستان واقع شده و شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که در دوره نوسنگی، کشاورزی در این محوطه رواج داشته است.
- گزینه ۲ (شاه‌تپه): شاه‌تپه در استان زنجان واقع شده و شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که در دوره نوسنگی، ترکیبی از کشاورزی و دامداری در این محوطه رایج بوده است.
- گزینه ۳ (سنگ چخماق‌تپه): سنگ چخماق‌تپه در استان آذربایجان شرقی واقع شده و شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که در دوره نوسنگی، کشاورزی و دامداری در کنار شکار و جمع‌آوری در این محوطه رواج داشته است.

۸۵. گزینه ۱)

دلایل:

- کشف آثار فرهنگ زارزین در غار وارواسی: کاوش‌های باستان‌شناسی در غار وارواسی واقع در استان کرمانشاه، منجر به کشف آثار و بقایای مختلفی از فرهنگ زارزین شده است. این آثار شامل سفال‌های منقوش، ابزارهای سنگی، اشیاء زینتی و بقایای جانوری هستند.
- ویژگی‌های سفال: سفال‌های فرهنگ زارزین به طور کلی با نقوش هندسی و انتزاعی، به رنگ‌های قرمز، قهوه‌ای و سیاه، و با استفاده از تکنیک‌های مختلف نقاشی تزئین شده‌اند. این سفال‌ها در غار وارواسی به وفور یافت شده‌اند و به عنوان یکی از شاخصه‌های اصلی این فرهنگ شناخته می‌شوند.
  - ابزارهای سنگی: ابزارهای سنگی فرهنگ زارزین شامل تیغه‌ها، ساطورها، رنده‌ها، تراشه‌ها و ابزارهای خردکننده هستند. این ابزارها برای شکار، ذبح، سلاخی، آماده‌سازی غذا و سایر فعالیت‌های روزمره مورد استفاده قرار می‌گرفته‌اند.

مقایسه با سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۲ (تپه گوران): تپه گوران در استان کردستان واقع شده و شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که در دوره نوسنگی و مس و سنگ قدیم در این محوطه استقرار وجود داشته است.
- گزینه ۳ (گنج‌دره تپه): گنج‌دره تپه در استان لرستان واقع شده و شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که در دوره مس و سنگ میانه و مس و سنگ جدید در این محوطه استقرار وجود داشته است.
- گزینه ۴ (تپه آسیاب): تپه آسیاب در استان فارس واقع شده و شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که در دوره اواخر نوسنگی و اوایل مس و سنگ قدیم در این محوطه استقرار وجود داشته است.

نتیجه‌گیری:

با توجه به شواهد باستان‌شناسی و منابع علمی معتبر، گزینه ۱ ("غار وارواسی") به عنوان تنها محوطه‌ای شناخته می‌شود که در آن آثار و بقایای متعددی از فرهنگ زارزین کشف شده است. این غار، اطلاعات ارزشمندی در مورد ویژگی‌های فرهنگی، شیوه زندگی و روابط تجاری جوامع زارزینی در غرب ایران ارائه می‌کند.

۸۶. گزینه ۲)

دلایل:

ویژگی‌های سفال‌های نوسنگی فارس: سفال‌های دوره نوسنگی در منطقه فارس، مانند تل جری و تل موشکی، به طور کلی با ویژگی‌های زیر شناخته می‌شوند:

- سادگی: این سفال‌ها به طور کلی ساده و بدون هیچگونه تزئین یا نقوش خاصی هستند.
- پخت ناکافی: سفال‌های نوسنگی فارس به طور کامل پخته نشده‌اند و دارای خلل و فرج و ناهمواری در سطح خود هستند.
- دست‌ساز بودن: این سفال‌ها با دست ساخته شده‌اند و از چرخ سفالگری در ساخت آنها استفاده نشده است.

○ رنگ: رنگ سفال‌های نوسنگی فارس عموماً قهوه‌ای، قرمز یا خاکستری است.
شواهد باستان‌شناسی: کاوش‌های باستان‌شناسی در محوطه‌های نوسنگی استان فارس، مانند تل جری و تل موشکی، منجر به کشف تعداد زیادی سفال با ویژگی‌های ذکر شده در بالا شده است. این شواهد نشان می‌دهد که سفال‌های ساده با پخت ناکافی، یکی از ویژگی‌های عمده سفال‌های دوره نوسنگی در این منطقه بوده است.
مقایسه با سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱ (سفال‌های ساده با پخت کافی): شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که سفال‌های نوسنگی فارس به طور کامل پخته نشده‌اند و دارای خلل و فرج و ناهمواری در سطح خود هستند.
- گزینه ۳ (سفال‌های دست‌ساز منقوش): اگرچه برخی از سفال‌های نوسنگی در ایران دارای نقوش هستند، اما این ویژگی در سفال‌های نوسنگی فارس به طور رایج مشاهده نمی‌شود.
- گزینه ۴ (سفال‌های چرخ‌ساز با پخت ناکافی): چرخ سفالگری در دوره نوسنگی در ایران رایج نبوده و سفال‌ها با دست ساخته می‌شده‌اند.

نتیجه‌گیری:

با توجه به شواهد باستان‌شناسی و منابع علمی معتبر، گزینه ۲ ("سفال‌های ساده با پخت ناکافی") به عنوان ویژگی عمده ساخت سفال‌های دوره نوسنگی منطقه استان فارس مانند تل جری و تل موشکی شناخته می‌شود. این ویژگی، نشان‌دهنده سطح تکنولوژی سفالگری در این منطقه در آن دوره تاریخی است.

گزینه ۲) .۸۷

دلایل:

کشف ماکت سفالی در تپه‌سنگ چخماق: در کاوش‌های باستان‌شناسی محوطه باستانی تپه‌سنگ چخماق واقع در استان آذربایجان شرقی، قدیمی‌ترین ماکت سفالی ساختمان در ایران کشف شده است. این ماکت مربوط به دوره نوسنگی (حدود ۱۰ تا ۵ هزار سال قبل از میلاد مسیح) است.

- **مشخصات ماکت:** این ماکت سفالی، تصویری از یک خانه با سقف مسطح و در ورودی را نشان می‌دهد. جنس آن از سفال نخودی ساده است و فاقد هرگونه تزئین یا نقشی است.
  - **اهمیت ماکت:** کشف این ماکت سفالی، اطلاعات ارزشمندی در مورد معماری و شیوه زندگی جوامع نوسنگی در ایران ارائه می‌کند. این ماکت، نشان‌دهنده مهارت سفالگری و خلاقیت این جوامع در ساخت اشیاء مینیاتوری است.
- مقایسه با سایر گزینه‌ها:**

- گزینه ۱ (تپه زاغه و دوره نوسنگی جدید): در تپه زاغه واقع در استان زنجان، اشیاء و بقایای متعددی از دوره نوسنگی جدید کشف شده است، اما تاکنون ماکت سفالی ساختمان در این محوطه کشف نشده است.
- گزینه ۳ (تپه حصار دامغان، دوره مس‌سنگی): در تپه حصار دامغان واقع در استان سمنان، شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که در دوره مس‌سنگی (حدود ۷ تا ۵ هزار سال قبل از میلاد مسیح) در این محوطه استقرار وجود داشته است، اما تاکنون ماکت سفالی ساختمان در این محوطه کشف نشده است.
- گزینه ۴ (تپه حاجی فیروز دوره نوسنگی میانی): در تپه حاجی فیروز واقع در استان کردستان، شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که در دوره نوسنگی میانی (حدود ۸ تا ۷ هزار سال قبل از میلاد مسیح) در این محوطه استقرار وجود داشته است، اما تاکنون ماکت سفالی ساختمان در این محوطه کشف نشده است.

نتیجه‌گیری:

با توجه به شواهد باستان‌شناسی و منابع علمی معتبر، گزینه ۲ ("تپه‌سنگ چخماق و دوره نوسنگی") به عنوان محوطه‌ای شناخته می‌شود که در آن قدیمی‌ترین ماکت سفالی ساختمان در ایران کشف شده است. این ماکت، نشان‌دهنده پیشرفت سفالگری و خلاقیت جوامع نوسنگی در ساخت اشیاء مینی

گزینه ۲) .۸۸

نقش برجسته باستان‌شناسان فرانسوی: کاوش‌های باستان‌شناسی در "سوزیانای شرقی" (منطقه‌ای شامل بخش‌هایی از ایران، افغانستان و پاکستان) عمدتاً توسط باستان‌شناسان فرانسوی انجام شده است. این کاوش‌ها از اواخر قرن ۱۹ میلادی آغاز شده و تا به امروز ادامه دارد.

- **مشارکت موسسات فرانسوی:** موسسات تحقیقاتی مختلفی در فرانسه، مانند "مرکز ملی تحقیقات علمی فرانسه (CNRS)" و "موسسه ملی باستان‌شناسی پیش از تاریخ شرقی (IFPEA)"، در کاوش‌های سوزیانای شرقی مشارکت داشته‌اند.
- **باستان‌شناسان برجسته:** باستان‌شناسان فرانسوی برجسته‌ای مانند "ژاک مورگان"، "رومن گیرشمن" و "ژان فرانسوا ماریانی" سهم قابل توجهی در کاوش و مطالعه محوطه‌های باستانی این منطقه داشته‌اند.

موفقیت‌های کاوش‌های فرانسوی: کاوش‌های باستان‌شناسان فرانسوی در سوزیانای شرقی منجر به کشف و مطالعه محوطه‌های باستانی مهمی مانند "چغازنبیل"، "سوخته زکی"، "تپه یحیی" و "تل ملیان" شده است. این کاوش‌ها اطلاعات ارزشمندی در مورد تمدن‌های باستانی، فرهنگ‌ها، هنر، معماری و شیوه زندگی در این منطقه ارائه کرده‌اند.

مقایسه با سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱ (آمریکا): اگرچه باستان‌شناسان آمریکایی در برخی از محوطه‌های باستانی ایران، مانند تل براک و تل مسو، کاوش‌هایی انجام داده‌اند، اما فعالیت‌های آنها در سوزیانای شرقی به اندازه باستان‌شناسان فرانسوی گسترده و چشمگیر نبوده است.
- گزینه ۲ (انگلیس): باستان‌شناسان انگلیسی نیز در برخی از محوطه‌های باستانی ایران، مانند تخت جمشید و شهر سوخته، کاوش‌هایی انجام داده‌اند، اما فعالیت‌های آنها در سوزیانای شرقی نقشی محوری نداشته است.
- گزینه ۴ (کانادا): تاکنون شواهدی از فعالیت‌های باستان‌شناسی گسترده توسط باستان‌شناسان کانادایی در سوزیانای شرقی به دست نیامده است.

نتیجه‌گیری:

با توجه به شواهد تاریخی، منابع علمی و نقش برجسته باستان‌شناسان فرانسوی در کاوش و مطالعه محوطه‌های باستانی سوزیانای شرقی، گزینه ۳ ("فرانسه") به عنوان پاسخ صحیح این سوال شناخته می‌شود. فعالیت‌های این باستان‌شناسان سهم قابل توجهی در درک ما از تمدن‌های باستانی، فرهنگ‌ها و تاریخ این منطقه مهم از ایران داشته است.

گزینه ۱) ۸۹

دلایل:

آزمایش‌های کربن ۱۴: بر اساس آزمایش‌های رادیوکربن (کربن ۱۴) انجام شده بر روی نمونه‌های آلی کشف شده در محوطه‌های باستانی منطقه دهلران، آغاز دوره نوسنگی بی‌سفالی در این منطقه به حدود ۷۰۰۰ تا ۶۵۰۰ سال قبل از میلاد مسیح (معادل ۸۹۰۰ تا ۸۴۰۰ سال قدمت) تخمین زده می‌شود.

- محوطه‌های باستانی: این آزمایش‌ها در محوطه‌های باستانی مختلفی در منطقه دهلران، مانند "تپه چغاسفندیار"، "تپه چغاصادق" و "تپه چغامیرزا" انجام شده است.
- اهمیت این دوره: دوره نوسنگی بی‌سفالی در زاگرس، مرحله‌ای مهم در گذار از دوره پارینه‌سنگی به نوسنگی سفالی محسوب می‌شود. در این دوره، جوامع شکارچی-گردآور به تدریج به کشاورزی و دامداری روی آوردند و استقرارهای دائمی را در دشت‌ها و دامنه کوه‌ها ایجاد کردند.

مقایسه با سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۲ (۶۵۰۰ - ۶۰۰۰ ق.م): برخی از پژوهشگران، آغاز دوره نوسنگی بی‌سفالی در زاگرس را اندکی دیرتر از ۷۰۰۰ تا ۶۵۰۰ سال قبل از میلاد مسیح تخمین می‌زنند، اما شواهد باستان‌شناسی و آزمایش‌های کربن ۱۴، تاریخ ۷۰۰۰ تا ۶۵۰۰ سال قبل از میلاد مسیح را به عنوان تاریخ محتمل‌تر برای این دوره نشان می‌دهند.
- گزینه ۳ (۵۹۰۰ - ۶۱۰۰ ق.م): این بازه زمانی اندکی کوتاه‌تر از دوره تأیید شده توسط شواهد باستان‌شناسی و آزمایش‌های کربن ۱۴ است.
- گزینه ۴ (۵۴۰۰ - ۵۸۰۰ ق.م): این بازه زمانی مربوط به دوره نوسنگی سفالی در زاگرس است و با دوره نوسنگی بی‌سفالی همپوشانی ندارد.

نتیجه‌گیری:

با توجه به شواهد باستان‌شناسی، آزمایش‌های کربن ۱۴ و منابع علمی معتبر، گزینه ۱ ("۷۰۰۰ - ۶۵۰۰ ق.م") به عنوان تاریخ آغاز دوره نوسنگی بی‌سفالی در منطقه دهلران شناخته می‌شود. این دوره، نشان‌دهنده تحولات مهمی در شیوه زندگی و معیشت جوامع ساکن در این منطقه در هزاره هشتم قبل از میلاد مسیح است.

گزینه ۳) ۹۰

دلایل:

کاوش‌های باستان‌شناسی: کاوش‌های باستان‌شناسی در محوطه باستانی شوش، که شامل صدف آکروپل نیز می‌شود، نشان داده است که آثار دوره شوش II در لایه‌های ۲۳ تا ۱۷ این صدف شناسایی شده‌اند.

- تعیین دوره‌ها: باستان‌شناسان با استفاده از روش‌های مختلفی مانند بررسی سفال‌ها، ابزارهای سنگی و اشیاء دیگر، دوره‌های مختلف فرهنگی را در شوش شناسایی و طبقه‌بندی کرده‌اند. دوره شوش II یکی از مهم‌ترین این دوره‌ها است که به حدود ۲۸۰۰ تا ۲۵۰۰ سال قبل از میلاد مسیح (معادل ۴۸۰۰ تا ۴۵۰۰ سال قدمت) تعلق دارد.

○ اهمیت دوره شوش II: این دوره با تحولات مهمی در معماری، صنعت، تجارت و نظام اجتماعی در شوش همراه بوده است. در این دوره، شهر شوش به یکی از مراکز مهم قدرت و تجارت در بین‌النهرین تبدیل شد.

نتیجه‌گیری:

با توجه به شواهد باستان‌شناسی، کاوش‌های انجام شده و منابع علمی معتبر، گزینه ۳ ("لایه ۲۳ تا ۱۷") به عنوان بازه زمانی صحیح برای شناسایی آثار دوره شوش II در صفا آکروپول شوش شناخته می‌شود. این دوره، دوره‌ای مهم در تاریخ شوش باستان بوده و گویای پیشرفت‌ها و تحولات قابل توجهی در این شهر باستانی است.

گزینه ۲) ۹۱

دلایل:

یافته‌های باستان‌شناسی: کاوش‌های باستان‌شناسی در محوطه باستانی تپه سیلک کاشان نشان داده است که ساخت جواهرات و زیورآلات به طور قابل توجهی در دوره سیلک IV (حدود ۲۴۰۰ تا ۱۸۰۰ سال قبل از میلاد مسیح) افزایش یافته است.

- انواع جواهرات و زیورآلات: در این دوره، انواع مختلفی از جواهرات و زیورآلات از جنس طلا، نقره، سنگ‌های قیمتی و عاج کشف شده است. این اشیاء شامل گردنبند، دستبند، گوشواره، انگشتر و مهره‌های تزئینی هستند.
- مهارت و ظرافت: جواهرات و زیورآلات دوره سیلک IV از نظر ظرافت و زیبایی‌شناسی در سطح بالایی قرار دارند. این امر نشان‌دهنده پیشرفت قابل توجه در تکنیک‌های ساخت و تسلط هنرمندان این دوره بر این هنر است.
- اهمیت این دوره: افزایش ساخت جواهرات و زیورآلات در دوره سیلک IV نشان‌دهنده رونق اقتصادی، افزایش ثروت و تمایز اجتماعی در این دوره است. این اشیاء نه تنها جنبه زینتی داشتند، بلکه به عنوان نمادی از ثروت، قدرت و جایگاه اجتماعی نیز مورد استفاده قرار می‌گرفتند.

مقایسه با سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱ (سیلک III): اگرچه در دوره سیلک III نیز شواهدی از ساخت جواهرات و زیورآلات وجود دارد، اما این شواهد به اندازه دوره سیلک IV فراوان و متنوع نیستند.
- گزینه ۳ (سیلک V): دوره سیلک V مربوط به دوران پس از اسلام است و شواهد باستان‌شناسی نشان‌دهنده رونق ساخت جواهرات و زیورآلات در این دوره نیست.
- گزینه ۴ (سیلک VI): دوره سیلک VI مربوط به دوران نوسنگی است و شواهد باستان‌شناسی نشان‌دهنده ساخت جواهرات و زیورآلات به شکل امروزی در این دوره نیست.

نتیجه‌گیری:

با توجه به شواهد باستان‌شناسی، کاوش‌های انجام شده و منابع علمی معتبر، گزینه ۲ (سیلک IV) به عنوان دوره‌ای شناخته می‌شود که در آن ساخت جواهرات و زیورآلات در تپه سیلک کاشان به طور قابل توجهی افزایش یافته است. این دوره، نشان‌دهنده رونق اقتصادی، پیشرفت تکنیکی و تمایز اجتماعی در این محوطه باستانی مهم در فلات مرکزی ایران است.

گزینه ۱) ۹۲

دلایل:

معرفی مدل سه‌مرحله‌ای: فرانک هول، باستان‌شناس آمریکایی، در سال ۱۹۵۹ میلادی در کتاب خود با عنوان "ایران قبل از تاریخ" (Iran Before History) مدل سه‌مرحله‌ای را برای روستانشینی پیش از تاریخ ایران معرفی کرد. این مدل شامل سه مرحله روستانشینی آغازین، روستانشینی قدیم و روستانشینی جدید است.

○ مراحل این مدل:

۱. روستانشینی آغازین: این مرحله با ظهور اولین جوامع روستایی در ایران در حدود ۱۲۰۰۰ تا ۸۰۰۰ سال قبل از میلاد مسیح (معادل ۱۴۰۰۰ تا ۱۰۰۰۰ سال قدمت) آغاز می‌شود. این جوامع به شکار و گردآوری مواد غذایی وابسته بودند و استقرارهای دائمی نداشتند.
۲. روستانشینی قدیم: این مرحله از حدود ۸۰۰۰ تا ۵۵۰۰ سال قبل از میلاد مسیح (معادل ۱۰۰۰۰ تا ۷۵۰۰ سال قدمت) را شامل می‌شود. در این دوره، جوامع روستایی به تدریج به کشاورزی و دامداری روی آوردند و استقرارهای دائمی در دشت‌ها و دامنه کوه‌ها ایجاد کردند.
۳. روستانشینی جدید: این مرحله از حدود ۵۵۰۰ تا ۳۲۰۰ سال قبل از میلاد مسیح (معادل ۷۵۰۰ تا ۵۲۰۰ سال قدمت) را شامل می‌شود. در این دوره، جوامع روستایی پیشرفت‌های قابل توجهی در کشاورزی، دامداری، سفالگری و سایر تکنولوژی‌ها داشتند.

اهمیت مدل هول: مدل سه‌مرحله‌ای هول نقش مهمی در درک و طبقه‌بندی روستانشینی پیش از تاریخ ایران داشته است. این مدل تا به امروز به عنوان چارچوبی نظری برای پژوهش‌های باستان‌شناسی در این زمینه مورد استفاده قرار می‌گیرد.

مقایسه با سایر گزینه‌ها:

- **گزینه ۲ (هلن کنتور):** هلن کنتور، باستان‌شناس آمریکایی، در مطالعه خود در مورد تپه یحیی در زاگرس، مدلی برای استقرارهای پیش از تاریخ در این منطقه ارائه کرد. این مدل با مدل سه‌مرحله‌ای هول تفاوت‌هایی دارد.
- **گزینه ۳ (لوبرتون):** لوبرتون، باستان‌شناس فرانسوی، در کاوش‌های خود در چغازنبیل، شواهدی از جوامع پیش از تاریخ در این منطقه کشف کرد. او در مورد این جوامع مطالعاتی انجام داد، اما مدلی برای روستانشینی در کل ایران ارائه نکرد.
- **گزینه ۴ (رابرت بریدوود):** رابرت بریدوود، باستان‌شناس آمریکایی، به همراه لوئیس بریدوود، در کاوش‌های خود در تپه غار کمند در زاگرس، شواهدی از جوامع پیش از تاریخ در این منطقه کشف کرد. آنها در مورد این جوامع مطالعاتی انجام دادند، اما مدلی برای روستانشینی در کل ایران ارائه نکردند.

۹۳. گزینه ۴

دلایل:

آزمایش‌های کربن ۱۴: بر اساس نتایج متعدد آزمایش کربن ۱۴ که بر روی نمونه‌های آلی کشف شده در محوطه‌های باستانی مربوط به دوره سه‌گابی در زاگرس انجام شده است، تاریخ پیشنهادی برای این دوره حدود ۶۰۰۰ تا ۵۵۰۰ سال قبل از میلاد مسیح (معادل ۸۰۰۰ تا ۷۵۰۰ سال قدمت) تخمین زده می‌شود.

- **محوطه‌های باستانی:** این آزمایش‌ها در محوطه‌های باستانی مختلفی مانند "تپه گنج‌داری"، "تپه چغاسفندیار" و "تپه جرمی" در زاگرس انجام شده است.
- **اهمیت این دوره:** دوره سه‌گابی یکی از مهم‌ترین دوره‌های پیش از تاریخ در زاگرس است که با تحولات قابل توجهی در شیوه زندگی، معیشت، معماری و ظروف سفالی همراه بوده است. در این دوره، جوامع شکارچی-گردآور به تدریج به کشاورزی و دامداری روی آوردند و استقرارهای دائمی را در دشت‌ها و دامنه کوه‌ها ایجاد کردند.

مقایسه با سایر گزینه‌ها:

- **گزینه ۱ (۴۸۵۰ - ۴۵۰۰ ق.م):** این بازه زمانی مربوط به دوره "مفرغ قدیم I" در زاگرس است و با دوره سه‌گابی همپوشانی ندارد.
- **گزینه ۲ (۵۲۰۰ - ۴۸۵۰ ق.م):** این بازه زمانی نیز بخشی از دوره "مفرغ قدیم I" در زاگرس را شامل می‌شود و با دوره سه‌گابی همپوشانی ندارد.
- **گزینه ۳ (۵۵۰۰ - ۵۲۰۰ ق.م):** این بازه زمانی به طور کامل با دوره سه‌گابی همپوشانی دارد، اما با توجه به شواهد باستان‌شناسی و آزمایش‌های کربن ۱۴، تاریخ ۶۰۰۰ تا ۵۵۰۰ سال قبل از میلاد مسیح به عنوان تاریخ محتمل‌تر برای این دوره شناخته می‌شود.

نتیجه‌گیری:

با توجه به شواهد باستان‌شناسی، آزمایش‌های کربن ۱۴ و منابع علمی معتبر، گزینه ۴ ("۶۰۰۰ - ۵۵۰۰ ق.م") به عنوان تاریخ پیشنهادی برای دوره سه‌گابی در زاگرس شناخته می‌شود. این دوره، نشان‌دهنده تحولات مهمی در شیوه زندگی و معیشت جوامع ساکن در این منطقه در هزاره ششم قبل از میلاد مسیح است.

۹۴. گزینه ۱

دلایل:

فرضیه زیستگاه طبیعی: رابرت بریدوود، باستان‌شناس آمریکایی، در دهه ۱۹۶۰ میلادی فرضیه "زیستگاه طبیعی" را برای تبیین نحوه تولید غذا و ورود به دوره نوسنگی در زاگرس ایران مطرح کرد.

- **مفاهیم کلیدی:** این فرضیه بر دو مفهوم کلیدی استوار است:

۱. **تغییرات زیست‌محیطی:** در حدود ۱۲۰۰۰ تا ۱۰۰۰۰ سال قبل از میلاد مسیح، تغییرات آب و هوایی و زیست‌محیطی در زاگرس منجر به کاهش منابع غذایی حیوانی و گیاهی شد که جوامع شکارچی-گردآور به آنها وابسته بودند.
۲. **تطبیق پذیری:** جوامع شکارچی-گردآور برای بقا و انطباق با شرایط جدید، به تدریج به اهلی کردن حیوانات و کشت گیاهان روی آوردند. این امر منجر به پیدایش کشاورزی و دامداری و در نهایت، آغاز دوره نوسنگی شد.

اهمیت فرضیه: فرضیه زیستگاه طبیعی بریدوود، نقش مهمی در درک نحوه گذار از دوره پارینه‌سنگی به نوسنگی در زاگرس و سایر نقاط جهان داشته است. این فرضیه تا به امروز مورد بحث و بررسی باستان‌شناسان قرار گرفته و به عنوان یکی از نظریه‌های اصلی در این زمینه محسوب می‌شود.

مقایسه با سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۲ (لوئیس بینفورد): لوئیس بینفورد، باستان‌شناس آمریکایی، در مطالعات خود در مورد شکار در دوران پارینه‌سنگی، بر نقش شکار در شکل‌گیری جوامع انسانی اولیه تأکید کرد. او فرضیه زیستگاه طبیعی را به طور مستقیم مطرح نکرده است.
- گزینه ۳ (کنت نلانری): کنت نلانری، باستان‌شناس آمریکایی، در مطالعات خود در مورد منشأ کشاورزی در خاور نزدیک، بر نقش عوامل اجتماعی و فرهنگی در این فرآیند تأکید کرد. او فرضیه زیستگاه طبیعی را به طور مستقیم مطرح نکرده است.
- گزینه ۴ (گوردون چایلد): گوردون چایلد، باستان‌شناس استرالیایی، در کتاب خود با عنوان "انقلاب نوسنگی (The Neolithic Revolution) به نقش تغییرات زیست‌محیطی در پیدایش کشاورزی اشاره کرد. با این حال، او فرضیه زیستگاه طبیعی را به طور کامل و دقیق ارائه نکرد.

نتیجه‌گیری:

با توجه به شواهد تاریخی، منابع علمی و نقش برجسته رابرت بریدوود در ارائه فرضیه زیستگاه طبیعی، گزینه ۱ ("رابرت بریدوود") به عنوان پاسخ صحیح این سوال شناخته می‌شود. این فرضیه، تا به امروز به عنوان یکی از نظریه‌های اصلی در مورد نحوه تولید غذا و ورود به دوره نوسنگی در زاگرس و سایر نقاط جهان مطرح

گزینه ۳ .۹۵

دلایل:

گزارش‌های کاوش: جیمز میلون، سرپرست کاوش‌های تپه بمپور، در گزارش‌های خود از این محوطه باستانی، شش دوره استقرار را معرفی کرده است. این دوره‌ها به ترتیب عبارتند از:

- دوره ۱: پیش از سفال (حدود ۵۵۰۰ تا ۴۵۰۰ سال قبل از میلاد مسیح)
- دوره ۲: سفال نخودی (حدود ۴۵۰۰ تا ۳۵۰۰ سال قبل از میلاد مسیح)
- دوره ۳: سفال سیاه و قرمز (حدود ۳۵۰۰ تا ۲۵۰۰ سال قبل از میلاد مسیح)
- دوره ۴: سفال قرمز منقوش (حدود ۲۵۰۰ تا ۲۰۰۰ سال قبل از میلاد مسیح)
- دوره ۵: سفال خاکستری (حدود ۲۰۰۰ تا ۱۵۰۰ سال قبل از میلاد مسیح)
- دوره ۶: دوره تاریخی (حدود ۱۵۰۰ سال قبل از میلاد مسیح تا دوران اسلامی)
- اهمیت این دوره‌ها: هر یک از این دوره‌ها، ویژگی‌های فرهنگی و تاریخی خاص خود را دارد و نشان‌دهنده تحولات در شیوه زندگی، معیشت، معماری، سفالگری و سایر جنبه‌های فرهنگی ساکنان تپه بمپور در طول هزاره‌ها است.

مقایسه با سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱ (۴): برخی منابع به ۴ دوره استقرار در تپه بمپور اشاره می‌کنند، اما این تقسیم‌بندی با گزارش‌های میلون و یافته‌های کاوش‌های این محوطه باستانی مغایرت دارد.
- گزینه ۲ (۵): تقسیم‌بندی تپه بمپور به ۵ دوره استقرار نیز در برخی منابع ارائه شده است، اما این تقسیم‌بندی با جزئیات کمتری نسبت به تقسیم‌بندی میلون به ۶ دوره انجام شده است.
- گزینه ۴ (۷): هیچ منبع علمی معتبر و مستندی وجود ندارد که تپه بمپور را به ۷ دوره استقرار تقسیم کند.

گزینه ۴ .۹۶

دلایل:

● **اهمیت سفال در گاهنگاری:** سفال یکی از مهمترین ابزار برای گاهنگاری محوطه‌های باستانی در ایران، به ویژه در دوره ماقبل تاریخ، است. این امر به چند دلیل است:

- **فراوانی:** سفال تقریباً در همه محوطه‌های باستانی یافت می‌شود، زیرا از مواد اولیه ای مانند خاک رس ساخته می‌شود که به طور گسترده در دسترس است.
- **استحکام:** سفال در برابر پوسیدگی و فرسایش بسیار مقاوم است و می‌تواند برای هزاران سال باقی بماند.
- **تغییرات سبکی:** سبک سفال در طول زمان به طور قابل توجهی تغییر می‌کند. این تغییرات می‌تواند برای تعیین تاریخ نسبی لایه‌های مختلف در یک محوطه باستانی استفاده شود.

تحقیقات در شهر سوخته: در مورد شهر سوخته، مطالعات نشان داده اند که تغییرات در سبک سفال با سایر شواهد باستان‌شناسی، مانند بقایای معماری و اشیاء یافت شده در قبرها، مطابقت دارد. این امر نشان می‌دهد که سفال می‌تواند ابزاری قابل اعتماد برای گاهنگاری این محوطه باستانی باشد.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- (۱) بقایای معماری: در حالی که بقایای معماری می‌تواند برای گاهنگاری مفید باشد، به تنهایی قابل اعتماد نیست. این به دلیل آن است که سبک‌های معماری می‌توانند تحت تأثیر عوامل مختلفی مانند مصالح در دسترس، نیازهای عملکردی و ترجیحات فرهنگی قرار گیرند.
- (۲) آزمایش‌های کربن ۱۴: آزمایش‌های کربن ۱۴ می‌تواند برای تعیین تاریخ مطلق مواد آلی استفاده شود. با این حال، این روش برای همه مواد باستانی قابل استفاده نیست و می‌تواند پرهزینه و زمان‌بر باشد.
- (۳) آثار و بقایای به‌دست آمده از قبور: اشیاء یافت شده در قبورها می‌تواند برای گاهنگاری مفید باشد، اما فقط زمانی که بتوان آنها را با اطمینان به یک دوره زمانی خاص نسبت داد. این امر همیشه آسان نیست، زیرا اشیاء می‌توانند از طریق تجارت یا ارث به دست آمده باشند.

گزینه ۳

دلایل:

- آثار باستانی: مطالعات باستان‌شناسی در تپه سبز خوزستان نشان داده است که لایه‌های باستانی در این محوطه به ترتیب زیر قرار گرفته‌اند:
  - دوره سبز: این قدیمی‌ترین دوره در تپه سبز است و با سفال‌های ساده و بدون تزیین مشخص می‌شود.
  - دوره خزینه: در این دوره، سفال‌ها با تزیینات هندسی و نقوش حیوانی تزیین می‌شوند.
  - دوره مهمه: در این دوره، سفال‌ها پیچیده‌تر می‌شوند و از نقوش انسانی و الهه‌ای نیز استفاده می‌شود.
  - دوره بیات: این جدیدترین دوره در تپه سبز است و با سفال‌های رنگین و لعاب‌دار مشخص می‌شود.
- تحقیقات فرانک هول: فرانک هول، باستان‌شناس مشهور، کاوش‌های گسترده‌ای در تپه سبز انجام داد و توالی زمانی این محوطه را بر اساس تجزیه و تحلیل سفال‌ها و سایر اشیاء باستانی ارائه کرد. نظرات هول به طور گسترده‌ای توسط باستان‌شناسان پذیرفته شده است.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- (۱) دوره سبز، بیات، مهمه، خزینه: این ترتیب با شواهد باستان‌شناسی مطابقت ندارد. سفال‌های دوره بیات پیچیده‌تر از سفال‌های دوره خزینه هستند و نمی‌توانند زودتر از آنها ظاهر شده باشند.
- (۲) دوره مهمه، بیات، خزینه، سبز: این ترتیب نیز با شواهد باستان‌شناسی مغایرت دارد. سفال‌های دوره سبز ساده‌تر از سفال‌های دوره بیات هستند و نمی‌توانند دیرتر از آنها ظاهر شده باشند.
- (۴) دوره خزینه، مهمه، سبز، بیات: این ترتیب با توالی لایه‌های باستانی در تپه سبز مطابقت ندارد. لایه‌های دوره خزینه در زیر لایه‌های دوره مهمه قرار گرفته‌اند.

گزینه ۲

دلایل:

- شواهد باستان‌شناسی: کاوش‌های باستان‌شناسی در تپه سراب نشان داده است که این محوطه در دوره نوسنگی مسکونی بوده است. از جمله مهم‌ترین شواهد عبارتند از:
  - آثار معماری: بقایای خانه‌های گلی با دیوارهای کاهگلی و سقف‌های چوبی کشف شده است.
  - ابزار و ادوات: ابزارهای سنگی صیقل داده شده، ابزارهای استخوانی و اشیاء ساخته شده از خاک رس پخته شده از جمله یافته‌های این محوطه هستند. این اشیاء برای شکار، کشاورزی و سایر فعالیت‌های روزمره استفاده می‌شدند.
  - بقایای گیاهی و جانوری: بقایای گیاهان اهلی شده و حیوانات اهلی شده نشان می‌دهد که ساکنان تپه سراب به کشاورزی و دامداری مشغول بوده‌اند. این یکی از ویژگی‌های اصلی دوره نوسنگی است.

مطالعات علمی: مطالعات علمی مانند رادیوکربن‌گذاری بر روی اشیاء یافت شده در تپه سراب نشان داده است که این محوطه به دوره نوسنگی (حدود ۸۰۰۰ تا ۵۵۰۰ سال قبل از میلاد) تعلق دارد.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- (۱) تپه پیزولی: این محوطه به دوره مس سنگی (حدود ۵۵۰۰ تا ۳۰۰۰ سال قبل از میلاد) تعلق دارد.
- (۳) تپه گودین: این محوطه به دوره اواخر پیش از تاریخ (حدود ۳۰۰۰ تا ۱۰۰۰ سال قبل از میلاد) تعلق دارد.
- (۴) تپه هفتوان: این محوطه به دوره مفرغ (حدود ۳۰۰۰ تا ۱۵۰۰ سال قبل از میلاد) تعلق دارد.

گزینه ۱

دلایل:

- تحقیقات فریدا: فریدا هولم، باستان‌شناس آلمانی، در مطالعات خود بر روی محوطه‌های باستانی زاگرس، به شواهدی دست یافت که نشان می‌داد توالی در دوره پارینه سنگی جدید (حدود ۴۰,۰۰۰ تا ۱۰,۰۰۰ سال قبل از میلاد) به عنوان یک "اردوگاه روستایی برای نگهداری گله غیرزایشی" مورد استفاده قرار می‌گرفته است.

- **شواهد باستان‌شناسی:** دلایل متعددی وجود دارد که از نظریه فریدا هولم در مورد کاربری تولایی پشتیبانی می‌کند:
  - **موقعیت جغرافیایی:** تولایی در منطقه ای کوهستانی واقع شده است که چراگاه‌های مناسبی برای چرا دارد. این امر آن را به مکانی ایده آل برای نگهداری گله‌های حیوانات اهلی تبدیل می‌کند.
  - **بقایای جانوری:** تحقیقات نشان داده است که بقایای حیوانات اهلی مانند بز، گوسفند و اسب در تولایی به وفور یافت می‌شود. این نشان می‌دهد که ساکنان این محوطه به دامداری مشغول بوده‌اند.
  - **یافته‌های باستان‌شناسی:** اشیاء سنگی تراشیده شده، ابزارهای ساخته شده از استخوان و شاخ و همچنین بقایای غذا از جمله یافته‌های تولایی هستند. این اشیاء نشان می‌دهد که ساکنان این محوطه از مهارت‌های مختلفی برای شکار، فرآوری مواد غذایی و ساخت ابزار برخوردار بوده‌اند.
  - **مطالعات ایزوتوپی:** مطالعات ایزوتوپی بر روی بقایای استخوانی حیوانات نشان داده است که آنها عمدتاً از گیاهان اهلی تغذیه می‌کرده‌اند. این امر تأیید دیگری بر نظریه دامداری در تولایی است.
- **دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:**
  - (۲) **چغامیش:** این محوطه به دوره نوسنگی (حدود ۸۰۰۰ تا ۵۵۰۰ سال قبل از میلاد) تعلق دارد و به عنوان یک سکونتگاه دائمی با تمرکز بر کشاورزی شناخته می‌شود.
  - (۳) **بنه فضیلی:** این محوطه به دوره مفرغ (حدود ۳۰۰۰ تا ۱۵۰۰ سال قبل از میلاد) تعلق دارد و به عنوان یک مرکز شهری مهم با فعالیت‌های تجاری و حکومتی شناخته می‌شود.
  - (۴) **چغابنوت:** این محوطه به دوره اواخر پیش از تاریخ (حدود ۳۰۰۰ تا ۱۰۰۰ سال قبل از میلاد) تعلق دارد و به عنوان یک سکونتگاه کشاورزی و روستایی شناخته می‌شود.
- ۱۰۰. **گزینه (۴) دلایل:**
  - **طبقه بندی گاهنگاری:** در کاوش‌های تپه گوران، از یک سیستم طبقه بندی گاهنگاری به نام "سیستم گوران" استفاده می‌شود. این سیستم تپه را به دو مرحله اصلی تقسیم می‌کند: **مرحله عمیق و مرحله سطحی.**
  - **لایه‌های S-P:** لایه‌های S-P قدیمی‌ترین لایه‌های تپه گوران هستند و به **مرحله عمیق** این محوطه تعلق دارند. این لایه‌ها با سفال‌های ساده و بدون تزیین، ابزارهای سنگی و بقایای حیوانات وحشی مشخص می‌شوند.
  - **ویژگی‌های مرحله عمیق:** مرحله عمیق تپه گوران با **شکار و گردآوری، زندگی نیمه کوچ‌نشینی و عدم وجود کشاورزی** مشخص می‌شود.
- **دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:**
  - (۱) **لایه‌های R-D:** این لایه‌ها به **مرحله سطحی** تپه گوران تعلق دارند و با **کشاورزی، زندگی یکجانشینی و توسعه جوامع پیچیده تر** مشخص می‌شوند.
  - (۲) **لایه‌های R-P:** این لایه‌ها نیز به **مرحله سطحی** تپه گوران تعلق دارند و دوره گذار از **شکار و گردآوری به کشاورزی** را نشان می‌دهند.
  - (۳) **لایه‌های S-D:** این لایه‌ها **وجود ندارند** و در سیستم طبقه بندی گاهنگاری تپه گوران تعریف نشده‌اند.

۱۰۱. استقرار أطمانه واقع در ۳۹ کیلومتری حمه در سوریه مربوط به کدام دوره و دارای کدام مشخصات است؟
 (۱) پارینه‌سنگی میانه است و استقراری فصلی را نشان می‌دهد.
 (۲) پارینه‌سنگی میانه و استقراری دائمی است، دارای ابزارهای فرهنگ موستری است.
 (۳) مربوط به پارینه‌سنگی قدیم است، استقراری فصلی با معیشت مبتنی بر کشاورزی است.
 (۴) مربوط به پارینه‌سنگی قدیم است، استقراری فصلی و معیشت در آن وابسته به گله‌های شکار است.
۱۰۲. از کدام طبقات تل ارپاچیه آثار سفال‌های حلف به‌دست آمد؟
 (۱) ۱۶ - ۱۰ (۲) ۸ - ۱۰ (۳) ۵ - ۷ (۴) ۱ - ۵
۱۰۳. اشیای ساخته‌شده با مس طبیعی از کدام لایه‌های تل السوان به‌دست آمده است؟
 (۱) لایه‌های I و II (۲) لایه‌های III و II (۳) لایه‌های III و IV (۴) لایه‌های IV و V
۱۰۴. قدیمی‌ترین شواهد مربوط به سگ اهلی از کجا و کدام دوره به‌دست آمده است؟
 (۱) پالگارا - پارینه‌سنگی جدید
 (۲) زاوی شمی شنیدار - پارینه‌سنگی میانی
 (۳) شنیدار B - پارینه‌سنگی میانی
 (۴) کریم شهیر - پارینه‌سنگی میانی
۱۰۵. محوطه باستانی زاوی شمی دربرگیرنده چند دوره فرهنگی است؟
 (۱) ۴ (۲) ۳ (۳) ۲ (۴) ۱
۱۰۶. کاشت و استفاده از محصول و چوب نخل خرما در جنوب بین‌النهرین از چه زمانی آغاز گردید؟
 (۱) هزاره چهارم ق.م (۲) هزاره پنجم ق.م (۳) هزاره سوم ق.م (۴) هزاره هفتم ق.م
۱۰۷. بر اساس نظریه «پرکینز» که مبتنی بر مطالعات بقایای استخوانی غاز شنیدار می‌باشد، گوسفند در کدام دوره اهلی شده است؟
 (۱) حدود ۷۸۰۰ ق.م (۲) حدود ۹۰۰۰ ق.م (۳) حدود ۸۲۰۰ ق.م (۴) حدود ۶۵۰۰ ق.م
۱۰۸. مهم‌ترین یافته باستان‌شناسی «تل مغزلیه» کدام است؟
 (۱) مجموعه سفال‌ها (۲) بقایای معماری (۳) مجموعه اشیای سنگی (۴) یافته‌های استخوانی
۱۰۹. کدام محوطه پیش از تاریخ در بین‌النهرین طی پروژه‌های موسوم به «پروژه دکان» مورد کاوش قرار گرفت؟
 (۱) متارا (۲) معلفات (۳) شمشارا (۴) گردعلی آقا
۱۱۰. کدام لایه‌ها معرف دوره II مغزلیه هستند؟
 (۱) لایه ۲ و ۱ (۲) لایه ۳ و ۴ (۳) لایه ۸ تا ۵ (۴) لایه ۹ تا ۱۵
۱۱۱. نقش افزوده به شکل کله‌قوچ، مار و دیگر اشکال موجودات زنده بر روی سفال کدام محوطه وجود داشته است؟
 (۱) جارمو (۲) حسونا (۳) تل ارپاچیه (۴) ام‌الدباغیه
۱۱۲. مهم‌ترین توالی گاهنگاری فرهنگ عبید از کدام محوطه باستانی بین‌النهرین شناسایی شده است؟
 (۱) تل حلف (۲) اریدو یا ابوشهرین (۳) تل عبید (۴) تل حسونا
۱۱۳. سفال موسوم به کلاسیک عبید از کدام طبقه در کاوش‌های اریدو رایج می‌گردد؟
 (۱) از طبقه ۶ به بعد (۲) از طبقه ۸ به بعد (۳) از طبقه ۱۴ به بعد (۴) از طبقه ۱۲ به بعد
۱۱۴. به طور کلی پیکرک‌های گلی دوران نوسنگی بین‌النهرین از محوطه‌های یاریم تپه، تل متارا، جارمو، حسونا و سامره چه مشخصات فیزیکی دارند؟
 (۱) عموماً به‌صورت نشسته با اندام جنسی غلو شده‌اند.
 (۲) پیکرک‌ها عموماً به‌صورت بدن‌های ضعیف و نحیف هستند.
 (۳) به‌طور هنرمندانه‌ای از انعطاف‌پذیری گل رس استفاده شده است.
 (۴) اکثریت پیکرک‌ها مؤنث هستند و اندام‌های جنسی در آنها سانسور شده است.
۱۱۵. «غار شانیدر» به‌عنوان یکی از متداوم‌ترین استقرارهای پیش از تاریخ خاور نزدیک در چه محیطی و دارای چه تشکیلات زمین‌شناسی واقع شده است؟
 (۱) در محیطی ساحلی و در تشکیلات رسوبی شکل گرفته است.
 (۲) در محیطی اقیانوسی و در تشکیلات خاکی شکل گرفته است.
 (۳) در یک محیط کوهستانی و در تشکیلات آهکی شکل گرفته است.
 (۴) در یک محیط کویری و در تشکیلات آتشفشانی شکل گرفته است.
۱۱۶. سر پیکان‌های خیامی در کدام محوطه شناسایی شده‌اند؟
 (۱) جارمو (۲) حسونا (۳) شمشارا (۴) قرمز دره

۱۱۷. در کدام یک از طبقات تل مغزلیه بقایای دیوار دفاعی به دست آمده است؟
(۱) ۱۳ و ۱۲ (۲) ۱۴ و ۱۳ (۳) ۱۵ و ۱۴ (۴) ۱۶ و ۱۵
۱۱۸. برای اولین بار، نقش‌مایه‌های گیاهی، حیوانی و انسانی بر روی سفال‌های کدام فرهنگ پیش از تاریخی در بین‌النهرین مشاهده شده است؟
(۱) حلف (۲) حسونا (۳) سامره (۴) عبید
۱۱۹. دوره گسست بین طبقه ۳ (پارینه‌سنگی جدید) و طبقه B (آغاز نوسنگی) در غار شنیدار چند سال محاسبه شده است؟
(۱) ۱۵۰۰۰ (۲) ۱۲۰۰۰ (۳) ۹۰۰۰ (۴) ۷۰۰۰
۱۲۰. در لایه‌نگاری تپه گارا، کدام طبقات معرف آثار فرهنگ عبید هستند؟
(۱) طبقات ۱۲ - ۱۶ (۲) طبقات ۱۱ - ۱۹ (۳) طبقات ۷ - ۱۳ (۴) طبقات ۸ - ۱۱

۱.۰۱. گزینه ۴)

دلایل:

- دوره: براساس شواهد باستان‌شناسی، استقرار **اطامنه** به دوره **پارینه‌سنگی قدیم** (حدود ۲.۵ تا ۰.۱۲ میلیون سال قبل) تعلق دارد.
  - نوع استقرار: شواهد نشان می‌دهد که **اطامنه** یک **استقرار فصلی** بوده است. این موضوع از الگوی پراکندگی مصنوعات سنگی و بقایای حیوانی در محوطه استنباط می‌شود.
  - معیشت: شواهد حاکی از آن است که ساکنان **اطامنه** به **شکار گله‌های وحشی** برای تامین غذا تکیه می‌کردند. بقایای حیوانات وحشی مانند گورخر، غزال، گاو وحشی و اسب در این محوطه یافت شده است.
  - ابزار: فرهنگ سنگی غالب در **اطامنه ابزارهای Abbevillean** است که مشخصه دوره پارینه‌سنگی قدیم است.
- دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:**
- **گزینه ۱:** پارینه‌سنگی میانه (حدود ۱۰۰ تا ۴۰ هزار سال قبل) با **استقرارهای دائمی و ابزارهای فرهنگ موستری** مشخص می‌شود. **اطامنه** فاقد این ویژگی‌ها است.
  - **گزینه ۲:** همانطور که در بالا ذکر شد، پارینه‌سنگی میانه با **استقرارهای دائمی و فرهنگ موستری** مشخص می‌شود. **اطامنه** به پارینه‌سنگی قدیم و فرهنگ **Abbevillean** تعلق دارد.
  - **گزینه ۳:** پارینه‌سنگی قدیم با **معیشت مبتنی بر شکار و گردآوری** شناخته می‌شود، نه کشاورزی. کشاورزی در دوران نوسنگی (حدود ۱۲ هزار سال قبل) آغاز شد.

۱.۰۲. گزینه ۱)

دلایل:

- حفاری‌های گسترده در تل **ارپاچیه** نشان داده است که آثار سفال‌های حلف در **طبقات ۱۶ تا ۱۰** این محوطه یافت شده‌اند.
  - این سفال‌ها به طور مشخص با **دوره حلف** (حدود ۵۵۰۰ تا ۴۸۰۰ سال قبل از میلاد) مرتبط هستند که دوره‌ای کلیدی در **گذار از دوران نوسنگی به عصر مس** در شمال بین‌النهرین محسوب می‌شود.
  - سفال‌های حلف با **رنگ آمیزی قرمز، نقوش هندسی و فرم‌های خاص** خود به راحتی قابل تشخیص هستند.
- دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:**
- **گزینه ۲:** سفال‌های حلف در طبقات ۸ تا ۱۰ تل **ارپاچیه** یافت نمی‌شوند. این طبقات مربوط به **دوره عبید** (حدود ۵۰۰۰ تا ۴۳۰۰ سال قبل از میلاد) هستند که دوره‌ای پس از حلف است.
  - **گزینه ۳:** سفال‌های حلف در طبقات ۵ تا ۷ تل **ارپاچیه** یافت نمی‌شوند. این طبقات مربوط به **دوره اوروک** (حدود ۴۳۰۰ تا ۳۱۰۰ سال قبل از میلاد) هستند که دوره‌ای متاخرتر از حلف است.
  - **گزینه ۴:** سفال‌های حلف در طبقات ۱ تا ۵ تل **ارپاچیه** یافت نمی‌شوند. این طبقات مربوط به **دوران نوسنگی** (حدود ۷۰۰۰ تا ۵۵۰۰ سال قبل از میلاد) هستند که دوره‌ای پیش از حلف است.

۱.۰۳. گزینه ۱)

دلایل:

- حفاری‌های گسترده در تل **السوان** نشان داده است که **اشیای ساخته‌شده با مس طبیعی در لایه‌های I و II** این محوطه یافت شده‌اند.
  - این لایه‌ها به **دوره مس قدیم** (حدود ۵۵۰۰ تا ۴۰۰۰ سال قبل از میلاد) تعلق دارند که دوره‌ای کلیدی در **شروع استفاده از فلزات در خاور نزدیک** محسوب می‌شود.
  - **اشیای ساخته‌شده با مس طبیعی در تل السوان شامل ابزارها، زیورآلات و ظروف** هستند. این اشیا نشان‌دهنده **مهارت و خلاقیت ساکنان این محوطه در فلزکاری** هستند.
- دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:**
- **گزینه ۲:** **اشیای ساخته‌شده با مس طبیعی در لایه‌های III و II** تل **السوان** یافت نمی‌شوند. این لایه‌ها مربوط به **دوره اوبید** (حدود ۵۰۰۰ تا ۴۳۰۰ سال قبل از میلاد) هستند که دوره‌ای پس از مس قدیم است.
  - **گزینه ۳:** **اشیای ساخته‌شده با مس طبیعی در لایه‌های IV و III** تل **السوان** یافت نمی‌شوند. این لایه‌ها مربوط به **دوره اوروک** (حدود ۴۳۰۰ تا ۳۱۰۰ سال قبل از میلاد) هستند که دوره‌ای متاخرتر از مس قدیم است.
  - **گزینه ۴:** **اشیای ساخته‌شده با مس طبیعی در لایه‌های IV و V** تل **السوان** یافت نمی‌شوند. این لایه‌ها مربوط به **دوران نوسنگی** (حدود ۷۰۰۰ تا ۵۵۰۰ سال قبل از میلاد) هستند که دوره‌ای پیش از مس قدیم است.

۱۰۴. گزینه ۱)

دلایل:

- بر اساس شواهد باستان‌شناسی، قدیمی‌ترین بقایای سگ اهلی از محوطه پالگارا در کردستان عراق و مربوط به دوره پارینه‌سنگی جدید (حدود ۱۲ تا ۱۰ هزار سال قبل از میلاد) است.
- در این محوطه، بقایای یک سگ به همراه ابزارهای سنگی و بقایای حیوانات وحشی کشف شده است. تجزیه و تحلیل DNA این بقایا نشان می‌دهد که این سگ از گرگ خاکستری اهلی شده است.
- پالگارا به عنوان یکی از اولین مکان‌هایی شناخته می‌شود که در آن شواهدی از اهلی شدن سگ توسط انسان‌ها یافت شده است. این کشف نشان‌دهنده نقطه عطفی در تاریخ بشر و آغاز رابطه‌ای منحصر به فرد بین انسان و سگ است.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۲: تاکنون هیچ شواهدی از سگ اهلی در محوطه زاوی شمی شنیدار و مربوط به دوره پارینه‌سنگی میانی (حدود ۴۰ تا ۲۰ هزار سال قبل از میلاد) یافت نشده است.
- گزینه ۳: شواهد مربوط به سگ‌های اهلی در محوطه شنیدار B به دوره نوسنگی (حدود ۱۰ تا ۸ هزار سال قبل از میلاد) تعلق دارد که دوره‌ای متاخرتر از پارینه‌سنگی میانی است.
- گزینه ۴: شواهد مربوط به سگ‌های اهلی در محوطه کریم شهیر به دوره نوسنگی (حدود ۱۰ تا ۸ هزار سال قبل از میلاد) تعلق دارد که دوره‌ای متاخرتر از پارینه‌سنگی میانی است.

۱۰۵. گزینه ۴)

دلایل:

بر اساس شواهد باستان‌شناسی، محوطه باستانی زاوی شمی در کردستان عراق تنها شامل یک دوره فرهنگی است که به پارینه‌سنگی میانی (حدود ۴۰ تا ۲۰ هزار سال قبل از میلاد) تعلق دارد.

شواهد نشان می‌دهند که زاوی شمی در طول پارینه‌سنگی میانی به طور متناوب توسط گروه‌های کوچکی از شکارچیان-گردآوران اشغال شده است. این گروه‌ها از ابزارهای سنگی برای شکار حیوانات وحشی، جمع‌آوری گیاهان و انجام سایر فعالیت‌های روزمره استفاده می‌کردند.

تاکنون هیچ شواهدی از سکونت دائمی یا کشاورزی در زاوی شمی یافت نشده است. این نشان می‌دهد که ساکنان این محوطه شیوه زندگی کوچ‌نشینی داشتند و دائماً در حال جابجایی برای یافتن غذا و منابع دیگر بودند.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱: شواهد نشان می‌دهد که زاوی شمی فقط یک دوره فرهنگی دارد، نه چهار دوره.
- گزینه ۲: شواهد نشان می‌دهد که زاوی شمی فقط یک دوره فرهنگی دارد، نه سه دوره.
- گزینه ۳: شواهد نشان می‌دهد که زاوی شمی فقط یک دوره فرهنگی دارد، نه دو دوره.

۱۰۶. گزینه ۳)

دلایل:

شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که کاشت و استفاده از محصول و چوب نخل خرما در جنوب بین‌النهرین از هزاره سوم ق.م (حدود ۳۰۰۰ تا ۲۰۰۰ سال قبل از میلاد) آغاز شده است.

قدیمی‌ترین شواهد مربوط به بقایای هسته خرما و ابزارهایی برای فرآوری خرما در محوطه‌های باستانی مانند تل عبید و تل الار در جنوب بین‌النهرین کشف شده است.

متون سومری از هزاره سوم ق.م به اهمیت خرما در اقتصاد و فرهنگ مردم این منطقه اشاره می‌کنند.

خرما در این دوره به عنوان منبع غذایی، مصالح ساختمانی و مواد اولیه برای تولید نوشیدنی و منسوجات استفاده می‌شده است.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱: شواهد نشان می‌دهد که کاشت و استفاده از خرما در جنوب بین‌النهرین قبل از هزاره چهارم ق.م آغاز نشده است.
- گزینه ۲: شواهد نشان می‌دهد که کاشت و استفاده از خرما در جنوب بین‌النهرین قبل از هزاره پنجم ق.م آغاز نشده است.
- گزینه ۴: شواهد نشان می‌دهد که کاشت و استفاده از خرما در جنوب بین‌النهرین بعد از هزاره هفتم ق.م آغاز شده است.

۱۰۷. گزینه ۲)

دلایل:

- دکتر آثارالحق پرکینز، باستان‌شناس مشهور ایرانی، بر اساس مطالعات خود بر روی بقایای استخوانی غاز در محوطه باستانی شنیدار در زاگرس مرکزی، نظریه‌ای در مورد اهلی شدن گوسفند ارائه داده است.
  - طبق نظریه پرکینز، شواهد نشان می‌دهد که گوسفند در حدود ۹۰۰۰ سال قبل از میلاد (معادل ۱۱۰۰۰ سال قبل از حاضر) در این منطقه اهلی شده است.
  - این نظریه بر اساس مقایسه مورفومتریک استخوان‌های پای غازه‌های وحشی و اهلی در شنیدار استوار است.
  - پرکینز استدلال می‌کند که تغییرات مشاهده شده در استخوان‌های پای غازه‌های اهلی نشان‌دهنده اهلی شدن آنها توسط انسان‌ها است.
- دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:**

- گزینه ۱: طبق نظریه پرکینز، گوسفند در حدود ۹۰۰۰ سال قبل از میلاد اهلی شده است، نه ۷۸۰۰ سال قبل از میلاد.
- گزینه ۳: طبق نظریه پرکینز، گوسفند در حدود ۹۰۰۰ سال قبل از میلاد اهلی شده است، نه ۸۲۰۰ سال قبل از میلاد.
- گزینه ۴: طبق نظریه پرکینز، گوسفند در حدود ۹۰۰۰ سال قبل از میلاد اهلی شده است، نه ۶۵۰۰ سال قبل از میلاد.

۱۰۸. گزینه ۲)

دلایل:

- تل مغزلیه یکی از مهم‌ترین محوطه‌های باستانی در استان کرمانشاه ایران است که به دوره نوسنگی پیش از سفال (حدود ۱۰ تا ۸ هزار سال قبل از میلاد) تعلق دارد.
  - این محوطه به دلیل بقایای معماری منحصر به فرد خود مشهور است که شامل خانه‌های بزرگ و چند اتاقه ساخته شده از خشت خام و نیز بنای عظیمی است که به عنوان معبد یا مرکز تشریفاتی شناخته می‌شود.
  - بقایای معماری تل مغزلیه اطلاعات ارزشمندی در مورد نحوه زندگی، سازمان اجتماعی و باورهای مذهبی جوامع نوسنگی اولیه در این منطقه ارائه می‌دهد.
- دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:**

- گزینه ۱: مجموعه سفال‌ها در تل مغزلیه اهمیت کمتری نسبت به بقایای معماری دارند. سفال‌ها در این محوطه عمدتاً ساده و بدون تزئین هستند و اطلاعات زیادی در مورد فرهنگ و جامعه ساکنان آن ارائه نمی‌دهند.
- گزینه ۳: مجموعه اشیای سنگی در تل مغزلیه شامل ابزارها، سلاح‌ها و اشیای زینتی است. این اشیاء اطلاعات مفیدی در مورد فناوری و معیشت ساکنان این محوطه ارائه می‌دهند، اما به اندازه بقایای معماری در درک سازمان اجتماعی و باورهای مذهبی آنها مهم نیستند.
- گزینه ۴: یافته‌های استخوانی در تل مغزلیه شامل بقایای حیوانات اهلی و وحشی است. این یافته‌ها اطلاعاتی در مورد رژیم غذایی و روابط انسان و حیوان در این محوطه ارائه می‌دهند، اما به اندازه بقایای معماری در درک نحوه زندگی و باورهای مذهبی ساکنان آن مهم نیستند.

۱۰۹. گزینه ۳)

دلایل:

- پروژه دکان یک پروژه کاوش باستان‌شناسی بزرگ بود که در دهه ۱۹۵۰ میلادی توسط موسسه شرق‌شناسی دانشگاه شیکاگو در شمال عراق انجام شد.
  - هدف این پروژه بررسی تاریخ و فرهنگ جوامع پیش از تاریخ در منطقه شمال بین‌النهرین بود.
  - محوطه باستانی شمشارا یکی از مهم‌ترین محوطه‌هایی بود که در طول این پروژه مورد کاوش قرار گرفت.
- دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:**

- گزینه ۱: محوطه باستانی متارا در جنوب بین‌النهرین و در خارج از محدوده پروژه دکان قرار دارد.
- گزینه ۲: محوطه باستانی مملفات در سوریه و در خارج از محدوده پروژه دکان قرار دارد.
- گزینه ۴: محوطه باستانی گردعلی آقا در ایران و در خارج از محدوده پروژه دکان قرار دارد.

۱۱۰. گزینه ۳)

دلایل:

- بر اساس مطالعات باستان‌شناسی، دوره II در محوطه باستانی تل مغزلیه در غرب ایران به لایه‌های ۸ تا ۵ این محوطه تعلق دارد.
- این دوره حدود ۱۰ تا ۸ هزار سال قبل از میلاد (معادل ۱۲ تا ۱۰ هزار سال قبل از حاضر) را شامل می‌شود.
- دوره II مغزلیه با توسعه جوامع کشاورزی اولیه در این منطقه مشخص می‌شود.

- در این دوره، خانه‌های بزرگ و چند اتاقه ساخته شده از خشت خام، بنای عظیمی که به عنوان معبد یا مرکز تشریفاتی شناخته می‌شود، و نیز مجموعه‌ای از اشیاء شامل سفال، ابزار سنگی، اشیای زینتی و بقایای استخوانی یافت شده است.
دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:
  - گزینه ۱: لایه‌های ۲ و ۱ به دوره III مغالیه تعلق دارند که دوره‌ای متاخرتر از دوره II است.
  - گزینه ۲: لایه‌های ۳ و ۴ به دوره I مغالیه تعلق دارند که دوره‌ای متقدم‌تر از دوره II است.
  - گزینه ۴: لایه‌های ۹ تا ۱۵ به دوره پیش از سفال مغالیه تعلق دارند که دوره‌ای متقدم‌تر از دوره II است.
۱۱۱. گزینه ۴)
دلایل:
- سفال‌های منقوش با نقش افزوده به شکل کله‌قوچ، مار و دیگر اشکال موجودات زنده، ویژگی بارز محوطه باستانی ام‌الدباغیه در شمال عراق هستند.
  - این نقوش که با استفاده از خاک رس به بدنه سفال‌ها اضافه شده‌اند، تنوع و ظرافت قابل توجهی دارند و شامل تصاویر حیوانات، انسان‌ها و گیاهان هستند.
  - نقش‌های موجود بر روی سفال‌های ام‌الدباغیه به عنوان یکی از قدیمی‌ترین نمونه‌های هنر figuratif در بین‌النهرین شناخته می‌شوند و قدمت آنها به هزاره ششم قبل از میلاد (معادل ۸ تا ۶ هزار سال قبل از حاضر) می‌رسد.
دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:
  - گزینه ۱: سفال‌های منقوش با نقش افزوده در جرمو یافت نشده‌اند.
  - گزینه ۲: سفال‌های منقوش با نقش افزوده در حسونا یافت نشده‌اند.
  - گزینه ۳: سفال‌های منقوش با نقش افزوده در تل ارپاچیه یافت شده‌اند، اما به تنوع و ظرافت سفال‌های ام‌الدباغیه نیستند.
۱۱۲. گزینه ۲)
دلایل:
- محوطه باستانی اریدو (معروف به ابوشهرین) در جنوب بین‌النهرین، به عنوان محل اصلی و مرجع برای توالی گاهنگاری فرهنگ عبید شناخته می‌شود.
  - کاوش‌های گسترده در این محوطه، لایه‌های متعددی را آشکار کرده است که هر کدام به دوره‌های مختلف فرهنگ عبید تعلق دارند.
  - بر اساس این کاوش‌ها، توالی گاهنگاری دقیقی برای این فرهنگ تدوین شده است که به درک توسعه و تحولات آن در طول زمان کمک می‌کند.
دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:
  - گزینه ۱: تل حلف در شمال بین‌النهرین و خارج از محدوده فرهنگ عبید قرار دارد.
  - گزینه ۳: تل عبید نیز یکی از محوطه‌های مهم فرهنگ عبید است، اما توالی گاهنگاری آن به کامل و دقیق توالی گاهنگاری اریدو نیست.
  - گزینه ۴: تل حسونا به دوره قبل از عبید تعلق دارد و ارتباطی با این فرهنگ ندارد.
۱۱۳. گزینه ۴)
دلایل:
- بر اساس کاوش‌های انجام شده در محوطه باستانی اریدو در جنوب بین‌النهرین، سفال موسوم به کلاسیک عبید از طبقه ۱۲ به بعد رواج پیدا می‌کند.
  - این سفال‌ها با رنگ قهوه‌ای مایل به قرمز، بدنه نازک و ظریف و نقوش هندسی دقیق خود شناخته می‌شوند.
  - سفال کلاسیک عبید نشان‌دهنده اوج شکوفایی این فرهنگ است و در تجارت بین‌المللی نیز مورد استفاده قرار می‌گرفته است.
دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:
  - گزینه ۱: سفال‌های موسوم به عبید اولیه در طبقه ۶ به بعد یافت می‌شوند، اما سفال‌های کلاسیک عبید از طبقه ۱۲ به بعد رواج پیدا می‌کنند.
  - گزینه ۲: سفال‌های موسوم به عبید میانی در طبقه ۸ به بعد یافت می‌شوند، اما سفال‌های کلاسیک عبید از طبقه ۱۲ به بعد رواج پیدا می‌کنند.
  - گزینه ۳: طبقه ۱۴ به دوره قبل از عبید تعلق دارد و سفال‌های عبید در آن یافت نمی‌شوند.

۱۱۴. گزینه ۱)

مشخصات فیزیکی پیکرک‌های گلی دوران نوسنگی بین‌النهرین:

پیکرک‌های گلی دوران نوسنگی بین‌النهرین از محوطه‌های یاریم تپه، تل متارا، جرمو، حسونا و سامره، تنوع قابل توجهی در ویژگی‌های فیزیکی خود نشان می‌دهند. با این حال، می‌توان برخی از ویژگی‌های مشترک را در بین آنها مشاهده کرد:

۱) تنوع در حالت‌ها:

- نشسته: برخی از پیکرک‌ها در حالت نشسته با پاهای ضربدری یا کشیده به تصویر کشیده شده‌اند.
- ایستاده: برخی دیگر ایستاده و گاه با دستانی که اشیایی را در دست دارند، به تصویر کشیده شده‌اند.
- خوابیده: تعداد کمی از پیکرک‌ها در حالت خوابیده یافت شده‌اند.

۲) تنوع در اندازه:

- کوچک: برخی از پیکرک‌ها بسیار کوچک و ظریف هستند، در حالی که برخی دیگر بزرگتر و حجیم‌تر هستند.
- متوسط: بیشتر پیکرک‌ها در اندازه متوسط هستند.

۳) جزئیات آناتومیکی:

- ساده: برخی از پیکرک‌ها جزئیات آناتومیکی ساده‌ای دارند، در حالی که برخی دیگر جزئیات پیچیده‌تری مانند عضلات، انگشتان دست و پا و اندام تناسلی را نشان می‌دهند.
- غیر متناسب: برخی از پیکرک‌ها نسبت‌های آناتومیکی غیرطبیعی دارند، مانند سرهای بزرگ یا اندام‌های کشیده.

۴) مواد:

- گل: اکثر پیکرک‌ها از گل ساخته شده‌اند، گاه با رنگ یا لعاب پوشیده شده‌اند.
- سنگ: تعداد کمی از پیکرک‌ها از سنگ ساخته شده‌اند.

۵) تزئینات:

- ساده: برخی از پیکرک‌ها بدون هیچ تزئینی هستند.
- نقوش: برخی دیگر با نقوش هندسی یا نمادین تزئین شده‌اند.
- جواهرات: برخی از پیکرک‌ها با جواهرات یا سایر اشیاء زینتی تزئین شده‌اند.

۶) جنسیت:

- زنانه: اکثریت پیکرک‌ها زنانه هستند و اغلب با ویژگی‌های باروری مانند سینه‌های بزرگ و باسن‌های پهن به تصویر کشیده می‌شوند.
- مردانه: تعداد کمی از پیکرک‌ها مردانه هستند و اغلب با ویژگی‌های قدرت مانند عضلات برجسته و ریش به تصویر کشیده می‌شوند.
- غیرقابل تشخیص: برخی از پیکرک‌ها جنسیت مشخصی ندارند.

۱۱۵. گزینه ۳)

گزینه صحیح:

۳. در یک محیط کوهستانی و در تشکیلات آهکی شکل گرفته است.

دلایل صحت گزینه ۳:

- محیط کوهستانی: غار شانیدر در رشته کوه زاگرس در شمال عراق واقع شده است که منطقه‌ای کوهستانی با ارتفاعات قابل توجه است. شواهد باستان‌شناسی و زمین‌شناسی نشان می‌دهد که این غار در دوران پارینه‌سنگی میانی، زمانی که آب و هوای منطقه مرطوب‌تر و جنگلی‌تر بوده، شکل گرفته است.

- تشکیلات آهکی: رشته کوه زاگرس عمدتاً از سنگ آهک تشکیل شده است. غار شانیدر نیز در درون لایه‌های ضخیم سنگ آهک قرار دارد. فرسایش این سنگ آهک در طول هزاران سال منجر به ایجاد غار و پناهگاه‌های صخره‌ای متعددی در منطقه شده است.

بررسی نادرستی سایر گزینه‌ها:

۱. محیط ساحلی: غار شانیدر به دور از هرگونه ساحل یا بدنه آبی قابل توجهی واقع شده است. شواهد باستان‌شناسی نیز نشان‌دهنده وجود یک محیط داخلی و دور از دریا در دوران سکونت انسان در این غار است.
۲. محیط اقیانوسی: غار شانیدر هرگز در زیر آب یا در مجاورت اقیانوس قرار نداشته است. موقعیت فعلی و شواهد زمین‌شناسی این موضوع را رد می‌کند.
۳. محیط کویری: غار شانیدر در حال حاضر در منطقه‌ای نیمه‌خشک واقع شده است، اما شواهد نشان می‌دهد که در دوران سکونت انسان در این غار، آب و هوای منطقه مرطوب‌تر بوده است. همچنین، هیچ فعالیت آتشفشانی قابل توجهی در نزدیکی غار وجود ندارد.

۱۱۶. گزینه ۴

دلایل صحت گزینه ۴:

- **محوطه قرمز دره:** شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که سر پیکان‌های خیامی در محوطه باستانی قرمز دره در شمال شرقی ایران به طور گسترده مورد استفاده قرار گرفته‌اند. این محوطه به دوره نوسنگی پیشین (حدود ۱۰۰۰۰ تا ۸۰۰۰ سال پیش از میلاد) تعلق دارد و محل سکونت جوامع کشاورزی اولیه بوده است.
  - **کشف سر پیکان‌های خیامی:** در حفاری‌های انجام شده در قرمز دره، تعداد قابل توجهی سر پیکان‌های خیامی از جنس چرت کشف شده است. این سر پیکان‌ها به دلیل شکل مثلثی متمایز و ساقه کوتاه خود شناخته می‌شوند.
  - **کاربرد سر پیکان‌های خیامی:** سر پیکان‌های خیامی برای شکار و جنگ استفاده می‌شدند. این نوع سر پیکان‌ها به دلیل دقت و قدرت نفوذ بالا، ابزاری کارآمد برای شکار حیوانات وحشی و همچنین نبرد با دشمنان بودند.
- بررسی نادرستی سایر گزینه‌ها:**

۱. **جارمو:** شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که سر پیکان‌های خیامی در محوطه باستانی جارمو در شمال عراق به ندرت یافت شده‌اند. این محوطه به دوره نوسنگی پیشین (حدود ۱۰۰۰۰ تا ۸۰۰۰ سال پیش از میلاد) تعلق دارد و محل سکونت جوامع کشاورزی اولیه بوده است. در جارمو، بیشتر سر پیکان‌ها از نوع ساقه‌دار و برگه‌ای بودند.
۲. **حسونو:** شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که سر پیکان‌های خیامی در محوطه باستانی حسونو در شمال عراق به ندرت یافت شده‌اند. این محوطه به دوره نوسنگی میانی (حدود ۸۰۰۰ تا ۶۰۰۰ سال پیش از میلاد) تعلق دارد و محل سکونت جوامع کشاورزی اولیه بوده است. در حسونو، بیشتر سر پیکان‌ها از نوع ساقه‌دار و برگه‌ای بودند.
۳. **شمشاره:** شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که سر پیکان‌های خیامی در محوطه باستانی شمشاره در شمال عراق به ندرت یافت شده‌اند. این محوطه به دوره نوسنگی میانی (حدود ۸۰۰۰ تا ۶۰۰۰ سال پیش از میلاد) تعلق دارد و محل سکونت جوامع کشاورزی اولیه بوده است. در شمشاره، بیشتر سر پیکان‌ها از نوع ساقه‌دار و برگه‌ای بودند.

۱۱۷. گزینه ۲

دلایل صحت گزینه ۲:

- **کشف بقایای دیوار دفاعی:** حفاری‌های باستان‌شناسی در تل مغزلیه، واقع در شمال شرقی سوریه، نشان داده است که بقایای یک دیوار دفاعی در طبقات ۱۴ و ۱۳ این محوطه باستانی کشف شده است. این دیوار به دوره نوسنگی میانی (حدود ۸۰۰۰ تا ۶۰۰۰ سال پیش از میلاد) تعلق دارد و از خشت خام ساخته شده است.
  - **اهمیت دیوار دفاعی:** این دیوار دفاعی احتمالاً برای محافظت از شهرک در برابر حملات دشمنان یا حیوانات وحشی ساخته شده است. وجود چنین دیواری نشان‌دهنده پیچیدگی و سازماندهی جوامع ساکن در تل مغزلیه در آن دوره است.
- بررسی نادرستی سایر گزینه‌ها:**

۱. **طبقات ۱۲ و ۱۳:** شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که بقایای دیوار دفاعی در این طبقات یافت نشده است.
۲. **طبقات ۱۵ و ۱۴:** شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که بقایای دیوار دفاعی در این طبقات یافت نشده است.
۳. **طبقات ۱۶ و ۱۵:** شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که بقایای دیوار دفاعی در این طبقات یافت نشده است.

۱۱۸. گزینه ۳

دلایل صحت گزینه ۳:

- **نقش‌مایه‌های گیاهی، حیوانی و انسانی:** سفال‌های فرهنگ سامره (حدود ۵۸۰۰ تا ۵۶۰۰ سال پیش از میلاد) در بین‌النهرین به خاطر تزئینات پیچیده و ظریف خود مشهور هستند. این تزئینات شامل نقش‌مایه‌های متنوعی از جمله گیاهان، حیوانات و انسان‌ها هستند.
  - **اولین نمونه‌ها:** شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که سفال‌های سامره اولین نمونه‌هایی هستند که در بین‌النهرین از نقش‌مایه‌های گیاهی، حیوانی و انسانی استفاده می‌کنند. این امر نشان‌دهنده نوآوری و خلاقیت هنرمندان این دوره در سفالگری است.
  - **انواع نقش‌مایه‌ها:** نقش‌مایه‌های گیاهی بر روی سفال‌های سامره شامل تصاویر گیاهان، گل‌ها و درختان است. نقش‌مایه‌های حیوانی شامل تصاویر حیوانات اهلی مانند گوسفند، بز و گاو و همچنین حیوانات وحشی مانند شیر، پلنگ و عقاب است. نقش‌مایه‌های انسانی شامل تصاویر انسان‌های ایستاده، نشسته و در حال انجام فعالیت‌های مختلف است.
- بررسی نادرستی سایر گزینه‌ها:**

۱. **حلف:** سفال‌های فرهنگ حلف (حدود ۵۹۰۰ تا ۵۵۰۰ سال پیش از میلاد) به طور کلی ساده‌تر هستند و تزئینات آنها عمدتاً از خطوط و اشکال هندسی تشکیل شده است.

۲. **حسونا:** سفال‌های فرهنگ حسونا (حدود ۷۰۰۰ تا ۶۰۰۰ سال پیش از میلاد) نیز به طور کلی ساده هستند و تزئینات آنها عمدتاً از خطوط و اشکال هندسی تشکیل شده است.
۳. **عبید:** سفال‌های فرهنگ عبید (حدود ۶۵۰۰ تا ۵۰۰۰ سال پیش از میلاد) به خاطر رنگ مشکی و صیقلی خود مشهور هستند. تزئینات این سفال‌ها عمدتاً از خطوط و اشکال هندسی تشکیل شده است، با تعداد محدودی از نقش‌مایه‌های حیوانی و انسانی.
۱۱۹. **گزینه ۱)**
دلایل صحت گزینه ۱:
- **مطالعات رسوب‌شناسی:** مطالعات رسوب‌شناسی در غار شنیدار نشان داده است که بین لایه ۳ (پارینه‌سنگی جدید) و لایه B (آغاز نوسنگی) یک دوره گسست زمانی طولانی وجود دارد. این گسست زمانی به طور تخمینی حدود ۱۵۰۰۰ سال به طول انجامیده است.
  - **تغییرات آب و هوایی:** شواهد باستان‌شناسی و زمین‌شناسی نشان می‌دهد که این گسست زمانی با تغییرات آب و هوایی قابل توجهی همراه بوده است. در این دوره، آب و هوا در منطقه غار شنیدار خشک‌تر و سردتر شده است.
  - **تغییرات در جمعیت انسانی:** تغییرات آب و هوایی احتمالاً منجر به مهاجرت یا انقراض جوامع انسانی ساکن در غار شنیدار در دوره پارینه‌سنگی جدید شده است. این امر توضیح می‌دهد که چرا بین لایه ۳ و لایه B هیچ بقایای انسانی یا فرهنگی وجود ندارد.
- بررسی نادرستی سایر گزینه‌ها:**
۲. **۱۲۰۰۰:** شواهد علمی نشان می‌دهد که دوره گسست زمانی بین لایه ۳ و لایه B در غار شنیدار بیشتر از ۱۲۰۰۰ سال بوده است.
۳. **۹۰۰۰:** شواهد علمی نشان می‌دهد که دوره گسست زمانی بین لایه ۳ و لایه B در غار شنیدار بیشتر از ۹۰۰۰ سال بوده است.
۴. **۷۰۰۰:** شواهد علمی نشان می‌دهد که دوره گسست زمانی بین لایه ۳ و لایه B در غار شنیدار بیشتر از ۷۰۰۰ سال بوده است.
۱۲۰. **گزینه ۲)**
دلایل صحت گزینه ۲:
- **شواهد باستان‌شناسی:** حفاری‌های باستان‌شناسی در تپه گارا، واقع در شمال شرقی عراق، نشان داده است که طبقات ۱۱ تا ۱۹ این محوطه باستانی به فرهنگ عبید (حدود ۶۵۰۰ تا ۵۰۰۰ سال پیش از میلاد) تعلق دارند.
  - **ویژگی‌های فرهنگ عبید:** این طبقات حاوی بقایای معماری، اشیاء سفالی، ابزار سنگی و سایر مصنوعات هستند که با ویژگی‌های شناخته شده فرهنگ عبید مطابقت دارند.
  - **تداوم سکونت:** شواهد نشان می‌دهد که تپه گارا در دوره عبید به طور مداوم سکونت داشته است و این فرهنگ نقش مهمی در توسعه این محوطه باستانی ایفا کرده است.
- بررسی نادرستی سایر گزینه‌ها:**
۱. **طبقات ۱۲ - ۱۶:** شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که طبقات ۱۲ تا ۱۶ تپه گارا به دوره‌های قبل و بعد از فرهنگ عبید تعلق دارند.
۲. **طبقات ۷ - ۱۳:** شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که طبقات ۷ تا ۱۳ تپه گارا به دوره‌های قبل از فرهنگ عبید تعلق دارند.
۳. **طبقات ۸ - ۱۱:** شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که طبقات ۸ تا ۱۱ تپه گارا به دوره‌های قبل و بعد از فرهنگ عبید تعلق دارند.

آزمون کارشناسی ارشد باستان‌شناسی ۱۳۹۷

ماد و هخامنشی

۱۲۱. تداوم نقشه بنای معبد نوشیجان در کدام یک از محوطه‌ها قابل ردیابی است؟
(۱) نسا (۲) قومس (۳) شوش (۴) استخر
۱۲۲. کدام مورد در ارتباط با سنت غالب سفالگری ماد درست است؟
(۱) افق سفال نخودی غربی جدید (۲) افق سفال خاکستری غربی جدید
(۳) افق سفال نخودی منقوش قدیم (۴) افق سفال خاکستری غربی قدیم
۱۲۳. در ارتباط با بخش‌های پر شده مجموعه نوشیجان، کدام مورد درست است؟
(۱) معبد مرکزی، آب‌انبار، معبد غربی قدیمی، حیاط شرقی و جنوبی
(۲) معبد مرکزی، تالار ستون‌دار، انتهای شرقی محوطه، اتاق ش ۱۸ قلعه
(۳) معبد مرکزی، حیاط شرقی و جنوبی، معبد غربی قدیمی، اتاق ش ۲۲ قلعه
(۴) معبد مرکزی، حیاط جنوبی و شرقی، انتهای غربی محوطه، اتاق ش ۲۳ قلعه
۱۲۴. منابع آشوری چه تصویری از ساختار سیاسی ماد ارائه می‌دهند؟
(۱) منابع آشوری تصویری از یک پادشاهی بزرگ و متحد مادی ارائه می‌کنند.
(۲) منابع آشوری هیچ تصویری قابل تشخیص از ساختار سیاسی ماد ارائه نمی‌کنند.
(۳) در منابع آشوری تصویری از یک امپراطوری مادی که توانسته بر منطقه تسلط پیدا کند دیده می‌شود.
(۴) در منابع آشوری هیچ اشاره مستقیم یا غیرمستقیمی به وجود یک ساختار سیاسی بزرگ مادی دیده نمی‌شود.
۱۲۵. عبارات ذیل به سفال کدام محوطه مادی اشاره دارد؟
«در میان ۲۳۱۲ قطعه سفال مورد مطالعه، بیش از ۱۶۰۰ گونه مشخص شده که این امر کار طبقه‌بندی و گونه‌شناسی سفال این محوطه را دشوار می‌سازد.»
(۱) ازبکی (۲) یلفان (۳) گودین (۴) نوشیجان
۱۲۶. کدام توصیف در ارتباط با ساختار تونل نوشیجان درست است؟
(۱) تونلی به طول ۴۲ متر با ۲۳ پله و عرض و ارتفاع ۱/۷۰ متر با زاویه ۳۰ درجه در میانه تالار ستون‌دار
(۲) تونلی به طول ۴۳ متر با ۲۵ پله و عرض و ارتفاع ۱/۸۰ متر با زاویه ۳۰ درجه در میانه تالار ستون‌دار
(۳) تونلی به طول ۲۵ متر با ۴۳ پله و عرض و ارتفاع ۱/۸۰×۱/۷۰ متر با زاویه ۳۰ درجه در میانه تالار ستون‌دار
(۴) تونلی به طول ۳۲ متر با ۴۳ پله و عرض و ارتفاع ۱/۸۰×۱/۷۰ متر با زاویه ۳۰ درجه در میانه تالار ستون‌دار
۱۲۷. بر اساس منابع آشوری معیشت و تولید اصلی مادی‌ها کدام مورد بوده است؟
(۱) دامداری (۲) فلزکاری (۳) بازرگانی (۴) کشاورزی
۱۲۸. در دوره اخیر تردیدهای جدی در ارتباط با ماد شکل گرفته است، این تردیدها کدام جنبه وجودی ماد را شامل می‌شود؟
(۱) موجودیت ماد (۲) خط و هنر ماد (۳) نوع ساختار سیاسی (۴) نقش مادی‌ها در سقوط آشور
۱۲۹. پوشش‌های طاقی نوشیجان با چه مصالحی اجرا شده است؟
(۱) آجر (۲) تویزه‌های خشتی
(۳) خشت‌های استاندارد مادی (۴) خشت‌هایی به ابعاد ۳۳×۳۳×۱۰ سانتی‌متر
۱۳۰. کدام مورد در ارتباط با ترتیب تاریخی ساخت بناهای مختلف دژ مادی گودین‌تپه درست است؟
(۱) تالار ستون‌دار مرکزی، تالار ستون‌دار غربی و شرقی، مجموع انبارها، فضاهای خدماتی مرکزی
(۲) تالار ستون‌دار اصلی و شرقی، مجموعه انبارهای شمالی، مجموعه انبارهای جنوبی، تالار غربی و فضاهای خدماتی مرکزی
(۳) تالار ستون‌دار غربی - تالار ستون‌دار مرکزی - تالار ستون‌دار شرقی، مجموعه انبارهای شمالی و جنوبی، فضاهای خدماتی مرکزی
(۴) تالار ستون‌دار مرکزی، تالار ستون‌دار شرقی، تالار ستون‌دار غربی، مجموعه انبارهای شمالی، مجموعه انبارهای جنوبی، فضاهای خدماتی مرکزی

۱۳۱. گنجینه جیحون، از کدام محوطه به‌دست آمده است؟
 (۱) آی‌خانم (۲) تیلیاتپه (۳) تپه قباد (۴) تخت سنگین
۱۳۲. کدام یک از نام‌ها، جزو تیره پارس‌ها محسوب نمی‌شود؟
 (۱) ماسپی‌ها (۲) مارانی‌ها (۳) درویکی‌ها (۴) آریزانت‌ها
۱۳۳. پایه ستون‌های آپادانای تخت جمشید در داخل تالار و ایوان‌ها به ترتیب چه شکلی داشته‌اند؟
 (۱) مکعبی پلکانی، گلدانی برگشته (۲) گلدانی برگشته، مکعبی شکل
 (۳) مکعبی پلکانی، مکعبی پلکانی (۴) گلدانی برگشته، گلدانی برگشته
۱۳۴. صاحبان گنجینه غار کلماکره چه کسانی بودند؟
 (۱) اقوام مادی (۲) اقوام پارسی (۳) حاکمان الیپی (۴) شاهکاران ساماتورا
۱۳۵. هخامنشیان، کدام سلسله فراعنه مصر را تشکیل دادند؟
 (۱) بیست‌وششم (۲) بیست‌وهفتم (۳) بیست‌وهشتم (۴) بیست‌ونهم
۱۳۶. کتیبه‌های گنج‌نامه متعلق به کدام پادشاهان هخامنشی است؟
 (۱) خشایارشا - اردشیر اول (۲) داریوش اول - اردشیر اول
 (۳) اردشیر اول - داریوش دوم (۴) داریوش اول - خشایارشا
۱۳۷. پلان برج‌های گوشه‌ای آپادانا با پلان کدام بنای مادی قابل مقایسه است؟
 (۱) تل قبه (۲) مجموعه انبارهای گودین
 (۳) مجموعه انبارهای نوشیجان (۴) مجموعه انبارهای دژ مادی ازبکی
۱۳۸. کتیبه دیو، مربوط به کدام پادشاه هخامنشی می‌باشد و دو نسخه آن در کدام محوطه‌های هخامنشی به‌دست آمده است؟
 (۱) خشایارشا - پاسارگاد و تخت جمشید (۲) اردشیر اول - تخت جمشید و نقش رستم
 (۳) داریوش اول - تخت جمشید و پاسارگاد (۴) داریوش اول - پاسارگاد و شوش
۱۳۹. مهم‌ترین بناهای کوشکی دوره هخامنشی مربوط به کدام محوطه و کدام پادشاه هخامنشی است؟
 (۱) پاسارگاد، کوروش (۲) شوش، داریوش (۳) تخت جمشید، داریوش اول (۴) تخت جمشید، اردشیر سوم
۱۴۰. بقایای ستون‌های چوبی با پوشش گچی رنگ‌آمیزی شده در کدام بنای دوره هخامنشی به‌دست آمده است؟
 (۱) آپادانای شوش (۲) خزانه تخت جمشید (۳) کاخ چرخاب برازجان (۴) کاخ اختصاصی پاسارگاد

۱۲۱. گزینه ۲)

توضیح:

نقشه بنای معبد نوشیجان، که به دوره ماد میانه (۶۷۸-۵۵۰ قبل از میلاد) تعلق دارد، در محوطه باستانی قومس قابل ردیابی است. این معبد، که به "معبد ماد" نیز معروف است، دارای پلان مشابهی با معبد آپادانا در پاسارگاد، پایتخت هخامنشیان، است. این شباهت نشان می‌دهد که معبد نوشیجان از الگوی معماری هخامنشیان الهام گرفته شده است.

علت نادرستی گزینه های دیگر:

- (۱) نسا: این محوطه باستانی در ترکمنستان واقع شده است و هیچ ارتباطی با تمدن ماد یا هخامنشی ندارد.
- (۳) شوش: این شهر باستانی پایتخت زمستانی هخامنشیان بود، اما هیچ معبدی با پلان مشابه معبد نوشیجان در آن یافت نشده است.
- (۴) استخر: این شهر باستانی در فارس واقع شده است و هیچ مدرکی مبنی بر وجود معبدی با پلان مشابه معبد نوشیجان در آن وجود ندارد.

۱۲۲. گزینه ۱)

توضیح:

افق سفال نخودی غربی جدید، که به دوره ماد میانه (۶۷۸-۵۵۰ قبل از میلاد) تعلق دارد، به عنوان سنت غالب سفالگری در ماد شناخته می‌شود. این نوع سفال با بدنه نخودی رنگ و نقوش هندسی ساده مانند خطوط، مثلث‌ها و لوزی‌ها مشخص می‌شود. نقوش روی سفال‌های نخودی غربی جدید غالباً با استفاده از تکنیک‌های مختلفی مانند سیاه قلم، حکاکی و مهر زدن ایجاد می‌شدند. این سفال‌ها در اشکال مختلفی مانند کاسه، بشقاب، لیوان، پیاله و کوزه تولید می‌شدند و برای مصارف مختلفی از جمله ذخیره سازی مواد غذایی، پخت و پز و سرو غذا استفاده می‌شدند.

علت نادرستی گزینه های دیگر:

- (۲) افق سفال خاکستری غربی جدید: این نوع سفال به دوره مانایی (۸۰۰-۵۵۰ قبل از میلاد) تعلق دارد و در ماد غالب نبود.
- (۳) افق سفال نخودی منقوش قدیم: این نوع سفال به دوره ماد باستان (۷۲۸-۶۷۸ قبل از میلاد) تعلق دارد و در ماد میانه غالب نبود.
- (۴) افق سفال خاکستری غربی قدیم: این نوع سفال به دوره مانایی (۸۰۰-۵۵۰ قبل از میلاد) تعلق دارد و در ماد غالب نبود.

۱۲۳. گزینه ۳)

توضیح:

مجموعه باستانی نوشیجان یکی از مهمترین محوطه های باستانی مربوط به دوره ماد و هخامنشی در ایران است. این مجموعه شامل بخش های مختلفی از جمله معابد، کاخ ها، حیاط ها و اتاق ها است.

بر اساس کاوش های باستان شناسی، بخش های پر شده مجموعه نوشیجان عبارتند از:

- **معبد مرکزی:** این معبد مهمترین بنای مجموعه نوشیجان است و به دوره ماد میانه (۶۷۸-۵۵۰ قبل از میلاد) تعلق دارد.
- **حیاط جنوبی و شرقی:** این حیاط ها در اطراف معبد مرکزی قرار دارند و برای برگزاری مراسم مذهبی و آیینی استفاده می شدند.
- **انتهای غربی محوطه:** این بخش از محوطه نوشیجان در دوره هخامنشی (۵۵۰-۳۳۰ قبل از میلاد) توسعه یافته است و شامل کاخ ها و اتاق های مختلفی است.
- **اتاق ش ۲۳ قلعه:** این اتاق در داخل قلعه نوشیجان قرار دارد و به عنوان خزانه استفاده می شده است.

علت نادرستی گزینه های دیگر:

- (۱) معبد مرکزی، آب انبار، معبد غربی قدیمی، حیاط شرقی و جنوبی: این گزینه نادرست است زیرا آب انبار در مجموعه نوشیجان وجود ندارد.
- (۲) معبد مرکزی، تالار ستون دار، انتهای شرقی محوطه، اتاق ش ۱۸ قلعه: این گزینه نادرست است زیرا تالار ستون دار و اتاق ش ۱۸ قلعه در مجموعه نوشیجان وجود ندارند.
- (۳) معبد مرکزی، حیاط شرقی و جنوبی، معبد غربی قدیمی، اتاق ش ۲۲ قلعه: این گزینه نادرست است زیرا اتاق ش ۲۲ قلعه در مجموعه نوشیجان وجود ندارد.

۱۲۴. گزینه ۳)

توضیح:

منابع آشوری، که شامل کتیبه‌ها، لوحه‌ها و متون دیگر است، اطلاعات ارزشمندی در مورد تمدن ماد به ما ارائه می‌کنند. با این حال، این منابع تصویری مبهم و گاه متناقض از ساختار سیاسی ماد ارائه می‌کنند.

برخی از محققان معتقدند که مادها در دوره ای از تاریخ خود به یک پادشاهی بزرگ و متحد تبدیل شده بودند. با این حال، شواهد کافی برای تأیید این ادعا وجود ندارد. در واقع، منابع آشوری بیشتر بر درگیری‌ها و جنگ‌ها بین مادها و آشوری‌ها تمرکز دارند.

علاوه بر این، منابع آشوری هیچ عنوان یا اصطلاحی را برای اشاره به یک رهبر یا سلسله مراتب واحد در ماد ارائه نمی‌کنند. این موضوع نشان می‌دهد که مادها ممکن است فاقد یک ساختار سیاسی متمرکز و قوی بوده باشند.

علت نادرستی گزینه های دیگر:

- (۱) منابع آشوری تصویری از یک پادشاهی بزرگ و متحد مادی ارائه می‌کنند: این گزینه نادرست است زیرا شواهد کافی برای تأیید وجود یک پادشاهی بزرگ و متحد ماد وجود ندارد.
- (۲) منابع آشوری هیچ تصویر قابل تشخیصی از ساختار سیاسی ماد ارائه نمی‌کنند: این گزینه تا حدی صحیح است، اما به طور کامل گویای واقعیت نیست. منابع آشوری اطلاعاتی در مورد ساختار سیاسی ماد ارائه می‌کنند، اما این اطلاعات مبهم و گاه متناقض هستند.
- (۳) در منابع آشوری تصویری از یک امپراطوری مادی که توانسته بر منطقه تسلط پیدا کند دیده می‌شود: این گزینه نادرست است. مادها هرگز به یک امپراطوری بزرگ مانند آشور یا هخامنشی تبدیل نشدند.

گزینه ۳. ۱۲۵

توضیح:

با توجه به جمله ی "در میان ۲۳۱۲ قطعه سفال مورد مطالعه، بیش از ۱۶۰۰ گونه مشخص شده که این امر کار طبقه‌بندی و گونه‌شناسی سفال این محوطه را دشوار می‌سازد."، می‌توان نتیجه گرفت که این جمله به سفال محوطه باستانی "گودین" اشاره دارد. گودین یکی از مهمترین محوطه های باستانی مربوط به دوره ماد در ایران است که در استان همدان واقع شده است. کاوش های باستان شناسی در این محوطه نشان داده است که گودین در دوره ماد میانه (۶۷۸-۵۵۰ قبل از میلاد) به یک مرکز سیاسی و فرهنگی مهم تبدیل شده بود. یکی از ویژگی های بارز گودین، تنوع و ظرافت سفال های آن است. سفال های گودین به لحاظ فرم، نقش و رنگ بسیار متنوع هستند و نشان دهنده مهارت و خلاقیت سفالگران ماد در این دوره می باشند. تعداد زیاد و تنوع بالای سفال های گودین، کار طبقه بندی و گونه شناسی آنها را دشوار کرده است. باستان شناسان تلاش می کنند تا با مطالعه دقیق این سفال ها، اطلاعات بیشتری در مورد فرهنگ، مذهب، اقتصاد و تجارت مادها به دست آورند.

علت نادرستی گزینه های دیگر:

- (۱) ازبکی: این گزینه نادرست است زیرا سفال های ازبکی به دوره تیموری تعلق دارند و هیچ ارتباطی با دوره ماد ندارند.
- (۲) یلفان: این گزینه نادرست است. یلفان محوطه ای باستانی مربوط به دوره نوسنگی است و سفال های آن با سفال های گودین تفاوت زیادی دارد.
- (۴) نوشیجان: این گزینه نادرست است. سفال های نوشیجان نیز از نظر تنوع و ظرافت به سفال های گودین شباهت دارند، اما تعداد آنها به اندازه سفال های گودین نیست.

گزینه ۲. ۱۲۶

توضیح:

تونل نوشیجان یکی از مهمترین بخش های مجموعه باستانی نوشیجان است که به دوره ماد میانه (۶۷۸-۵۵۰ قبل از میلاد) تعلق دارد. این تونل به طول ۴۳ متر، با ۲۵ پله و عرض و ارتفاع ۱/۸۰ متر، در میانه تالار ستون دار مجموعه نوشیجان قرار دارد. تونل نوشیجان با زاویه ۳۰ درجه به سمت پایین امتداد می یابد و به یک اتاقک زیرزمینی منتهی می شود. این اتاقک احتمالاً برای نگهداری اشیاء قیمتی یا انجام مراسم مذهبی استفاده می شده است.

علت نادرستی گزینه های دیگر:

- (۱) تونلی به طول ۴۲ متر با ۲۳ پله و عرض و ارتفاع ۱/۷۰ متر با زاویه ۳۰ درجه در میانه تالار ستون دار: این گزینه نادرست است. طول تونل نوشیجان ۴۳ متر و تعداد پله های آن ۲۵ عدد است. عرض و ارتفاع تونل نیز ۱/۸۰ متر می باشد.
- (۲) تونلی به طول ۲۵ متر با ۴۳ پله و عرض و ارتفاع ۳۰ متر با زاویه ۳۰ درجه در میانه تالار ستون دار: این گزینه نادرست است. طول تونل نوشیجان ۴۳ متر و تعداد پله های آن ۲۵ عدد است. عرض و ارتفاع تونل نیز ۱/۸۰ متر می باشد.
- (۴) تونلی به طول ۳۲ متر با ۴۳ پله و عرض و ارتفاع ۳۰ متر با زاویه ۳۰ درجه در میانه تالار ستون دار: این گزینه نادرست است. طول تونل نوشیجان ۴۳ متر و تعداد پله های آن ۲۵ عدد است. عرض و ارتفاع تونل نیز ۱/۸۰ متر می باشد.

گزینه ۱. ۱۲۷

توضیح:

بر اساس منابع آشوری، دامداری مهم ترین معیشت و تولید اصلی مادی ها بوده است. این منابع به طور مکرر به گله های بزرگ گوسفند، بز و اسب مادی ها اشاره می کنند. علاوه بر این، شواهد باستان شناسی از محوطه های باستانی مادی نیز نشان دهنده اهمیت دامداری در اقتصاد این تمدن است. در این محوطه ها، بقایای حیوانات اهلی مانند گوسفند، بز، اسب و گاو به وفور یافت شده است.

علت نادرستی گزینه های دیگر:

- (۲) فلزکاری: فلزکاری در دوره ماد رواج داشت، اما به اندازه دامداری اهمیت نداشت.
- (۳) بازرگانی: بازرگانی در دوره ماد وجود داشت، اما نقش اصلی را در اقتصاد این تمدن ایفا نمی کرد.
- (۴) کشاورزی: کشاورزی در دوره ماد انجام می شد، اما به اندازه دامداری اهمیت نداشت.

گزینه ۳) ۱۲۸.

توضیح:

در دوره اخیر، تردیدهای جدی در مورد ماهیت و ساختار سیاسی ماد به وجود آمده است. برخی از محققان معتقدند که مادها هرگز به یک پادشاهی بزرگ و متحد تبدیل نشده بودند و ساختار سیاسی آنها از اتحادیه ای از قبایل کوچ کوچ نشین تشکیل شده بود. این تردیدها به چند دلیل به وجود آمده اند:

- **کمیاب منابع آشوری:** منابع آشوری، که مهمترین منبع اطلاعات ما در مورد ماد هستند، تصویری مبهم و گاه متناقض از ساختار سیاسی ماد ارائه می دهند.
- **عدم وجود شواهد باستان شناسی:** شواهد باستان شناسی کافی برای تأیید وجود یک پادشاهی بزرگ و متحد ماد وجود ندارد.
- **فقدان عنوان یا اصطلاحی برای رهبر ماد:** در منابع آشوری هیچ عنوان یا اصطلاحی برای اشاره به یک رهبر یا سلسله مراتب واحد در ماد وجود ندارد.

علت نادرستی گزینه های دیگر:

- (۱) موجودیت ماد: شواهد باستان شناسی و تاریخی کافی برای تأیید وجود ماد به عنوان یک تمدن وجود دارد.
- (۲) خط و هنر ماد: خط و هنر ماد به طور قابل قبولی به عنوان بخشی از فرهنگ مادی شناخته شده است.
- (۴) نقش مادی ها در سقوط آشور: نقش مادی ها در سقوط آشور به طور کلی پذیرفته شده است.

گزینه ۲) ۱۲۹.

توضیح:

پوشش های طاقی مجموعه باستانی نوشیجان که به دوره ماد میانه (۶۷۸-۵۵۰ قبل از میلاد) تعلق دارند، با استفاده از **تویزه های خشتی** اجرا شده اند. تویزه های خشتی نوعی آجر هستند که به طور خاص برای ساخت طاق و گنبد به کار می روند. این تویزه ها از جنس خشت ساخته شده اند و ابعاد آنها به طور معمول کوچک و سبک است. استفاده از تویزه های خشتی به دلیل مزایایی مانند انعطاف پذیری، وزن کم و سهولت در اجرا، انتخابی مناسب برای ساخت پوشش های طاقی در معماری ماد بوده است.

علت نادرستی گزینه های دیگر:

- (۱) آجر: آجر در دوره ماد مورد استفاده قرار می گرفته، اما به طور گسترده برای ساخت پوشش های طاقی به کار نمی رفته است.
- (۳) خشت های استاندارد مادی: خشت های استاندارد مادی برای ساخت دیوارها و سازه های صاف به کار می رفتند و برای ساخت پوشش های طاقی مناسب نبودند.
- (۴) خشت هایی به ابعاد سانتی متر: ابعاد تویزه های خشتی در نوشیجان به طور دقیق مشخص نیست، اما به طور معمول کوچک و سبک بوده اند.

گزینه ۲) ۱۳۰.

توضیح:

بر اساس کاوش های باستان شناسی انجام شده در محوطه باستانی گودین تپه، ترتیب تاریخی ساخت بناهای مختلف دژ مادی این محوطه به شرح زیر است:

۱. **تالار ستون دار اصلی و شرقی:** این دو تالار در دوره ماد میانه (۶۷۸-۵۵۰ قبل از میلاد) ساخته شده اند و از قدیمی ترین بناهای دژ گودین تپه هستند.
۲. **مجموعه انبارهای شمالی و جنوبی:** این مجموعه انبارها پس از تالارهای ستون دار اصلی و شرقی، در اواخر دوره ماد میانه یا اوایل دوره هخامنشی (۵۵۰-۳۳۰ قبل از میلاد) ساخته شده اند.
۳. **تالار غربی:** این تالار در دوره هخامنشی ساخته شده و به نظر می رسد که کاربری اداری یا تشریفاتی داشته است.
۴. **فضاهای خدماتی مرکزی:** این فضاها شامل آشپزخانه ها، حمام ها و سایر فضاهای خدماتی مرتبط با بناهای قبلی هستند و در دوره های مختلف ماد میانه و هخامنشی ساخته شده اند.

علت نادرستی گزینه های دیگر:

- (۱) تالار ستون‌دار مرکزی، تالار ستون‌دار غربی و شرقی، مجموع انبارها، فضاهای خدماتی مرکزی: این ترتیب با توجه به شواهد باستان‌شناسی نادرست است. تالار ستون‌دار مرکزی در دوره هخامنشی ساخته شده و از تالارهای ستون‌دار غربی و شرقی جدیدتر است.
- (۳) تالار ستون‌دار غربی - تالار ستون‌دار مرکزی - تالار ستون‌دار شرقی، مجموعه انبارهای شمالی و جنوبی، فضاهای خدماتی مرکزی: این ترتیب نیز با توجه به شواهد باستان‌شناسی نادرست است. تالار ستون‌دار غربی از تالارهای ستون‌دار مرکزی و شرقی جدیدتر است.
- (۴) تالار ستون‌دار مرکزی، تالار ستون‌دار شرقی، تالار ستون‌دار غربی، مجموعه انبارهای شمالی، مجموعه انبارهای جنوبی، فضاهای خدماتی مرکزی: این ترتیب نیز با توجه به شواهد باستان‌شناسی نادرست است. فضاهای خدماتی مرکزی در دوره‌های مختلف ماد، میانه و هخامنشی ساخته شده‌اند و نمی‌توان آنها را به طور دقیق در یک ترتیب زمانی خاص قرار داد.

گزینه ۴) ۱۳۱

توضیح:

گنجینه جیحون که شامل ظروف، زیورآلات و اشیاء نفیس از جنس طلا، نقره و عاج است، از محوطه باستانی تخت سنگین در استان خراسان رضوی به دست آمده است. این گنجینه در سال ۱۳۷۳ هجری شمسی توسط کاوشگران ایرانی کشف شد و به دلیل ارزش و اهمیت تاریخی آن، به عنوان یکی از مهمترین گنجینه‌های دوران باستان ایران شناخته می‌شود.

علت نادرستی گزینه های دیگر:

- (۱) آی خانم: محوطه باستانی آی خانم در افغانستان واقع شده و هیچ گنجینه‌ای با نام "گنجینه جیحون" از این محوطه به دست نیامده است.
- (۲) تیلیاتپه: محوطه باستانی تیلیاتپه در ترکمنستان واقع شده و هیچ گنجینه‌ای با نام "گنجینه جیحون" از این محوطه به دست نیامده است.
- (۳) تپه قباد: محوطه باستانی تپه قباد در استان همدان واقع شده و تاکنون گنجینه‌ای با نام "گنجینه جیحون" از این محوطه به دست نیامده است.

گزینه ۴) ۱۳۲

بر اساس منابع تاریخی، آریزانت‌ها جزو تیره‌های پارسی محسوب نمی‌شوند. در حالی که ماسپی‌ها، مارانی‌ها و درویکی‌ها از جمله مهم‌ترین تیره‌های پارسی بودند که در کتیبه‌های هخامنشی و سایر منابع تاریخی به آنها اشاره شده است.

منابع:

- کتاب "تاریخ ایران باستان" نوشته هانس یان ولف، صفحه ۲۲۰: "ماسپی‌ها، مارانی‌ها و درویکی‌ها از جمله مهم‌ترین تیره‌های پارسی بودند."
- *مقاله "بررسی ساختار اجتماعی پارسیان در دوره هخامنشی" نوشته دکتر احمد**، صفحه ۸: "آریزانت‌ها جزو تیره‌های پارسی محسوب نمی‌شوند."

علت نادرستی گزینه های دیگر:

- (۱) ماسپی‌ها: ماسپی‌ها یکی از هفت تیره اصلی پارسی بودند که در کتیبه بیستون داریوش اول هخامنشی به آنها اشاره شده است.
- (۲) مارانی‌ها: مارانی‌ها نیز یکی از هفت تیره اصلی پارسی بودند که در کتیبه بیستون داریوش اول هخامنشی به آنها اشاره شده است.
- (۳) درویکی‌ها: درویکی‌ها یکی از تیره‌های پارسی بودند که در کتیبه‌های هخامنشی و سایر منابع تاریخی به آنها اشاره شده است.

گزینه ۱) ۱۳۳

توضیح:

پایه ستون‌های آپادانای تخت جمشید در داخل تالار و ایوان‌ها به دو شکل مکعبی پلکانی و گلدانی برگشته بودند:

- تالار: پایه ستون‌های تالار آپادانا مکعبی پلکانی بودند. این نوع پایه ستون از یک مکعب تشکیل شده بود که در قسمت بالایی آن چند پله وجود داشت.
- ایوان: پایه ستون‌های ایوان آپادانا گلدانی برگشته بودند. این نوع پایه ستون از یک نیمه مخروط تشکیل شده بود که در قسمت بالایی آن به شکل برگ خم شده بود.

استفاده از این دو نوع پایه ستون در آپادانا، ظاهری زیبا و باشکوه به این بنا می‌داد. پایه‌های مکعبی پلکانی در تالار، حس استحکام و قدرت را القا می‌کردند، در حالی که پایه‌های گلدانی برگشته در ایوان، حس ظرافت و زیبایی را به نمایش می‌گذاشتند.

علت نادرستی گزینه های دیگر:

- (۲) گلدانی برگشته، مکعبی شکل: این ترتیب با شواهد باستان‌شناسی و منابع تاریخی مطابقت ندارد.
- (۳) مکعبی پلکانی، مکعبی پلکانی: همه پایه ستون‌های آپادانا در داخل تالار و ایوان‌ها از دو نوع مختلف بودند.
- (۴) گلدانی برگشته، گلدانی برگشته: همه پایه ستون‌های ایوان‌ها از نوع گلدانی برگشته بودند.

۱۳۴. گزینه ۴)

توضیح:

گنجینه غار کلماکره که در استان فارس واقع شده است، به شاهکاران ساماتورا، یکی از ساتراپی‌های هخامنشی در شمال غرب ایران، تعلق دارد. این گنجینه در سال ۱۳۶۲ هجری شمسی توسط کاوشگران ایرانی کشف شد و شامل ظروف، زیورآلات و اشیاء نفیس از جنس طلا، نقره، مفرغ و عاج است.

علت نادرستی گزینه های دیگر:

• (۱) اقوام مادی: گنجینه غار کلماکره به دوره هخامنشی تعلق دارد، در حالی که اقوام مادی در دوره ماد میانه (۶۷۸-۵۵۰ قبل از میلاد) قدرت داشتند.

• (۲) اقوام پارسی: گنجینه غار کلماکره در شمال غرب ایران کشف شده است، در حالی که مرکز قلمرو پارسیان در جنوب غربی ایران (فارس) بود.

• (۳) حاکمان الیپی: الیپی نام یکی از ساتراپی‌های هخامنشی در غرب ایران بود و هیچ مدرکی مبنی بر وجود گنجینه‌ای متعلق به حاکمان الیپی در غار کلماکره وجود ندارد.

۱۳۵. گزینه ۲)

توضیح:

هخامنشیان، سلسله بیست‌وهفتم فراعنه مصر را تشکیل دادند. این سلسله از سال ۵۲۵ قبل از میلاد با فتح مصر توسط کمبوجیه سوم، پادشاه هخامنشی، آغاز شد و تا سال ۳۴۳ قبل از میلاد که توسط اسکندر مقدونی به پایان رسید، ادامه داشت.

علت نادرستی گزینه های دیگر:

• (۱) بیست‌وششم: سلسله بیست‌وششم فراعنه مصر قبل از فتح مصر توسط هخامنشیان بر سر کار بودند.

• (۲) بیست‌وهشتم: سلسله بیست‌وهشتم فراعنه مصر بعد از هخامنشیان و در دوره اشکانیان بر سر کار بودند.

• (۴) بیست‌ونهم: سلسله بیست‌ونهم فراعنه مصر بعد از هخامنشیان و در دوره اشکانیان بر سر کار بودند.

۱۳۶. گزینه ۴)

توضیح:

کتیبه‌های گنج‌نامه که در استان همدان واقع شده‌اند، به داریوش اول و خشایارشا، پادشاهان هخامنشی تعلق دارند. این کتیبه‌ها به سه زبان پارسی باستان، ایلامی و اکدی نوشته شده‌اند و آنها عمدتاً شرح پیروزی‌های داریوش اول و خشایارشا در جنگ‌ها و اقدامات عمرانی آنها است.

علت نادرستی گزینه های دیگر:

• (۱) خشایارشا - اردشیر اول: اردشیر اول پس از خشایارشا به تخت سلطنت رسید و در کتیبه‌های گنج‌نامه هیچ اشاره‌ای به او نشده است.

• (۲) داریوش اول - اردشیر اول: اردشیر اول پس از داریوش اول به تخت سلطنت رسید و در کتیبه‌های گنج‌نامه هیچ اشاره‌ای به او نشده است.

• (۳) اردشیر اول - داریوش دوم: داریوش دوم پس از اردشیر اول به تخت سلطنت رسید و در کتیبه‌های گنج‌نامه هیچ اشاره‌ای به او نشده است.

۱۳۷. گزینه ۳)

توضیح:

پلان برج‌های گوشه‌ای آپادانا در تخت جمشید با پلان مجموعه انبارهای نوشیجان در استان همدان قابل مقایسه است. هر دو بنا دارای یک پلان مربع شکل با یک حیاط مرکزی و چندین اتاق در اطراف آن هستند.

علت نادرستی گزینه های دیگر:

• (۱) تل قبه: تل قبه یک بنای مذهبی مادی است و پلان آن با پلان برج‌های گوشه‌ای آپادانا که یک بنای کاخ است، تفاوت دارد.

• (۲) مجموعه انبارهای گودین: مجموعه انبارهای گودین در زاگرس مرکزی واقع شده است و پلان آن با پلان برج‌های گوشه‌ای آپادانا که در فارس واقع شده است، تفاوت دارد.

• (۴) مجموعه انبارهای دژ مادی ازبکی: مجموعه انبارهای دژ مادی ازبکی در کردستان واقع شده است و پلان آن با پلان برج‌های گوشه‌ای آپادانا که در فارس واقع شده است، تفاوت دارد.

۱۳۸. گزینه (۱)

توضیح:

کتیبه دیو، که به "کتیبه بیستون" نیز معروف است، به خشایارشا، پادشاه هخامنشی تعلق دارد. این کتیبه در دو نسخه در محوطه‌های هخامنشی پاسارگاد و تخت جمشید به دست آمده است.

علت نادرستی گزینه‌های دیگر:

• (۲) اردشیر اول - تخت جمشید و نقش رستم: کتیبه‌های نقش رستم عمدتاً به داریوش اول و خشایارشا تعلق دارند و هیچ کتیبه‌ای از اردشیر اول در این محوطه یافت نشده است.

• (۳) داریوش اول - تخت جمشید و پاسارگاد: کتیبه‌های پاسارگاد عمدتاً به داریوش اول تعلق دارند و تعداد کمی کتیبه از خشایارشا در این محوطه یافت شده است.

• (۴) داریوش اول - پاسارگاد و شوش: کتیبه‌های شوش عمدتاً به داریوش اول و خشایارشا تعلق دارند، اما هیچ کتیبه‌ای با عنوان "کتیبه دیو" در این محوطه یافت نشده است.

۱۳۹. گزینه (۱)

توضیح:

مهم‌ترین بناهای کوشکی دوره هخامنشی مربوط به محوطه پاسارگاد و کوروش، بنیانگذار سلسله هخامنشی است. در این محوطه، کاخ‌هایی مانند کاخ آپادانا، کاخ هدیش، کاخ دروازه ملل و کاخ اختصاصی کوروش بنا شده‌اند که از نظر معماری، تزئینات و عظمت، از جمله شاخص‌ترین بناهای دوره هخامنشی محسوب می‌شوند.

علت نادرستی گزینه‌های دیگر:

• (۲) شوش، داریوش: در حالی که داریوش اول در شوش کاخ آپادانا را بنا کرد، اما این محوطه به اندازه پاسارگاد از نظر تراکم و تنوع بناهای کوشکی شاخص هخامنشی غنی نیست.

• (۳) تخت جمشید، داریوش اول: تخت جمشید به عنوان پایتخت دائمی هخامنشیان، در دوره‌های مختلف سلسله هخامنشی گسترش یافته و بناهای کوشکی متعددی در آن احداث شده است. با این حال، پاسارگاد به عنوان اولین پایتخت هخامنشیان، از نظر قدمت و اهمیت تاریخی در جایگاه ویژه‌ای قرار دارد.

• (۴) تخت جمشید، اردشیر سوم: اردشیر سوم آخرین پادشاه قدرتمند هخامنشی بود، اما دوران حکومت او به دلیل آشوب‌ها و شورش‌ها، دوره اوج ساخت و ساز کاخ‌های هخامنشی نبود.

۱۴۰. گزینه (۲)

۱۴۱. شیوه تدفین رایج در منطقه گیلان هم‌زمان با دوره اشکانی چگونه بوده است؟
 (۱) دخمه‌ای (۲) گودالی (۳) سردابه‌ای (۴) اتاق تدفین با راهرو (کاتاکومب)
۱۴۲. کتیبه «فرهاد کاهن، پسر کامناسکیر»، در کدام نقش برجسته دیده می‌شود؟
 (۱) الگی (۲) کوه تاراز (۳) خونگ کمال‌وند (۴) خونگ یار علی‌وند
۱۴۳. مجسمه کانیشکا، از کدام محوطه به‌دست آمده است؟
 (۱) بگرام (۲) تاکسیلا (۳) سرخ‌کتل (۴) آی‌خانوم
۱۴۴. کدام نقش برجسته الیمایی به احتمال باریابی صاحب‌منصبان الیمایی به حضور مهرداد اول شاه اشکانی را نشان می‌دهد؟
 (۱) تنگ بتان (۲) تنگ سروک (۳) خونگ یار علی‌وند (۴) خونگ نوروزی (اژدر)
۱۴۵. محوطه بولحیه کجا قرار دارد و چه نوع تدفین‌هایی در آن شناسایی شده است؟
 (۱) بوشهر، تدفین تابوتی و گور خمره‌ای (۲) شوش، تدفین تابوتی و گور خمره‌ای (۳) بوشهر، تدفین با ظروف اژدری‌شکل و گور خمره‌ای (۴) شوش، تدفین با ظروف اژدری‌شکل و گور خمره‌ای
۱۴۶. نظر استین در ارتباط با آثار و بقایای کوه خواجه کدام است؟
 (۱) معبد بودایی (۲) آتشکده زردشتی (۳) قلعه‌ای از دوره اشکانی و ساسانی (۴) قلعه و معبدی از دوره اشکانی و ساسانی
۱۴۷. معبد پری پتروس، در کدام محوطه باستانی واقع است و پلان آن چند ایوانی است؟
 (۱) آشور - تک ایوانی (۲) آروک - چهار ایوانی (۳) تاکسیلا - تک ایوانی (۴) آی‌خانم - چهار ایوانی
۱۴۸. سلوکیه اولایوس نام یونانی کدام شهر باستانی ایران است؟
 (۱) ری (۲) سلوکیه (۳) شوش (۴) اکباتان
۱۴۹. کدام شهر اشکانی به شیوه هیپودام (شطرنجی) ساخته شده است؟
 (۱) مرو (۲) نسا (۳) الحضر (۴) دورا اروپوس
۱۵۰. معبد اینانا در کدام محوطه باستانی کاوش شده است؟
 (۱) بابل (۲) نیپور (۳) کیش (۴) آروک
۱۵۱. کتیبه‌های دورا اروپوس مربوط به زمان کدام پادشاه ساسانی است؟
 (۱) خسرو اول (۲) شاپور اول (۳) خسرو دوم (۴) شاپور دوم
۱۵۲. در کدام‌یک از نقش‌برجسته‌های ساسانی سه جنگ شدید تن‌به‌تن به تصویر کشیده شده است؟
 (۱) حاجی‌آباد (۲) نقش رجب (۳) فیروز‌آباد (۴) تنگ چوگان
۱۵۳. کدام‌یک از آتشکده‌ها، از نوع «آتشکده با دالان طواف و هشتی مسقف» است؟
 (۱) نگار (۲) کرکویه (۳) بندیان (۴) جولیان
۱۵۴. به نظر هارپر، قدیمی‌ترین تصویر پادشاهان ساسانی که بر ظروف نقره‌ای نقش بسته، مربوط به کدام پادشاه است؟
 (۱) بهرام اول (۲) بهرام دوم (۳) خسرو اول (۴) شاپور اول
۱۵۵. نقاشی با موضوع شکار در کدام محوطه ساسانی کشف شده است؟
 (۱) شوش (۲) حاجی‌آباد (۳) کوه خواجه (۴) ایوان کرخه
۱۵۶. به نظر وایت هاوس، قلعه سیراف در زمان کدام پادشاه ساسانی ساخته شده است؟
 (۱) بهرام اول (۲) شاپور اول (۳) شاپور دوم (۴) خسرو دوم
۱۵۷. از کدام محوطه ساسانی، بقایای کوره پخت سفال به‌دست آمده است؟
 (۱) کیش (۲) بندیان (۳) تپه حصار (۴) تل ملیان
۱۵۸. مضمون کدام کتیبه شاپور اول در مورد تیراندازی او است؟
 (۱) حاجی‌آباد (۲) نقش رستم (۳) نقش رجب (۴) کعبه زرتشت
۱۵۹. هرمان، ساخت کاخ ساسانی دامغان را به کدام پادشاه نسبت می‌دهد؟
 (۱) کواد اول (۲) خسرو دوم (۳) خسرو اول (۴) بهرام پنجم
۱۶۰. از زمان کدام پادشاه نخستین بار ضرب سال در سکه‌ها رایج شد؟
 (۱) شاپور دوم (۲) شاپور اول (۳) خسرو اول (۴) پیروز اول

۱۴۱. گزینه ۴)

توضیح:

شیوه تدفین رایج در منطقه گیلان هم‌زمان با دوره اشکانی، **اتاق تدفین با راهرو (کاتاکومب)** بوده است. این نوع تدفین در گورستان‌هایی مانند گورستان مارلیک و گورستان اسپه دشت مشاهده شده است.

علت نادرست بودن گزینه های دیگر:

- (۱) **دخمه‌ای:** دخمه نوعی مقبره است که در آن اجساد مردگان در فضای باز قرار داده می‌شدند و بر روی آنها با سنگ پوشانده می‌شد. این نوع تدفین در دوره اشکانی در گیلان رایج نبوده است.
- (۲) **گودالی:** دفن در گودال ساده‌ترین نوع تدفین است که در آن جسد در گودالی در زمین قرار داده می‌شد و بر روی آن با خاک پوشانده می‌شد. این نوع تدفین در دوره اشکانی در گیلان رایج بوده است، اما به اندازه اتاق تدفین با راهرو (کاتاکومب) متداول نبوده است.
- (۳) **سردابه‌ای:** سردابه نوعی مقبره زیرزمینی است که معمولاً برای تدفین افراد ثروتمند و قدرتمند استفاده می‌شده است. این نوع تدفین در دوره اشکانی در گیلان رایج بوده است، اما به اندازه اتاق تدفین با راهرو (کاتاکومب) متداول نبوده است.

۱۴۲. گزینه ۳)

توضیح:

کتیبه «فرهاد کاهن، پسر کامناسکیر» در نقش برجسته **خونگ کمال‌وند** در استان فارس دیده می‌شود. این کتیبه به زبان پارسی و خط پهلوی اشکانی نوشته شده است و محتوای آن مربوط به وقفه‌ای مذهبی توسط فرهاد کاهن به الهه آناهیتا است.

علت نادرست بودن گزینه های دیگر:

- (۱) **الگی:** در نقش برجسته الگی هیچ کتیبه‌ای با نام "فرهاد کاهن" وجود ندارد.
- (۲) **کوه تاراز:** در نقش برجسته کوه تاراز نیز هیچ کتیبه‌ای با نام "فرهاد کاهن" وجود ندارد.
- (۴) **خونگ یار علی‌وند:** در نقش برجسته خونگ یار علی‌وند نیز هیچ کتیبه‌ای با نام "فرهاد کاهن" وجود ندارد.

۱۴۳. گزینه ۳)

توضیح:

مجسمه کانیسکا، پادشاه کوشانی، از محوطه **سرخ کتل** در استان خراسان شمالی به دست آمده است. این مجسمه از جنس سنگ شیل ساخته شده و حدود ۲.۵ متر ارتفاع دارد. کانیسکا در این مجسمه با تاج و لباس پادشاهی کوشانی به تصویر کشیده شده است و در دست چپ او یک جام و در دست راست او یک عصا دیده می‌شود.

علت نادرست بودن گزینه های دیگر:

- (۱) **بگرام:** بگرام شهری باستانی در افغانستان است که در آن آثار متعددی از دوره‌های مختلف تاریخی از جمله دوره کوشانی به دست آمده است، اما مجسمه کانیسکا در این محوطه یافت نشده است.
- (۲) **تاکسیلا:** تاکسیلا شهری باستانی در پاکستان است که در آن نیز آثار متعددی از دوره کوشانی به دست آمده است، اما مجسمه کانیسکا در این محوطه یافت نشده است.
- (۴) **آی خانوم:** آی خانوم شهری باستانی در افغانستان است که در آن آثار متعددی از دوره یونانی-باختری و دوره کوشانی به دست آمده است، اما مجسمه کانیسکا در این محوطه یافت نشده است.

۱۴۴. گزینه ۴)

توضیح:

نقش برجسته **خونگ نوروزی (اژدر)** در استان فارس، به احتمال زیاد به **باریابی صاحب‌منصبان الیمایی به حضور مهرداد اول شاه اشکانی** را نشان می‌دهد. در این نقش برجسته، دو گروه از شخصیت‌ها به تصویر کشیده شده‌اند: یک گروه از سواران و پیاده‌نظامان الیمایی که لباس و تجهیزات مخصوص به خود را دارند و در مقابل آنها، مهرداد اول شاه اشکانی که بر تخت نشسته است و تعدادی از درباریان او.

علت نادرست بودن گزینه های دیگر:

- (۱) **تنگ بتان:** نقش برجسته تنگ بتان در استان فارس، صحنه شکار گراز وحشی توسط مهرداد دوم شاه اشکانی را نشان می‌دهد.
- (۲) **تنگ سروک:** نقش برجسته تنگ سروک در استان فارس، صحنه نبرد بین سپاهیان اشکانی و رومی را نشان می‌دهد.
- (۳) **خونگ یار علی‌وند:** نقش برجسته خونگ یار علی‌وند در استان فارس، صحنه تاجگذاری اردوان پنجم شاه اشکانی را نشان می‌دهد.

۱۴۵. گزینه ۲)

توضیح:

محوطه باستانی شوش در استان خوزستان، یکی از مهمترین محوطه‌های دوره پارت و ساسانی در ایران است. در این محوطه، انواع مختلفی از تدفین‌ها شناسایی شده است که از جمله آنها می‌توان به **تدفین تابوتی و گور خمرهای** اشاره کرد.

علت نادرست بودن گزینه‌های دیگر:

- ۱) **بوشهر، تدفین تابوتی و گور خمرهای:** در حالی که در محوطه‌های باستانی بوشهر نیز تدفین‌هایی از دوره پارت و ساسانی شناسایی شده است، اما تنوع و فراوانی تدفین‌های تابوتی و گور خمرهای در شوش به مراتب بیشتر است.
- ۳) **بوشهر، تدفین با ظروف اژدری شکل و گور خمرهای:** تدفین با ظروف اژدری شکل بیشتر در محوطه‌های باستانی سواحل خلیج فارس مانند سیراف و مهرابان دیده می‌شود و در شوش کمتر رایج بوده است.
- ۴) **شوش، تدفین با ظروف اژدری شکل و گور خمرهای:** همانطور که ذکر شد، تدفین با ظروف اژدری شکل در شوش کمتر رایج بوده است.

۱۴۶. گزینه ۱)

توضیح:

سرارنست استین، باستان‌شناس مشهور انگلیسی، در مطالعات خود در مورد **کوه خواجه** در استان خراسان رضوی، به این نتیجه رسید که این محوطه باستانی یک **معبد بودایی** بوده است. وی شواهد متعددی برای اثبات این نظریه ارائه کرد، از جمله:

- وجود مجسمه‌ها و تندیس‌های بودایی در محوطه، از جمله مجسمه بودای غول‌پیکر که در حال حاضر در موزه ایران باستان نگهداری می‌شود.
  - کشف متون و نوشته‌های بودایی در این محوطه، که به زبان‌های مختلف از جمله پهلوی، سانسکریت و چینی نوشته شده‌اند.
  - معماری و تزئینات منحصر به فرد برخی از بناهای موجود در کوه خواجه که شباهت زیادی به معابد بودایی در سایر نقاط آسیا دارند.
- علت نادرست بودن گزینه‌های دیگر:

- ۲) **آتشکده زردشتی:** در حالی که برخی از محققان معتقدند که در دوره‌های قبل از اسلام در کوه خواجه آتشکده‌ای نیز وجود داشته است، اما شواهد کافی برای اثبات این موضوع وجود ندارد.
- ۳) **قلعه‌ای از دوره اشکانی و ساسانی:** کوه خواجه در دوره‌های مختلف تاریخی از جمله دوره اشکانی و ساسانی مورد استفاده قرار گرفته است، اما شواهد نشان می‌دهد که کاربری اصلی این محوطه در این دوره‌ها نیز مذهبی بوده است.
- ۴) **قلعه و معبدی از دوره اشکانی و ساسانی:** همانطور که ذکر شد، شواهد نشان می‌دهد که کاربری اصلی کوه خواجه در دوره‌های اشکانی و ساسانی نیز مذهبی بوده است، اما این محوطه بیشتر به عنوان یک معبد بودایی شناخته می‌شود.

۱۴۷. گزینه ۱)

دلایل:

- **محوطه باستانی:** معبد پری پتروس در آشور، پایتخت باستانی امپراتوری آشور، واقع شده است. این معبد یکی از مهم‌ترین بناهای مذهبی این شهر بوده است.
- **پلان:** پلان این معبد **تک ایوانی** است. این نوع پلان در معابد پارت و ساسانی رایج بوده است و شامل یک ایوان مرکزی بزرگ و چند اتاق جانبی کوچکتر است.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- **گزینه ۲:** آروک شهری باستانی در بین‌النهرین است که در دوران پارت و ساسانی اهمیت چندانی نداشته است. در این شهر هیچ معبدی با پلان چهار ایوانی وجود ندارد.
- **گزینه ۳:** تاکسیلا شهری باستانی در شبه قاره هند است که تحت حاکمیت امپراتوری کوشان بوده است. در این شهر معابد بودایی و هندو با پلان‌های مختلفی وجود دارد، اما هیچ معبدی با پلان چهار ایوانی متعلق به دوره پارت و ساسانی در آن یافت نشده است.
- **گزینه ۴:** آی‌خانم شهری باستانی در افغانستان است که در دوران یونانی-باختری و کوشان اهمیت داشته است. در این شهر معابد یونانی و بودایی با پلان‌های مختلفی وجود دارد، اما هیچ معبدی با پلان چهار ایوانی متعلق به دوره پارت و ساسانی در آن یافت نشده است.

۱۴۸. گزینه ۳)

- **نام یونانی:** نام یونانی شهر شوش، **سلوکیه اولایوس** بود. این نام توسط سلوکوس اول، بنیانگذار سلسله سلوکی، به این شهر داده شد.
- **اهمیت تاریخی:** شوش یکی از مهم‌ترین شهرهای باستانی ایران بود و از نظر تاریخی به عنوان پایتخت امپراتوری عیلام و سپس امپراتوری هخامنشی شناخته می‌شد.
- **شواهد باستان‌شناسی:** شواهد باستان‌شناسی متعددی از جمله کتیبه‌ها، سکه‌ها و بناهای تاریخی وجود دارد که نشان می‌دهد شوش در دوران سلوکیان به عنوان یک شهر مهم و مرکز فرهنگی و سیاسی شناخته می‌شده است.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱: ری نام یونانی شهر ری، رگتا بود. این شهر در دوران سلوکیان از اهمیت چندانی برخوردار نبود.
  - گزینه ۲: سلوکیه نام چندین شهر باستانی در دنیای یونانی-رومی بود. هیچ مدرکی دال بر وجود شهری به نام سلوکیه در ایران در دوران سلوکیان وجود ندارد.
  - گزینه ۴: اکباتان نام یونانی شهر همدان بود. این شهر در دوران سلوکیان از اهمیت چندانی برخوردار نبود.
- گزینه ۴ . ۱۴۹

دلایل:

- شواهد باستان‌شناسی: کاوش‌های باستان‌شناسی در شهر دورا اروپوس که در سوریه امروزی واقع شده است، نشان داده که این شهر به شیوه هیپودام (شطرنجی) ساخته شده است. خیابان‌های این شهر به صورت شبکه‌ای متقاطع و منظم احداث شده بودند و محلات آن به طور هندسی تفکیک شده بودند.
- منابع تاریخی: منابع تاریخی متعددی، از جمله نوشته‌های مورخان رومی، به وجود شهرهایی با پلان هیپودام در قلمرو اشکانی اشاره می‌کنند. دورا اروپوس یکی از نمونه‌های بارز این نوع شهرها است.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱: مرو شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که شهر مرو در دوران اشکانی به شیوه هیپودام ساخته نشده است. پلان این شهر نامنظم بوده و خیابان‌های آن به صورت شبکه‌ای متقاطع احداث نشده بودند.
  - گزینه ۲: نسا شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که شهر نسا در دوران اشکانی به شیوه هیپودام ساخته نشده است. پلان این شهر نامنظم بوده و خیابان‌های آن به صورت شبکه‌ای متقاطع احداث نشده بودند.
  - گزینه ۳: الحضر شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که شهر الحضر در دوران اشکانی به شیوه هیپودام ساخته نشده است. پلان این شهر نامنظم بوده و خیابان‌های آن به صورت شبکه‌ای متقاطع احداث نشده بودند.
- گزینه ۲ . ۱۵۰

دلایل:

- محل کشف: معبد اینانا در محوطه باستانی نیپور، واقع در بین‌النهرین، کاوش شده است. این معبد یکی از مهم‌ترین معابد الهه اینانا در دوران باستان بوده است.
- شواهد باستان‌شناسی: کاوش‌های باستان‌شناسی در نیپور بقایای متعددی از معبد اینانا را به دست داده است، از جمله پایه‌های معبد، سکوی قربانی، و مجسمه‌های الهه.
- منابع تاریخی: منابع تاریخی متعددی، از جمله نوشته‌های سومری و بابلی، به وجود معبد اینانا در نیپور اشاره می‌کنند.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱: بابل شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که در بابل معبدی به نام معبد اینانا وجود نداشته است.
  - گزینه ۳: کیش شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که در کیش معبدی به نام معبد اینانا وجود نداشته است.
  - گزینه ۴: اروک شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که در اروک معبدی به نام معبد اینانا وجود نداشته است.
- گزینه ۲ . ۱۵۱

دلایل:

- محتوای کتیبه‌ها: کتیبه‌های دورا اروپوس به شرح پیروزی‌های شاپور اول بر رومیان در نبردهای مختلف، از جمله نبرد بیسطام (۲۶۰ میلادی) و نبرد ادسا (۲۴۲ میلادی) می‌پردازند.
- تاریخ‌گذاری: بر اساس شواهد باستان‌شناسی، کتیبه‌های دورا اروپوس در دوره حکومت شاپور اول (۲۷۲-۲۴۱ میلادی) نگاشته شده‌اند.
- سبک نوشتاری: سبک نوشتاری کتیبه‌های دورا اروپوس با سایر کتیبه‌های دوره شاپور اول مطابقت دارد.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱: خسرو اول (۵۷۹-۵۳۱ میلادی) در دوره پس از ساسانیان زندگی می‌کرد و هیچ ارتباطی با کتیبه‌های دورا اروپوس که در دوره ساسانی نگاشته شده‌اند، ندارد.
- گزینه ۳: خسرو دوم (۶۲۸-۵۹۰ میلادی) نیز در دوره پس از ساسانیان زندگی می‌کرد و هیچ ارتباطی با کتیبه‌های دورا اروپوس ندارد.
- گزینه ۴: شاپور دوم (۳۷۹-۳۰۹ میلادی) در دوره پس از نگارش کتیبه‌های دورا اروپوس به قدرت رسید و هیچ ارتباطی با این کتیبه‌ها ندارد.

۱۵۲. گزینه ۳)

دلایل:

- محتوای نقش برجسته: نقش برجسته فیروزآباد که در استان فارس واقع شده است، سه جنگ تن‌به‌تن شدید را به تصویر می‌کشد. این جنگ‌ها شامل نبرد شاپور اول با امپراتور روم گوردیان سوم، نبرد شاپور دوم با امپراتور روم ژولین، و نبرد بهرام پنجم با هپتال‌ها است.
  - جزئیات و ظرافت: نقش برجسته فیروزآباد از نظر جزئیات و ظرافت هنری در میان نقش برجسته‌های ساسانی از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. صحنه‌های نبرد در این نقش برجسته با دقت و ظرافت فراوان به تصویر کشیده شده‌اند و جزئیات مربوط به لباس‌ها، زره‌ها، و سلاح‌های جنگجویان به طور دقیق قابل مشاهده است.
  - اهمیت تاریخی: نقش برجسته فیروزآباد از نظر تاریخی نیز از اهمیت زیادی برخوردار است. این نقش برجسته به عنوان یکی از مهم‌ترین اسناد تصویری مربوط به تاریخ ساسانیان شناخته می‌شود و اطلاعات ارزشمندی درباره نبردها، سلاح‌ها، و آداب و رسوم آن دوره به دست می‌دهد.
- دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱: نقش برجسته حاجی‌آباد در استان فارس واقع شده است و به طور کلی به شکار و تعقیب حیوانات وحشی توسط شاهان ساسانی اختصاص دارد. در این نقش برجسته هیچ صحنه نبرد تن‌به‌تن به تصویر کشیده نشده است.
- گزینه ۲: نقش رجب در استان فارس واقع شده است و شامل چندین نقش برجسته مربوط به دوره ساسانی است. در برخی از این نقش برجسته‌ها صحنه‌های نبرد به تصویر کشیده شده است، اما هیچ کدام از آنها شامل سه جنگ تن‌به‌تن شدید به طور همزمان نمی‌باشند.
- گزینه ۴: نقش تنگ چوگان در استان فارس واقع شده است و به طور کلی به صحنه‌های شکار و بزم و شادی شاهان ساسانی اختصاص دارد. در این نقش برجسته هیچ صحنه نبرد تن‌به‌تن به تصویر کشیده نشده است.

۱۵۳. گزینه ۱)

دلایل:

- مشخصات معماری: آتشکده نگار در استان فارس، از نوع "آتشکده با دالان طواف و هشتی مسقف" است. این نوع آتشکده دارای یک محوطه مرکزی برای قرار دادن آتشدان، یک دالان طواف برای گردش زائران، و یک هشتی مسقف در ورودی است.
  - شواهد باستان‌شناسی: کاوش‌های باستان‌شناسی در آتشکده نگار بقایای دالان طواف و هشتی مسقف را به دست داده است. این شواهد نشان می‌دهد که این آتشکده از نوع "آتشکده با دالان طواف و هشتی مسقف" بوده است.
  - منابع تاریخی: منابع تاریخی متعددی، از جمله نوشته‌های مورخان ساسانی، به وجود "آتشکده با دالان طواف و هشتی مسقف" در ایران اشاره می‌کنند. آتشکده نگار یکی از نمونه‌های بارز این نوع آتشکده‌ها است.
- دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۲: آتشکده کرکویه در استان یزد، از نوع "آتشکده چهار گوشه" است. این نوع آتشکده دارای یک محوطه مرکزی برای قرار دادن آتشدان و چهار اتاق در گوشه‌های آن است.
- گزینه ۳: آتشکده بندیان در استان فارس، از نوع "آتشکده چهار گوشه" است. این نوع آتشکده دارای یک محوطه مرکزی برای قرار دادن آتشدان و چهار اتاق در گوشه‌های آن است.
- گزینه ۴: آتشکده جولیان در استان کرمانشاه، از نوع "آتشکده با ایوان" است. این نوع آتشکده دارای یک ایوان بزرگ در ورودی و یک محوطه مرکزی برای قرار دادن آتشدان است.

۱۵۴. گزینه ۲)

دلایل:

- نظریه هارپر: دکتر ویلیام هارپر، باستان‌شناس و ایران‌شناس برجسته، در تحقیقات خود به این نتیجه رسیده است که قدیمی‌ترین تصویر پادشاهان ساسانی که بر ظروف نقره‌ای نقش بسته، مربوط به بهرام دوم (۲۹۳-۲۷۶ میلادی) است.
  - شواهد باستان‌شناسی: شواهد باستان‌شناسی، از جمله تعدادی ظروف نقره‌ای که در کاوش‌های مختلف به دست آمده‌اند، از نظریه هارپر پشتیبانی می‌کنند. این ظروف نقره‌ای تصاویری از بهرام دوم را به همراه نمادها و نشانه‌های ساسانی به تصویر می‌کشند.
  - سبک هنری: سبک هنری نقوش روی ظروف نقره‌ای مربوط به دوره بهرام دوم، با سایر آثار هنری دوره ساسانی مطابقت دارد. این امر نشان می‌دهد که این نقوش اصالت دارند و به دوره ساسانی تعلق دارند.
- دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱: شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که تصاویری از بهرام اول (۲۴۲-۲۲۴ میلادی) بر روی ظروف نقره‌ای دوره ساسانی وجود دارد، اما این تصاویر به لحاظ قدمت بعد از تصاویر بهرام دوم قرار می‌گیرند.

- **گزینه ۳:** شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که تصاویری از **خسرو اول** (۵۷۹-۵۳۱ میلادی) بر روی ظروف نقره‌ای دوره ساسانی وجود دارد، اما این تصاویر به لحاظ قدمت بسیار بعد از تصاویر بهرام دوم و بهرام اول قرار می‌گیرند.
  - **گزینه ۴:** شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که تصاویری از **شاپور اول** (۲۷۲-۲۴۱ میلادی) بر روی ظروف نقره‌ای دوره ساسانی وجود دارد، اما این تصاویر به لحاظ قدمت هم‌دوره‌ی تصاویر بهرام دوم هستند و نمی‌توان با قطعیت گفت که کدام یک از این دو پادشاه قدیمی‌ترین تصویر را دارند.
- ۱۵۵. گزینه ۱)**
دلایل:
- **محل کشف: نقاشی‌های شکار در کاخ آپادانا در محوطه باستانی شوش** واقع در استان خوزستان کشف شده‌اند. این نقاشی‌ها بر روی دیوارهای کاخ آپادانا نقش بسته‌اند و صحنه‌های مختلف شکار گوزن، شیر، و سایر حیوانات وحشی را به تصویر می‌کشند.
  - **اهمیت تاریخی:** نقاشی‌های شکار شوش از نظر تاریخی و هنری از اهمیت زیادی برخوردار هستند. این نقاشی‌ها اطلاعات ارزشمندی درباره آداب و رسوم، سرگرمی‌ها، و لباس‌های دوره ساسانی به دست می‌دهند. همچنین، سبک هنری این نقاشی‌ها از ظرافت و مهارت بالایی برخوردار است و نشان‌دهنده توانایی هنرمندان ساسانی در خلق آثار هنری فاخر است.
- دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:**
- **گزینه ۲:** در **محوطه باستانی حاجی‌آباد** واقع در استان فارس، نقاشی‌های مربوط به دوره ساسانی کشف شده‌اند، اما این نقاشی‌ها موضوع شکار را به تصویر نمی‌کشند.
  - **گزینه ۳:** در **محوطه باستانی کوه خواجه** واقع در استان خراسان جنوبی، نقاشی‌های مربوط به دوره ساسانی کشف شده‌اند، اما این نقاشی‌ها موضوع شکار را به تصویر نمی‌کشند.
  - **گزینه ۴:** در **ایوان کرخه** واقع در استان خوزستان، هیچ نقاشی دیواری مربوط به دوره ساسانی کشف نشده است.
- ۱۵۶. گزینه ۳)**
دلایل:
- **نظریه وایت هاوس:** دکتر دیوید وایت هاوس، باستان‌شناس و ایران‌شناس برجسته، در تحقیقات خود به این نتیجه رسیده است که **قلعه سیراف** در زمان **شاپور دوم** (۳۷۹-۳۰۹ میلادی) ساخته شده است.
  - **شواهد باستان‌شناسی:** شواهد باستان‌شناسی، از جمله بقایای دیوارها، برج‌ها، و دروازه‌های قلعه، از نظریه وایت هاوس پشتیبانی می‌کنند. این شواهد نشان می‌دهد که قلعه سیراف در دوره ساسانی و به احتمال زیاد در زمان شاپور دوم ساخته شده است.
  - **منابع تاریخی:** منابع تاریخی متعددی، از جمله نوشته‌های مورخان ساسانی، به وجود قلعه سیراف در دوره ساسانی اشاره می‌کنند. این منابع همچنین شاپور دوم را به عنوان بنیانگذار این قلعه معرفی می‌کنند.
- دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:**
- **گزینه ۱:** شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که قلعه سیراف در دوره ساسانی و به احتمال زیاد در زمان شاپور دوم ساخته شده است، اما این شواهد ارتباطی با بهرام اول (۲۲۴-۲۴۲ میلادی) ندارند.
  - **گزینه ۲:** شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که قلعه سیراف در دوره ساسانی و به احتمال زیاد در زمان شاپور دوم ساخته شده است، اما این شواهد ارتباطی با شاپور اول (۲۴۱-۲۷۲ میلادی) ندارند.
  - **گزینه ۴:** شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که قلعه سیراف در دوره ساسانی و به احتمال زیاد در زمان شاپور دوم ساخته شده است، اما این شواهد ارتباطی با خسرو دوم (۵۳۱-۵۷۹ میلادی) ندارند.
- ۱۵۷. گزینه ۴)**
دلایل:
- **کشف بقایای کوره پخت سفال:** کاوش‌های باستان‌شناسی در **محوطه باستانی تل ملیان** واقع در استان کرمانشاه، بقایای **کوره‌های پخت سفال** مربوط به دوره ساسانی را به دست داده است. این کوره‌ها نشان‌دهنده فعالیت گسترده سفالگری در این محوطه در دوره ساسانی هستند.
  - **اهمیت سفالگری در دوره ساسانی:** سفالگری یکی از مهم‌ترین صنایع دستی در دوره ساسانی بود. سفال‌های ساسانی به دلیل تنوع طرح‌ها، رنگ‌ها، و کاربردهایشان شهرت فراوانی داشتند.
  - **شواهد باستان‌شناسی:** علاوه بر بقایای کوره‌های پخت سفال، در تل ملیان اشیاء سفالی متعددی از جمله ظروف، مجسمه‌ها، و مهرها کشف شده است. این اشیاء اطلاعات ارزشمندی درباره سفالگری و فرهنگ دوره ساسانی به دست می‌دهند.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- **گزینه ۱:** در **محوطه باستانی کیش** واقع در استان هرمزگان، بقایای کوره‌های پخت سفال مربوط به دوره‌های مختلف تاریخی، از جمله دوره ساسانی، کشف شده است. با این حال، شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که فعالیت سفالگری در کیش در دوره ساسانی به گستردگی تل ملیان نبوده است.
- **گزینه ۲:** در **محوطه باستانی بندیان** واقع در استان فارس، بقایای کوره‌های پخت سفال مربوط به دوره‌های مختلف تاریخی، از جمله دوره ساسانی، کشف شده است. با این حال، شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که فعالیت سفالگری در بندیان در دوره ساسانی به گستردگی تل ملیان نبوده است.
- **گزینه ۳:** در **تپه حصار** واقع در استان تهران، بقایای کوره‌های پخت سفال مربوط به دوره‌های مختلف تاریخی، از جمله دوره ساسانی، کشف شده است. با این حال، شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که فعالیت سفالگری در تپه حصار در دوره ساسانی به گستردگی تل ملیان نبوده است.

۱۵۸. **گزینه ۱)**

دلایل:

- **محتوای کتیبه:** کتیبه حاجی آباد که در استان فارس واقع شده است، به طور مفصل به **مهارت شاپور اول در تیراندازی با کمان** می‌پردازد. این کتیبه شرح می‌دهد که چگونه شاپور اول در یک مسابقه تیراندازی با کمان، تمام حریفان خود را شکست داده است.
- **نقوش کتیبه:** کتیبه حاجی آباد علاوه بر متن، دارای نقوشی نیز است که صحنه‌های تیراندازی شاپور اول را به تصویر می‌کشد. این نقوش نشان می‌دهند که شاپور اول از چه نوع کمانی استفاده می‌کرده و چگونه تیراندازی می‌کرده است.
- **اهمیت تاریخی:** کتیبه حاجی آباد از نظر تاریخی از اهمیت زیادی برخوردار است. این کتیبه اطلاعات ارزشمندی درباره مهارت‌های جنگی شاپور اول و همچنین آداب و رسوم و فرهنگ دوره ساسانی به دست می‌دهد.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- **گزینه ۲:** **نقش رستم** که در استان فارس واقع شده است، شامل چندین کتیبه مربوط به دوره ساسانی است، اما هیچ کدام از این کتیبه‌ها به طور خاص به مهارت تیراندازی شاپور اول نمی‌پردازند.
- **گزینه ۳:** **نقش رجب** که در استان فارس واقع شده است، شامل چندین کتیبه مربوط به دوره ساسانی است، اما هیچ کدام از این کتیبه‌ها به طور خاص به مهارت تیراندازی شاپور اول نمی‌پردازند.
- **گزینه ۴:** **کعبه زرتشت** که در استان فارس واقع شده است، هیچ کتیبه‌ای ندارد. این بنا یک آرامگاه سنگی است که به زرتشت نسبت داده می‌شود.

۱۵۹. **گزینه ۲)**

دلایل:

- **نظریه هرمان:** دکتر ولفگانگ هرمان، باستان‌شناس و ایران‌شناس برجسته، در تحقیقات خود به این نتیجه رسیده است که **کاخ ساسانی دامغان** در زمان **خسرو دوم (۵۷۹-۵۳۱ میلادی)** ساخته شده است.
- **شواهد باستان‌شناسی:** شواهد باستان‌شناسی، از جمله بقایای تزئینات کاخ، سکه‌ها، و مهرها، از نظریه هرمان پشتیبانی می‌کنند. این شواهد نشان می‌دهند که کاخ دامغان در دوره ساسانی و به احتمال زیاد در زمان خسرو دوم ساخته شده است.
- **منابع تاریخی:** منابع تاریخی متعددی، از جمله نوشته‌های مورخان ساسانی، به وجود کاخ دامغان در دوره ساسانی اشاره می‌کنند. این منابع همچنین خسرو دوم را به عنوان بانی این کاخ معرفی می‌کنند.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- **گزینه ۱:** شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهند که کاخ دامغان در دوره ساسانی و به احتمال زیاد در زمان خسرو دوم ساخته شده است، اما این شواهد ارتباطی با کواد اول (۴۸۸-۵۳۱ میلادی) ندارند.
- **گزینه ۳:** شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهند که کاخ دامغان در دوره ساسانی و به احتمال زیاد در زمان خسرو دوم ساخته شده است، اما این شواهد ارتباطی با خسرو اول (۵۳۱-۵۷۹ میلادی) ندارند.
- **گزینه ۴:** شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهند که کاخ دامغان در دوره ساسانی و به احتمال زیاد در زمان خسرو دوم ساخته شده است، اما این شواهد ارتباطی با بهرام پنجم (۴۲۱-۴۵۹ میلادی) ندارند.

۱۶۰. گزینه ۴)

دلایل:

- **شواهد سکه‌شناسی:** شواهد سکه‌شناسی نشان می‌دهد که ضرب سال بر روی سکه‌ها برای اولین بار در زمان پیروز اول (۴۹۶-۴۸۴ میلادی) رایج شده است. سکه‌های مربوط به دوره پیروز اول، اولین سکه‌های ساسانی هستند که تاریخ ضرب را به صورت واضح بر روی خود دارند.
- **اهمیت این نوآوری:** این نوآوری در ضرب سکه‌ها از اهمیت زیادی برخوردار بود. تاریخ‌گذاری سکه‌ها به باستان‌شناسان و مورخان کمک می‌کند تا سکه‌ها را به طور دقیق دسته‌بندی و تاریخ‌گذاری کنند و همچنین اطلاعات ارزشمندی درباره تحولات سیاسی و اقتصادی دوره ساسانی به دست می‌دهد.
- **منابع تاریخی:** منابع تاریخی متعددی، از جمله نوشته‌های مورخان ساسانی، به این موضوع اشاره می‌کنند که پیروز اول اولین پادشاه ساسانی بود که دستور داد تاریخ بر روی سکه‌ها ضرب شود.
دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:
- **گزینه ۱:** شواهد سکه‌شناسی نشان می‌دهد که ضرب سال بر روی سکه‌ها برای اولین بار در زمان پیروز اول رایج شده است، نه در زمان شاپور دوم (۳۰۹-۳۷۹ میلادی).
- **گزینه ۲:** شواهد سکه‌شناسی نشان می‌دهد که ضرب سال بر روی سکه‌ها برای اولین بار در زمان پیروز اول رایج شده است، نه در زمان شاپور اول (۲۴۱-۲۷۲ میلادی).
- **گزینه ۳:** شواهد سکه‌شناسی نشان می‌دهد که ضرب سال بر روی سکه‌ها برای اولین بار در زمان پیروز اول رایج شده است، نه در زمان خسرو اول (۵۳۱-۵۷۹ میلادی).

۱۶۱. کدام یک به نقوش منظم و هندسی که با خطوط مشکی و آب طلا در زمینه لاجورد تزیین شده است، اطلاق می‌شود؟
 (۱) ترصیع (۲) تذهیب (۳) تصویر (۴) تشعیر
۱۶۲. کدام مورد، مشهورترین سفال دوره سامانی است؟
 (۱) سفال منقوش گلابه‌ای (۲) سفال زرین‌فام (۳) سفال اسکرافیاتو (۴) سفال لعاب پاشیده
۱۶۳. اوج پیشرفت مکتب هنری هرات در دوره تیموری متعلق به زمان کدام پادشاه است؟
 (۱) شاهرخ (۲) الغ‌بیگ (۳) ابوسعید (۴) بایسنقرمیرزا
۱۶۴. قدیمی‌ترین دیوار دفاعی دوران اسلامی دیوار کدام شهر می‌باشد و مربوط به چه سلسله‌ای است؟
 (۱) شام، امویان (۲) بغداد، عباسیان (۳) قاهره، فاطمیان (۴) قاهره، طولونیان
۱۶۵. پلان شهر بغداد را کدام گروه از باستان‌شناسان، باز یابی کرده‌اند؟
 (۱) سواژه، هرتسفلد (۲) سواژه، کرسول (۳) فواد صفر، سواژه (۴) هرتسفلد، کرسول
۱۶۶. مسجد جامع کدام شهر دارای هشت مناره است که چهار مناره آن به سبک‌های معماری ایرانی و چهار مناره دیگر به سبک معماری عثمانی است؟
 (۱) سمرقند (۲) بخارا (۳) مرو (۴) بلخ
۱۶۷. مرقع چیست؟
 (۱) نقوش ختایی و گل و بته‌ای به کار رفته در تزیین نسخ خطی
 (۲) نسخه‌های خطی رقم‌دار که با سرلوح‌های متعدد تزیین شده باشد.
 (۳) نوعی گل ختایی تزیینی که در میان ترنج‌های مذهب ترسیم می‌شود.
 (۴) دفتری متشکل از چند قطعه خوش یا نگاره که به شیوه‌ای خاص صحافی شده باشد.
۱۶۸. کهن‌ترین بیمارستان دوره اسلامی در کجا و در زمان کدام خلیفه ساخته شد و الگوی آن کدام بیمارستان بود؟
 (۱) مدینه، عمر، دمشق (۲) بغداد، منصور، دمشق (۳) دمشق، ولید اول، جندی‌شاپور (۴) بغداد، عبدالملک، جندی‌شاپور
۱۶۹. در کدام مسجد از ستون‌های توکار چهار تایی برای پوشش شبستان استفاده شده است؟
 (۱) مسجد ابودلف (۲) مسجد جامع قیروان (۳) مسجد جامع سامرا (۴) مسجد ابن طولون
۱۷۰. اشعار فارسی از زمان کدام یک از شاهان صفوی بر روی سکه‌ها نوشته شد؟
 (۱) شاه عباس دوم (۲) شاه طهماسب دوم (۳) شاه عباس اول (۴) شاه طهماسب اول
۱۷۱. باغ عمارت‌های دلگشا، خسروآباد و چشمه‌علی به ترتیب در کدام شهرها واقع‌اند؟
 (۱) سنندج، سمنان، ری (۲) شیراز، سنندج، سمنان (۳) هرمزگان، کرمانشاه، سمنان (۴) سمنان، سنندج، کرمانشاه
۱۷۲. در زمان بنی‌امیه و بعد از آن سلاطین، نشانه‌ها و امضاهای خود را با چه قلمی می‌نوشتند؟
 (۱) غبار (۲) جلیل (۳) الجناح (۴) طومار کامل
۱۷۳. کتیبه‌های قرآنی خدایخانه شیراز توسط چه کسی و بر چه چیزی نوشته شده است؟
 (۱) نصرالله طیب، گچ (۲) عبدالله صیرفی، سنگ (۳) احمد بن سهروردی، سنگ (۴) یحیی جمالی صوفی، سنگ
۱۷۴. مسجد نه گنبد، در چه مناطقی کشف شده است؟
 (۱) بلخ، مصر، عراق (۲) بلخ، مصر، اسپانیا (۳) عراق، مصر، سوریه (۴) بلخ، سوریه، اسپانیا
۱۷۵. خط تعلیق در چه قرنی و از تلفیق کدام یک از خطوط به وجود آمد؟
 (۱) هفتم - ریحان و نسخ (۲) هشتم - محقق و ثلث (۳) هفتم - رقاع و توقیع (۴) هشتم - توقیع و محقق
۱۷۶. روی ساقه کدام برج آرامگاهی ایران دو تقویم قمری و شمسی توأمان به کار رفته است؟
 (۱) لاجیم (۲) رادکان (۳) رسکت (۴) گنبد کاووس
۱۷۷. کدام نسخه مصور موجود در کتابخانه کاخ گلستان است که با قطع رحلی و کاغذ سمرقندی، به خط نستعلیق و رقم سلطان محمد نور، به تاریخ ۹۳۵ هـ. ق نگاشته شده و دارای تصاویری از بهزاد و ۲۴ مجلس مینیاتور است و مربوط به اوایل سلطنت شاه طهماسب می‌باشد؟
 (۱) دیوان حافظ (۲) بوستان سعدی (۳) ظفرنامه تیموری (۴) دیوان امیرشاهی سبزواری
۱۷۸. شُفَره چیست؟
 (۱) نوعی آره نازک در هنر منبت‌کاری (۲) نوعی شیشه برای بریدن کاشی معرق (۳) قلم مخصوص ایجاد شیرهای عمیق در قلم‌زنی با نقره (۴) وسیله‌ای فولادی و با لبه تیز برای بریدن چرم در کتاب‌آرایی

(۲) در حد مرزی اردن در دوره خلفای عباسی ساخته شده است.
(۴) معتصم عباسی آن را بر فراز بلندی‌های منتهی به شهر بغداد ساخت.

(۲) عزالدین محمودبن علی کاشانی
(۴) یوسفبن علی بن محمدبن ابی طاهر

۱۷۹. در ارتباط با وصف شهر «واسط»، کدام مورد درست است؟

(۱) نخستین شهر اسلامی که در کنار دمشق ساخته شد.
(۳) در نزدیکی کوفه و بصره در زمان امویان ساخته شده است.

۱۸۰. محراب امامزاده یحیی در ورامین ساخت چه کسی است؟

(۱) علی بن محمدبن ابی طاهر
(۳) جمال‌الدین ابوالقاسم کاشانی

۱۸۱. نقشه مقابل، برش افقی کدام مسجد جامع را نشان می‌دهد؟

(۱) اردستان
(۲) کبیر یزد
(۳) قزوین
(۴) زواره

۱۸۲. بناهای گنبد سرخ و گنبد ارسلان جاذب در کدام شهرها واقع‌اند و مربوط به چه دوره‌ای هستند؟

(۱) مراغه، یزد، ششم و پنجم ه. ق
(۲) ارومیه، مشهد، ششم و پنجم ه. ق
(۳) مراغه، مشهد، چهارم و پنجم ه. ق
(۴) مراغه، مشهد، ششم و پنجم ه. ق

۱۸۳. کدام یک بیانگر بنای سلجوقی بر ساحل رودخانه هیرمند در جنوب غربی افغانستان است، که تاریخی بین قرون دهم تا دوازدهم میلادی دارد؟

(۱) لشکری بازار (۲) مقبره عرب آتا (۳) رباط دایه خاتون (۴) مقبره بی بی دوست

۱۸۴. اولین سکه اسلامی در چه سالی و در چه شهری ضرب شده است؟

(۱) ۷۷ ه. ق - دمشق (۲) ۷۶ ه. ق - مدینه (۳) ۷۶ ه. ق - کوفه (۴) ۶۶ ه. ق - بصره

۱۸۵. افزودن نام خلیفه بر روی سکه از زمان کدام یک از خلفای عباسی آغاز شد؟

(۱) مأمون (۲) مهدی (۳) سفاح (۴) منصور

۱۸۶. نوشته روی سکه‌های اولین ایلخان مغول در ایران دربرگیرنده کدام آیه از قرآن کریم است؟

(۱) ۴۴ بقره (۲) ۵۶ نساء (۳) ۲۰ آل عمران (۴) ۲۶ آل عمران

۱۸۷. قدیمی‌ترین دینار شناسایی شده از دوره عباسی که در ایران ضرب شده، دارای چه تاریخی و ضرب کدام شهر می‌باشد؟

(۱) ۲۰۱ ه. ق - نیشابور (۲) ۲۲۰ ه. ق - مرو (۳) ۲۲۲ ه. ق - نیشابور (۴) ۲۱۸ ه. ق - مرو

۱۸۸. نخستین فردی که در سرزمین‌های غرب اسلامی مدرسه ساخت، چه کسی بود و این مدرسه چه نام داشت و در چه کشوری بنیان نهاده شد؟

(۱) ابویعقوب - مدرسه شماعیه - تونس
(۲) ابوزکریا یحیی - مدرسه شماعیه - تونس
(۳) فاطمه الفهری - مدرسه قرویین - فاس (مراکش)
(۴) امیرحسین الظاهری - مدرسه اشرفیه - بیت‌المقدس (فلسطین)

۱۸۹. احمد موسی، نگارگر هم‌عصر کدام ایلخانان مغول بوده است؟

(۱) ابوسعید (۲) الجاتیو (۳) غازان خان (۴) الجاتیو و غازان خان

۱۹۰. کاتب شاهنامه بایسنقری چه کسی بود و این نسخه دارای چند نگاره است؟

(۱) میرعلی هروی، ۲۲ (۲) بایسنقر میرزا، ۲۴ (۳) بایسنقر میرزا، ۴۲ (۴) جعفر بایسنقری تبریزی، ۲۲

۱۹۱. یکی از دلایل اصلی مهاجرت هنرمندان ایرانی در زمان صفویه به هند، کدام است؟

(۱) بی‌توجهی حاکمان اواخر دوره صفوی به هنر و هنرمندان
(۲) تشویق هنرمندان به مهاجرت به هند توسط حاکمان صفوی
(۳) رویگردانی شاه طهماسب صفوی از هنر و بی‌توجهی او به هنرمندان
(۴) شروع حکومت شاه اسماعیل دوم زمینه مهاجرت هنرمندان را فراهم کرد.

۱۹۲. مشخصه مهم نقاشی‌های معین مصور، کدام است؟
 (۱) تمرکز بر موضوعات درباری و حکومتی
 (۲) غرب‌گرایی و تمرکز بر ایده‌های اروپایی
 (۳) تمرکز جدی بر موضوعات عاشقانه، همراه با برخی اشعار مربوط
 (۴) دارای کتیبه‌های مفصل در توضیح برخی از دقایق مربوط به آن نقاشی
۱۹۳. مدرسه «چفته مناره» و «گوگ مدرسه» را در سیواس به ترتیب چه کسانی بنا کردند؟
 (۱) نصیرالدین طوسی، شمس‌الدین محمد جوینی
 (۲) شمس‌الدین محمد جوینی، فخرالدین علی صاحب
 (۳) رشیدالدین فضل‌الله همدانی، نصیرالدین طوسی
 (۴) فخرالدین علی صاحب، رشیدالدین فضل‌الله همدانی
۱۹۴. طرح گل شاه عباسی در دوره صفویه ریشه در کدام یک از نقش‌مایه‌های نمادین و اسطوره‌ای ایران باستان دارد؟
 (۱) طرح تاک
 (۲) گل روزت
 (۳) گل لوتوس
 (۴) درخت زندگی
۱۹۵. عبارت زیر در مورد کدام بنا درست است؟
 «این بنا بالای کوهی همانام با بنا در شهری قرار دارد، به شکل هشت‌ضلعی است که با مصالح سنگ و آجر روی صدف‌های دایره‌شکل از سنگ به قطر ۳۶ متر ساخته شده است. این مکان، آرامگاه سلطنتی دیلمیان و سلجوقیان بوده است.»
 (۱) برج طغرل
 (۲) برج مرداویج
 (۳) برج نقاره‌خانه
 (۴) امامزاده طاهر
۱۹۶. «قوس دور تمامی که انحنای آن پایین‌تر از خط مرکز دایره عبور کرده باشد، یا دور تمام پاتو»، تعریف کدام طاق است؟
 (۱) کولی‌دار
 (۲) نعل اسبی
 (۳) دالبردار
 (۴) کولی‌دار متقاطع
۱۹۷. در خصوص هنرمند معروف «عثمان بن وراق» کدام مورد درست است؟
 (۱) مذهب و کاتب معروف دوره سلجوقی
 (۲) خوشنویس معروف دوره تیموری
 (۳) مذهب و نقاش معروف دوره ایلخانی
 (۴) مذهب و صحاف معروف دوره خوارزمشاهی
۱۹۸. اولین شهر اسلامی ایرانی که با نقشه از پیش تعیین شده ساخته شد، کدام شهر و متعلق به کدام دوره است؟
 (۱) سلطانیه - ایلخانی
 (۲) بغداد - عباسی
 (۳) سامرا - عباسی
 (۴) کوفه - خلفای راشدین
۱۹۹. در خصوص کاوش‌های شهر سامرا کدام مورد درست و مناسب‌تر است؟
 (۱) کاوش‌های این محوطه در قرن ۱۹ توسط نورتج و در قرن ۲۰ توسط هرتسفلد انجام شد.
 (۲) مهم‌ترین کاوش‌های این محوطه را هرتسفلد و زاره و نورتج در قرن ۲۰ انجام داده‌اند.
 (۳) بیشترین مطالعات و کاوش‌های این منطقه توسط کرسول و زاره در قرن ۲۰ انجام شد.
 (۴) کرسول و هرتسفلد و طه باقر مهم‌ترین کاوشگران این محوطه در قرن ۲۰ بودند.
۲۰۰. بهترین نمونه‌های باقی‌مانده کاشی زرین‌فام در کدام بنای سلجوقیان آناتولی مشاهده می‌شود؟
 (۱) مدرسه سرچالی
 (۲) مسجد سراج‌الدین
 (۳) اولو جامع کایسری
 (۴) آرامگاه خواندختون

۱۶۱. گزینه ۲)

دلایل:

- تعریف تذهیب: تذهیب به هنر آراستن سطوح با استفاده از نقوش منظم و هندسی، خطوط مشکی، و آب طلا بر روی زمینه لاجورد یا رنگ‌های دیگر گفته می‌شود. این نقوش می‌توانند شامل اسلیمی، ختایی، هندسی، و یا ترکیبی از اینها باشند.
- کاربرد تذهیب: تذهیب در تزیین کتاب‌ها، قرآن‌ها، فرمان‌ها، و دیگر اشیاء نفیس به کار می‌رفته است. این هنر در دوره اسلامی به ویژه در ایران و در دوران حکومت سلجوقیان، ایلخانیان، و تیموریان به شکوفایی بالایی رسید.
- نمونه‌های مشهور تذهیب: از جمله نمونه‌های مشهور تذهیب می‌توان به قرآن کریم نگارش بایسنغری، شاهنامه فردوسی نگارش هرات، و مرقع گلستان اشاره کرد.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱: ترصیع به هنر کاری قطعات مختلف سنگ‌های قیمتی، فلزات، و عاج بر روی سطوح گفته می‌شود. این هنر در تزیین اشیاء مختلف، از جمله ظروف، جواهرات، و تابلوها به کار می‌رود.
- گزینه ۳: تصویر به هنر نقاشی واقع‌گرایانه از اشیاء، انسان‌ها، و مناظر گفته می‌شود. این هنر در تزیین کتاب‌ها، دیوارها، و اشیاء مختلف به کار می‌رود.
- گزینه ۴: تشعیر به هنر آراستن سطوح با استفاده از نقوش ظریف و پرکار به کار می‌رود. این نقوش می‌توانند شامل گل‌ها، پرندگان، حیوانات، و انسان‌ها باشند. تشعیر در تزیین کتاب‌ها، قرآن‌ها، و اشیاء نفیس به کار می‌رود.

۱۶۲. گزینه ۱)

دلایل:

- شهرت و فراوانی: سفال منقوش گلابه‌ای یکی از مشهورترین و رایج‌ترین انواع سفال در دوره سامانی (۲۵۶-۳۰۵ هجری قمری) بود. این نوع سفال در سراسر ایران و همچنین در سایر کشورهای اسلامی، از جمله عراق، سوریه، و مصر یافت شده است.
- ویژگی‌های ظاهری: سفال منقوش گلابه‌ای با نقوش هندسی و گیاهی به رنگ‌های قهوه‌ای، سیاه، و سبز بر روی زمینه سفید یا کرم خود مشخص می‌شود. این نقوش معمولاً با استفاده از تکنیک لعاب پاشیده یا لعاب قلم‌مو روی سفال اجرا می‌شدند.
- کاربرد: سفال منقوش گلابه‌ای برای مصارف ظروف روزمره، تزئینی، و مذهبی استفاده می‌شد.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۲: سفال زرین‌فام نوعی سفال نفیس بود که در دوره‌های مختلف، از جمله دوره سامانی، تولید می‌شد. اما به اندازه سفال منقوش گلابه‌ای رایج و مشهور نبود.
- گزینه ۳: سفال اسکرافیاتو نوعی سفال بود که در آن از تکنیک خراشیدن برای ایجاد طرح بر روی سفال استفاده می‌شد. این نوع سفال در دوره سامانی نیز تولید می‌شد، اما به اندازه سفال منقوش گلابه‌ای رایج و مشهور نبود.
- گزینه ۴: سفال لعاب پاشیده تکنیکی بود که در تولید انواع مختلف سفال در دوره سامانی، از جمله سفال منقوش گلابه‌ای، استفاده می‌شد. لعاب پاشیده به تنهایی نوعی سفال محسوب نمی‌شود.

۱۶۳. گزینه ۴)

دلایل:

- حمایت و تشویق بایسنقرمیرزا: بایسنقرمیرزا (۸۲۷-۸۰۷ هـ.ق)، چهارمین پسر شاهرخ تیموری، از مهم‌ترین حامیان و مشوقان هنر و هنرمندان در دوره تیموری بود. او در شهر هرات دربار باشکوهی برپا کرد و هنرمندان برجسته‌ای را از سراسر ایران و جهان اسلام به دربار خود دعوت کرد.
- فعالیت هنرمندان برجسته: در دوره حکومت بایسنقرمیرزا، هنرمندان برجسته‌ای در زمینه‌های مختلف هنر، از جمله نقاشی، خوشنویسی، تذهیب، و نگارگری در مکتب هنری هرات فعالیت می‌کردند. از جمله این هنرمندان می‌توان به بیهقی، کمال‌الدین بهزاد، و غیاث‌الدین محمود اشاره کرد.
- آثار فاخر: برخی از مشهورترین آثار مکتب هنری هرات، از جمله شاهنامه بایسنقری و مجلدات قرآن کریم، در دوره حکومت بایسنقرمیرزا خلق شده‌اند. این آثار به دلیل ظرافت و زیبایی بی‌نظیرشان، شهرت جهانی دارند و از مهم‌ترین گنجینه‌های هنری ایران محسوب می‌شوند.
- دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:
- گزینه ۱: شاهرخ (۷۹۶-۸۵۰ هـ.ق)، پدر بایسنقرمیرزا، نیز حامی هنر و هنرمندان بود، اما اوج شکوفایی مکتب هنری هرات در دوره حکومت بایسنقرمیرزا رقم خورد.

- **گزینه ۲:** الغ بیگ (۸۱۶-۸۵۷ هـ.ق)، نوه شاهرخ، بیشتر به علم نجوم و ستاره‌شناسی علاقه داشت و نقش قابل توجهی در پیشرفت مکتب هنری هرات نداشت.
  - **گزینه ۳:** ابوسعید (۷۷۱-۷۸۶ هـ.ق)، جد بایسنقر میرزا، در اواخر دوره ایلخانیان حکومت می‌کرد و دوره حکومت او ارتباطی با مکتب هنری هرات در دوره تیموری ندارد.
- ۱۶۴. گزینه ۳)**
دلایل:
- **قدمت دیوار:** دیوار شهر قاهره که به **دیوار فاطمی** نیز مشهور است، قدیمی‌ترین دیوار دفاعی دوران اسلامی به شمار می‌رود. این دیوار در قرن دهم میلادی توسط **حاکمان فاطمی** در مصر بنا شده است.
  - **اهمیت تاریخی:** دیوار شهر قاهره از نظر تاریخی و معماری از اهمیت زیادی برخوردار است. این دیوار به عنوان یکی از مهم‌ترین نمادهای شهر قاهره و همچنین یکی از نمونه‌های برجسته معماری نظامی در دوره اسلامی شناخته می‌شود.
  - **مشخصات دیوار:** دیوار شهر قاهره از **آجر پخته** و **سنگ** ساخته شده است و دارای **طول ۵۴ کیلومتر**، **ارتفاع ۱۰ متر**، و **۱۴ دروازه** است. این دیوار در طول تاریخ بارها مورد مرمت و بازسازی قرار گرفته است.
- دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:**
- **گزینه ۱:** شهر شام در دوره‌های مختلف، از جمله دوره امویان، دارای دیوارهای دفاعی بوده است، اما هیچ مدرکی دال بر اینکه این دیوارها قدیمی‌ترین دیوارهای دفاعی دوران اسلامی باشند، وجود ندارد.
  - **گزینه ۲:** شهر بغداد در دوره عباسیان از مراکز مهم جهان اسلام بود و دارای دیوارهای دفاعی نیز بود، اما این دیوارها به قدمت دیوار شهر قاهره نیستند.
  - **گزینه ۴:** طولونیان در اواخر قرن نهم میلادی در مصر حکومت می‌کردند و در آن زمان شهر قاهره هنوز پایتخت مصر نبود.
- ۱۶۵. گزینه ۴)**
دلایل:
- **نقش هرتسفلد و کرسول:** ارنست هرتسفلد (۱۹۴۵-۱۸۷۷) و **جرج کرسول** (۱۹۶۲-۱۸۷۸) دو باستان‌شناس برجسته آلمانی و انگلیسی بودند که در اوایل قرن بیستم میلادی کاوش‌های گسترده‌ای در شهر بغداد انجام دادند. آنها با بررسی نقشه‌ها، متون تاریخی، و بقایای باستان‌شناسی، پلان اصلی شهر بغداد را در دوره عباسی (۷۵۰-۱۲۵۸ میلادی) بازسازی کردند.
  - **اهمیت کار هرتسفلد و کرسول:** کار هرتسفلد و کرسول در درک ما از شهر بغداد و تمدن عباسی نقش بسیار مهمی داشته است. بازسازی پلان شهر بغداد توسط آنها به ما کمک می‌کند تا ساختار و عملکرد این شهر مهم را در دوره عباسی درک کنیم. ارتباط بین معماری، شهرسازی، و زندگی روزمره در این دوره را بهتر بشناسیم. تحولات شهر بغداد در طول دوره عباسی را دنبال کنیم.
- دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:**
- **گزینه ۱:** سوازه و هرتسفلد هر دو باستان‌شناس بودند، اما با یکدیگر همکاری نداشتند.
  - **گزینه ۲:** سوازه و کرسول هر دو باستان‌شناس بودند، اما با یکدیگر همکاری نداشتند.
  - **گزینه ۳:** فواد صفر باستان‌شناس عراقی بود که در اواسط قرن بیستم میلادی در بغداد کاوش می‌کرد، اما کار او بر روی پلان شهر بغداد متمرکز نبود.
- ۱۶۶. گزینه ۱)**
دلایل:
- **مسجد جامع سمرقند:** مسجد جامع سمرقند که به مسجد بی‌بی‌خانم نیز معروف است، دارای **هشت مناره** است که **چهار مناره آن به سبک معماری ایرانی** و **چهار مناره دیگر به سبک معماری عثمانی** ساخته شده‌اند. این مسجد در قرن پانزدهم میلادی توسط **بی‌بی‌خانم**، همسر تیمور گورکانی، ساخته شده است.
  - **سبک‌های معماری مناره‌ها:** مناره‌های ایرانی مسجد جامع سمرقند از جنس **آجر** هستند و با **کاشی‌های فیروزه‌ای** تزئین شده‌اند. این مناره‌ها **بلند و باریک** هستند و در **راس آنها گنبدی مخروطی** قرار دارد. مناره‌های عثمانی این مسجد از جنس **سنگ** هستند و با **نقوش هندسی** حجاری شده‌اند. این مناره‌ها **کوتاه و چاق** هستند و در **راس آنها یک سکوی مدور** قرار دارد.
  - **اهمیت مسجد جامع سمرقند:** مسجد جامع سمرقند یکی از مهم‌ترین بناهای تاریخی و مذهبی در آسیای میانه است. این مسجد به دلیل معماری منحصر به فرد و ترکیب دو سبک معماری ایرانی و عثمانی در ساخت مناره‌هایش، از شهرت جهانی برخوردار است.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۲: مسجد جامع بخارا دارای چهار مناره است که همگی به سبک معماری ایرانی ساخته شده‌اند.
  - گزینه ۳: مسجد جامع مرو دارای دو مناره است که هر دو به سبک معماری ایرانی ساخته شده‌اند.
  - گزینه ۴: مسجد جامع بلخ دارای چهار مناره است که همگی به سبک معماری ایرانی ساخته شده‌اند.
- گزینه ۴) . ۱۶۷

دلایل:

- تعریف مرقع: مرقع در لغت به معنی "ترکیب شده" یا "پیوسته" است. در اصطلاح هنر اسلامی، مرقع به دفتری اطلاق می‌شود که از چند قطعه خوشنویسی، نقاشی، نگاره، یا ترکیبی از آنها به شیوه‌ای خاص صحافی شده باشد. این قطعات می‌توانند از نظر سبک، دوره، و هنرمند کاملاً متفاوت باشند.
- کاربرد مرقع: مرقع‌ها در دوره‌های مختلف اسلامی، به ویژه در دوره‌های سلجوقی، ایلخانی، و تیموری رواج داشتند. این نوع از هنر از آن جهت که نمونه‌ای از هنرهای مختلف را در یک مجموعه گرد هم می‌آورد، از اهمیت زیادی برخوردار است. مرقع‌ها می‌توانند انعکاسی از سلیقه و ذوق هنری حاکمان، درباریان، و مردم در دوره‌های مختلف اسلامی باشند.
- انواع مرقع: مرقع‌ها را می‌توان به انواع مختلفی، از جمله مرقع نقاشی، مرقع خوشنویسی، مرقع نگاره، و مرقع ترکیبی تقسیم کرد.
- نمونه‌های مشهور مرقع: از جمله نمونه‌های مشهور مرقع می‌توان به مرقع تیموری، مرقع گلستان، و مرقع هفت اورنگ اشاره کرد.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱: نقوش ختایی و گل و بته‌ای از جمله نقوش رایج در تزئین نسخ خطی بودند، اما به تنهایی به عنوان مرقع شناخته نمی‌شوند.
  - گزینه ۲: نسخه‌های خطی رقم‌دار و تذهیب‌شده از جمله آثار نفیس در هنر اسلامی بودند، اما به عنوان مرقع شناخته نمی‌شوند.
  - گزینه ۳: نوعی گل ختایی تزئینی که در میان ترنج‌های مذهب ترسیم می‌شود، به عنوان "ختایی ترنج" شناخته می‌شود و به تنهایی به عنوان مرقع شناخته نمی‌شوند.
- گزینه ۳) . ۱۶۸

دلایل:

- بیمارستان اموی دمشق: قدیمی‌ترین بیمارستان در دوره اسلامی، بیمارستان اموی در شهر دمشق بود که در زمان خلافت ولید اول (۷۱۵-۷۰۵ میلادی) ساخته شد.
- الگوی بیمارستان اموی: الگوی اصلی بیمارستان اموی، بیمارستان جندی‌شاپور در ایران بود. جندی‌شاپور در آن زمان یکی از مهم‌ترین مراکز علمی و پزشکی در جهان بود و بیمارستان آن به دلیل کیفیت بالای خدمات و نوآوری‌های پزشکی مشهور بود.
- اهمیت بیمارستان اموی: بیمارستان اموی نقش مهمی در توسعه علم پزشکی در جهان اسلام داشت. این بیمارستان به عنوان مرکزی برای آموزش پزشکان، انجام تحقیقات پزشکی، و ارائه خدمات درمانی به بیماران از سراسر جهان اسلام عمل می‌کرد.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱: اگرچه در زمان عمر بن خطاب (۶۳۴-۶۴۴ میلادی) در مدینه بیمارستانی وجود داشت، اما این بیمارستان به اندازه بیمارستان اموی دمشق مشهور و پیشرفته نبود.
- گزینه ۲: بیمارستان بغداد در زمان خلافت منصور عباسی (۷۵۴-۷۷۵ میلادی) ساخته شد و الگوی آن بیمارستان اموی دمشق بود.
- گزینه ۴: اگرچه بیمارستان بغداد در زمان خلافت عبدالملک مروان (۶۸۵-۷۰۵ میلادی) ساخته شد، اما الگوی آن بیمارستان اموی دمشق بود.

گزینه ۲) . ۱۶۹

دلایل:

- ستون‌های توکار چهارتایی: مسجد جامع قیروان در تونس دارای ستون‌های توکار چهارتایی است که برای پوشش شبستان این مسجد به کار رفته‌اند. این نوع از ستون‌ها که منحصر به فرد مسجد جامع قیروان هستند، از آجر ساخته شده‌اند و با طاق‌های نیم‌دایره‌ای به یکدیگر متصل شده‌اند.
- اهمیت مسجد جامع قیروان: مسجد جامع قیروان یکی از قدیمی‌ترین و مهم‌ترین مساجد در جهان اسلام است. این مسجد در قرن نهم میلادی توسط اغلبیون بنا شده است و به دلیل معماری منحصر به فرد و تزئینات نفیس خود شهرت جهانی دارد.
- کاربرد ستون‌های توکار چهارتایی: استفاده از ستون‌های توکار چهارتایی در مسجد جامع قیروان، فضای داخلی شبستان این مسجد را وسیع‌تر و روشن‌تر کرده است. همچنین، این نوع از ستون‌ها به استحکام و پایداری مسجد نیز کمک می‌کنند.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱: مسجد ابودلف در اصفهان دارای ستون‌های توکار چهارتایی نیست.
- گزینه ۳: مسجد جامع سامرا دارای ستون‌های توکار چهارتایی نیست.
- گزینه ۴: مسجد ابن طولون در قاهره دارای ستون‌های توکار چهارتایی نیست.

گزینه ۱) .۱۷۰

دلایل:

- آغاز ضرب سکه با اشعار فارسی: در زمان شاه عباس دوم (۱۶۶۶-۱۶۲۹ میلادی) برای اولین بار اشعار فارسی بر روی سکه‌های طلا، نقره و مس ضرب شد. این ابتکار عمل در راستای ترویج زبان و فرهنگ فارسی و تقویت هویت ملی ایرانیان در دوره صفوی صورت گرفت.
- محتوای اشعار روی سکه‌ها: اشعار حکاکای شده بر روی سکه‌های دوره شاه عباس دوم عمدتاً مدایح و ثناگویی در وصف شاه، اشعار حماسی، و آیات قرآن بودند.
- اهمیت فرهنگی و تاریخی: ضرب سکه با اشعار فارسی در دوره شاه عباس دوم، اهمیت فرهنگی و تاریخی زیادی دارد. این سکه‌ها به عنوان سندهای ارزشمندی از آن دوره به شمار می‌روند و می‌توانند اطلاعات زیادی در مورد فرهنگ، هنر، و تاریخ آن دوره به ما ارائه دهند.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۲: در زمان شاه طهماسب دوم (۱۵۷۶-۱۵۸۷ میلادی) سکه‌هایی با اشعار فارسی ضرب نشد.
- گزینه ۳: اگرچه در زمان شاه عباس اول (۱۵۸۷-۱۶۲۹ میلادی) تحولات زیادی در نظام پولی دوره صفوی صورت گرفت، اما سکه‌هایی با اشعار فارسی ضرب نشد.
- گزینه ۴: در زمان شاه طهماسب اول (۱۵۲۴-۱۵۷۶ میلادی) سکه‌هایی با اشعار فارسی ضرب نشد.

گزینه ۲) .۱۷۱

دلایل:

- باغ عمارت دلگشا: این باغ عمارت در شیراز و در دوره صفویه ساخته شده است. این باغ به دلیل معماری زیبا، تزئینات نفیس، و فضای دلنشین از جمله مشهورترین باغ‌های ایرانی به شمار می‌رود.
- باغ عمارت خسروآباد: این باغ عمارت در سنندج و در دوره قاجاریه ساخته شده است. این باغ به دلیل معماری منحصر به فرد، حوض‌ها و فواره‌های متعدد، و فضای سرسبز از جمله جاذبه‌های گردشگری استان کردستان به شمار می‌رود.
- باغ عمارت چشمه‌علی: این باغ عمارت در سمنان و در دوره قاجاریه ساخته شده است. این باغ به دلیل معماری سنتی ایرانی، وجود چشمه‌های خنک و گوارا، و فضای آرام و دلنشین از جمله مکان‌های تفریحی محبوب مردم سمنان به شمار می‌رود.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱: باغ عمارت دلگشا در شیراز و نه در سنندج واقع شده است.
- گزینه ۳: باغ عمارت خسروآباد در سنندج و نه در هرمزگان واقع شده است.
- گزینه ۴: باغ عمارت چشمه‌علی در سمنان و نه در کرمانشاه واقع شده است.

گزینه ۱) .۱۷۲

توضیح:

در دوره بنی‌امیه و سلسله‌های پس از آن، برای امضای اسناد و نوشتن نشانه‌های خاص، از ماده‌ای به نام "غبار" استفاده می‌شد. غبار نوعی خاک رس بسیار ریز و نرم بود که با آب مخلوط می‌شد و به رنگ‌های مختلف، از جمله سرخ، زرد و قهوه‌ای در می‌آمد.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- جلیل: جلیل به معنای "بزرگوار" یا "محترم" است و به عنوان یک قلم شناخته نمی‌شود.
- الجناح: الجناح به معنای "بال" است و در این مورد کاربرد بی‌معنی است.
- طومار کامل: طومار به یک سند یا نوشته‌ی بلند اشاره دارد و نه به ابزاری برای نوشتن.

نکات تکمیلی:

- استفاده از غبار برای امضا و نوشتن نشانه‌ها، روشی رایج در میان سلاطین و حکام دوره اسلامی بود.
- غبار به دلیل ظرافت و رنگ‌پذیری، برای ایجاد خطوط و نقوش ظریف و زیبا مناسب بود.
- علاوه بر غبار، از مواد دیگری مانند جوهر و مهر نیز برای امضا و نوشتن اسناد استفاده می‌شد.

۱۷۳. گزینه ۴)

توضیح:

کتیبه‌های قرآنی نفیس موجود در خدایخانه شیراز، اثر هنرمند و خطاط برجسته قرن هشتم هجری، **یحیی جمالی صوفی**، هستند. این کتیبه‌ها بر روی سنگ مرمر حکاکی شده‌اند و از نظر ظرافت و زیبایی خط، از شاهکارهای هنر خوشنویسی اسلامی محسوب می‌شوند.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- **نصرت‌الله طیب، گچ:** نصرت‌الله طیب یک نقاش و نگارگر مشهور دوره صفویه بود و در خلق کتیبه‌های قرآنی خدایخانه نقشی نداشته است. همچنین، گچ ماده‌ی مناسبی برای حکاکی کتیبه‌های سنگی نیست.
- **عبدالله صیرفی، سنگ:** عبدالله صیرفی یک کتیبه‌نویس و سنگ‌تراش ماهر قرن هفتم هجری بود، اما بر اساس شواهد تاریخی، وی در خلق کتیبه‌های خدایخانه شیراز نقشی نداشته است.
- **احمدبن سهروردی، سنگ:** احمدبن سهروردی یک فیلسوف و عارف مشهور قرن ششم هجری بود و تخصص و تبحر در خطاطی و کتیبه‌نویسی نداشت.

نکات تکمیلی:

- کتیبه‌های قرآنی خدایخانه شیراز شامل آیات قرآن، احادیث و اشعار مذهبی هستند.
- خطاطی این کتیبه‌ها به سبک نسخ و ثلث بوده و با استفاده از رنگ‌های متنوع و نقوش اسلیمی تزیین شده‌اند.
- کتیبه‌های خدایخانه شیراز از جمله مهم‌ترین آثار خوشنویسی و هنرهای اسلامی ایران به شمار می‌روند و مورد توجه محققان و هنر دوستان سراسر جهان هستند.

۱۷۴. گزینه ۲)

توضیح:

مسجد **نُه گنبد**، که به "مسجد جامع بلخ" نیز مشهور است، در شهر **بلخ** واقع در **افغانستان** امروزی قرار دارد. این مسجد تاریخی در قرن هشتم هجری قمری ساخته شده و دارای معماری منحصر به فرد با **نه گنبد** است.

علاوه بر بلخ، شواهدی از وجود مساجدی با نام "مسجد **نُه گنبد**" در **مصر** و **اسپانیا** نیز به دست آمده است.

- **مصر:** در شهر قاهره مصر، مسجدی به نام "مسجد **النُه قیب**" وجود دارد که قدمت آن به قرن چهاردهم هجری قمری می‌رسد.
- **اسپانیا:** در شهر کوردوبا اسپانیا، بقایای مسجدی به نام "مسجد **النُه قیب**" کشف شده که مربوط به دوره امویان (قرن هشتم میلادی) است.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱ (بلخ، مصر، عراق): عراق هیچ مسجدی با نام "مسجد **نُه گنبد**" ندارد.
- گزینه ۳ (عراق، مصر، سوریه): سوریه هیچ مسجدی با نام "مسجد **نُه گنبد**" ندارد.
- گزینه ۴ (بلخ، سوریه، اسپانیا): سوریه هیچ مسجدی با نام "مسجد **نُه گنبد**" ندارد.

۱۷۵. گزینه ۳)

خط تعلیق یکی از خطوط شش‌گانه‌ی اصلی خوشنویسی اسلامی است که در **قرن هفتم هجری قمری** در ایران شکل گرفته است. این خط از ترکیب دو خط **رقاع** و **توقیع** به وجود آمده است.

- **خط رقاع:** خطی شکسته و زاویه‌دار است که برای نوشتن متون روزمره و غیر رسمی به کار می‌رفته است.
  - **خط توقیع:** خطی نسخه‌ای است که برای نوشتن متون اداری و دولتی استفاده می‌شده است.
- خط تعلیق با ترکیب ظرافت و شکستگی خط رقاع و رسم و قاعده خط توقیع، خطی زیبا و خوانا را پدید آورده که برای نوشتن انواع متون، از جمله اشعار، متون مذهبی و علمی، مناسب بوده است.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱ (هفتم - ریحان و نسخ): خط ریحان از خطوط نسخ مشتق شده و نقشی در پیدایش خط تعلیق ندارد.
- گزینه ۲ (هشتم - محقق و ثلث): خط محقق و ثلث از خطوط نسخ مشتق شده‌اند و نقشی در پیدایش خط تعلیق ندارند.
- گزینه ۴ (هشتم - توقیع و محقق): خط محقق از خط ثلث مشتق شده و نقشی در پیدایش خط تعلیق ندارد.

۱۷۶. گزینه ۴)

توضیح:

تنها بر روی ساقه **برج گنبد کاووس**، واقع در استان گلستان ایران، دو تقویم قمری و شمسی به طور همزمان به کار رفته است. این تقویم‌ها به صورت کتیبه‌ای بر روی بدنه برج حک شده‌اند و شامل تاریخ ساخت بنا به هر دو تقویم هستند.

تقویم قمری: تاریخ ساخت برج بر اساس تقویم قمری، سال ۳۹۷ هجری قمری ذکر شده است.

• **تقویم شمسی:** تاریخ ساخت برج بر اساس تقویم شمسی، سال ۳۷۵ هجری شمسی ذکر شده است. استفاده از دو تقویم قمری و شمسی بر روی برج گنبد کاووس، نشان‌دهنده آشنایی و تبحر سازندگان این بنا با هر دو سیستم تقویم‌نگاری در آن دوره بوده است.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- **برج لاجیم:** بر روی ساقه برج لاجیم در خراسان شمالی، تنها از یک تقویم (شمسی) استفاده شده است.
- **برج رادکان:** بر روی ساقه برج رادکان در خراسان شمالی، هیچ کتیبه‌ای حاوی تقویم وجود ندارد.
- **برج رسکت:** بر روی ساقه برج رسکت در استان سمنان، تنها از یک تقویم (شمسی) استفاده شده است.

گزینه ۳) ۱۷۷

توضیح:

نسخه مصور موجود در کتابخانه کاخ گلستان که با شرایط ذکر شده در سوال مطابقت دارد، **ظفرنامه تیموری** است. این نسخه دارای ویژگی‌های زیر است:

- **قطع:** رحلی
- **کاغذ:** سمرقندی
- **خط:** نستعلیق
- **رقم:** سلطان محمد نور
- **تاریخ:** ۹۳۵ هـ.ق.
- **تعداد تصاویر:** ۲۴ مجلس مینیاتور
- **نقاش:** بهزاد
- **محتوا:** مربوط به اوایل سلطنت شاه طهماسب

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- **دیوان حافظ:** هیچ نسخه مصوری از دیوان حافظ در کتابخانه کاخ گلستان با شرایط ذکر شده در سوال وجود ندارد.
- **بوستان سعدی:** نسخه‌های مصوری از بوستان سعدی در کتابخانه کاخ گلستان موجود هستند، اما هیچ کدام با تمام شرایط ذکر شده در سوال مطابقت ندارند.
- **دیوان امیرشاهی سبزواری:** هیچ نسخه مصوری از دیوان امیرشاهی سبزواری در کتابخانه کاخ گلستان با شرایط ذکر شده در سوال وجود ندارد.

نکات تکمیلی:

- **ظفرنامه تیموری، منظومه‌ای حماسی سروده‌ی امیرخسرو دهلوی است که به شرح پیروزی‌های تیمور گورکانی می‌پردازد.**
- **نسخه مصور موجود در کتابخانه کاخ گلستان، از نفیس‌ترین نسخه‌های مصور این کتاب در جهان به شمار می‌رود و به دلیل مینیاتورهای بی‌نظیر بهزاد، نقاش مشهور دوره صفوی، از ارزش هنری و تاریخی بالایی برخوردار است.**

گزینه ۴) ۱۷۸

کارکرد:

- شُفَره ابزاری ظریف و دقیق بود که برای برش‌های نازک و منحنی چرم در کتاب‌آرایی به کار می‌رفت.
- لبه تیز آن به هنرمند اجازه می‌داد تا اشکال هندسی و تذهیب‌های ظریف را با دقت و ظرافت روی چرم ایجاد کند.

عدم صحت سایر گزینه‌ها:

- **گزینه ۱:** اره‌های نازک در هنر منبت‌کاری برای برش چوب استفاده می‌شدند، نه چرم.
- **گزینه ۲:** شیشه برای بریدن کاشی‌های معرق به کار می‌رفت، نه چرم.
- **گزینه ۳:** قلم‌های مخصوص ایجاد شیار در قلم‌زنی با نقره نوک تیزی داشتند، اما به اندازه شُفَره ظریف نبودند و برای برش چرم مناسب نبودند.

نتیجه‌گیری:

با توجه به شواهد ذکر شده از منابع معتبر و کارکرد شُفَره، گزینه ۴ (وسیله‌ای فولادی و با لبه تیز برای بریدن چرم در کتاب‌آرایی) به عنوان پاسخ صحیح به سوال باستان‌شناسی دوره اسلامی انتخاب می‌شود.

۱۷۹. گزینه ۳)

• موقعیت جغرافیایی:

- واسط در ساحل غربی رودخانه دجله و در فاصله بین کوفه و بصره قرار داشت.
- این موقعیت جغرافیایی واسط را به مرکز مهمی برای تجارت و بازرگانی در جهان اسلام تبدیل کرده بود.

• تاریخچه:

- واسط در زمان خلافت معاویه اول و به دستور او ساخته شد.
- هدف از ساخت این شهر، ایجاد پایگاهی نظامی برای کنترل منطقه بین کوفه و بصره بود.
- واسط به سرعت به یکی از شهرهای مهم و پررونق جهان اسلام تبدیل شد و تا پایان دوره امویان از رونق و آبادانی برخوردار بود.

• عدم صحت سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱: دمشق نخستین پایتخت جهان اسلام بود و واسط در کنار آن ساخته نشده است.
- گزینه ۲: واسط در نزدیکی مرزهای اردن امروزی قرار نداشت، بلکه در خاک عراق امروزی واقع شده بود.
- گزینه ۴: معتصم عباسی شهر سامرا را در نزدیکی بغداد بنا کرد، نه واسط را.

• نتیجه‌گیری:

با توجه به شواهد ذکر شده از منابع معتبر و موقعیت جغرافیایی و تاریخچه شهر واسط، گزینه ۳ (در نزدیکی کوفه و بصره در زمان امویان ساخته شده است) به عنوان پاسخ صحیح به سوال باستان‌شناسی دوره اسلامی انتخاب می‌شود.

۱۸۰. گزینه ۴)

• شواهد تاریخی:

- یوسف بن علی بن محمد بن ابی‌طاهر شخصی ثروتمند و با نفوذ در ورامین بود.
- او در زمان حکومت ایلخانیان در ایران زندگی می‌کرد و به دلیل ارادت به اهل بیت، اقدام به ساخت محراب امامزاده یحیی کرد.

• سبک معماری:

- سبک معماری محراب امامزاده یحیی به دوره ایلخانیان تعلق دارد.
- این امر با اسناد تاریخی و همچنین نام بانی محراب در کتیبه موجود همخوانی دارد.

• عدم صحت سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱: علی بن محمد بن ابی‌طاهر پدر یوسف بود و نقشی در ساخت محراب امامزاده یحیی نداشته است.
- گزینه ۲: عزالدین محمود بن علی کاشانی یک هنرمند کاشی‌کار مشهور بود که در دوره سلجوقیان زندگی می‌کرد.
- گزینه ۳: جمال‌الدین ابوالقاسم کاشانی یک شاعر و عارف مشهور بود که در دوره مغولان زندگی می‌کرد.

• نتیجه‌گیری:

با توجه به شواهد موجود از جمله کتیبه محراب، اسناد تاریخی و سبک معماری، گزینه ۴ (یوسف بن علی بن محمد بن ابی‌طاهر) به عنوان پاسخ صحیح به سوال باستان‌شناسی دوره اسلامی انتخاب می‌شود.

۱۸۱. گزینه ۲)

نقشه برش افقی مسجد جامع کبیر یزد، نشان‌دهنده بخش‌های مختلف این بنای تاریخی در سطحی مشخص است. در این نقشه، می‌توان قسمت‌های زیر را مشاهده کرد:

- **صحن:** فضای وسیع و باز در مرکز مسجد که برای اقامه نماز جماعت و سایر مراسم مذهبی از آن استفاده می‌شد.
- **ایوان:** فضایی سرپوشیده در ضلع جنوبی صحن که به عنوان ورودی اصلی مسجد و همچنین مکانی برای استراحت و گفتگو زائران به کار می‌رفت.
- **گنبدخانه:** فضای مرکزی مسجد که با گنبدی مرتفع پوشیده شده بود و محل استقرار محراب و اقامه نمازهای یومیه بود.
- **شبستان‌ها:** فضاهای سرپوشیده در اطراف صحن و گنبدخانه که برای اقامه نماز و عبادت مورد استفاده قرار می‌گرفتند.
- **مناره‌ها:** دو مناره بلند در گوشه‌های غربی و شرقی صحن که برای اذان‌گویی و اعلام وقت شرعی به کار می‌رفتند.
- **مدرسه:** فضایی آموزشی در ضلع شرقی مسجد که به تعلیم علوم دینی و قرآنی می‌پرداخت.
- **کتابخانه:** فضایی برای نگهداری کتاب‌های مذهبی و علمی در ضلع شمالی مسجد.
- **حوض:** حوضی در مرکز صحن که برای وضو گرفتن زائران مورد استفاده قرار می‌گرفت.
- **منزل امام جماعت:** فضایی مسکونی در ضلع غربی مسجد که محل سکونت امام جماعت مسجد بود.

ویژگی‌های معماری:

نقشه برش افقی مسجد جامع کبیر یزد، نشان‌دهنده ویژگی‌های معماری این بنای تاریخی نیز هست. برخی از این ویژگی‌ها عبارتند از:

- **استفاده از تقارن:** تقارن در طراحی مسجد به وضوح قابل مشاهده است. صحن، ایوان، گنبدخانه و مناره‌ها در محورهای اصلی بنا قرار گرفته‌اند و شبستان‌ها نیز به صورت قرینه در اطراف صحن چیده شده‌اند.
- **استفاده از تناسبات:** تناسبات طلایی در طراحی عناصر مختلف مسجد به کار رفته است. ارتفاع گنبد، عرض ایوان و ضخامت دیوارها با یکدیگر تناسب دارند و حس تعادل و زیبایی را به بیننده القا می‌کنند.
- **استفاده از مصالح:** از مصالح بومی مانند خشت، آجر، گچ و کاشی در ساخت مسجد استفاده شده است. این مصالح با توجه به شرایط اقلیمی یزد انتخاب شده‌اند و به پایداری و زیبایی بنا کمک می‌کنند.
- **استفاده از تزئینات:** تزئینات کاشی‌کاری، گچ‌بری و آجرکاری در سرتاسر مسجد به چشم می‌خورد. این تزئینات علاوه بر زیبایی، حاوی پیام‌های مذهبی و فرهنگی نیز هستند.

نقش و اهمیت:

مسجد جامع کبیر یزد یکی از مهم‌ترین بناهای تاریخی ایران و از شاهکارهای معماری اسلامی به شمار می‌رود. این مسجد نه تنها از نظر معماری و تزئینات منحصر به فرد است، بلکه در طول تاریخ نقش مهمی در زندگی مذهبی و اجتماعی مردم یزد ایفا کرده است.

گزینه ۴) ۱۸۲

موقعیت جغرافیایی:

- گنبد سرخ در شهر مراغه و در استان آذربایجان شرقی واقع شده است.
- گنبد ارسلان جاذب در شهر مشهد و در استان خراسان رضوی واقع شده است.

دوره تاریخی:

- هر دو بنای گنبد سرخ و گنبد ارسلان جاذب در دوره سلجوقیان و در دوران شکوفایی هنر و معماری اسلامی در ایران ساخته شده‌اند.
- شواهد معماری و تزئینات این بناها، دوره ساخت آنها را در قرون ششم و پنجم هجری قمری تأیید می‌کند.

عدم صحت سایر گزینه‌ها:

- **گزینه ۱:** یزد در دوره سلجوقیان جزو قلمرو این سلسله نبود و بناهای تاریخی این شهر مربوط به دوره‌های بعد است.
- **گزینه ۲:** ارومیه در دوره سلجوقیان شهری مهم نبود و بنای تاریخی شاخصی از این دوره در آن وجود ندارد.
- **گزینه ۳:** با توجه به شواهد تاریخی، گنبد ارسلان جاذب در قرن پنجم هجری قمری و نه در قرن چهارم هجری قمری ساخته شده است.

گزینه ۱) ۱۸۳

ویژگی‌های معماری:

- لشکری بازار دارای پلان مستطیل شکل، حیاط مرکزی، ایوان‌های بلند و حجره‌های متعدد است که این ویژگی‌ها با معماری کاروانسراهای سلجوقی مطابقت دارد.
- از آجر در ساخت و تزئین لشکری بازار به وفور استفاده شده است و نقوش هندسی و آجرچینی‌های ظریف در آن به چشم می‌خورد که این امر نیز از شاخصه‌های معماری سلجوقی به شمار می‌رود.

موقعیت جغرافیایی:

- لشکری بازار در جنوب غربی افغانستان و در کنار رودخانه هیرمند واقع شده است. این منطقه در دوره سلجوقیان جزو قلمرو این سلسله بود و از اهمیت تجاری و بازرگانی بالایی برخوردار بود.

عدم صحت سایر گزینه‌ها:

- **گزینه ۲:** مقبره عرب آتا در شهر بخارا و در ازبکستان واقع شده است و مربوط به دوره تیموریان است.
- **گزینه ۳:** رباط دایه خاتون در شهر کاشمر و در ایران واقع شده است و مربوط به دوره ایلخانیان است.
- **گزینه ۴:** مقبره بی‌بی دوست در شهر بخارا و در ازبکستان واقع شده است و مربوط به دوره سامانیان است.

نتیجه‌گیری:

با توجه به شواهد تاریخی، ویژگی‌های معماری و موقعیت جغرافیایی، گزینه ۱ (لشکری بازار) به عنوان پاسخ صحیح به سوال باستان‌شناسی دوره اسلامی انتخاب می‌شود.

۱۸۴. گزینه ۱)

• شواهد تاریخی:

- در سال ۷۷ هجری قمری، عبدالملک مروان، خلیفه اموی، دستور ضرب سکه‌ای جدید را داد که به "درهم اسلامی" معروف شد.
- این سکه‌ها از طلا و نقره ضرب می‌شدند و بر روی آنها کلماتی مانند "بسم الله الرحمن الرحيم" و "لا اله الا الله" نقش می‌یست.
- ضرب سکه‌های اسلامی گامی مهم در جهت ایجاد یک نظام پولی واحد در جهان اسلام بود.

عدم صحت سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۲: مدینه اولین پایتخت جهان اسلام بود، اما ضرب سکه‌های اسلامی در دمشق و در زمان امویان آغاز شد.
- گزینه ۳: کوفه در دوره امویان شهری مهم بود، اما شواهد نشان می‌دهد که اولین سکه‌های اسلامی در دمشق ضرب شده‌اند.
- گزینه ۴: بصره در دوره امویان مرکز تجاری مهمی بود، اما ضرب سکه‌های اسلامی در دمشق و به دستور خلیفه اموی انجام شد.

نتیجه‌گیری:

با توجه به منابع معتبر، شواهد تاریخی و دلایل ذکر شده، گزینه ۱ (۷۷ هجری قمری - دمشق) به عنوان پاسخ صحیح به سوال باستان‌شناسی دوره اسلامی انتخاب می‌شود.

۱۸۵. گزینه ۲)

• شواهد تاریخی:

- در دوره‌های اولیه خلافت عباسی، سکه‌ها به سبک سکه‌های اموی ضرب می‌شدند و فقط عبارت "لا اله الا الله" و "بسم الله الرحمن الرحيم" بر روی آنها نقش می‌یست.
- اما در زمان خلافت مهدی، برای اولین بار نام خلیفه (مهدی) نیز بر روی سکه‌ها اضافه شد.
- این تغییر نشان‌دهنده تلاش مهدی برای تثبیت قدرت و مشروعیت خود به عنوان خلیفه بود.

عدم صحت سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱: مأمون عباسی بعد از مهدی به خلافت رسید و در زمان او نام خلفا بر روی سکه‌ها وجود داشت.
- گزینه ۳: سفاح اولین خلیفه عباسی بود، اما در زمان او هنوز نام خلفا بر روی سکه‌ها نقش نمی‌یست.
- گزینه ۴: منصور عباسی قبل از مهدی به خلافت رسید و در زمان او نام خلفا بر روی سکه‌ها وجود نداشت.

نتیجه‌گیری:

با توجه به منابع معتبر، شواهد تاریخی و دلایل ذکر شده، گزینه ۲ (مهدی) به عنوان پاسخ صحیح به سوال باستان‌شناسی دوره اسلامی انتخاب می‌شود.

۱۸۶. گزینه ۴)

بر روی سکه‌های اولین ایلخان مغول در ایران، آیه ۲۶ سوره آل عمران نقش بسته بود. این آیه به شرح زیر است:

"وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتًا بَلْ هُمْ أَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ"

ترجمه: "و کسانی را که در راه خدا کشته شده‌اند، مرده مپندارید، بلکه زنده‌اند و نزد پروردگارشان روزی داده می‌شوند."

انتخاب این آیه برای نقش بستن بر روی سکه‌ها دلایل مختلفی می‌توانست داشته باشد. یکی از این دلایل، تأکید بر شجاعت و شهادت در راه دین بود که در میان مغولان ارزش بالایی داشت. دلیل دیگر می‌توانست مشروعیت بخشیدن به حکومت ایلخانیان به عنوان حامیان اسلام باشد.

چرا گزینه‌های دیگر نادرست هستند:

- گزینه ۱ (آیه ۴۴ بقره): این آیه به موضوع وام دادن و ربا می‌پردازد و ارتباطی با مفاهیم مرتبط با سکه‌ها و حکومت ایلخانیان ندارد.
- گزینه ۲ (آیه ۵۶ نساء): این آیه به موضوع اطاعت از خداوند و رسول او می‌پردازد، اما به طور خاص به شهادت یا مشروعیت حکومت اشاره نمی‌کند.
- گزینه ۳ (آیه ۲۰ آل عمران): این آیه به موضوع ایمان و تقوا می‌پردازد، اما ارتباط مستقیمی با مفاهیم مرتبط با سکه‌ها و حکومت ایلخانیان ندارد.

۱۸۷. گزینه ۲)

قدیمی‌ترین دینار شناسایی شده از دوره عباسی که در ایران ضرب شده، مربوط به سال ۲۲۰ هجری قمری و شهر مرو است. این دینار توسط "عبدالله بن طاهر" که از طرف مأمون عباسی به عنوان والی خراسان منصوب شده بود، ضرب شده است.

چرا گزینه‌های دیگر نادرست هستند:

- گزینه ۱ (۲۰۱ ه.ق - نیشابور): اگرچه ضرب سکه در نیشابور در دوره عباسیان سابقه داشته، اما قدیمی‌ترین دینار شناخته شده مربوط به سال ۲۲۰ ه.ق در مرو است.

- گزینه ۳ (۲۲۲ ه.ق. - نیشابور): این تاریخ (۲۲۲ ه.ق.) به ضرب سکه در نیشابور مربوط می‌شود، اما قدیمی‌ترین دینار شناخته‌شده از دوره عباسیان در ایران، به سال ۲۲۰ ه.ق. در مرو تعلق دارد.
  - گزینه ۴ (۲۱۸ ه.ق. - مرو): تاکنون شواهدی مبنی بر ضرب دینار در سال ۲۱۸ ه.ق. در مرو یافت نشده است.
۱۸۸. گزینه ۳)
توضیح:
- فاطمه الفهری**، بانوی ثروتمند اندلسی، در سال ۸۵۹ میلادی (۲۴۸ هجری قمری) در شهر فاس مراکش، نخستین مدرسه در سرزمین‌های غرب اسلامی را با نام **مدرسه قرویین** بنا کرد. این مدرسه که هنوز هم پابرجاست، به عنوان قدیمی‌ترین دانشگاه جهان شناخته می‌شود.
- چرا گزینه‌های دیگر نادرست هستند:**
- گزینه ۱ (ابویعقوب - مدرسه شماعیه - تونس): ابویعقوب قصاب، وزیر موحدون در مغرب، در قرن ۱۲ میلادی مدرسه شماعیه را در تونس تاسیس کرد که پس از مدرسه قرویین ساخته شده است.
  - گزینه ۲ (ابوزکریا یحیی - مدرسه شماعیه - تونس): ابوزکریا یحیی، از دانشمندان برجسته قرن ۱۳ میلادی، در تاسیس مدرسه شماعیه در تونس نقشی نداشته است.
  - گزینه ۴ (امیرحسن الظاهری - مدرسه اشرفیه - بیت المقدس (فلسطین)): امیرحسن الظاهری، سلطان ایلخانی، در قرن ۱۳ میلادی مدرسه اشرفیه را در بیت المقدس بنا کرد که پس از مدرسه قرویین ساخته شده است.
- بنابراین، با توجه به مدارک و شواهد تاریخی، **فاطمه الفهری** به عنوان نخستین فردی که در سرزمین‌های غرب اسلامی مدرسه ساخت، شناخته می‌شود و مدرسه او با نام **مدرسه قرویین** در شهر **فاس (مراکش)** واقع شده است.
۱۸۹. گزینه ۱)
- احمد موسی، نگارگر مشهور ایرانی، در دوره حکومت **ابوسعید ایلخانی** (۷۳۶-۷۱۲ ه.ق.) می‌زیسته و آثار برجسته‌ای از خود به جای گذاشته است. مشهورترین اثر او، نگارگری کتاب "شاهنامه شاه تهماسب" است که به دستور شاه تهماسب صفوی خلق شده است.
- چرا گزینه‌های دیگر نادرست هستند:**
- گزینه ۲ (الجاتیو): الجاتیو ایلخانی (۶۸۱-۶۹۳ ه.ق.) قبل از احمد موسی حکومت می‌کرده و شواهدی از فعالیت هنری احمد موسی در دوره او وجود ندارد.
  - گزینه ۳ (غازان خان): غازان خان (۷۰۳-۷۱۲ ه.ق.) همزمان با اوایل فعالیت هنری احمد موسی حکومت می‌کرده، اما مشهورترین آثار احمد موسی مربوط به دوره ابوسعید است.
  - گزینه ۴ (الجاتیو و غازان خان): همانطور که در توضیحات گزینه‌های ۲ و ۳ ذکر شد، شواهد کافی برای فعالیت هنری برجسته احمد موسی در دوره حکومت این دو ایلخان وجود ندارد.
۱۹۰. گزینه ۴)
- جعفر بایسنقری تبریزی**، نقاش و نگارگر مشهور ایرانی، در دوره تیموریان می‌زیسته و به عنوان کاتب شاهنامه بایسنقری شناخته می‌شود. این نسخه از شاهنامه که به دستور **بایسنقر میرزا**، شاهزاده تیموری، خلق شده است، دارای **۲۲ نگاره** است که توسط هنرمندان برجسته آن دوره، از جمله خود جعفر بایسنقری، نقاشی شده‌اند.
- چرا گزینه‌های دیگر نادرست هستند:**
- گزینه ۱ (میرعلی هروی، ۲۲): میرعلی هروی از خوشنویسان مشهور دوره تیموری بوده و نقشی در نگارگری شاهنامه بایسنقری نداشته است. تعداد نگاره‌های این نسخه نیز ۲۲ است، نه ۲۴.
  - گزینه ۲ (بایسنقر میرزا، ۲۴): بایسنقر میرزا سفارش‌دهنده و حامی خلق شاهنامه بایسنقری بوده، اما نقشی در نگارگری یا خوشنویسی آن نداشته است. تعداد نگاره‌های این نسخه نیز ۲۲ است، نه ۲۴.
  - گزینه ۳ (بایسنقر میرزا، ۴۲): تعداد نگاره‌های شاهنامه بایسنقری ۲۲ است، نه ۴۲.
۱۹۱. گزینه ۳)
- یکی از دلایل اصلی مهاجرت هنرمندان ایرانی در زمان صفویه به هند، **رویگردانی شاه تهماسب صفوی از هنر و بی‌توجهی او به هنرمندان** بود. شاه تهماسب که در ابتدای حکومت خود به حمایت از هنر و هنرمندان می‌پرداخت، در اواخر دوره حکومتی خود به امور مذهبی متعصب شد و از فعالیت‌های هنری دلسرد گردید. این موضوع باعث شد که بسیاری از هنرمندان برجسته ایرانی که از حمایت و تشویق شاه محروم شده بودند، به دنبال فرصت‌های جدید در سایر نقاط، از جمله هند، باشند.
- دربار مغولان هند در آن دوره، به دلیل علاقه و توجه به هنر و هنرمندان، پذیرای هنرمندان ایرانی بود و به آنها فرصت‌های مناسبی برای فعالیت و خلق آثار هنری می‌داد. این امر، یکی از عوامل اصلی جذب هنرمندان ایرانی به هند در آن دوره محسوب می‌شود.

چرا گزینه‌های دیگر نادرست هستند:

- گزینه ۱ (بی‌توجهی حاکمان اواخر دوره صفوی به هنر و هنرمندان): بی‌توجهی حاکمان اواخر دوره صفوی به هنر و هنرمندان، گرچه در مهاجرت هنرمندان نقش داشته، اما دلیل اصلی مهاجرت آنها در زمان شاه طهماسب، رویگردانی و بی‌توجهی شخص او به هنر بوده است.
- گزینه ۲ (تشویق هنرمندان به مهاجرت به هند توسط حاکمان صفوی): شواهد تاریخی مبنی بر تشویق مستقیم هنرمندان به مهاجرت به هند توسط حاکمان صفوی، به خصوص در زمان شاه طهماسب، وجود ندارد.
- گزینه ۴ (شروع حکومت شاه اسماعیل دوم زمینه مهاجرت هنرمندان را فراهم کرد): اگرچه شروع حکومت شاه اسماعیل دوم با برخی تحولات سیاسی همراه بود، اما شواهد کافی برای نشان دادن اینکه این امر به طور مستقیم زمینه مهاجرت گسترده هنرمندان را فراهم کرده باشد، وجود ندارد.

گزینه ۴. ۱۹۲

مشخصه مهم نقاشی‌های معین مصور، وجود کتیبه‌های مفصل در توضیح برخی از دقایق مربوط به آن نقاشی است. این کتیبه‌ها که به خط نستعلیق نوشته شده‌اند، جزئیات مختلف نقاشی، از جمله نام شخصیت‌ها، اشیاء، مکان‌ها و وقایع را شرح می‌دهند و به درک بهتر مفاهیم و مضامین نقاشی کمک می‌کنند.

استفاده از کتیبه در نقاشی، در دوره‌های مختلف هنر اسلامی سابقه داشته، اما در آثار معین مصور به طور گسترده و با ظرافت خاصی به کار رفته است. این کتیبه‌ها نه تنها جنبه دارند، بلکه به عنوان عنصری تزئینی نیز به زیبایی نقاشی می‌افزایند.

چرا گزینه‌های دیگر نادرست هستند:

- گزینه ۱ (تمرکز بر موضوعات درباری و حکومتی): اگرچه نقاشی‌های معین مصور موضوعات مختلفی را به تصویر می‌کشند، اما تمرکز اصلی او بر موضوعات درباری و حکومتی نیست.
- گزینه ۲ (غرب‌گرایی و تمرکز بر ایده‌های اروپایی): معین مصور در نقاشی‌های خود از سبک و سیاق سنتی ایرانی استفاده می‌کرد و تمایل چندانی به تقلید از هنر غربی نداشت.
- گزینه ۳ (تمرکز جدی بر موضوعات عاشقانه، همراه با برخی اشعار مربوط): درست است که برخی از نقاشی‌های معین مصور موضوعات عاشقانه دارند، اما این موضوع ویژگی بارز و منحصر به فرد آثار او محسوب نمی‌شود.

گزینه ۲. ۱۹۳

مدرسه چفته مناره: این مدرسه در قرن ۱۳ میلادی توسط شمس‌الدین محمد جوینی، وزیر مقتدر هلاکوخان مغول، در شهر سیواس ترکیه بنا شده است.

مدرسه گوگ مدرسه: این مدرسه نیز در قرن ۱۳ میلادی توسط فخرالدین علی صاحب، از امرای برجسته ایلخانی، در شهر سیواس ترکیه بنا شده است.

چرا گزینه‌های دیگر نادرست هستند:

- گزینه ۱ (نصیرالدین طوسی، شمس‌الدین محمد جوینی): نصیرالدین طوسی در ساخت مدرسه چفته مناره نقشی نداشته و بیشتر در زمینه تاسیس مراکز علمی و رصدخانه در ایران فعالیت می‌کرده است.
- گزینه ۳ (رشیدالدین فضل‌الله همدانی، نصیرالدین طوسی): رشیدالدین فضل‌الله همدانی در ساخت هیچکدام از این دو مدرسه نقشی نداشته و بیشتر در زمینه تالیف آثار تاریخی و علمی فعالیت می‌کرده است.
- گزینه ۴ (فخرالدین علی صاحب، رشیدالدین فضل‌الله همدانی): همانطور که در توضیحات گزینه ۳ ذکر شد، رشیدالدین فضل‌الله همدانی در ساخت این مدارس نقشی نداشته است.

بنابراین، با بررسی منابع و مدارک تاریخی، شمس‌الدین محمد جوینی و فخرالدین علی صاحب به ترتیب به عنوان بانیان مدرسه چفته مناره و مدرسه گوگ مدرسه در شهر سیواس شناخته می‌شوند.

گزینه ۳. ۱۹۴

طرح گل شاه عباسی که به عنوان یکی از نقوش شاخص در هنر دوره صفویه شناخته می‌شود، ریشه در گل لوتوس دارد. این گل که در مصر باستان به عنوان نمادی از مقدس بودن، تولد دوباره و رستاخیز شناخته می‌شد، در دوره‌های مختلف به ایران راه یافته و در هنر و معماری ایرانی جایگاه ویژه‌ای پیدا کرد.

در دوره صفویه، هنرمندان ایرانی از گل لوتوس به عنوان الهام‌بخش طرح گل شاه عباسی استفاده کردند. این طرح با ظرافت و زیبایی خاصی در انواع هنرهای دوره صفویه، از جمله کاشی‌کاری، نگارگری، فرش‌بافی و فلزکاری به کار رفته و به عنوان نمادی از شکوه و عظمت سلسله صفوی شناخته می‌شود.

چرا گزینه‌های دیگر نادرست هستند:

- گزینه ۱ (طرح تاک): طرح تاک نیز در هنر دوره صفویه به کار رفته، اما ریشه اصلی طرح گل شاه عباسی به گل لوتوس باز می‌گردد.
- گزینه ۲ (گل روزت): گل روزت در هنر دوره‌های مختلف اسلامی، از جمله دوره صفویه، به کار رفته، اما نمادشناسی و کاربرد آن با طرح گل شاه عباسی متفاوت است.
- گزینه ۴ (درخت زندگی): درخت زندگی در هنر دوره‌های مختلف، از جمله دوره صفویه، به عنوان نمادی از جاودانگی و حیات به کار رفته، اما ریشه اصلی طرح گل شاه عباسی به گل لوتوس باز می‌گردد.

بنابراین، با بررسی منابع و شواهد تاریخی، گل لوتوس به عنوان ریشه اصلی طرح گل شاه عباسی در دوره صفویه شناخته می‌شود.

گزینه ۳ .۱۹۵

توضیح:

با توجه به شواهد و قرائن ارائه شده در عبارت، به نظر می‌رسد که این بنا به برج نقاره‌خانه در شهرری اشاره دارد.

دلایل:

- موقعیت: برج نقاره‌خانه بر فراز کوهی به همین نام در شهرری واقع شده است.
- شکل: این برج به شکل هشت‌ضلعی است.
- مصالح: در ساخت این برج از مصالح سنگ و آجر استفاده شده است.
- پایه: برج نقاره‌خانه بر روی صفحه‌ای دایره‌شکل از سنگ به قطر ۳۶ متر بنا شده است.
- کاربری: این مکان در دوره‌های مختلف به عنوان آرامگاه سلطنتی دیلمیان و سلجوقیان مورد استفاده قرار می‌گرفته است.

بررسی گزینه‌های دیگر:

- برج طغرل: این برج در شهر زنجان واقع شده و مدور است، نه هشت‌ضلعی.
- برج مردابیج: این برج در شهر گرگان واقع شده و ۱۲ ضلعی است.
- امامزاده طاهر: این بنا آرامگاه امامزاده طاهر، فرزند امام موسی کاظم (ع) است و در شهرری واقع شده، اما با توجه به شواهد ارائه شده، برج نقاره‌خانه با کاربری آرامگاه سلطنتی مطابقت بیشتری دارد.

نکته: لازم به ذکر است که در مورد کاربری دقیق برج نقاره‌خانه در دوره‌های مختلف، نظرات متفاوتی بین باستان‌شناسان وجود دارد. برخی معتقدند که این بنا از ابتدا به عنوان آرامگاه ساخته شده، در حالی که برخی دیگر کاربری‌های دیگری مانند منظره‌نما یا سکونتگاه را برای آن در نظر می‌گیرند.

با این حال، با توجه به شواهد موجود، به نظر می‌رسد که این بنا در دوره‌های مختلف، از جمله دوره دیلمیان و سلجوقیان، به عنوان آرامگاه سلطنتی مورد استفاده قرار می‌گرفته است.

گزینه ۲ .۱۹۶

توضیح:

طاق نعل اسبی نوعی طاق قوسی است که در معماری اسلامی به کار می‌رود. این طاق با انحنای بیشتر از نیم‌دایره و پایین‌تر از خط مرکز دایره مشخص می‌شود.

تعریف ارائه شده در عبارت به طور دقیق با ویژگی‌های طاق نعل اسبی مطابقت دارد.

بررسی گزینه‌های دیگر:

- طاق کولی‌دار: این طاق قوسی با انحنای کمتر از نیم‌دایره و روی خط مرکز دایره ساخته می‌شود.
- طاق دالبردار: این طاق قوسی از دو یا چند قوس کوچکتر که به صورت عمودی یا افقی در کنار هم قرار گرفته‌اند، تشکیل می‌شود.
- طاق کولی‌دار متقاطع: این طاق قوسی از دو طاق کولی‌دار که به صورت عمود بر هم قرار گرفته‌اند، تشکیل می‌شود.

نمونه‌هایی از کاربرد طاق نعل اسبی در معماری اسلامی:

- مسجد جامع اصفهان
- مسجد شیخ لطف‌الله در اصفهان
- مسجد سلطان احمد در استانبول
- کاخ الحمرا در اسپانیا

نکته: طاق نعل اسبی به دلیل استحکام و زیبایی در معماری اسلامی مورد توجه قرار گرفته و در انواع بناهای مذهبی، حکومتی و مسکونی به کار رفته است. این نوع طاق همچنین قابلیت ایجاد دهانه‌های بزرگ را دارد که برای تهویه و نورگیری فضاهای داخلی مناسب است.

۱۹۷. گزینه ۱)

توضیح:

عثمان بن وراق یکی از معروف‌ترین هنرمندان دوره سلجوقی به شمار می‌رود که در زمینه مذهب و کتابت فعالیت می‌کرد. آثار او به دلیل ظرافت، زیبایی و استفاده از نقوش و تذهیبات منحصر به فرد، از جمله نفیس‌ترین نسخه‌های خطی دوره سلجوقی محسوب می‌شوند.

برخی از مشهورترین آثار عثمان بن وراق عبارتند از:

- شاهنامه فردوسی (نسخه مورخ ۶۱۴ هجری قمری)
- کلیله و دمنه (نسخه مورخ ۶۱۵ هجری قمری)
- ترجمه قرآن کریم (نسخه مورخ ۶۲۸ هجری قمری)
- چرا گزینه‌های دیگر نادرست هستند:
- گزینه ۲ (خوشنویس معروف دوره تیموری): عثمان بن وراق در دوره سلجوقی می‌زیسته و در دوره تیموری فعالیت نداشته است.
- گزینه ۳ (مذهب و نقاش معروف دوره ایلخانی): اگرچه برخی از هنرمندان دوره ایلخانی در زمینه مذهب و نقاشی فعالیت می‌کردند، اما عثمان بن وراق بیشتر به خاطر مهارتش در کاتبی و مذهب مشهور است.
- گزینه ۴ (مذهب و صحاف معروف دوره خوارزمشاهی): دوره فعالیت عثمان بن وراق با دوره خوارزمشاهیان همزمان نبوده و او بیشتر در دربار سلجوقیان فعال بوده است.

۱۹۸. گزینه ۱)

توضیح:

شهر سلطانیه در استان زنجان، اولین شهر ایرانی-اسلامی است که با نقشه از پیش تعیین شده ساخته شد. این شهر در دوره ایلخانی و به دستور هلاکوخان مغول بنا شده است.

دلایل:

- مدارک تاریخی: منابع و شواهد تاریخی متعددی وجود دارند که نشان می‌دهند شهر سلطانیه با نقشه از پیش تعیین شده ساخته شده است. برای مثال، در کتاب "تاریخ جهانگشایی" اثر حمدالله مستوفی قزوینی به این موضوع اشاره شده است.
- شواهد باستان‌شناسی: کاوش‌های باستان‌شناسی در شهر سلطانیه بقایای خیابان‌های شطرنجی، دروازه‌های منظم و سایر عناصر شهرسازی را به روشنی نشان می‌دهد که بر اساس یک طرح از پیش تعیین شده ساخته شده‌اند.
- ویژگی‌های شهرسازی: سلطانیه دارای ویژگی‌های شهرسازی مدرن مانند تقسیم‌بندی کاربری زمین، وجود فضای سبز و سیستم آبرسانی منظم بوده که نشان‌دهنده طراحی و برنامه‌ریزی دقیق در ساخت آن است.

بررسی گزینه‌های دیگر:

- بغداد - عباسی: شهر بغداد در دوره عباسی پایتخت خلافت عباسیان بود، اما شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که این شهر به صورت تدریجی و بدون نقشه از پیش تعیین شده رشد کرده است.
- سامرا - عباسی: شهر سامرا نیز در دوره عباسی بنا شده بود، اما مانند بغداد، شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که این شهر بر اساس یک طرح از پیش تعیین شده ساخته نشده است.
- کوفه - خلفای راشدین: شهر کوفه در دوره خلفای راشدین بنا شده بود و شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که این شهر نیز به صورت تدریجی و بدون نقشه از پیش تعیین شده رشد کرده است.

۱۹۹. گزینه ۲)

توضیح:

کاوش‌های باستان‌شناسی در شهر سامرا در طول قرن‌های ۱۹ و ۲۰ میلادی توسط کاوشگران مختلفی انجام شده است. با این حال، مهم‌ترین و جامع‌ترین کاوش‌ها توسط ارنست هرتسفلد، فرهاد زاره و آرنولد نورتج در قرن ۲۰ انجام شده است.

فعالیت‌های این کاوشگران:

- هرتسفلد: این باستان‌شناس آلمانی در سال‌های ۱۹۰۷ تا ۱۹۱۴ میلادی کاوش‌های گسترده‌ای در سامرا انجام داد و نقشه دقیقی از این شهر باستانی تهیه کرد.
- زاره: این باستان‌شناس ایرانی در سال‌های ۱۹۳۶ تا ۱۹۴۵ میلادی کاوش‌های خود را در سامرا ادامه داد و به بررسی کاخ‌ها، مساجد و سایر بناهای مهم این شهر پرداخت.

• **نورتج:** این باستان‌شناس آلمانی در سال‌های ۱۹۵۰ و ۱۹۶۰ میلادی به کاوش در سامرا پرداخت و به مطالعه سفال‌ها، سکه‌ها و اشیاء دیگر کشف شده از این محوطه باستانی مشغول شد.

نقش آفرینی کاوشگران دیگر:

• **کرسول:** گرچه کرسول (Cresswell) نیز در کاوش‌های سامرا مشارکت داشت، اما سهم او به اندازه هرتسفلد، زاره و نورتج برجسته نبود.

• **طه باقر:** طه باقر، باستان‌شناس عراقی، بیشتر بر روی تاریخ و فرهنگ سامرا تمرکز داشت و کاوش‌های میدانی محدودی در این محوطه انجام داد.

چرا گزینه‌های دیگر نادرست هستند:

• **گزینه ۱:** این گزینه ناقص است و به فعالیت‌های کاوشگران دیگر در سامرا اشاره نمی‌کند.

• **گزینه ۳:** این گزینه نقش کرسول را بیش از حد برجسته می‌کند و سهم هرتسفلد، زاره و نورتج را نادیده می‌گیرد.

• **گزینه ۴:** این گزینه طه باقر را به عنوان یکی از مهم‌ترین کاوشگران سامرا معرفی می‌کند، در حالی که سهم او در کاوش‌های این محوطه محدودتر بود.

۲۰۰. **گزینه ۱)**

توضیح:

مدرسه سرچالی در شهر سیواس ترکیه، بهترین نمونه‌های باقی‌مانده کاشی زرین‌فام دوره سلجوقیان آناتولی را به نمایش می‌گذارد. این مدرسه به دستور سیف‌الدین سهروردی، فیلسوف و عارف مشهور ایرانی، در قرن ۱۳ میلادی ساخته شده است.

دلایل:

• **فراوانی و تنوع:** مدرسه سرچالی از نظر تعداد و تنوع کاشی‌های زرین‌فام بر سایر بناهای سلجوقی آناتولی برتری دارد.

• **کیفیت و ظرافت:** کاشی‌های زرین‌فام این مدرسه به دلیل کیفیت بالا و ظرافت در طراحی و اجرا مشهور هستند.

• **اهمیت تاریخی:** مدرسه سرچالی به عنوان یکی از مهم‌ترین بناهای آموزشی دوره سلجوقی در آناتولی شناخته می‌شود و از نظر تاریخی ارزش زیادی دارد.

بررسی گزینه‌های دیگر:

• **مسجد سراج‌الدین:** این مسجد در شهر ارزنجان ترکیه دارای کاشی‌های زرین‌فام زیبا است، اما به اندازه مدرسه سرچالی از نظر فراوانی و تنوع کاشی‌ها غنی نیست.

• **اولو جامع کایسری:** این مسجد در شهر کایسری ترکیه نیز دارای کاشی‌های زرین‌فام است، اما کیفیت و ظرافت کاشی‌های مدرسه سرچالی را ندارد.

• **آرامگاه خواندخاتون:** این آرامگاه در شهر سلطانیه ایران دارای کاشی‌های زرین‌فام است، اما این آرامگاه در ایران واقع شده و به دوره سلجوقیان آناتولی تعلق ندارد.

نکته:

• کاشی‌های زرین‌فام از جمله مهم‌ترین و زیباترین هنرهای دوره سلجوقی به شمار می‌روند.

• این کاشی‌ها با استفاده از طلا و لعاب‌های رنگی ساخته می‌شدند و نقوش و طرح‌های متنوعی بر روی آن‌ها نقش می‌بست.

• کاشی‌های زرین‌فام در تزئین بناهای مختلف سلجوقی، از جمله مساجد، مدارس، آرامگاه‌ها و کاخ‌ها به کار می‌رفتند.

۲۰۱. در شناخت پیش از تاریخ ایران کدام یک نقش اصلی را داشته و دارند؟
 (۱) بررسی‌ها و کاوش‌های باستان‌شناختی و مطالعات بین‌رشته‌ای
 (۲) بررسی‌های باستان‌شناختی چندمقیاسی و چندرویکردی
 (۳) مطالعات دیرین زیست‌بوم‌شناسی
 (۴) کاوش‌های گسترده
۲۰۲. بررسی تغییرات اقلیمی بر مبنای مطالعه بقایای استخوان‌های حیوانی در کاوش‌های کدام محوطه انجام شده است؟
 (۱) غار خر
 (۲) غار کمربند
 (۳) غار ورواسی
 (۴) غار علی‌تپه
۲۰۳. برای زیستگاه دوره شوش A در تپه جعفرآباد حداکثر چه تعداد جمعیت تخمین زده شده است؟
 (۱) ۲۵ تا ۳۰ نفر
 (۲) ۱۰۰ تا ۲۰۰ نفر
 (۳) ۱۵۰ تا ۳۰۰ نفر
 (۴) ۳۰۰ نفر تا ۵۰۰ نفر
۲۰۴. قدیمی‌ترین شواهد بز اهلی مربوط به کدام محوطه پیش از تاریخ ایران است؟
 (۱) سراب
 (۲) آسیاب
 (۳) گنج‌دره
 (۴) شیخی‌آباد
۲۰۵. «تپه تولایی» بیانگر کدام مرحله از روستانشینی در دشت شوشان است؟
 (۱) قدیم
 (۲) میانه
 (۳) جدید
 (۴) آغازین
۲۰۶. مبنای گاهنگاری زاگرس مرکزی بر اساس حفاریات کدام محوطه تنظیم شده است؟
 (۱) تپه گیان
 (۲) گودین تپه
 (۳) تپه گوران
 (۴) تپه سه‌گایی
۲۰۷. مرحله مشهور به «سرگراب» در دهلران، هم‌افق با کدام دوره‌ها در تل قصیر و شوش است؟
 (۱) تل قصیر ۳۰ شوش ۱۶
 (۲) تل قصیر ۳۸ شوش ۱۴
 (۳) تل قصیر ۲۵ شوش ۱۸ و ۱۷
 (۴) تل قصیر ۱۰ و ۱۱ شوش ۲۳ و ۲۴
۲۰۸. ظروف سنگی از هزاره چهارم تا دوم پیش از میلاد در خاورمیانه علاوه بر جنبه‌های اقتصادی و نمادین معرف کدام شبکه‌ها هستند و در مورد چه رویکردهای دیگری اطلاعات ارایه می‌کنند؟
 (۱) شبکه‌های تجاری و رویکرد اجتماعی
 (۲) شبکه‌های راه‌ها و رویکرد مبادلاتی
 (۳) شبکه‌های اجتماعی و رویکرد تطور‌گرایانه
 (۴) شبکه‌های مبادلات درون‌منطقه‌ای و رویکرد اقتصاد اجتماعی
۲۰۹. مهرهای مسطح که صفحات مدور تخت هستند و در وسط سوراخی دارند و نقوش خطی هندسی ساده بدون نظم خاصی روی آن حکاکی شده، در کدام استقرارهای پیش از تاریخی شمال مرکزی ایران شناسایی شده‌اند؟
 (۱) سیلک III و حصار I
 (۲) تپه برج نیشابور و حصار دامغان
 (۳) قمرود و تپه سنگ چخماق شاهرود
 (۴) چشمه‌علی و قره‌تپه هر دو در دشت تهران
۲۱۰. پیکرک‌های گلی جانورانی که از کاوش‌های ۱۹۸۹ م. در فرهنگ و تپه جیتون شناسایی شده، چه حیواناتی هستند؟
 (۱) شتر، اسب و گورخر
 (۲) بز و گوسفند اهلی شده
 (۳) گورخر، اسب‌سانان و شتر
 (۴) گاو، نر، سگ، بیرسانان گوشت‌خوار و جانورانی شبیه گورخر
۲۱۱. فرهنگ کلته‌مینار واقع در مناطق شمالی فرهنگ نوسنگی جیتون چگونه امرار معاش می‌کردند؟
 (۱) تولیدکنندگان غذا بوده‌اند.
 (۲) شکارورزان و ماهیگیران بودند.
 (۳) کشاورزی سازمان‌یافته در واحه‌های شمالی رایج بود.
 (۴) دامداری پیشرفته و رمه‌گردانی سازمان‌یافته رواج داشت.
۲۱۲. گاهنگاری دوره نوسنگی جیتون قدیم، میانه و جدید کدام مورد است؟
 (۱) جیتون قدیم (۵۰۰ تا ۴۵۰۰ ق.م.) جیتون میانه (۴۵۰ تا ۴۲۵۰ ق.م.) جیتون جدید (۴۲۵۰ تا ۳۷۵۰ ق.م.)
 (۲) جیتون قدیم (۷۱۰۰ تا ۶۸۰۰ ق.م.) جیتون میانه (۶۸۰۰ تا ۶۴۰۰ ق.م.) جیتون جدید (۶۴۰۰ تا ۶۰۰۰ ق.م.)
 (۳) جیتون قدیم (۶۲۰۰ تا ۵۸۰۰ ق.م.) جیتون میانه (۵۸۰۰ تا ۵۴۰۰ ق.م.) جیتون جدید (۵۴۰۰ تا ۵۰۰۰ ق.م.)
 (۴) جیتون قدیم (۷۲۰۰ تا ۶۸۰۰ ق.م.) جیتون میانه (۶۸۰۰ تا ۶۵۰۰ ق.م.) جیتون جدید (۶۵۰۰ تا ۶۰۰۰ ق.م.)
۲۱۳. کاهنگاری نسبی تپه سراب کرمانشاه کدام است؟
 (۱) حدود ۶۹۰۰ ق.م.
 (۲) حدود ۶۸۰۰ ق.م.
 (۳) حدود ۶۰۰۰ ق.م.
 (۴) حدود ۵۵۰۰ ق.م.
۲۱۴. در تپه گوران لرستان در نتیجه کاوش‌های لایه‌نگارانه باستان‌شناسی، چند لایه باستانی شناسایی شده است؟
 (۱) ۸
 (۲) ۱۸
 (۳) ۲۲
 (۴) ۲۵
۲۱۵. آثار و شواهد تولید ورقه‌های فلزی جهت ساخت ظروف فلزی از کدام دوره فرهنگی تپه سیلک کاشان یافت شده است؟
 (۱) سیلک I
 (۲) سیلک II
 (۳) سیلک III
 (۴) سیلک IV
۲۱۶. در تسلسل لایه‌نگاری گنج‌دره تپه، کدام لایه فاقد آثار معماری است؟
 (۱) لایه A
 (۲) لایه B
 (۳) لایه D
 (۴) لایه E

۲۱۷. در تسلسل و توالی لایه‌نگاری تپه حصار دامغان از کدام لایه و فاز، آثار آتش‌سوزی مهیب شناسایی شده است؟
 (۱) لایه‌های A و B و II (۲) لایه‌های IIB و IIIC (۳) لایه‌های IIB و IC (۴) لایه‌های IC و IB
۲۱۸. استفاده از شاموت (آمیزه) مواد ارگانیک، پخت ناکافی و پوشش غلیظ از ویژگی‌های سفالگری کدام عصر بیش از تاریخ ایران است؟
 (۱) آهن (۲) مفرغ (۳) نوسنگی (۴) مس سنگ
۲۱۹. شیوه تزیینی داغدار کردن سطوح بیرونی ظروف سفالین برای اولین بار در سفالگری کدام منطقه از فلات ایران در عصر مفرغ رایج شده است؟
 (۱) جنوب غرب (۲) شمال شرق (۳) زاگرس شمالی (۴) شمال مرکزی ایران
۲۲۰. در کدام عملیات میدانی باستان‌شناسی دوره‌های نوسنگی بی‌سفال و باسفال شناسایی می‌شود؟
 (۱) کاوش عمودی (۲) کاوش افقی (۳) بررسی سطحی (۴) بررسی سیستماتیک

۲۰۱. گزینه (۱)

توضیح:

شناخت پیش از تاریخ ایران، به دلیل فقدان منابع مکتوب، عمدتاً به کاوش‌ها و بررسی‌های باستان‌شناسی و مطالعات بین‌رشته‌ای وابسته است. این کاوش‌ها و مطالعات، شواهد ارزشمندی از جمله بقایای ابزارآلات، سفال‌ها، استخوان‌ها و بقایای معماری را به دست می‌دهند که باستان‌شناسان از طریق تجزیه و تحلیل آنها می‌توانند به اطلاعاتی در مورد زندگی، فرهنگ، اقتصاد، و محیط زیست جوامع گذشته دست پیدا کنند.

در کنار کاوش‌ها و بررسی‌های باستان‌شناسی، مطالعات بین‌رشته‌ای نیز نقش مهمی در شناخت پیش از تاریخ ایران ایفا می‌کنند. این مطالعات از تخصص‌های مختلفی مانند زمین‌شناسی، دیرین‌شناسی، گیاه‌شناسی، جانورشناسی و زبان‌شناسی برای تکمیل یافته‌های باستان‌شناسی و ارائه تصویری جامع‌تر از گذشته ایران استفاده می‌کنند.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- (۲) **بررسی‌های باستان‌شناختی چندمقیاسی و چندرویکردی:** این گزینه صرفاً به نوع خاصی از کاوش‌ها و بررسی‌های باستان‌شناسی اشاره دارد، نه به کل روش‌های شناخت پیش از تاریخ.
- (۳) **مطالعات دیرین زیست‌بوم‌شناسی:** این مطالعات، اطلاعاتی در مورد محیط زیست گذشته ارائه می‌دهند، اما به تنهایی برای شناخت جوامع انسانی کافی نیستند.
- (۴) **کاوش‌های گسترده:** کاوش‌های گسترده، گرچه می‌توانند اطلاعات با ارزشی به دست دهند، اما به تنهایی برای شناخت پیچیدگی‌های جوامع پیش از تاریخ کافی نیستند.

۲۰۲. گزینه (۴)

توضیح:

مطالعات متعددی بر روی بقایای استخوان‌های حیوانی در غارهای مختلف ایران انجام شده است تا تغییرات اقلیمی در طول دوره‌های پیش از تاریخ را بررسی کنند. با این حال، غار علی‌تپه به دلیل برخورداری از توالی رسوبی طولانی و حفظ بقایای استخوانی به طور استثنایی، از اهمیت ویژه‌ای در این زمینه برخوردار است.

در غار علی‌تپه، کاوشگران بقایای استخوانی مربوط به طیف گسترده‌ای از حیوانات، از جمله پستانداران، پرندگان، خزندگان و دوزیستان را کشف کرده‌اند. تجزیه و تحلیل این بقایا، از جمله بررسی نسبت‌های ایزوتوپ‌های پایدار در استخوان‌ها و دندان‌ها، اطلاعات ارزشمندی در مورد رژیم غذایی، زیستگاه و الگوهای مهاجرت حیوانات در طول زمان ارائه می‌دهد.

با مقایسه بقایای استخوانی از لایه‌های مختلف رسوبی غار، می‌توان تغییرات در جمعیت‌های حیوانی و محیط زیست آنها را در طول دوره‌های گرم و سرد بازسازی کرد. این اطلاعات به درک بهتر چگونگی تأثیر تغییرات اقلیمی بر جوامع حیوانی در گذشته و پیش‌بینی پیامدهای تغییرات اقلیمی در آینده کمک می‌کند.

۲۰۳. گزینه (۱)

توضیح:

بر اساس کاوش‌های انجام شده در تپه جعفرآباد، که یکی از محوطه‌های کلیدی مربوط به دوره شوش A در ایران است، تخمین زده می‌شود که حداکثر جمعیت این زیستگاه بین ۲۵ تا ۳۰ نفر بوده است. این تخمین بر اساس شواهد مختلفی از جمله مساحت محوطه، تعداد خانه‌ها و بقایای مواد غذایی به دست آمده است.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- (۲) **۱۰۰ تا ۲۰۰ نفر:** این تعداد جمعیت برای یک محوطه کوچک مانند تپه جعفرآباد که منابع محدودی داشته است، زیاد به نظر می‌رسد.
- (۳) **۱۵۰ تا ۳۰۰ نفر:** این تعداد نیز برای این محوطه زیاد است و شواهد باستان‌شناسی از آن پشتیبانی نمی‌کند.
- (۴) **۳۰۰ تا ۵۰۰ نفر:** این تعداد جمعیت برای یک محوطه روستایی در دوره شوش A بسیار زیاد است و هیچ محوطه مشابهی با این تراکم جمعیت در این دوره شناخته نشده است.

توجه:

- تخمین جمعیت در باستان‌شناسی همیشه با درجه‌ای از عدم قطعیت همراه است.
- عوامل مختلفی مانند روش‌های کاوش، تفسیر داده‌ها و شرایط حفظ بقایا می‌توانند بر این تخمین‌ها تأثیر بگذارند.
- با انجام کاوش‌های بیشتر و مطالعات تکمیلی، ممکن است در آینده این تخمین‌ها تغییر یابند.

۲۰۴. گزینه ۲)

توضیح کامل:

قدیمی‌ترین شواهد بز اهلی در ایران از محوطه آسیاب در استان فارس به دست آمده است. این محوطه متعلق به دوره نوسنگی پیش از سفال (حدود ۱۰.۵۰۰ تا ۸.۵۰۰ سال قبل از میلاد) است. در کاوش‌های این محوطه، بقایای استخوانی بزهایی کشف شده که با بزهای وحشی امروزی تفاوت‌های قابل توجهی دارند. این تفاوت‌ها نشان‌دهنده اهلی شدن بز در این منطقه است.

چرا گزینه‌های دیگر نادرست هستند:

- **سراب:** این محوطه متعلق به دوره مس‌سنگی (حدود ۶.۰۰۰ تا ۳.۰۰۰ سال قبل از میلاد) است و شواهدی از بز اهلی در آن یافت نشده است.
- **گنج‌دره:** این محوطه متعلق به دوره نوسنگی (حدود ۸.۵۰۰ تا ۶.۰۰۰ سال قبل از میلاد) است و شواهدی از بز اهلی در آن یافت شده است، اما قدیمی‌ترین شواهد بز اهلی در ایران نیست.
- **شیخی‌آباد:** این محوطه متعلق به دوره مفرغ (حدود ۳.۰۰۰ تا ۱.۰۰۰ سال قبل از میلاد) است و شواهدی از بز اهلی در آن یافت شده است، اما بسیار دیرتر از محوطه آسیاب است.

اهمیت این کشف:

کشف شواهد بز اهلی در محوطه آسیاب نشان می‌دهد که ایران یکی از مراکز اولیه اهلی کردن بز در جهان بوده است. این امر نشان‌دهنده نقش مهم ایران در توسعه کشاورزی و دامپروری در خاور نزدیک است.

نقد و بررسی:

برخی از باستان‌شناسان معتقدند که شواهد بز اهلی از محوطه‌های قدیمی‌تر در زاگرس نیز به دست آمده است. با این حال، این شواهد هنوز به طور کامل مورد بررسی قرار نگرفته‌اند و نیاز به مطالعات بیشتر در این زمینه وجود دارد. در نهایت، می‌توان با قطعیت گفت که محوطه آسیاب قدیمی‌ترین محوطه‌ای است که تاکنون شواهد قطعی از بز اهلی در ایران در آن یافت شده است.

۲۰۵. گزینه ۴)

توضیح کامل:

تپه تولایی یکی از قدیمی‌ترین محوطه‌های باستانی در دشت شوشان است که به **مرحله آغازین روستانشینی** (حدود ۱۰.۰۰۰ تا ۸.۰۰۰ سال قبل از میلاد) تعلق دارد. این محوطه در جنوب غربی شوش واقع شده و در کاوش‌های آن بقایای معماری، ابزار سنگی، سفال و استخوان حیوانات اهلی کشف شده است.

چرا گزینه‌های دیگر نادرست هستند:

- **قدیم:** این اصطلاح به طور کلی به دوره‌ای اطلاق می‌شود که قبل از روستانشینی آغاز می‌شود، یعنی دوره‌ای که انسان‌ها هنوز شکارچی-گردآور بودند. تپه تولایی به طور واضح متعلق به دوره روستانشینی است.
- **میان:** این اصطلاح به دوره‌ای اطلاق می‌شود که پس از مرحله آغازین روستانشینی و قبل از مرحله جدید روستانشینی قرار می‌گیرد. تپه تولایی به طور واضح متعلق به مرحله آغازین روستانشینی است.
- **جدید:** این اصطلاح به دوره‌ای اطلاق می‌شود که پس از مرحله میانه روستانشینی و قبل از ظهور تمدن‌ها قرار می‌گیرد. تپه تولایی به طور واضح متعلق به مرحله آغازین روستانشینی است.

اهمیت تپه تولایی:

تپه تولایی به دلیل قدمت و شواهد منحصر به فردی که از اولین مراحل روستانشینی در دشت شوشان ارائه می‌دهد، از اهمیت زیادی برخوردار است. این محوطه به باستان‌شناسان کمک می‌کند تا درک بهتری از نحوه گذار انسان‌ها از شیوه زندگی شکارچی-گردآور به شیوه زندگی روستایی به دست آورند.

۲۰۶. گزینه ۲)

مبنای گاهنگاری زاگرس مرکزی بر اساس حفاریات محوطه **گودین تپه** در استان کرمانشاه تنظیم شده است. این محوطه که به پایتخت پیش از تاریخ زاگرس نیز مشهور است، از نظر وسعت و قدمت یکی از مهم‌ترین محوطه‌های باستانی ایران است. کاوش‌های گسترده در گودین تپه که از اواخر دهه ۱۹۶۰ میلادی آغاز شده، شواهد ارزشمندی از سکونت انسان در این منطقه از حدود ۱۲.۰۰۰ سال قبل از میلاد تا ۱.۵۰۰ سال قبل از میلاد به دست داده است.

بر اساس این کاوش‌ها، گاهنگاری زاگرس مرکزی به **هشت دوره** تقسیم می‌شود که هر کدام شامل چندین فاز و زیرفاز است. این گاهنگاری که توسط لوید و لوئیس **هنریکسون** (Louis Henrickson) ارائه شده است، به عنوان چارچوبی برای طبقه‌بندی محوطه‌های باستانی در زاگرس مرکزی و سایر مناطق ایران مورد استفاده قرار می‌گیرد.

چرا گزینه‌های دیگر نادرست هستند:

- تپه گیان: این محوطه در استان همدان واقع شده و از نظر قدمت و وسعت به اندازه گودین تپه نیست. کاوش‌های تپه گیان اطلاعات مهمی در مورد دوره نوسنگی در زاگرس غربی ارائه می‌دهد، اما مبنای گاهنگاری زاگرس مرکزی نیست.
- تپه گوران: این محوطه در استان کردستان واقع شده و از نظر قدمت به اندازه گودین تپه نیست. کاوش‌های تپه گوران اطلاعات مهمی در مورد دوره مس‌سنگی در زاگرس مرکزی ارائه می‌دهد، اما مبنای گاهنگاری زاگرس مرکزی نیست.
- تپه سه‌گابی: این محوطه در استان لرستان واقع شده و از نظر قدمت به اندازه گودین تپه نیست. کاوش‌های تپه سه‌گابی اطلاعات مهمی در مورد دوره مفرغ در زاگرس مرکزی ارائه می‌دهد، اما مبنای گاهنگاری زاگرس مرکزی نیست.

اهمیت گودین تپه:

گودین تپه به دلیل وسعت، قدمت و شواهد منحصر به فردی که از سکونت انسان در زاگرس مرکزی ارائه می‌دهد، از اهمیت زیادی برخوردار است. این محوطه به باستان‌شناسان کمک می‌کند تا درک بهتری از نحوه گذار انسان‌ها از شیوه زندگی شکارچی-گردآور به شیوه زندگی روستایی، توسعه کشاورزی و دامپروری، ظهور نخستین جوامع پیچیده و شکل‌گیری تمدن در زاگرس به دست آورند.

نقد و بررسی:

برخی از باستان‌شناسان معتقدند که گاهنگاری زاگرس مرکزی نیاز به بازنگری دارد و باید بر اساس داده‌های جدید از محوطه‌های باستانی دیگر به روز شود. با این حال، گودین تپه همچنان به عنوان مهم‌ترین محوطه مرجع برای گاهنگاری زاگرس مرکزی شناخته می‌شود.

گزینه ۴) ۲۰۷

توضیح کامل:

مرحله مشهور به سرگراب در دهلران، هم‌افق با دوره‌های تل قصیر ۱۰ و ۱۱ و شوش ۲۳ و ۲۴ است. این دوره‌ها به دوره مس‌سنگی جدید (حدود ۵,۵۰۰ تا ۴,۰۰۰ سال قبل از میلاد) تعلق دارند.

چرا گزینه‌های دیگر نادرست هستند:

- تل قصیر ۳۰ شوش ۱۶: این دوره‌ها به دوره نوسنگی جدید (حدود ۷,۰۰۰ تا ۵,۵۰۰ سال قبل از میلاد) تعلق دارند و قدیمی‌تر از مرحله سرگراب هستند.
- تل قصیر ۳۸ شوش ۱۴: این دوره‌ها به دوره مفرغ قدیم (حدود ۳,۰۰۰ تا ۲,۵۰۰ سال قبل از میلاد) تعلق دارند و دیرتر از مرحله سرگراب هستند.
- تل قصیر ۲۵ شوش ۱۸ و ۱۷: دوره تل قصیر ۲۵ هم‌افق با دوره شوش ۱۸ است و به دوره مس‌سنگی میانه (حدود ۶,۰۰۰ تا ۵,۵۰۰ سال قبل از میلاد) تعلق دارد. دوره شوش ۱۷ به دوره نوسنگی جدید (حدود ۷,۰۰۰ تا ۵,۵۰۰ سال قبل از میلاد) تعلق دارد. هر دو دوره قدیمی‌تر از مرحله سرگراب هستند.

اهمیت مرحله سرگراب:

مرحله سرگراب به دلیل شواهدی که از توسعه جوامع پیچیده، ظهور نخستین شهرها و گسترش تجارت در زاگرس ارائه می‌دهد، از اهمیت زیادی برخوردار است. این مرحله همچنین با ظهور نخستین سیستم‌های نوشتاری در ایران مرتبط است.

نقد و بررسی:

برخی از باستان‌شناسان معتقدند که تاریخ‌گذاری دقیق مرحله سرگراب هنوز به طور کامل مشخص نشده است و نیاز به مطالعات بیشتر در این زمینه وجود دارد. با این حال، اکثر باستان‌شناسان معتقدند که این مرحله هم‌افق با دوره‌های تل قصیر ۱۰ و ۱۱ و شوش ۲۳ و ۲۴ است.

گزینه ۱) ۲۰۸

توضیح کامل:

ظروف سنگی از هزاره چهارم تا دوم پیش از میلاد در خاورمیانه علاوه بر جنبه‌های اقتصادی و نمادین، معرف شبکه‌های تجاری و رویکرد اجتماعی جوامع آن دوره بودند. این ظروف به عنوان کالاهای تجاری در مسافت‌های طولانی بین جوامع مختلف حمل و نقل می‌شدند و تبادل آنها اطلاعات ارزشمندی در مورد روابط اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی بین این جوامع ارائه می‌دهد.

چرا گزینه‌های دیگر نادرست هستند:

- شبکه‌های راه‌ها و رویکرد مبادلاتی: در حالی که ظروف سنگی می‌توانستند از طریق شبکه‌های راه‌ها حمل و نقل شوند، اما خود ظروف معرف شبکه‌های راه‌ها نیستند. رویکرد مبادلاتی نیز بر تبادل کالاها به طور کلی تمرکز دارد، در حالی که ظروف سنگی اطلاعات خاص‌تری در مورد نوع کالاها، الگوهای تبادل و روابط اجتماعی بین جوامع ارائه می‌دهند.
- شبکه‌های اجتماعی و رویکرد تطوری: رویکرد تطوری‌گرایانه بر مطالعه تغییرات در طول زمان تمرکز دارد، در حالی که ظروف سنگی اطلاعات مربوط به یک دوره زمانی خاص (هزاره چهارم تا دوم پیش از میلاد) را ارائه می‌دهند.

شبکه‌های مبادلات درون منطقه‌ای و رویکرد اقتصاد اجتماعی: ظروف سنگی فقط به مبادلات درون منطقه‌ای محدود نمی‌شدند، بلکه در مسافت‌های طولانی بین جوامع مختلف حمل و نقل می‌شدند. رویکرد اقتصاد اجتماعی نیز بر مطالعه روابط اقتصادی بین افراد و گروه‌ها در یک جامعه تمرکز دارد، در حالی که ظروف سنگی اطلاعات مربوط به روابط اقتصادی بین جوامع مختلف را ارائه می‌دهند.

اهمیت ظروف سنگی:

ظروف سنگی از هزاره چهارم تا دوم پیش از میلاد در خاورمیانه از اهمیت زیادی برخوردار هستند زیرا اطلاعات ارزشمندی در مورد شبکه‌های تجاری، روابط اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی بین جوامع آن دوره ارائه می‌دهند. این ظروف به باستان‌شناسان کمک می‌کنند تا درک بهتری از نحوه تعامل جوامع مختلف با یکدیگر و چگونگی شکل‌گیری تمدن‌ها در خاورمیانه به دست آورند.

نقد و بررسی:

برخی از باستان‌شناسان معتقدند که تفسیر داده‌های مربوط به ظروف سنگی دشوار است و ممکن است همیشه قابل اعتماد نباشد. با این حال، اکثر باستان‌شناسان معتقدند که این ظروف منبع ارزشمندی برای مطالعه روابط بین جوامع در خاورمیانه باستان هستند.

گزینه ۱) .۲۰۹

توضیح کامل:

مهرهای مسطح که صفحات مدور تخت هستند و در وسط سوراخی دارند و نقوش خطی هندسی ساده بدون نظم خاصی روی آن حکاکی شده، در استقرارهای پیش از تاریخی سیلیک III و حصار I در شمال مرکزی ایران شناسایی شده‌اند. این مهرها به عنوان **مهرهای مسطح نسل اول** شناخته می‌شوند و قدمت آنها به دوره مس سنگی جدید (حدود ۵,۵۰۰ تا ۴,۰۰۰ سال قبل از میلاد) می‌رسد.

چرا گزینه‌های دیگر نادرست هستند:

• تپه برج نیشابور و حصار دامغان: این محوطه‌ها متعلق به دوره نوسنگی (حدود ۸,۵۰۰ تا ۵,۵۰۰ سال قبل از میلاد) هستند و مهرهای مسطح نسل اول در آنها یافت نشده است.

• قمروود و تپه سنگ چخماق شاهرود: این محوطه‌ها متعلق به دوره مفرغ (حدود ۳,۰۰۰ تا ۱,۰۰۰ سال قبل از میلاد) هستند و مهرهای مسطح نسل اول در آنها یافت نشده است.

• چشمه‌علی و قره‌تپه هر دو در دشت تهران: این محوطه‌ها متعلق به دوره مس سنگی میانه (حدود ۶,۰۰۰ تا ۵,۵۰۰ سال قبل از میلاد) هستند و مهرهای مسطح نسل اول در آنها یافت نشده است.

اهمیت مهرهای مسطح نسل اول:

مهرهای مسطح نسل اول از نظر قدمت، سبک و نقوش حکاکی شده، از اهمیت زیادی برخوردار هستند. این مهرها به باستان‌شناسان کمک می‌کنند تا درک بهتری از نظام‌های اداری، روابط اجتماعی، باورهای مذهبی و تجارت در شمال مرکزی ایران در دوره مس سنگی جدید به دست آورند.

نقد و بررسی:

برخی از باستان‌شناسان معتقدند که مهرهای مسطح نسل اول ممکن است در سایر محوطه‌های پیش از تاریخی شمال مرکزی ایران نیز یافت شده باشند، اما هنوز به طور کامل مورد بررسی قرار نگرفته‌اند. با این حال، سیلیک III و حصار I به عنوان مهم‌ترین محوطه‌هایی شناخته می‌شوند که در آنها این نوع مهرها به دست آمده است.

گزینه ۴) .۲۱۰

توضیح کامل:

پیکرک‌های گلی جانورانی که از کاوش‌های ۱۹۸۹ میلادی در فرهنگ و تپه جیتون شناسایی شده‌اند، شامل **گاو نر، سگ، ببرسانان گوشت‌خوار و جانورانی شبیه گورخر** هستند. این پیکرک‌ها به عنوان نمادی از حیوانات اهلی و وحشی در جوامع آن دوره (حدود ۵,۵۰۰ تا ۴,۰۰۰ سال قبل از میلاد) شناخته می‌شوند.

چرا گزینه‌های دیگر نادرست هستند:

• شتر، اسب و گورخر: شتر و اسب در آن دوره در این منطقه اهلی نشده بودند و پیکرک‌های آنها یافت نشده است.

• بز و گوسفند اهلی شده: پیکرک‌های بز و گوسفند اهلی شده در فرهنگ و تپه جیتون یافت شده‌اند، اما گزینه ۴ شامل حیوانات وحشی نیز می‌شود.

• گورخر، اسب‌سانان و شتر: شتر در آن دوره در این منطقه اهلی نشده بود و پیکرک‌های آن یافت نشده است.

اهمیت پیکرک‌های گلی:

پیکرک‌های گلی جانورانی که از فرهنگ و تپه جیتون به دست آمده‌اند، از اهمیت زیادی برخوردار هستند زیرا اطلاعات ارزشمندی در مورد حیوانات اهلی و وحشی، باورهای مذهبی و شیوه زندگی مردم آن دوره ارائه می‌دهند. این پیکرک‌ها به باستان‌شناسان کمک می‌کنند تا درک بهتری از روابط انسان و حیوان در زاگرس در دوره مس سنگی جدید به دست آورند.

نقد و بررسی:

برخی از باستان‌شناسان معتقدند که تفسیر نمادین پیکرک‌های گلی جانوران می‌تواند دشوار باشد و ممکن است همیشه قابل اعتماد نباشد. با این حال، اکثر باستان‌شناسان معتقدند که این پیکرک‌ها منبع ارزشمندی برای مطالعه باورها و شیوه زندگی مردم در جوامع پیش از تاریخی هستند.

.۲۱۱ (گزینه ۲)

توضیح کامل:

مردم فرهنگ کلتهمینار که در مناطق شمالی فرهنگ نوسنگی جیتون زندگی می‌کردند، شکارورزان و ماهیگیران بودند. آنها به طور عمده از طریق شکار حیوانات وحشی، صید ماهی و جمع‌آوری گیاهان وحشی امرار معاش می‌کردند. شواهد باستان‌شناسی از این محوطه‌ها نشان می‌دهد که آنها از ابزارهای سنگی و استخوانی برای شکار و صید ماهی استفاده می‌کردند و به غارها و پناهگاه‌های صخره‌ای برای سکونت و ذخیره‌سازی غذا پناه می‌بردند.

چرا گزینه‌های دیگر نادرست هستند:

- تولیدکنندگان غذا بوده‌اند: در حالی که مردم فرهنگ کلتهمینار ممکن است برخی از گیاهان را به طور محدود کشت می‌کردند، شواهد نشان می‌دهد که کشاورزی سازمان‌یافته در این منطقه رایج نبوده است.

- کشاورزی سازمان‌یافته در واحه‌های شمالی رایج بود: شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که کشاورزی در واحه‌های شمالی تا دوره‌های متأخرتر رونق نیافته است.

- دامداری پیشرفته و رمه‌گردانی سازمان‌یافته رواج داشت: شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که دامداری در فرهنگ کلتهمینار در مقیاس کوچک و به طور فصلی انجام می‌شد و رمه‌گردانی سازمان‌یافته در این منطقه رایج نبوده است.

اهمیت فرهنگ کلتهمینار:

فرهنگ کلتهمینار به دلیل شواهدی که از شیوه زندگی شکارچی-گردآور در زاگرس در دوره نوسنگی (حدود ۸,۵۰۰ تا ۵,۵۰۰ سال قبل از میلاد) ارائه می‌دهد، از اهمیت زیادی برخوردار است. این فرهنگ به باستان‌شناسان کمک می‌کند تا درک بهتری از نحوه گذار انسان‌ها از شیوه زندگی شکارچی-گردآور به شیوه زندگی روستایی و کشاورزی در این منطقه به دست آورند.

نقد و بررسی:

برخی از باستان‌شناسان معتقدند که اطلاعات مربوط به فرهنگ کلتهمینار محدود است و نیاز به مطالعات بیشتر در این زمینه وجود دارد. با این حال، اکثر باستان‌شناسان معتقدند که این فرهنگ اطلاعات ارزشمندی در مورد شیوه زندگی شکارچی-گردآور در زاگرس در دوره نوسنگی ارائه می‌دهد.

.۲۱۲ (گزینه ۳)

توضیح کامل:

گاهنگاری دوره نوسنگی جیتون به شرح زیر است:

- جیتون قدیم: ۶۲۰۰ تا ۵۸۰۰ پیش از میلاد

- جیتون میانه: ۵۸۰۰ تا ۵۴۰۰ پیش از میلاد

- جیتون جدید: ۵۴۰۰ تا ۵۰۰۰ پیش از میلاد

چرا گزینه‌های دیگر نادرست هستند:

- گزینه ۱: این گاهنگاری با یافته‌های باستان‌شناسی در محوطه‌های جیتون مطابقت ندارد.

- گزینه ۲: این گاهنگاری بسیار قدیمی‌تر از دوره نوسنگی جیتون است و مربوط به دوره پارینه‌سنگی جدید است.

- گزینه ۴: این گاهنگاری با یافته‌های باستان‌شناسی در محوطه‌های جیتون مطابقت ندارد.

اهمیت دوره نوسنگی جیتون:

دوره نوسنگی جیتون یکی از مهم‌ترین دوره‌های پیش از تاریخ ایران است. این دوره با پیدایش اولین جوامع کشاورزی در زاگرس، توسعه سفالگری، معماری و ابزارسازی سنگی مشخص می‌شود. فرهنگ جیتون نقش مهمی در انتقال دانش و فنون کشاورزی به سایر نقاط ایران و خاورمیانه ایفا کرد.

نقد و بررسی:

برخی از باستان‌شناسان معتقدند که گاهنگاری دوره نوسنگی جیتون هنوز به طور کامل مشخص نشده است و نیاز به مطالعات بیشتر در این زمینه وجود دارد. با این حال، اکثر باستان‌شناسان گاهنگاری ارائه شده در گزینه ۳ را معتبر می‌دانند.

.۲۱۳ گزینه (۱)

توضیح کامل:

کاهنگاری نسبی تپه‌سراب کرمانشاه حدود ۶۹۰۰ قبل از میلاد تخمین زده می‌شود. این محوطه باستانی در دوران نوسنگی پیش از سفال (PPNB) در زاگرس مرکزی مورد سکونت قرار گرفته بود.

چرا گزینه‌های دیگر نادرست هستند:

- گزینه (۲) حدود ۶۸۰۰ ق.م. : این تاریخ کمی دیرتر از تخمین فعلی برای تپه سراب است.
- گزینه (۳) حدود ۶۰۰۰ ق.م. : این تاریخ به طور قابل توجهی دیرتر از دوره نوسنگی پیش از سفال (PPNB) است که تپه سراب به آن تعلق دارد.
- گزینه (۴) حدود ۵۵۰۰ ق.م. : این تاریخ نیز به طور قابل توجهی دیرتر از دوره نوسنگی پیش از سفال (PPNB) است که تپه سراب به آن تعلق دارد.

اهمیت تپه سراب:

تپه سراب یکی از مهم‌ترین محوطه‌های باستانی دوره نوسنگی پیش از سفال (PPNB) در زاگرس مرکزی است. کاوش‌های این محوطه اطلاعات ارزشمندی در مورد شیوه زندگی، اقتصاد، معماری و فرهنگ جوامع اولیه کشاورزی در این منطقه ارائه می‌دهد.

نقد و بررسی:

برخی از باستان‌شناسان معتقدند که کاهنگاری نسبی تپه سراب ممکن است به طور دقیق مشخص نشده باشد و نیاز به مطالعات بیشتر در این زمینه وجود دارد. با این حال، اکثر باستان‌شناسان تاریخ ۶۹۰۰ قبل از میلاد را برای این محوطه باستانی معتبر می‌دانند. در نهایت، می‌توان با قاطعیت گفت که کاهنگاری نسبی تپه سراب کرمانشاه حدود ۶۹۰۰ قبل از میلاد تخمین زده می‌شود. این محوطه باستانی یکی از مهم‌ترین محوطه‌های دوره نوسنگی پیش از سفال (PPNB) در زاگرس مرکزی است و اطلاعات ارزشمندی در مورد شیوه زندگی، اقتصاد، معماری و فرهنگ جوامع اولیه کشاورزی در این منطقه ارائه می‌دهد.

.۲۱۴ گزینه (۳)

توضیح کامل:

در تپه گوران لرستان در نتیجه کاوش‌های لایه‌نگارانه باستان‌شناسی، ۲۲ لایه باستانی شناسایی شده است. این کاوش‌ها که توسط پروفیسور "فرید مظاهری" در دهه ۱۳۵۰ انجام شد، اطلاعات ارزشمندی در مورد تاریخ و فرهنگ زاگرس در دوران پیش از تاریخ ارائه می‌دهد.

چرا گزینه‌های دیگر نادرست هستند:

- گزینه (۱) ۸: این تعداد لایه‌ها با یافته‌های کاوش‌های تپه گوران مطابقت ندارد.
- گزینه (۲) ۱۸: این تعداد لایه‌ها نیز با یافته‌های کاوش‌های تپه گوران مطابقت ندارد.
- گزینه (۴) ۲۵: این تعداد لایه‌ها بیشتر از تعداد لایه‌های شناسایی شده در تپه گوران است.

اهمیت تپه گوران:

تپه گوران یکی از مهم‌ترین محوطه‌های باستانی پیش از تاریخ ایران است. این محوطه که در نزدیکی شهر کوه‌دشت لرستان واقع شده، از نظر قدمت به دوره پارینه‌سنگی جدید (حدود ۱۲,۰۰۰ تا ۸,۰۰۰ سال قبل از میلاد) تا دوره نوسنگی (حدود ۸,۵۰۰ تا ۵,۵۰۰ سال قبل از میلاد) می‌رسد. کاوش‌های تپه گوران شواهد ارزشمندی در مورد استقرارهای انسانی، ابزارسازی سنگی، سفالگری، کشاورزی و دامداری در این منطقه ارائه می‌دهد.

نقد و بررسی:

برخی از باستان‌شناسان معتقدند که تعداد لایه‌های شناسایی شده در تپه گوران ممکن است دقیق نباشد و نیاز به مطالعات بیشتر در این زمینه وجود دارد. با این حال، اکثر باستان‌شناسان ۲۲ لایه را به عنوان تعداد پذیرفته شده برای این محوطه باستانی می‌دانند. در نهایت، می‌توان با قاطعیت گفت که در تپه گوران لرستان در نتیجه کاوش‌های لایه‌نگارانه باستان‌شناسی، ۲۲ لایه باستانی شناسایی شده است. این محوطه باستانی یکی از مهم‌ترین محوطه‌های پیش از تاریخ ایران است و اطلاعات ارزشمندی در مورد تاریخ و فرهنگ زاگرس ارائه می‌دهد.

.۲۱۵ گزینه (۳)

توضیح کامل:

آثار و شواهد تولید ورقه‌های فلزی جهت ساخت ظروف فلزی از دوره فرهنگی سیلک III تپه سیلک کاشان یافت شده است. این دوره که به دوره مس‌سنگی جدید (حدود ۵,۵۰۰ تا ۴,۰۰۰ سال قبل از میلاد) نیز شناخته می‌شود، از نظر پیشرفت‌های تکنولوژیکی و فرهنگی در این محوطه باستانی از اهمیت زیادی برخوردار است.

چرا گزینه‌های دیگر نادرست هستند:

- گزینه ۱) سیلک I: این دوره به دوره نوسنگی (حدود ۸,۵۰۰ تا ۵,۵۰۰ سال قبل از میلاد) تعلق دارد و شواهد تولید ورقه‌های فلزی در آن یافت نشده است.
  - گزینه ۲) سیلک II: این دوره به دوره مس سنگی میانه (حدود ۶,۰۰۰ تا ۵,۵۰۰ سال قبل از میلاد) تعلق دارد و شواهد تولید ورقه‌های فلزی در آن به طور گسترده یافت نشده است.
  - گزینه ۴) سیلک IV: این دوره به دوره مفرغ (حدود ۳,۰۰۰ تا ۱,۰۰۰ سال قبل از میلاد) تعلق دارد و شواهد تولید ورقه‌های فلزی در آن به طور عمده مربوط به فلز مس است.
- اهمیت تولید ورقه‌های فلزی:**

تولید ورقه‌های فلزی در دوره سیلک III تپه سیلک کاشان نشان‌دهنده پیشرفت‌های قابل توجهی در تکنولوژی فلزکاری در این منطقه است. این نوآوری به مردم این امکان را می‌داد تا ظروف فلزی مختلفی مانند کاسه، سینی و مجسمه بسازند.
گزینه ۴) ۲۱۶

در تسلسل لایه‌نگاری گنج‌دره تپه، لایه E فاقد آثار معماری است. این لایه به دوره پارینه‌سنگی جدید (حدود ۱۲,۰۰۰ تا ۸,۰۰۰ سال قبل از میلاد) تعلق دارد و شواهدی از حضور انسان در این منطقه به صورت ابزارهای سنگی و بقایای حیوانات ارائه می‌دهد.

چرا گزینه‌های دیگر نادرست هستند:

- گزینه ۱) لایه A: این لایه به دوره نوسنگی پیش از سفال (حدود ۱۰,۰۰۰ تا ۸,۵۰۰ سال قبل از میلاد) تعلق دارد و شامل بقایای خانه‌های گلی و سازه‌های دیگر است.
- گزینه ۲) لایه B: این لایه به دوره نوسنگی سفالی (حدود ۸,۵۰۰ تا ۵,۵۰۰ سال قبل از میلاد) تعلق دارد و شامل بقایای خانه‌های گلی، سفالگری و سایر مصنوعات فرهنگی است.
- گزینه ۳) لایه D: این لایه به دوره مس سنگی (حدود ۵,۵۰۰ تا ۳,۰۰۰ سال قبل از میلاد) تعلق دارد و شامل بقایای خانه‌های سنگی، ابزارهای فلزی و سایر مصنوعات فرهنگی است.

اهمیت گنج‌دره تپه:

گنج‌دره تپه یکی از مهم‌ترین محوطه‌های باستانی پیش از تاریخ ایران است. این محوطه که در استان کرمانشاه واقع شده، از نظر قدمت به دوره پارینه‌سنگی جدید تا دوره مفرغ می‌رسد. کاوش‌های گنج‌دره تپه اطلاعات ارزشمندی در مورد نحوه زندگی، اقتصاد، معماری و فرهنگ جوامع مختلف در این منطقه ارائه می‌دهد.

گزینه ۲) ۲۱۷

۱) **شواهد باستان‌شناسی:** کاوش‌های باستان‌شناسی در تپه حصار دامغان نشان داده است که لایه‌های IIB و IIIC دوره انتقالی از عصر مس به عصر برنز را نشان می‌دهند. در این لایه‌ها، بقایای معماری، اشیاء و سفال‌ها نشان‌دهنده تغییرات قابل توجهی در فرهنگ و شیوه زندگی مردمان ساکن این منطقه است.

۲) **آثار آتش‌سوزی:** به طور خاص، در لایه IIIC شواهد واضحی از آتش‌سوزی گسترده کشف شده است. این شواهد شامل لایه‌های ضخیم خاکستر، بقایای سازه‌های سوخته و اشیاء ذوب شده است.

۳) **تفسیر:** باستان‌شناسان معتقدند که این آتش‌سوزی فاجعه‌بار، عاملی برای نابودی ناگهانی سکونتگاه در این دوره بوده است. این اتفاق احتمالاً منجر به مهاجرت یا مرگ بسیاری از ساکنان و همچنین تغییرات قابل توجهی در فرهنگ و جامعه آنها شده است.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱: لایه‌های A و B و II مربوط به دوره پیش از تاریخ نوسنگی هستند و شواهدی از آتش‌سوزی گسترده در این لایه‌ها کشف نشده است.
- گزینه ۳: لایه IIB مربوط به دوره انتقالی از عصر مس به عصر برنز است، اما لایه IC به طور کامل به دوره عصر مس تعلق دارد. شواهد آتش‌سوزی در لایه IC به اندازه لایه IIIC قوی نیست.

- گزینه ۴: لایه‌های IC و IB به طور کامل به دوره عصر مس تعلق دارند و شواهدی از آتش‌سوزی گسترده در این لایه‌ها کشف نشده است.

گزینه ۳) ۲۱۸

• **استفاده از شاموت:** در دوره نوسنگی، سفالگران از **شاموت** (آمیزه مواد ارگانیک) به طور گسترده برای افزایش استحکام و پایداری ظروف سفالی خود استفاده می‌کردند. شاموت شامل ذرات ریز مواد آلی مانند گیاهی یا استخوانی بود که به مخلوط خاک رس اضافه می‌شد. این ذرات در حین پختن می‌سوختند و حفره‌هایی در بدنه سفال ایجاد می‌کردند که به استحکام آن کمک می‌کرد.

• **پخت ناکافی:** سفال‌های نوسنگی به طور کلی در دماهای پایین‌تر (بین ۵۰۰ تا ۸۰۰ درجه سانتیگراد) پخته می‌شدند که منجر به سفالی با **پخت ناکافی** می‌شد. این سفال‌ها متخلخل، شکننده و مستعد نفوذ آب بودند.

- پوشش غلیظ: سفال‌های نوسنگی اغلب با پوشش ضخیم از رنگ یا مواد دیگر مانند قیر یا رزین پوشانده می‌شدند. این پوشش به منظور آب‌بندی سفال و همچنین تزئین آن انجام می‌شد.
  - دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:
  - گزینه ۱: سفالگری دوره آهن از نظر تکنیکی پیشرفته‌تر بود و از شاموت، پخت ناکافی و پوشش ضخیم به ندرت استفاده می‌شد.
  - گزینه ۲: سفالگری دوره مفرغ نیز از نظر تکنیکی پیشرفته بود و از شاموت، پخت ناکافی و پوشش ضخیم به ندرت استفاده می‌شد.
  - گزینه ۴: سفالگری دوره مس‌سنگی شباهت‌هایی به سفالگری دوره نوسنگی داشت، اما به طور کلی از شاموت و پوشش ضخیم به اندازه دوره نوسنگی استفاده نمی‌شد. پخت سفال‌های مس‌سنگی نیز کمی بهتر از سفال‌های نوسنگی بود.
- گزینه ۲) . ۲۱۹
- دلایل:
- شواهد باستان‌شناسی: کاوش‌های باستان‌شناسی در محوطه‌های باستانی شمال شرق ایران مانند تل ابلیس و جازموریان نشان داده است که سفال‌های با تزیین داغ در دوره مفرغ رایج بوده‌اند. این تزیینات شامل نقش‌هایی از حیوانات، انسان‌ها، گیاهان و اشکال هندسی بودند که با استفاده از ابزارهای داغ روی سطح سفال ایجاد می‌شدند.
  - قدمت: مطالعات علمی نشان داده که سفال‌های داغدار شمال شرق ایران قدمتی بیش از ۳۰۰۰ سال قبل از میلاد دارند و قدیمی‌ترین نمونه‌های شناخته شده تزیین داغدار در فلات ایران هستند.
  - سبک: سبک تزیین داغ در شمال شرق ایران با سبک‌های رایج در سایر مناطق فلات ایران متفاوت است. این امر نشان می‌دهد که این سنت تزیینی به طور مستقل در این منطقه تکامل یافته است.
  - دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:
  - گزینه ۱: شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که تزیین داغ در جنوب غرب ایران در دوره مفرغ رایج نبوده است.
  - گزینه ۳: شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که تزیین داغ در زاگرس شمالی در دوره مفرغ رایج بوده است، اما نه به گستردگی شمال شرق ایران.
  - گزینه ۴: شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که تزیین داغ در شمال مرکزی ایران در دوره مفرغ رایج بوده است، اما نه به قدمت و تنوع شمال شرق ایران.
- گزینه ۱) . ۲۲۰
- شناسایی لایه‌های استراتوگرافی: کاوش عمودی روشی باستان‌شناسی است که شامل حفاری در یک نقطه خاص تا عمق زیاد است. این روش برای شناسایی لایه‌های استراتوگرافی که نشان‌دهنده دوره‌های زمانی مختلف در یک محوطه باستانی هستند، ایده‌آل است.
  - تعیین توالی زمانی: با بررسی لایه‌های استراتوگرافی و اشیاء و بقایای موجود در آنها، باستان‌شناسان می‌توانند توالی زمانی سکونت در یک محوطه باستانی را تعیین کنند. این امر برای تشخیص دوره‌های نوسنگی بی‌سفال و باسفال ضروری است.
  - تحلیل تغییرات فرهنگی: کاوش عمودی همچنین به باستان‌شناسان اجازه می‌دهد تا تغییرات فرهنگی را در طول زمان بررسی کنند. این امر برای درک چگونگی تکامل جوامع نوسنگی و ظهور سفالگری ضروری است.
  - دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:
  - گزینه ۲: کاوش افقی: کاوش افقی شامل حفاری در یک سطح وسیع در عمق نسبتاً کم است. این روش برای شناسایی ساختارها و ویژگی‌های سطحی در یک محوطه باستانی مفید است، اما برای تشخیص دوره‌های نوسنگی بی‌سفال و باسفال به اندازه کاوش عمودی مؤثر نیست.
  - گزینه ۳: بررسی سطحی: بررسی سطحی شامل جمع‌آوری اشیاء و بقایای سطحی در یک محوطه باستانی است. این روش می‌تواند اطلاعات کلی در مورد یک محوطه باستانی ارائه دهد، اما برای تشخیص دوره‌های نوسنگی بی‌سفال و باسفال به اندازه کاوش عمودی دقیق نیست.
  - گزینه ۴: بررسی سیستماتیک: بررسی سیستماتیک شامل بررسی یک منطقه وسیع به روشی منظم و برنامه‌ریزی شده است. این روش می‌تواند برای شناسایی محوطه‌های باستانی جدید و درک توزیع آنها در یک منطقه مفید باشد، اما برای تشخیص دوره‌های نوسنگی بی‌سفال و باسفال به اندازه کاوش عمودی دقیق نیست.

۲۲۱. قدیمی‌ترین بررسی میدانی باستان‌شناسی منظر در بین‌النهرین در چه تاریخی و به وسیله چه کسی انجام شد؟
 (۱) ۱۹۳۵ - ستون لوید (۲) ۱۹۳۴ - ماکس ملوان (۳) ۱۹۳۷ - کیلد جاکوبسن (۴) ۱۹۶۵ - رابرت مک آدامز
۲۲۲. نتایج پژوهش‌های بین‌رشته‌ای در تل ابوهیریه در مورد مصرف و اهلی کردن گیاهان خوراکی و سابقه یکجانشینی کدام است؟
 (۱) تولید غذا و کشاورزی در اواخر پارینه‌سنگی جدید
 (۲) شواهد یکجانشینی در نوسنگی و تولید غذاهای خوراکی از گیاهان
 (۳) اهلی کردن پستانداران همراه با یکجانشینی در دوره فراپارینه‌سنگی
 (۴) قدیمی‌ترین شواهد مصرف و اهلی کردن گیاهان خوراکی و یکجانشینی در اواخر فراپارینه‌سنگی
۲۲۳. آثار و بقایای سفالی یافت شده از تل ال‌عویلی با کدام محوطه حفاری شده ایران قابل مقایسه است؟
 (۱) جعفرآباد (۲) جوی (۳) چغاسفید (۴) چغامیش
۲۲۴. کومه‌های نیمه‌برزمینی مدور، معماری رایج در کدام دوره بین‌النهرین است؟
 (۱) معماری دوره پارینه‌سنگی جدید
 (۲) معماری دوره نوسنگی بدون سفال
 (۳) معماری دوره نوسنگی با سفال
 (۴) معماری دوره مس سنگی قدیم
۲۲۵. کدام تاریخ‌گذاری‌ها برای دوره برادوستین فوقانی درست است؟
 (۱) ۲۲۰۰ تا ۲۶۵۰۰ ق.م. ±۱۵۰۰ سال
 (۲) ۲۸۰۰۰ تا ۲۹۰۰۰ ق.م. ±۱۲۰۰ سال
 (۳) ۲۶۵۰۰ تا ۲۹۰۰۰ ق.م. ±۱۵۰۰ سال
 (۴) ۲۹۰۰۰ تا ۳۲۰۰۰ ق.م. ±۱۲۰۰ سال
۲۲۶. سر پیکان‌های با زبانه چاکدار دوطرفه (پروانه‌ای) از مشخصات ابزاری کدام سنت ابزارسازی دوران آغاز نوسنگی در شمال بین‌النهرین هستند؟
 (۱) گینینگی (۲) خیامی (۳) نمریکی (۴) مغزلیه‌ای
۲۲۷. بر اساس مطالعات استخوان باستان‌شناسی بیشترین آمار استخوان حیوانات اهلی در جارمو مربوط به کدام گونه حیوانی است؟
 (۱) بز (۲) خوک (۳) سگ (۴) گوسفند
۲۲۸. کدام فرهنگ گذر از پیش از تاریخ به دوران تاریخی در بین‌النهرین را نشان می‌دهد؟
 (۱) حسونا (۲) حلف (۳) سامره (۴) عبید
۲۲۹. قدیمی‌ترین نشانه‌ها از تدفین چاله‌ای از کدام محوطه در بین‌النهرین گزارش شده است؟
 (۱) جارمو (۲) مغلغات (۳) زاوی شمی (۴) یاریم تپه
۲۳۰. منظور از حیوانات گله‌زیست در اهلی‌سازی و آغاز دامداری شرق نزدیک کدام حیوانات هستند؟
 (۱) ماموت‌ها و سگ‌سانان (۲) بز، گوسفند، گاو و گراز (۳) سگ، گاو و گوسفند (۴) گورخر وحشی، اسب‌سانان و گاو
۲۳۱. مقدم بر قدیمی‌ترین دهکده‌های کشاورزی آثار چه دوره‌هایی در بین‌النهرین شناسایی شده است؟
 (۱) کریم شهیر - زاوی چمی (۲) زاوی چمی - شنیدار (۳) گردچای علی‌آقا (۴) جارمو لایه‌های بی‌سفال
۲۳۲. در اواخر و مراحل نهایی دوره پلیستوسن چشم‌انداز طبیعی اروپا، شمال آفریقا و شرق نزدیک چگونه بود؟
 (۱) اروپا، شمال آفریقا و شرق خاور نزدیک خشک‌تر از امروز بود.
 (۲) اروپا دوران باران‌زایی بود و تراکم پوشش گیاهی داشته است.
 (۳) اروپا یخبندان شدید و خاور نزدیک آب و هوای بدی داشت.
 (۴) تمامی اروپا یخبندان بود، شمال آفریقا و شرق خاور نزدیک تا زاگرس بارش باران فراوان و پوشش گیاهی غنی داشت.
۲۳۳. خصوصیت استقرار نوسنگی بقراس واقع در ساحل غربی فرات و محل پیوند فرات و خابور کدام است؟
 (۱) در حدود ۶۰۰۰ سال پیش از میلاد با گذشت حدود ۱۰۰۰ سال از کشت غلات و دامداری، مدارک این تحولات اساسی شناسایی نشده است.
 (۲) دامداری و اهلی‌سازی در کنار شکار حیوانات وحشی رواج داشته است.
 (۳) استقرار گسترده و بقایا و ساختارهای معماری فصلی را نشان می‌دهد.
 (۴) آثار کشاورزی سازمان‌یافته در هزاره هفتم پیش از میلاد شناسایی شد.
۲۳۴. سازش انسان در خاور نزدیک با آب و هوایی گرم‌تر پس از یخبندان تقریباً در چه زمان‌هایی پدیدار شد؟
 (۱) حدود ۷۰۰۰ تا ۳۰۰۰ سال قبل از میلاد (۲) حدود ۱۰۰۰۰ تا ۸۰۰۰ سال قبل از میلاد
 (۳) حدود ۱۴۰۰۰ تا ۱۱۰۰۰ سال قبل از میلاد (۴) حدود ۱۵۰۰۰ تا ۱۳۰۰۰ سال قبل از میلاد
۲۳۵. بازه زمانی پیشنهاد شده برای کل دوران مس سنگی بین‌النهرین کدام است؟
 (۱) بین حدود ۵۰۰۰ و ۴۰۰۰ ق.م (۲) بین حدود ۴۰۰۰ و ۳۵۰۰ ق.م
 (۳) بین حدود ۵۲۰۰ و ۳۸۰۰ ق.م (۴) بین حدود ۴۲۰۰ و ۳۵۰۰ ق.م

۲۳۶. پیکرک‌های دوره عبید را به چند گروه می‌توان تقسیم کرد؟
(۱) دو گروه (۲) سه گروه (۳) چهار گروه (۴) پنج گروه
۲۳۷. نکته قابل توجه در مورد پیکرک‌های پیش از تاریخ بین‌النهرین کدام است؟
(۱) حدود ۴۵ درصد پیکرک‌ها حیوانی هستند.
(۲) بیشتر پیکرک‌ها بدون دست و پا ساخته شده‌اند.
(۳) بیشتر پیکرک‌ها به‌صورت برهنه ساخته شده‌اند.
(۴) حدود ۹۰ درصد پیکرک‌ها مونث هستند.
۲۳۸. استفاده از قبرستان‌ها جهت دفن مردگان در شمال و جنوب بین‌النهرین، در کدام دوران پیش از تاریخ رواج یافته بود؟
(۱) اوایل دوره عبید (۲) اواخر دوره عبید (۳) اوایل دوره حلف (۴) اواخر دوره حلف
۲۳۹. بر اساس اطلاعات لایه‌نگاری، بقایای معماری از چند طبقه تپه‌گارا شناسایی شده است؟
(۱) ۶ (۲) ۱۰ (۳) ۲۰ (۴) ۱۵
۲۴۰. آثار کدام‌یک از دوره‌های باستان‌شناسی پیش از تاریخ در جنوب بین‌النهرین شناسایی نشده است؟
(۱) پارینه‌سنگی جدید (۲) آغاز نگارش (۳) مس‌سنگی (۴) نوسنگی

۲۲۱. گزینه ۲)

دلایل:

- **کاوش در تل براک:** در سال ۱۹۳۴، باستان‌شناس بریتانیایی، **ماکس ملوان**، کاوش در محوطه باستانی **تل براک** در شمال شرقی سوریه را آغاز کرد. این کاوش‌ها به عنوان **قدیمی‌ترین بررسی میدانی باستان‌شناسی منظر** در بین‌النهرین شناخته می‌شود.
  - **تمرکز بر چیدمان فضایی:** ملوان در کاوش‌های خود به طور خاص بر **چیدمان فضایی** محوطه باستانی تل براک تمرکز کرد. او نقشه‌های دقیقی از بقایای معماری، خیابان‌ها و سایر ویژگی‌های محوطه تهیه کرد و همچنین به مطالعه نحوه ارتباط این عناصر با یکدیگر پرداخت.
  - **اهمیت این کاوش:** کاوش‌های ملوان در تل براک درک ما را از نحوه سازماندهی و ساخت سکونتگاه‌های شهری در بین‌النهرین باستان به طور قابل توجهی ارتقا داد. این کاوش‌ها همچنین الگویی برای مطالعات بعدی باستان‌شناسی منظر در منطقه فراهم کرد.
- دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:**

- **گزینه ۱:** ستون لوید کاوش‌های خود را در تپه نینوا در سال ۱۹۳۵ آغاز کرد، اما تمرکز او بر روی معماری و اشیاء بود و نه بر روی چیدمان فضایی محوطه.
- **گزینه ۳:** کیلد جاکوبسن کاوش‌های خود را در تپه زیویه در سال ۱۹۳۷ آغاز کرد. او در حالی که به چیدمان فضایی محوطه توجه می‌کرد، اما کار او به اندازه کاوش‌های ملوان در تل براک بر روی باستان‌شناسی منظر متمرکز نبود.
- **گزینه ۴:** رابرت مک آدامز کاوش‌های خود را در شهر ویرانه شده سپیان در گواتمالا در سال ۱۹۶۵ آغاز کرد. او به عنوان یکی از پیشگامان باستان‌شناسی منظر شناخته می‌شود، اما کار او در بین‌النهرین انجام نشد.

۲۲۲. گزینه ۴)

دلایل:

- **کاوش‌های تل ابوهیره:** تل ابوهیره یک محوطه باستانی در شمال شرقی سوریه است که محل کاوش‌های گسترده بین‌رشته‌ای بوده است. این کاوش‌ها شواهدی از سکونتگاه‌های انسانی را از دوره اواخر فراپارینه‌سنگی (حدود ۱۲,۸۰۰ تا ۱۱,۷۰۰ سال قبل از میلاد) تا دوره نوسنگی (حدود ۷,۰۰۰ تا ۱۰,۰۰۰ سال قبل از میلاد) به دست داده است.
- **مصرف و اهلی کردن گیاهان:** مطالعات گیاه باستان‌شناسی در تل ابوهیره نشان داده است که جوامع ساکن در این محوطه از طیف وسیعی از گیاهان خوراکی وحشی مانند غلات، حبوبات، مغزها و میوه‌ها استفاده می‌کردند. همچنین شواهدی از اهلی کردن اولیه گیاهانی مانند گندم و جو در این محوطه کشف شده است.
- **یکجانشینی:** شواهد باستان‌شناسی در تل ابوهیره نشان می‌دهد که جوامع ساکن در این محوطه به طور فزاینده‌ای یکجانشین می‌شدند. این شواهد شامل ساخت خانه‌های دائمی، ذخیره‌سازی غذا و تدفین مردگان در محل سکونتگاه است.
- **اهمیت تل ابوهیره:** تل ابوهیره به عنوان یکی از مهم‌ترین محوطه‌های باستانی برای مطالعه منشاء کشاورزی و یکجانشینی در خاور نزدیک شناخته می‌شود. شواهد کشف شده در این محوطه نشان می‌دهد که جوامع شکارچی-گردآور در اواخر فراپارینه‌سنگی به طور فزاینده‌ای از گیاهان خوراکی استفاده می‌کردند و به تدریج اهلی کردن گیاهان و یکجانشینی را آغاز کردند.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- **گزینه ۱:** شواهد از تل ابوهیره نشان می‌دهد که تولید غذا و کشاورزی در اواخر فراپارینه‌سنگی آغاز شده است، اما نه در پارینه‌سنگی جدید.
- **گزینه ۲:** شواهد از تل ابوهیره نشان می‌دهد که شواهد یکجانشینی در نوسنگی وجود دارد، اما این شواهد قدیمی‌ترین شواهد یکجانشینی در خاور نزدیک نیستند.
- **گزینه ۳:** شواهد از تل ابوهیره نشان می‌دهد که اهلی کردن پستانداران در اواخر فراپارینه‌سنگی آغاز شده است، اما این اهلی کردن همراه با یکجانشینی نبوده است.

۲۲۳. گزینه ۳)

دلایل:

- **شباهت‌های سفالی:** سفال‌های کشف شده در تل العوبلی، که در شمال شرقی سوریه واقع شده است، شباهت‌های قابل توجهی به سفال‌های دوره نوسنگی پیش از سفالی در **چغاسفید**، واقع در استان فارس ایران، دارند.
- **ویژگی‌های مشترک:** این شباهت‌ها شامل **فرم، تکنیک ساخت و تزئینات** سفال‌ها می‌شود. به عنوان مثال، سفال‌های هر دو محوطه از خاک رس نخودی رنگ ساخته شده و با استفاده از ابزارهای سنگی صاف و صیقل داده شده‌اند. همچنین، هر دو گروه سفالی از تزئینات ساده هندسی مانند خطوط، زاویه‌ها و مهرهای استوانه‌ای استفاده می‌کنند.
- **معنای این شباهت‌ها:** شباهت‌های سفالی بین تل العوبلی و چغاسفید نشان می‌دهد که **ارتباطات فرهنگی** بین این دو منطقه در دوره نوسنگی پیش از سفالی وجود داشته است. این ارتباطات می‌توانست از طریق تجارت، مهاجرت یا تبادل ایده‌ها و فناوری‌ها صورت گرفته باشد.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- **گزینه ۱:** سفال‌های جعفرآباد، واقع در استان کرمان ایران، به دوره نوسنگی سفالی تعلق دارند و از نظر سبک و تکنیک ساخت با سفال‌های تل‌ال‌عویلی و چغاسفید متفاوت هستند.
  - **گزینه ۲:** سفال‌های جوی، واقع در استان کرمانشاه ایران، به دوره مس-سنگی تعلق دارند و از نظر سبک و تکنیک ساخت با سفال‌های تل‌ال‌عویلی و چغاسفید متفاوت هستند.
  - **گزینه ۴:** سفال‌های چغامیش، واقع در استان خوزستان ایران، به دوره نوسنگی سفالی تعلق دارند و از نظر سبک و تکنیک ساخت با سفال‌های تل‌ال‌عویلی و چغاسفید متفاوت هستند.
- گزینه ۱) .۲۲۴

دلایل:

- **شواهد باستان‌شناسی:** کاوش‌های باستان‌شناسی در سراسر منطقه بین‌النهرین شواهد متعددی از **کومه‌های نیمه زیرزمینی مدور** را به دست داده است که به دوره **پارینه‌سنگی جدید** (حدود ۴۵,۰۰۰ تا ۱۱,۷۰۰ سال قبل از میلاد) تعلق دارند. این سازه‌ها معمولاً از گودال‌های حفر شده در زمین و پوشیده شده با سقف‌های ساخته شده از چوب، نی و یا مواد دیگر ساخته می‌شدند.
- **کاربری:** بر اساس شواهد باستان‌شناسی، این کوزه‌ها احتمالاً به عنوان **محل سکونت** برای جوامع شکارچی-گردآور دوره پارینه‌سنگی جدید مورد استفاده قرار می‌گرفته‌اند. این سازه‌ها می‌توانستند پناهگاه مناسبی در برابر آب و هوا و همچنین فضایی برای ذخیره‌سازی غذا و ابزار فراهم کنند.
- **اهمیت:** کشف کوزه‌های نیمه زیرزمینی مدور در بین‌النهرین اطلاعات ارزشمندی در مورد نحوه زندگی جوامع شکارچی-گردآور در این منطقه در طول دوره پارینه‌سنگی جدید ارائه می‌دهد. این سازه‌ها نشان‌دهنده پیچیدگی و نوآوری‌های فنی جوامع شکارچی-گردآور در این دوره هستند.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- **گزینه ۲:** شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که کوزه‌های نیمه زیرزمینی مدور در دوره **نوسنگی بدون سفال** نیز وجود داشته‌اند، اما این نوع معماری به طور گسترده در این دوره رایج نبوده است.
  - **گزینه ۳:** معماری دوره **نوسنگی با سفال** عمدتاً از خانه‌های مستطیل شکل ساخته شده از خشت خام تشکیل شده بود. کوزه‌های نیمه زیرزمینی مدور در این دوره رایج نبوده است.
  - **گزینه ۴:** معماری دوره **مس سنگی قدیم** تنوع بیشتری داشت و شامل خانه‌های مستطیل شکل، خانه‌های مدور و همچنین کوزه‌های نیمه زیرزمینی مدور بود. با این حال، کوزه‌های نیمه زیرزمینی مدور به طور غالب در این دوره رایج نبوده‌اند.
- گزینه ۳) .۲۲۵

دلایل:

- **شواهد باستان‌شناسی:** بر اساس شواهد باستان‌شناسی، دوره **برادوستین فوقانی** در بین‌النهرین بین ۲۶۵۰۰ تا ۲۹۰۰۰ سال قبل از میلاد قرار می‌گیرد. این دوره با **ظهور فرهنگ‌های جدید، تغییرات در سبک زندگی و پیشرفت‌های تکنولوژیکی** مشخص می‌شود.
- **ویژگی‌های کلیدی:** برخی از ویژگی‌های کلیدی دوره برادوستین فوقانی عبارتند از:
  - ظهور ابزارهای سنگی ظریف‌تر مانند تیغه‌ها، مته‌ها و رنده‌ها
  - استفاده گسترده از **استخوان حیوانات** برای ساخت ابزار و اشیاء تزئینی
  - شکار تخصصی حیوانات بزرگ مانند گوزن، بز کوهی و گورخر
  - افزایش اهمیت ذخیره‌سازی غذا
  - ظهور اولین شواهد مربوط به هنر و نمادگرایی

- **اهمیت:** دوره برادوستین فوقانی دوره مهمی در تاریخ بین‌النهرین است زیرا نشان‌دهنده **گذار از دوره پارینه‌سنگی به دوره پارینه‌سنگی نوین** است. این دوره همچنین شاهد **توسعه فرهنگی و تکنولوژیکی قابل توجهی** بود که زمینه را برای ظهور تمدن‌های اولیه در منطقه فراهم کرد.

گزینه ۲) .۲۲۶

دلایل:

- **مشخصه بارز:** سر پیکان‌های با زبانه چاکدار دوطرفه (پروانه‌ای) به عنوان یکی از **مشخصه بارز ابزار سنگی دوره خیامی** در شمال بین‌النهرین شناخته می‌شوند. این نوع سر پیکان‌ها از سنگ چخماق ساخته شده بودند و دارای دو زبانه چاکدار در دو طرف بدنه بودند که برای اتصال به ساقه تیر یا نیزه استفاده می‌شدند.

- **کارایی:** سر پیکان‌های پروانه‌ای به دلیل **قدرت نفوذ و دقت بالا** در شکار حیوانات وحشی بسیار کارآمد بودند. این امر به جوامع خیامی در شکار حیوانات بزرگ و کوچک و تامین غذای خود کمک می‌کرد.
  - **معنای فرهنگی:** علاوه بر کارایی، سر پیکان‌های پروانه‌ای **معنای فرهنگی** نیز برای جوامع خیامی داشتند. این سر پیکان‌ها اغلب با تزئینات ظریف و پیچیده مانند خطوط، اشکال هندسی و نقوش حیوانی تزئین می‌شدند. این تزئینات ممکن است نشان دهنده باورها و ارزش‌های فرهنگی این جوامع باشد.
  - **دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:**
  - **گزینه ۱:** سر پیکان‌های با زبانه چاکدار دوطرفه (پروانه‌ای) **مشخصه بارز ابزار سنگی دوره گینه‌نگی** در شمال بین‌النهرین نیستند. دوره گینه‌نگی با ابزارهای سنگی دیگری مانند تیغه‌های باریک و مته‌ها مشخص می‌شود.
  - **گزینه ۳:** سر پیکان‌های با زبانه چاکدار دوطرفه (پروانه‌ای) **مشخصه بارز ابزار سنگی دوره نمریکی** در شمال بین‌النهرین نیستند. دوره نمریکی با ابزارهای سنگی دیگری مانند تبرهای سنگی صیقلی و هاون و مشخص می‌شود.
  - **گزینه ۴:** سر پیکان‌های با زبانه چاکدار دوطرفه (پروانه‌ای) **مشخصه بارز ابزار سنگی دوره مغزلیه‌ای** در شمال بین‌النهرین نیستند. دوره مغزلیه‌ای با ابزارهای سنگی دیگری مانند تیغه‌های میکرولیتیک و رنده‌ها مشخص می‌شود.
- .۲۲۷
گزینه ۱)
دلایل:
- **مطالعات استخوان باستان‌شناسی:** بر اساس مطالعات انجام شده بر روی **استخوان‌های باستان‌شناسی** کشف شده در محوطه باستانی **جارمو** در شمال شرقی عراق، **بزرگ‌ترین آمار** را در بین **حیوانات اهلی** این محوطه دارد.
  - **اهمیت بز:** شواهد نشان می‌دهد که بزها در جارمو برای **گوشت، شیر و پوست** خود پرورش داده می‌شدند. همچنین، بزها به دلیل **توانایی آنها در چرا در زمین‌های صخره‌ای و کوهستانی** که برای چرای سایر حیوانات اهلی مانند گاو و گوسفند مناسب نبود، برای جوامع جارمو بسیار مهم بودند.
  - **معنای فرهنگی:** علاوه بر اهمیت اقتصادی، بزها در جارمو **معنای فرهنگی** نیز داشتند. شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که بزها در مراسم مذهبی و آیینی این جوامع مورد استفاده قرار می‌گرفته‌اند.
  - **دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:**
  - **گزینه ۲:** خوک‌ها در جارمو اهلی شده بودند، اما **آمار آنها به اندازه بزها زیاد نبود.**
  - **گزینه ۳:** سگ‌ها در جارمو اهلی شده بودند، اما **نقش آنها بیشتر به عنوان همراه و نگهبان بود تا منبع غذایی.**
  - **گزینه ۴:** گوسفندها در جارمو اهلی شده بودند، اما **آمار آنها به اندازه بزها زیاد نبود.**
- .۲۲۸
گزینه ۴)
- **ویژگی‌های فرهنگ عبید:** فرهنگ عبید (حدود ۶۵۰۰ تا ۴۰۰۰ سال قبل از میلاد) با **توسعه شهرنشینی، اختراع خط، پیشرفت‌های قابل توجه در فنون سفالگری و فلزکاری** مشخص می‌شود. این فرهنگ به عنوان **نقطه عطفی در تاریخ بین‌النهرین** شناخته می‌شود و گذار از دوران پیش از تاریخ به دوران تاریخی را نشان می‌دهد.
  - **شهرنشینی:** در دوره عبید، شاهد **ظهور اولین شهرهای بزرگ** در بین‌النهرین مانند اوروک و اریدو هستیم. این شهرها دارای **معابد، کاخ‌ها و سیستم‌های آبیاری پیچیده** بودند.
  - **اختراع خط:** در دوره عبید، **خط تصویری** برای ثبت اطلاعات ابداع شد. این خط به عنوان **پیش‌درآمد سیستم‌های نوشتاری پیچیده‌تر** مانند خط میخی در دوره‌های بعدی بود.
  - **پیشرفت در سفالگری:** سفال‌های دوره عبید از **کیفیت و ظرافت بالایی** برخوردار بودند. این سفال‌ها اغلب با **نقوش هندسی و جانوری** تزئین می‌شدند.
  - **فلزکاری:** در دوره عبید، شاهد **استفاده از فلزات** مانند مس و طلا برای ساخت زیورآلات و ابزار بودیم.
  - **دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:**
  - **گزینه ۱:** فرهنگ حسونا (حدود ۷۰۰۰ تا ۶۵۰۰ سال قبل از میلاد) به **دوران پیش از سفال** تعلق دارد و **ویژگی‌های شهرنشینی و اختراع خط** را که در فرهنگ عبید دیده می‌شود، ندارد.
  - **گزینه ۲:** فرهنگ حلف (حدود ۵۵۰۰ تا ۴۰۰۰ سال قبل از میلاد) **همزمان با فرهنگ عبید بود و ویژگی‌های شهرنشینی و اختراع خط** را به طور کامل نداشت.
  - **گزینه ۳:** فرهنگ سامره (حدود ۵۰۰۰ تا ۴۵۰۰ سال قبل از میلاد) **پس از فرهنگ عبید بود و ویژگی‌های شهرنشینی و اختراع خط** را به طور کامل نداشت.

۲۲۹. گزینه ۳)

دلایل:

- کشف‌های باستان‌شناسی: در محوطه باستانی زاوی شمی واقع در شمال عراق، قدیمی‌ترین شواهد تدفین چاله‌ای در بین‌النهرین کشف شده است. این تدفین‌ها به دوره نوسنگی پیش از سفالی (حدود ۱۰,۰۰۰ تا ۸,۰۰۰ سال قبل از میلاد) تعلق دارند.
- ویژگی‌های تدفین‌ها: تدفین‌های زاوی شمی معمولاً ساده بودند و اجساد در گورهای کم عمق دفن می‌شدند. در کنار اجساد، دفن اشیاء همراه مانند ابزار سنگی، زیورآلات و بقایای حیوانات نیز رایج بود.
- اهمیت کشف: کشف تدفین‌های زاوی شمی اهمیت زیادی برای درک باورها و آداب و رسوم مربوط به مرگ و میر در جوامع اولیه بین‌النهرین دارد. این کشف نشان می‌دهد که این جوامع به زندگی پس از مرگ اعتقاد داشتند و برای مردگان خود مراسم تدفین برگزار می‌کردند.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱: در محوطه باستانی جارمو (واقع در شمال شرقی عراق) نیز شواهدی از تدفین چاله‌ای کشف شده است، اما این تدفین‌ها جوان‌تر از تدفین‌های زاوی شمی هستند و به دوره نوسنگی سفالی (حدود ۸,۰۰۰ تا ۵,۵۰۰ سال قبل از میلاد) تعلق دارند.
- گزینه ۲: در محوطه باستانی معلقات (واقع در سوریه) شواهدی از تدفین چاله‌ای کشف نشده است.
- گزینه ۴: در محوطه باستانی یاریم تپه (واقع در ترکیه) شواهدی از تدفین چاله‌ای کشف شده است، اما این تدفین‌ها جوان‌تر از تدفین‌های زاوی شمی هستند و به دوران مس-سنگی (حدود ۵,۵۰۰ تا ۳,۰۰۰ سال قبل از میلاد) تعلق دارند.

۲۳۰. گزینه ۲)

دلایل:

- تعریف حیوانات گله‌زیست: حیوانات گله‌زیست به دسته‌ای از حیوانات منطبق با زندگی در گله اشاره دارند. این حیوانات دارای ویژگی‌هایی مانند تمایل به تشکیل گروه‌های بزرگ، سلسله مراتب اجتماعی، رفتارهای دنباله‌روی و توانایی چرا در مراتع باز هستند.
- نقش در اهلی‌سازی: حیوانات گله‌زیست به دلیل ویژگی‌های ذکر شده، نقش کلیدی در اهلی‌سازی و آغاز دامداری در شرق نزدیک داشتند. این حیوانات منابع قابل اعتمادی از غذا، شیر، پوست و سایر مواد را برای جوامع اولیه فراهم می‌کردند.
- موارد اهلی شده: در شرق نزدیک، اولین حیواناتی که اهلی شدند حیوانات گله‌زیست بودند. بز و گوسفند اولین حیواناتی بودند که حدود ۱۱,۰۰۰ تا ۱۰,۰۰۰ سال قبل از میلاد اهلی شدند. سپس گاو حدود ۸,۰۰۰ تا ۷,۰۰۰ سال قبل از میلاد و گراز حدود ۷,۰۰۰ تا ۶,۰۰۰ سال قبل از میلاد اهلی شدند.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱: ماموت‌ها هزاران سال قبل از ظهور کشاورزی در شرق نزدیک منقرض شده بودند و هیچگاه اهلی نشدند. سگ‌سانان نیز اهلی شده بودند، اما ویژگی‌های حیوانات گله‌زیست را به طور کامل نداشتند.
- گزینه ۳: سگ اولین حیوانی بود که در شرق نزدیک اهلی شد، اما ویژگی‌های کامل حیوانات گله‌زیست را نداشت. گاو و گوسفند نیز حیوانات گله‌زیست اهلی شده بودند، اما گراز در این گزینه ذکر نشده است.
- گزینه ۴: گورخر وحشی و اسب‌سانان تا دوران‌های متأخرتر اهلی نشده بودند و نقش اولیه‌ای در اهلی‌سازی و آغاز دامداری در شرق نزدیک نداشتند. گاو نیز در این گزینه ذکر شده است، اما گراز و بز و گوسفند ذکر نشده‌اند.

۲۳۱. گزینه ۱)

دلایل:

- توالی استقرار در بین‌النهرین: شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که در بین‌النهرین، سابقه استقرار انسانی به دوره پارینه‌سنگی (حدود ۲ میلیون تا ۱۰,۰۰۰ سال قبل از میلاد) باز می‌گردد. در این دوره، شکارچیان-گردآوران در گروه‌های کوچک در سراسر منطقه زندگی می‌کردند.
- ظهور کشاورزی: حدود ۱۲,۰۰۰ تا ۱۰,۰۰۰ سال قبل از میلاد، انقلاب نوسنگی در خاور نزدیک رخ داد. این انقلاب با توسعه کشاورزی و اهلی کردن حیوانات همراه بود.
- محوطه‌های کلیدی: محوطه‌های باستانی کریم شهیر و زاوی چمی در شمال شرقی عراق، قدیمی‌ترین شواهد مربوط به دوره پیش از کشاورزی در بین‌النهرین را نشان می‌دهند. این محوطه‌ها به دوره پارینه‌سنگی آبی پلئستوسن (حدود ۱۲,۰۰۰ تا ۱۰,۰۰۰ سال قبل از میلاد) تعلق دارند.

- فعالیت‌های ساکنان: در این محوطه‌ها، شواهدی از ابزارهای سنگی، بقایای حیوانات اهلی و گیاهان کشف شده است. این شواهد نشان می‌دهد که ساکنان این محوطه‌ها به شکار، گردآوری و ماهیگیری می‌پرداختند و شروع به اهلی کردن حیوانات و گیاهان کرده بودند. دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:
  - گزینه ۲: محوطه باستانی شنیدار در شمال عراق به دوره نوسنگی (حدود ۱۰,۰۰۰ تا ۵,۵۰۰ سال قبل از میلاد) تعلق دارد و قدیمی‌تر از قدیمی‌ترین دهکده‌های کشاورزی در بین‌النهرین نیست.
  - گزینه ۳: محوطه باستانی گردچای علی‌آقا در غرب ایران به دوره نوسنگی (حدود ۱۰,۰۰۰ تا ۵,۵۰۰ سال قبل از میلاد) تعلق دارد و قدیمی‌تر از قدیمی‌ترین دهکده‌های کشاورزی در بین‌النهرین نیست.
  - گزینه ۴: لایه‌های بی‌سفال جارمو در شمال شرقی عراق به دوره نوسنگی پیش از سفالی (حدود ۸,۰۰۰ تا ۵,۵۰۰ سال قبل از میلاد) تعلق دارند و قدیمی‌تر از دوره‌های کریم‌شهر و زاوی چمی هستند. با این حال، این لایه‌ها مربوط به قدیمی‌ترین دهکده‌های کشاورزی در بین‌النهرین نیستند.
- گزینه ۳) .۲۳۲
- شرایط یخبندان در اروپا: در اواخر و مراحل نهایی دوره پلیستوسن (حدود ۲۰,۰۰۰ تا ۱۲,۰۰۰ سال قبل از میلاد)، بخش عظیمی از اروپا تحت پوشش یخ قرار داشت. این یخبندان تاثیر قابل توجهی بر آب و هوا، سطح دریا و پوشش گیاهی این قاره داشت.
  - آب و هوای معتدل در شمال آفریقا و خاور نزدیک: در حالی که اروپا در یخبندان بود، شمال آفریقا و شرق خاور نزدیک از آب و هوای معتدل و بارش باران فراوان برخوردار بودند. این شرایط محیط مناسبی برای رشد گیاهان و حیوانات فراهم می‌کرد.
  - پوشش گیاهی غنی: شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که در اواخر پلیستوسن، شمال آفریقا و شرق خاور نزدیک دارای پوشش گیاهی غنی از جمله جنگل‌ها، دشت‌ها و مراتع بود. این پوشش گیاهی منابع غذایی لازم برای حیوانات و انسان‌ها را فراهم می‌کرد.
  - منطقه زاگرس: رشته‌کوه‌های زاگرس در غرب ایران نیز از بارش باران فراوان در اواخر پلیستوسن بهره‌مند بود. این بارش‌ها به رشد گیاهان و حیوانات در این منطقه کمک می‌کرد.
- دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:
- گزینه ۱: اروپا، شمال آفریقا و شرق خاور نزدیک در اواخر پلیستوسن خشک‌تر از امروز نبودند. در واقع، بارش باران در این مناطق در مقایسه با امروز بیشتر بود.
  - گزینه ۲: اگرچه اروپا در دوران یخبندان بارش باران داشت، اما این بارش‌ها به دلیل دمای پایین به صورت برف بود و تاثیر زیادی بر رشد گیاهان نداشت.
  - گزینه ۳: اروپا در اواخر پلیستوسن یخبندان شدید داشت، اما خاور نزدیک آب و هوای بدی نداشت. در واقع، آب و هوای معتدل و بارش باران فراوان در این منطقه حاکم بود.
- گزینه ۱) .۲۳۳
- دلایل:
- تاریخ‌گذاری بقراس: محوطه باستانی بقراس در ساحل غربی رود فرات و محل پیوند فرات و خابور واقع شده است. شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که این محوطه در حدود ۶۰۰۰ سال قبل از میلاد مسکونی شده است.
  - عدم وجود شواهد کشاورزی و دامداری اولیه: با وجود اینکه بقراس در منطقه‌ای حاصلخیز واقع شده است، شواهدی از کشاورزی و دامداری در مراحل اولیه سکونت در این محوطه کشف نشده است. این امر نشان می‌دهد که تحولات اساسی مانند کشت غلات و اهلی کردن حیوانات حدود ۱۰۰۰ سال پس از استقرار اولیه در بقراس رخ داده است.
  - شواهد شکار حیوانات وحشی: در بقراس، شواهدی از شکار حیوانات وحشی مانند گوزن، گراز و خرگوش کشف شده است. این شواهد نشان می‌دهد که شکار در کنار گردآوری گیاهان وحشی منبع اصلی غذایی ساکنان اولیه این محوطه بوده است.
- دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:
- گزینه ۲: اگرچه شکار حیوانات وحشی در بقراس رواج داشته است، دامداری در مراحل اولیه سکونت در این محوطه وجود نداشته است. اهلی کردن حیوانات حدود ۱۰۰۰ سال پس از استقرار اولیه در بقراس رخ داده است.
  - گزینه ۳: بقایای کشف شده در بقراس نشان می‌دهد که استقرار در این محوطه به صورت فصلی بوده است. ساختارهای معماری دائمی در این محوطه کشف نشده است.

۲۳۴. گزینه ۲)

۲۳۵. گزینه ۱)

دلایل:

• تعریف مس‌سنگی: دوره مس‌سنگی (Chalcolithic) در بین‌النهرین به دوره گذار بین دوران نوسنگی (Neolithic) و دوران مفرغ (Bronze Age) اشاره دارد. این دوره با ظهور فلزکاری مس و توسعه تکنولوژی‌های جدید مانند سفالگری و مهرسازی مشخص می‌شود.

• بازه زمانی: شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که دوره مس‌سنگی در بین‌النهرین بین حدود ۵۰۰۰ و ۴۰۰۰ سال قبل از میلاد (ق.م) رخ داده است. این دوره به طور کلی به سه مرحله تقسیم می‌شود:

- مس‌سنگی آغازین (۵۰۰۰-۴۵۰۰ ق.م): این مرحله با ظهور اولیه فلزکاری مس و توسعه سفالگری مشخص می‌شود.
- مس‌سنگی میانی (۴۵۰۰-۴۰۰۰ ق.م): این مرحله با افزایش فلزکاری مس و توسعه مهرسازی مشخص می‌شود.
- مس‌سنگی متأخر (۴۰۰۰-۳۸۰۰ ق.م): این مرحله با پیچیده‌تر شدن جوامع و توسعه تجارت مشخص می‌شود.

• محوطه‌های باستانی: برخی از مهمترین محوطه‌های باستانی مربوط به دوره مس‌سنگی در بین‌النهرین عبارتند از:

- جرمو در شمال شرقی عراق
- تل‌الابید در سوریه
- چائین تیه در ترکیه

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

• گزینه ۲: اگرچه مرحله متأخر مس‌سنگی تا حدود ۳۵۰۰ ق.م ادامه داشت، پایان کلی دوره مس‌سنگی در بین‌النهرین به طور کلی حدود ۴۰۰۰ ق.م در نظر گرفته می‌شود.

• گزینه ۳: بازه زمانی ارائه شده در گزینه ۳ کمی کوتاه‌تر از بازه زمانی پذیرفته شده برای دوره مس‌سنگی در بین‌النهرین است.

• گزینه ۴: بازه زمانی ارائه شده در گزینه ۴ شروع دوره مس‌سنگی را دیرتر از آنچه که شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد، در نظر می‌گیرد.

۲۳۶. گزینه ۳)

پیکرک‌های دوره عبید (حدود ۵۰۰۰-۳۸۰۰ سال قبل از میلاد) در بین‌النهرین از نظر سبک، فرم و کارکرد تنوع قابل توجهی دارند. باستان‌شناسان این پیکرک‌ها را به چهار گروه اصلی تقسیم می‌کنند:

۱. پیکرک‌های انسان:

- این گروه شامل مجسمه‌های مردان، زنان و کودکان است.
- پیکرک‌های انسانی عبید اغلب برهنه هستند و جزئیات آناتومیکی آنها به طور دقیق حکاکی شده است.
- این پیکرک‌ها ممکن است ایستاده، نشسته یا در حال انجام فعالیت باشند.
- برخی از پیکرک‌های انسانی جواهرات یا لباس بر تن دارند.

۲. پیکرک‌های حیوانات:

- این گروه شامل مجسمه‌های حیوانات اهلی و وحشی مانند گاو، گوسفند، بز، خوک، سگ، شیر، پلنگ و پرنده‌گان است.
- پیکرک‌های حیوانی عبید اغلب به صورت واقع‌گرایانه ساخته می‌شوند و جزئیات ظریف آنها به خوبی حکاکی شده است.
- این پیکرک‌ها ممکن است تنها یا در کنار پیکرک‌های انسان باشند.
- برخی از پیکرک‌های حیوانی جنبه نمادین داشتند و ممکن است مرتبط با آیین‌ها یا باورهای مذهبی باشند.

۳. پیکرک‌های اشیاء:

- این گروه شامل مجسمه‌های اشیاء روزمره مانند ظروف، ابزار و سلاح است.
- پیکرک‌های اشیاء عبید اغلب به صورت دقیق ساخته می‌شوند و جزئیات آنها به خوبی حکاکی شده است.
- این پیکرک‌ها اطلاعات ارزشمندی در مورد زندگی روزمره مردم دوره عبید ارائه می‌دهند.

۴. پیکرک‌های انتزاعی:

- این گروه شامل مجسمه‌هایی با اشکال هندسی و غیرقابل تشخیص است.
- پیکرک‌های انتزاعی عبید ممکن است معانی نمادین داشته باشند و مرتبط با آیین‌ها یا باورهای مذهبی باشند.
- تفسیر این پیکرک‌ها دشوار است و باستان‌شناسان هنوز در حال مطالعه آنها هستند.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱: تقسیم پیکرک‌های دوره عبید به دو گروه ساده و غیرقابل قبول است. تنوع این پیکرک‌ها به وضوح نشان می‌دهد که باید به گروه‌های بیشتری تقسیم شوند.
- گزینه ۲: تقسیم پیکرک‌های دوره عبید به سه گروه نادرست است. گروه سوم در این تقسیم بندی مشخص نشده است.
- گزینه ۴: تقسیم پیکرک‌های دوره عبید به پنج گروه بیش از حد است. گروه‌های اضافی در این تقسیم بندی مشخص نشده است و توجیه قابل قبولی برای آنها ارائه نشده است.

گزینه ۴) .۲۳۷

- تناسب جنسی پیکرک‌ها: مطالعات نشان داده است که حدود ۹۰ درصد از پیکرک‌های پیش از تاریخ بین النهرین زنانه هستند. این امر نشان می‌دهد که زنان در فرهنگ و مذهب این جوامع نقش مهمی ایفا می‌کردند.
- تفسیرهای مختلف: باستان‌شناسان در مورد معنای این تناسب جنسی نظرات مختلفی ارائه داده‌اند. برخی معتقدند که این پیکرک‌ها الهه‌های باروری را به تصویر می‌کشند، در حالی که برخی دیگر معتقدند که زنان قدرتمند و مهم جامعه را نشان می‌دهند.
- نمونه‌های بارز: از جمله مشهورترین پیکرک‌های زنانه بین النهرین می‌توان به الهه چشم درشت و الهه نشسته بر تخت اشاره کرد. این پیکرک‌ها ظرافت و مهارت بالایی در ساخت دارند و نقش مهمی در درک ما از فرهنگ و مذهب جوامع پیش از تاریخ بین النهرین ایفا می‌کنند.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱: اگرچه حدود ۴۵ درصد از پیکرک‌های پیش از تاریخ بین النهرین حیوانی هستند، اما این نسبت به ۹۰ درصد پیکرک‌های مونث نمی‌رسد.
- گزینه ۲: اگرچه برخی از پیکرک‌های پیش از تاریخ بین النهرین بدون دست و پا ساخته شده‌اند، اما این ویژگی در اکثریت پیکرک‌ها مشاهده نمی‌شود.
- گزینه ۳: اگرچه بیشتر پیکرک‌های پیش از تاریخ بین النهرین برهنه هستند، اما این ویژگی به تنهایی نشان دهنده مونث بودن آنها نیست.

گزینه ۲) .۲۳۸

- شواهد باستان‌شناسی: شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که استفاده از قبرستان‌ها برای دفن مردگان در شمال و جنوب بین النهرین در اواخر دوره عبید (حدود ۳۸۰۰-۴۲۰۰ سال قبل از میلاد) رواج یافته است.
- محوطه‌های باستانی: برخی از مهم‌ترین محوطه‌های باستانی با قبرستان‌های مربوط به دوره عبید عبارتند از:
  - تل‌الغسل در عراق
  - تل‌براک در سوریه
  - چایون تپه در ترکیه
- ویژگی‌های قبرستان‌های دوره عبید: قبرستان‌های دوره عبید معمولاً کوچک هستند و شامل چندین قبر می‌باشند. اجساد در این قبرها به صورت جنینی یا به پهلو دفن می‌شدند و با اشیاء مختلفی مانند سفال، ابزار و زیورآلات به خاک سپرده می‌شدند.
- تحولات فرهنگی: رواج استفاده از قبرستان‌ها در اواخر دوره عبید نشان دهنده تحولات فرهنگی در این دوره است. این امر نشان می‌دهد که جوامع در این دوره اهمیت بیشتری برای مناسک تدفین و آخرت قائل بودند.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱: شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که استفاده از قبرستان‌ها در اواخر دوره عبید و نه در اوایل دوره عبید رواج یافته است.
- گزینه ۳: دوره حلف پس از دوره عبید قرار دارد و بنابراین استفاده از قبرستان‌ها قبل از دوره حلف رواج یافته است.
- گزینه ۴: اگرچه استفاده از قبرستان‌ها در اواخر دوره عبید رواج یافته بود، اما به طور کامل در دوره حلف جایگزین سایر روش‌های تدفین نشد.

گزینه ۳) .۲۳۹

- شواهد باستان‌شناسی: کاوش‌های باستان‌شناسی در تپه گارا در شمال شرقی عراق نشان داده است که این محوطه باستانی دارای حدود ۲۰ لایه استراتوگرافی (لایه‌های رسوبی) می‌باشد.
- دوره‌های زمانی: هر لایه استراتوگرافی مربوط به دوره زمانی خاصی است و تغییر و تحولات در فرهنگ، معماری و شیوه زندگی ساکنان تپه گارا را در طول هزاران سال نشان می‌دهد.

- اهمیت تپه گارا: تپه گارا به دلیل داشتن تعداد زیاد لایه های استراتوگرافی و حفظ بقایای معماری از دوره های مختلف، به عنوان یکی از مهم ترین محوطه های باستانی در بین النهرین شناخته می شود. این محوطه اطلاعات ارزشمندی در مورد تاریخ و فرهنگ جوامع پیش از تاریخ در این منطقه ارائه می دهد.
دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:
  - گزینه ۱: شواهد باستان شناسی نشان می دهد که تپه گارا دارای حدود ۲۰ لایه استراتوگرافی و نه ۶ لایه می باشد.
  - گزینه ۲: شواهد باستان شناسی نشان می دهد که تپه گارا دارای حدود ۲۰ لایه استراتوگرافی و نه ۱۰ لایه می باشد.
  - گزینه ۴: شواهد باستان شناسی نشان می دهد که تپه گارا دارای حدود ۲۰ لایه استراتوگرافی و نه ۱۵ لایه می باشد.
۲۴۰. گزینه ۴)
دلایل:
- شواهد باستان شناسی: بر اساس شواهد باستان شناسی، هیچ بقایای قابل توجهی از دوره نوسنگی در جنوب بین النهرین شناسایی نشده است.
  - دلایل احتمالی: عدم وجود بقایای دوره نوسنگی در جنوب بین النهرین ممکن است به دلیل عوامل مختلفی مانند شرایط محیطی، الگوهای سکونت و فعالیت های انسانی باشد.
  - تفاوت با شمال بین النهرین: در مقابل، شواهد متعددی از دوره نوسنگی در شمال بین النهرین کشف شده است. این امر نشان می دهد که شرایط در این دو منطقه در طول دوره نوسنگی بسیار متفاوت بوده است.
  - دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:
  - گزینه ۱: آثار دوره پارینه سنگی جدید در هر دو منطقه شمالی و جنوبی بین النهرین شناسایی شده است.
  - گزینه ۲: اگرچه آغاز نگارش در جنوب بین النهرین دیرتر از شمال بین النهرین رخ داده است، اما نمی توان گفت که اصلاً در این منطقه وجود نداشته است.
  - گزینه ۳: آثار دوره مس‌سنگی در هر دو منطقه شمالی و جنوبی بین النهرین شناسایی شده است.

آزمون کارشناسی ارشد باستان شناسی ۱۳۹۸

ماد و هخامنشی

۲۴۱. ابعاد کلی معبد مرکزی نوشیجان و ارتفاع احتمالی آن، چند متر است؟
 (۱) ۱۶×۱۶×۱۰ (۲) ۱۴×۱۴×۱۰ (۳) ۱۶×۱۶×۸ (۴) ۱۴×۱۴×۸
۲۴۲. کدام مورد در ارتباط با ترتیب تاریخی ساخت بناهای مجموعه نوشیجان، درست است؟
 (۱) معبد غربی قدیمی - معبد مرکزی - تالار ستون دار - قلعه یا مجموعه انبارها - فضاهای طاق دار
 (۲) معبد مرکزی - معبد غربی قدیمی - فضاهای طاق دار - قلعه یا مجموعه انبارها - تالار ستون دار
 (۳) معبد غربی قدیمی - معبد مرکزی - قلعه یا مجموعه انبارها - فضاهای طاق دار - تالار ستون دار
 (۴) معبد مرکزی - معبد غربی قدیمی - قلعه یا مجموعه انبارها - فضاهای طاق دار - تالار ستون دار
۲۴۳. بنای سنگی واسون کهک، از نظر نوع مصالح، چیدمان و طرح ساده بنا، قابل مقایسه با کدام محوطه است؟
 (۱) قلی درویش (۲) ازبکی (۳) زار بلاغ (۴) شمشیرگاه
۲۴۴. گنجینه نوشیجان، به ترتیب در کدام فضا به دست آمده، شامل چند شیء نقره‌ای می‌باشد و چه زمانی پنهان شده است؟
 (۱) ۲۴ - ۲۳۱ - پایان استقرار اصلی و شروع استقرار فرعی ماد (۲) ۲۳ - ۲۱۰ - در دوره استقرار اصلی ماد
 (۳) ۲۴ - ۲۳۲ - در دوره استقرار فرعی ماد (۴) ۲۳ - ۲۳۰ - ۷۵۰ تا ۶۵۰ ق.م
۲۴۵. در کدام منابع و متون، هیچ‌گونه اشاره‌ای به مادها نشده است؟
 (۱) عیلامی و عبری (۲) عیلامی و اورارتویی (۳) اورارتویی و عبری (۴) عبری و آشوری
۲۴۶. از کدام محوطه مادی، اثر مهر با نقش کمان دار یافت شده است؟
 (۱) حاجی‌خان تپه فامنین (۲) نوشیجان تپه ملایر (۳) موش تپه همدان (۴) گونسپان تپه ملایر
۲۴۷. تا قبل از تشکیل پادشاهی ماد، گسترش غربی اقوام مادی تا کدام منطقه بوده است؟
 (۱) منطقه تهران (۲) دشت ساوه (۳) دشت کنگاور (۴) دشت همدان
۲۴۸. تویزه‌های خشتی پوشش پیشخوان معبد مرکزی نوشیجان، به ترتیب (از راست به چپ) تعداد ..... جفت تویزه خشتی، هر کدام به طول ..... عرض ..... و ضخامت ..... سانتی‌متر است.
 (۱) ۲۲ - ۱۰ - ۱۵ (۲) ۳۰ - ۱۱۰ - ۱۵ (۳) ۳۲ - ۱۰ - ۱۴ (۴) ۳۳ - ۱۴۰ - ۱۰ - ۱۸
۲۴۹. درصد بالای سفال مرغوب، تنوع اشکال و لبه‌ها و حجم زیاد دور ریزهای سفالی دژ مادی گودین، گویای کدام مورد است؟
 (۱) لایه‌های متعدد فرهنگی (۲) استفاده طولانی مدت از محوطه
 (۳) حضور سنت‌های مختلف سفالگری (۴) برگزاری مهمانی‌های بزرگ و شکستن ظروف
۲۵۰. به کدام دلیل، آثار و بقایای محوطه کرکنس داغ در ترکیه را نمی‌توان مادی دانست؟
 (۱) حضور سنت متفاوت سفالگری در کرکنس داغ
 (۲) قلمروی ماد هیچ‌گاه شامل این منطقه از آسیای صغیر نبوده است.
 (۳) تفاوت تالارهای ستون دار کرکنس داغ با انواع به دست آمده از محوطه‌های مادی
 (۴) تاریخ قدیمی تر محوطه، کشف کتیبه‌های فریگی، حضور سنت‌های متفاوت معماری و سفالگری
۲۵۱. استفاده از بست‌های آهنی در معماری دوره هخامنشی، اولین بار در کدام محوطه ظاهر شد و متأثر از کدام پادشاهی است؟
 (۱) شوش - بابل (۲) پاسارگاد - لیدی (۳) تخت جمشید - یونان (۴) کاخ برازجان - اورارتو
۲۵۲. آرامگاه داریوش اول در نقش رستم، به ترتیب (از راست به چپ) دارای چند اتاق و تابوت سنگی بوده است؟
 (۱) ۴ - ۲ (۲) ۸ - ۲ (۳) ۹ - ۳ (۴) ۶ - ۳
۲۵۳. داریوش اول برای ساخت نمای آرامگاه خود، از کدام بنا در تخت جمشید الگوبرداری کرده است؟
 (۱) کاخ اختصاصی داریوش (۲) نمای شرقی تالار آپادانا (۳) بنای حرمسرا (۴) کاخ مرکزی

۲۵۴. طرح آرامگاه کوروش، قابل مقایسه با کدام بناهای تدفینی در آسیای صغیر است؟
 (۱) مقبره هرون و مقبره تاش کوله
 (۲) مقبره هرمی سارد و مقبره تاش کوله
 (۳) مقبره هالیکارناسوس و آرامگاه تاتارلی
 (۴) استودان آرتیماس و آرامگاه تاتارلی
۲۵۵. نقوش برجسته تخت جمشید به کدام شیوه، تزیین شده است؟
 (۱) قاب‌بندی - رنگ‌آمیزی - ترصیع
 (۲) ترصیع - صیقل - رنگ‌آمیزی
 (۳) رنگ‌آمیزی - لعاب‌کاری - ترصیع
 (۴) رنگ‌آمیزی - ترصیع - حجاری‌های ظریف
۲۵۶. محدوده مقدس پاسارگاد، شامل کدام آثار است؟
 (۱) صفه سنگی - دو سکوی سنگی - آتشدان
 (۲) دو سکوی سنگی - آتشدان - بقایای دیوار سنگی
 (۳) دو سکوی سنگی - آتشدان - بقایای دیوار سنگی
 (۴) تپه صفه‌بندی‌شده - حصار پیرامونی - دو سکوی سنگی
۲۵۷. مشابه نقوش حمل‌کنندگان تخت پادشاهی (اورنگ بران) دوره هخامنشی، در کدام نقوش برجسته دوره عیلام نو قابل مشاهده است؟
 (۱) کول فرح (۲) نقش رستم (۳) شهسواران (۴) خنگ اژدر
۲۵۸. اتاق چوبی مقبره منقوش تاتارلی، از کدام منطقه به‌دست آمده و مربوط به چه زمانی است؟
 (۱) پافلاگونیا - ۴۰۰ ق.م (۲) کلانیای - ۴۵۱ ق.م (۳) کلیکیه - ۴۵۱ ق.م (۴) کلیکیه - ۴۰۰ ق.م
۲۵۹. بر اساس نوشته کتاب پاسارگاد، کدام مورد در ارتباط با تاریخ ساخت بناهای گور دختر و تخت رستم، درست است؟
 (۱) دوره فراهخامنشی - دوره داریوش اول
 (۲) پیش از تشکیل امپراطوری هخامنشی - دوره کوروش
 (۳) نیمه دوم هخامنشی و یا دوره فراهخامنشی - دوره کمبوجیه
 (۴) نیمه دوم هخامنشی و یا دوره فراهخامنشی - نزدیک به زمان ساخت آرامگاه کوروش
۲۶۰. نقشه و طرح بنای زندان سلیمان در پاسارگاد، با کدام بناها قابل مقایسه است؟
 (۱) معابد برج‌گونه اورارتویی (۲) بناهای آرامگاهی سارد (۳) معابد برج‌گونه هیتی (۴) بناهای آرامگاهی ایونی

۲۴۱. گزینه ۱)

توضیح کامل:

معبد مرکزی نوشیجان که در مرتفع‌ترین بخش تپه نوشیجان واقع شده، یکی از مهم‌ترین بناهای این محوطه باستانی است. کاوش‌های باستان‌شناسی نشان داده که این معبد در دوره مادها ساخته شده و در دوره هخامنشیان نیز مورد استفاده قرار گرفته است. ابعاد کلی این معبد تقریباً ۲۵ متر در ۲۵ متر است. ارتفاع دقیق آن به طور کامل مشخص نیست، اما بر اساس شواهد باستان‌شناسی، تخمین زده می‌شود که حدود ۱۵ متر بوده باشد.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۲): این گزینه ابعاد دقیقی ارائه نمی‌دهد.
- گزینه ۳): اطلاعاتی در مورد ابعاد یا ارتفاع معبد ارائه نمی‌دهد.
- گزینه ۴): اطلاعاتی در مورد ابعاد یا ارتفاع معبد ارائه نمی‌دهد.

۲۴۲. گزینه ۴)

توضیح کامل:

- ترتیب ساخت بناهای مجموعه نوشیجان بر اساس کاوش‌های باستان‌شناسی و بررسی شواهد معماری و سفال‌شناسی به شرح زیر است:
۱. **معبد مرکزی:** این معبد که در مرتفع‌ترین بخش تپه نوشیجان واقع شده، قدیمی‌ترین بنای این مجموعه است و قدمت آن به دوره مادها (حدود قرن هشتم تا ششم قبل از میلاد) می‌رسد.
  ۲. **معبد غربی قدیمی:** این معبد در غرب معبد مرکزی قرار دارد و اندکی جوان‌تر از آن است. قدمت این معبد نیز به دوره مادها می‌رسد.
  ۳. **قلعه یا مجموعه انبارها:** این مجموعه در جنوب معبد مرکزی واقع شده و کارکردی دفاعی و یا انبارداری داشته است. قدمت این مجموعه به اواخر دوره مادها و یا اوایل دوره هخامنشی (حدود قرن ششم قبل از میلاد) می‌رسد.
  ۴. **فضاهای طاق‌دار:** این فضاها در بخش‌های مختلف مجموعه نوشیجان، از جمله در جبهه شمالی معبد مرکزی، یافت شده‌اند. قدمت این فضاها به دوره هخامنشی (حدود قرن ششم تا چهارم قبل از میلاد) می‌رسد.
  ۵. **تالار ستون‌دار:** این تالار که در جبهه شرقی معبد مرکزی قرار دارد، از مشهورترین بناهای مجموعه نوشیجان است. قدمت این تالار نیز به دوره هخامنشی می‌رسد و احتمالاً محل برگزاری مراسم آیینی و یا ضیافت‌های سلطنتی بوده است.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱): این گزینه ترتیب ساخت بناها را به طور صحیح بیان نمی‌کند. معبد غربی قدیمی، قلعه یا مجموعه انبارها، و فضاهای طاق‌دار، همگی بعد از معبد مرکزی ساخته شده‌اند.
- گزینه ۲): این گزینه نیز ترتیب ساخت بناها را به طور صحیح بیان نمی‌کند. تالار ستون‌دار، همزمان با فضاهای طاق‌دار و یا بعد از آن ساخته شده است.
- گزینه ۳): این گزینه ترتیب ساخت بناها را به طور صحیح بیان نمی‌کند. قلعه یا مجموعه انبارها، همزمان با فضاهای طاق‌دار و یا قبل از آن ساخته شده است.

۲۴۳. گزینه ۳)

توضیح کامل:

بنای سنگی واسون کهک، که در بخش کهک شهرستان قم واقع شده است، به دوره مادها (حدود قرن هشتم تا ششم قبل از میلاد) تعلق دارد. این بنا از نوع "دژهای کوهستانی" است و بر روی صخره‌ای مشرف به دشت کهک ساخته شده است. از نظر نوع مصالح، چیدمان و طرح ساده بنا، بنای سنگی واسون کهک شباهت زیادی به محوطه باستان‌شناسی زار بلاغ در شهرستان اراک دارد. هر دو بنا از سنگ‌های لاشه‌ای و بدون ملات ساخته شده‌اند و دارای پلان ساده‌ای هستند.

محوطه باستان‌شناسی زار بلاغ نیز به دوره مادها تعلق دارد و از جمله دژهای کوهستانی این دوره محسوب می‌شود. این محوطه در سال ۱۳۸۱ مورد کاوش قرار گرفته و بقایای مختلفی از جمله برج‌ها، اتاق‌ها، حصار و فضاهای جانبی در آن شناسایی شده است.

شباهت‌های بنای سنگی واسون کهک و محوطه باستان‌شناسی زار بلاغ:

- نوع مصالح: هر دو بنا از سنگ‌های لاشه‌ای و بدون ملات ساخته شده‌اند.
- چیدمان: هر دو بنا دارای پلان ساده‌ای هستند و از فضاهای کوچک و تو در تو تشکیل شده‌اند.
- طرح: هر دو بنا به منظور دفاع و کنترل منطقه طراحی شده‌اند.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- **گزینه ۱):** محوطه باستان‌شناسی قلی درویش مربوط به دوره ساسانی است و از نظر نوع مصالح، چیدمان و طرح بنا با بنای سنگی واسون کهک تفاوت دارد.
  - **گزینه ۲):** محوطه باستان‌شناسی ازبکی مربوط به دوره اشکانی است و از نظر نوع مصالح، چیدمان و طرح بنا با بنای سنگی واسون کهک تفاوت دارد.
  - **گزینه ۴):** محوطه باستان‌شناسی شمشیرگاه مربوط به دوره تیموری است و از نظر نوع مصالح، چیدمان و طرح بنا با بنای سنگی واسون کهک تفاوت دارد.
- ۲۴۴. گزینه ۱)**

توضیح کامل:

گنجینه سمین نوشیجان که در سال ۱۳۵۰ توسط دکتر داوود Stronach کشف شد، یکی از مهم‌ترین گنجینه‌های دوره ماد در ایران است. این گنجینه در اناق ۲۴، در لایه ۲۳۱، و در پایان استقرار اصلی و شروع استقرار فرعی ماد (حدود ۶۵۰ قبل از میلاد) پنهان شده بود. گنجینه نوشیجان شامل ۲۳۱ شیء نقره‌ای است که از نظر هنری و تاریخی ارزش بسیار بالایی دارند. این اشیاء شامل ظروف، زیورآلات، سلاح‌ها و اشیاء آیینی هستند.

اهمیت گنجینه نوشیجان:

- این گنجینه اطلاعات ارزشمندی درباره هنر، صنعت، مذهب و زندگی روزمره مردم ماد در اختیار مورخان و باستان‌شناسان قرار می‌دهد.
- سبک هنری اشیاء این گنجینه، ترکیبی از عناصر ایرانی و بین‌النهرینی است که نشان‌دهنده تعاملات فرهنگی مادها با همسایگان خود است.
- کشف گنجینه نوشیجان، دوره ماد را به عنوان یک تمدن مستقل و قدرتمند در تاریخ ایران تثبیت کرد.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- **گزینه ۲):** این گزینه محل دقیق کشف گنجینه و زمان پنهان شدن آن را به درستی بیان نمی‌کند.
  - **گزینه ۳):** این گزینه زمان پنهان شدن گنجینه را به درستی بیان نمی‌کند.
  - **گزینه ۴):** این گزینه محل دقیق کشف گنجینه را به درستی بیان نمی‌کند.
- ۲۴۵. گزینه ۲)**

توضیح کامل:

اشارات زیادی به مادها در منابع و متون باستانی، از جمله منابع عیلامی، اورارتویی، عبری و آشوری وجود دارد.

منابع عیلامی:

- در متون عیلامی، مادها با نام "ماننا" شناخته می‌شدند.
- در کتیبه‌های پادشاهان عیلامی، از جمله شیلهاک اینشوشیناک و هومبانشیمننا، به جنگ‌ها و روابط سیاسی بین عیلام و ماننا (ماد) اشاره شده است.

منابع اورارتویی:

- در متون اورارتویی، مادها با نام "مادی" شناخته می‌شدند.
- در کتیبه‌های پادشاهان اورارتویی، از جمله ساردوری دوم و روسای اول، به جنگ‌ها و روابط سیاسی بین اورارتو و ماد اشاره شده است.

منابع عبری:

- در کتاب مقدس عبری، به مادها با نام "مادی" اشاره شده است.
- در کتاب اشعیا، به سقوط ماد به دست امپراتوری بابل اشاره شده است.

منابع آشوری:

- در منابع آشوری، مادها با نام "مادوا" شناخته می‌شدند.
- در کتیبه‌های پادشاهان آشوری، از جمله تیگلات پیلسر سوم، سارگون دوم و آشوربانیپال، به جنگ‌ها و روابط سیاسی بین آشور و ماد اشاره شده است.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- **گزینه ۱):** در منابع عیلامی به مادها با نام "ماننا" اشاره شده است.
- **گزینه ۳):** در منابع اورارتویی به مادها با نام "مادی" اشاره شده است.
- **گزینه ۴):** در کتاب مقدس عبری به مادها با نام "مادی" اشاره شده است.

۲۴۶. گزینه ۲

توضیح کامل:

اثر مهر با نقش کمان‌دار از محوطه باستانی نوشیجان تپه ملایر کشف شده است. این مهر، یکی از مهم‌ترین اشیاء کشف شده از این محوطه است و قدمت آن به دوره مادها (حدود قرن هشتم تا ششم قبل از میلاد) می‌رسد.

مشخصات اثر مهر:

- این مهر از جنس سنگ لاجورد است و قطر آن حدود ۲.۵ سانتی‌متر است.
- بر روی این مهر، نقش یک کمان‌دار ایستاده حک شده است. کمان‌دار زره بر تن دارد و کمان و تیری در دست دارد.
- در بالای سر کمان‌دار، یک ستاره و یک هلال ماه دیده می‌شود.
- این اثر مهر، از نظر هنری و تاریخی ارزش بسیار بالایی دارد و به عنوان یکی از نمادهای تمدن ماد شناخته می‌شود.

محوطه باستانی نوشیجان:

- نوشیجان تپه ملایر، یکی از مهم‌ترین محوطه‌های باستانی دوره ماد در ایران است.
- این محوطه در ۱۷ کیلومتری شمال غربی شهر ملایر واقع شده است.
- در کاوش‌های باستان‌شناسی در این محوطه، بقایای مختلفی از جمله معابد، کاخ‌ها، خانه‌ها و اشیاء مختلف کشف شده است.
- محوطه باستانی نوشیجان، اطلاعات ارزشمندی درباره هنر، معماری، مذهب و زندگی روزمره مردم ماد در اختیار مورخان و باستان‌شناسان قرار می‌دهد.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱: از محوطه باستانی حاجی‌خان تپه فامنین، تاکنون اثری با نقش کمان‌دار کشف نشده است.
- گزینه ۳: از محوطه باستانی موش تپه همدان، تاکنون اثری با نقش کمان‌دار کشف نشده است.
- گزینه ۴: از محوطه باستانی گونسیان تپه ملایر، تاکنون اثری با نقش کمان‌دار کشف نشده است.

۲۴۷. گزینه ۳

توضیح کامل:

تا قبل از تشکیل پادشاهی ماد، گسترش غربی اقوام مادی به طور دقیق مشخص نیست. شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که اقوام مادی در دوره پیش از ماد (حدود قرن دهم تا هشتم قبل از میلاد) در مناطق مختلف غرب ایران، از جمله دشت کنگاور، دشت همدان، دشت ساوه و منطقه تهران حضور داشتند.

دلایل انتخاب دشت کنگاور:

- شواهد باستان‌شناسی: دشت کنگاور از نظر تراکم محوطه‌های باستانی مادی، یکی از غنی‌ترین مناطق غرب ایران است. در این دشت، محوطه‌های باستانی مهمی مانند گیان، گویجه یلیغ، تپه قلاع و هرسین کشف شده است که قدمت آنها به دوره پیش از ماد می‌رسد.
- منابع متنی: در منابع متنی آشوری، از دشت کنگاور به عنوان یکی از مراکز اصلی سکونت اقوام مادی در دوره پیش از ماد یاد شده است.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱: شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که حضور اقوام مادی در منطقه تهران در دوره پیش از ماد محدود بوده است.
- گزینه ۲: دشت ساوه نیز از نظر تراکم محوطه‌های باستانی مادی غنی است، اما به اندازه دشت کنگاور نیست.
- گزینه ۴: دشت همدان نیز از نظر تراکم محوطه‌های باستانی مادی غنی است، اما به اندازه دشت کنگاور نیست.

۲۴۸. گزینه ۴

توضیح کامل:

متأسفانه، اطلاعات کافی برای پاسخ قطعی به این سوال در دسترس نیست. منابع مختلف، اطلاعات متفاوتی در مورد تعداد، طول، عرض و ضخامت تویزه‌های خشتی پوشش پیشخوان معبد مرکزی نوشیجان ارائه می‌دهند.

۲۴۹. گزینه ۴

دلایل:

- سفال مرغوب: وجود درصد بالای سفال مرغوب در گودین نشان‌دهنده وجود صنعت سفالگری پیشرفته و رونق اقتصادی در این محوطه است. این امر نشان‌دهنده سکونت مداوم و فعالیت‌های اقتصادی در طول زمان است.
- تنوع اشکال و لبه‌ها: تنوع اشکال و لبه‌های سفال‌ها در گودین، نشان‌دهنده وجود کاربری‌های مختلف برای ظروف سفالی و نیازهای متنوع ساکنان این محوطه است. این تنوع نیز نشان‌دهنده تکامل سنت‌های سفالگری در طول زمان و استفاده طولانی‌مدت از محوطه است.

- **حجم زیاد دور ریزهای سفالی:** حجم زیاد دور ریزهای سفالی در گودین، نشان دهنده تولید انبوه ظروف سفالی و مصرف زیاد آنها در این محوطه است. این امر نیز نشان دهنده سکونت مداوم و استفاده طولانی مدت از محوطه است.
  - **چرا گزینه های دیگر نادرست هستند:**
  - **گزینه ۱:** لایه های متعدد فرهنگی در یک محوطه باستانی می تواند نشان دهنده دوره های مختلف سکونت و استفاده از آن باشند، اما به تنهایی نشان دهنده استفاده طولانی مدت از محوطه نیستند.
  - **گزینه ۳:** حضور سنت های مختلف سفالگری در یک محوطه باستانی می تواند نشان دهنده مهاجرت یا تعاملات فرهنگی باشد، اما به تنهایی نشان دهنده استفاده طولانی مدت از محوطه نیست.
  - **گزینه ۴:** برگزاری مهمانی های بزرگ و شکستن ظروف، می تواند در یک مقطع زمانی خاص اتفاق افتاده باشد و نشان دهنده استفاده طولانی مدت از محوطه نیست.
- گزینه ۴ . ۲۵۰
- **تاریخ قدیمی تر:** شواهد باستان شناسی نشان می دهد که محوطه کرکنس داغ در ترکیه قدمتی به مراتب بیشتر از دوره ماد دارد. آثار کشف شده در این محوطه، به عصر برنز و عصر آهن اولیه تعلق دارند، در حالی که دوره ماد در حدود قرن هشتم تا ششم قبل از میلاد بوده است.
  - **کشف کتیبه های فریگی:** در محوطه کرکنس داغ، کتیبه هایی به زبان فریگی کشف شده است. فریگی ها از اقوام ساکن آسیای صغیر در دوره آهن بودند و ارتباطی با مادها نداشتند.
  - **حضور سنت های متفاوت معماری و سفالگری:** سبک معماری و سفالگری در محوطه کرکنس داغ، به طور قابل توجهی با سبک معماری و سفالگری در محوطه های مادی متفاوت است. این امر نشان می دهد که فرهنگ ساکنان کرکنس داغ، distinct از فرهنگ مادها بوده است.
  - **چرا گزینه های دیگر نادرست هستند:**
  - **گزینه ۱:** درست است که سنت سفالگری در کرکنس داغ با سنت سفالگری مادی متفاوت است، اما این تنها دلیل برای رد انتساب مادی به این محوطه نیست.
  - **گزینه ۲:** درست است که قلمرو ماد هیچ گاه شامل این منطقه از آسیای صغیر نبوده است، اما این امر به تنهایی دلیل کافی برای رد انتساب مادی به این محوطه نیست. ممکن است اقوام مادی در دوره های مختلف، با اقوام ساکن آسیای صغیر تجارت یا تعامل فرهنگی داشته باشند.
  - **گزینه ۳:** درست است که تالارهای ستون دار کرکنس داغ با انواع به دست آمده از محوطه های مادی تفاوت دارند، اما این تنها دلیل برای رد انتساب مادی به این محوطه نیست. ممکن است مادها از سبک های معماری مختلفی در مناطق مختلف استفاده می کردند.
- گزینه ۲ . ۲۵۱
- استفاده از بست های آهنی در معماری دوره هخامنشی برای اولین بار در محوطه باستانی پاسارگاد مشاهده شده است. شواهد باستان شناسی نشان می دهد که این ابتکار، تحت تأثیر پادشاهی لیدی در غرب آسیای صغیر بوده است.**
- دلایل انتخاب گزینه ۲:**
- **کشف در پاسارگاد:** کاوش های باستان شناسی در پاسارگاد، پایتخت اولیه هخامنشیان، نشان داده است که از بست های آهنی برای اتصال بلوک های سنگی در معابد، کاخ ها و سایر بناها استفاده می شده است.
  - **تأثیر لیدی:** پادشاهی لیدی در غرب آسیای صغیر، به دلیل مهارت در فلزکاری، به ویژه در زمینه آهن، شناخته شده بود. هخامنشیان با لیدی ها روابط سیاسی و فرهنگی نزدیکی داشتند و احتمالاً این ابتکار را از آنها وام گرفته اند.
  - **شواهد تاریخی:** منابع تاریخی، از جمله نوشته های مورخان یونانی، به استفاده از بست های آهنی در معماری لیدی اشاره می کنند.
- دلایل نادرستی سایر گزینه ها:**
- **گزینه ۱:** شواهد باستان شناسی نشان می دهد که استفاده از بست های آهنی در شوش، پایتخت زمستانی هخامنشیان، دیرتر از پاسارگاد آغاز شده است.
  - **گزینه ۳:** تخت جمشید، پایتخت بعدی هخامنشیان، از بست های آهنی در معماری خود استفاده می کرد، اما این ابتکار در پاسارگاد آغاز شده بود.
  - **گزینه ۴:** اورارتو پادشاهی در شرق ترکیه امروزی بود و شواهدی مبنی بر استفاده از بست های آهنی در معماری آن وجود ندارد.
- گزینه ۳ . ۲۵۲
- **اتاق ها:**
  - **اتاق بیرونی:** این اتاق، بزرگترین اتاق آرامگاه است و محل قرارگیری ورودی و پلکان منتهی به اتاق های داخلی است.
  - **اتاق میانی:** این اتاق، کوچکتر از اتاق بیرونی است و به عنوان محل قرارگیری مجسمه داریوش اول و کتیبه های حاوی متن پارسی باستان شناخته می شود.

اتاق درونی: این اتاق، کوچکترین اتاق آرامگاه است و محل قرارگیری تابوت سنگی داریوش اول است.

• **تابوت‌های سنگی:**

• **۹ تابوت سنگی:** در داخل اتاق درونی، ۹ تابوت سنگی تراشیده شده از سنگ لاجورد وجود دارد. این تابوت‌ها به طور نمادین، نمایانگر ۹ ایالت تحت فرمان داریوش اول هستند.

• **دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:**

- **گزینه ۱):** این گزینه تعداد اتاق‌ها را به درستی ذکر کرده است، اما تعداد تابوت‌های سنگی را به اشتباه ۴ عدد ذکر کرده است.
- **گزینه ۲):** این گزینه تعداد اتاق‌ها را به درستی ذکر کرده است، اما تعداد تابوت‌های سنگی را به اشتباه ۸ عدد ذکر کرده است.
- **گزینه ۴):** این گزینه تعداد اتاق‌ها را به اشتباه ۳ عدد ذکر کرده است و تعداد تابوت‌های سنگی را به درستی ۹ عدد ذکر کرده است.

• **گزینه ۱) . ۲۵۳**

توضیح کامل:

داریوش اول هخامنشی برای ساخت نمای آرامگاه خود در نقش رستم، از **کاخ اختصاصی داریوش** در تخت جمشید الگوبرداری کرده است. شواهد متعددی این موضوع را تأیید می‌کنند:

- **شباهت‌های ظاهری:** نمای آرامگاه داریوش و کاخ اختصاصی داریوش، از نظر ظاهری شباهت‌های زیادی به یکدیگر دارند. هر دو بنا دارای ستون‌های بلند، سرستون‌های گاو بالدار و نقش برجسته‌هایی هستند که صحنه‌های شکار و ضیافت را به تصویر می‌کشند.
- **استفاده از مصالح مشابه:** در ساخت هر دو بنا از مصالح مشابهی مانند سنگ لاجورد و آجر استفاده شده است.
- **سبک معماری:** سبک معماری هر دو بنا، نمونه‌ای از معماری هخامنشی است که با نظم، تقارن و استفاده از عناصر تزئینی مشخص می‌شود.

• **دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:**

• **گزینه ۲):** نمای شرقی تالار آپادانا در تخت جمشید، از نظر ظاهری با نمای آرامگاه داریوش تفاوت دارد. این نما دارای ستون‌های بدون سرستون و نقش برجسته‌هایی با مضامین سیاسی و مذهبی است.

• **گزینه ۳):** بنای حرمسرا در تخت جمشید، از نظر معماری با آرامگاه داریوش تفاوت دارد. این بنا دارای اتاق‌های متعدد، حیاط‌ها و باغ‌ها است و برای سکونت شاه و خانواده‌اش طراحی شده بود.

• **گزینه ۴):** کاخ مرکزی در تخت جمشید، اصطلاحی کلی برای مجموعه کاخ‌های تخت جمشید است و به یک بنای خاص اشاره نمی‌کند.

• **گزینه ۲) . ۲۵۴**

توضیح کامل:

طرح آرامگاه کوروش بزرگ هخامنشی، شباهت‌های قابل توجهی به **مقبره هرمی سارد** و **مقبره تاش کوله** در آسیای صغیر دارد. این شباهت‌ها نشان‌دهنده تبادل فرهنگی و هنری بین امپراتوری هخامنشی و سایر تمدن‌های منطقه در آن دوران است.

شباهت‌ها:

- **پایه هرمی:** هر سه آرامگاه دارای پایه‌ای هرمی شکل هستند که از سنگ یا آجر ساخته شده است.
- **اتاق تدفین زیرزمینی:** در هر سه آرامگاه، اتاق تدفین در زیر سطح زمین قرار دارد و با یک راهرو یا تونل به فضای بیرونی متصل می‌شود.
- **استفاده از سنگ لاجورد:** در تزئینات هر سه آرامگاه از سنگ لاجورد، سنگی نیمه قیمتی و ارزشمند، استفاده شده است.

• **دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:**

• **گزینه ۱):** مقبره هرون در مصر باستان واقع شده است و طرح آن با آرامگاه کوروش تفاوت دارد.

• **گزینه ۳):** مقبره هالیکارناسوس در آسیای صغیر واقع شده است، اما طرح آن با آرامگاه کوروش تفاوت دارد و به جای پایه هرمی، بر روی سکویی قرار گرفته است.

• **گزینه ۴):** استودان آرتیماس در ایران باستان واقع شده است، اما طرح آن با آرامگاه کوروش تفاوت دارد و به جای هرم، از یک اتاقک سنگی کوچک تشکیل شده است.

• **گزینه ۴) . ۲۵۵**

نقوش برجسته تخت جمشید، مجموعه‌ای از حجاری‌های عظیم بر روی صخره‌ها و دیواره‌های کاخ‌ها و بناهای این محوطه باستانی هستند که به منظور تزئین و روایت داستان‌ها و وقایع تاریخی ساخته شده‌اند. این نقوش برجسته به شیوه‌ای خاص و ظریف تزئین شده‌اند که شامل مراحل زیر می‌شود:

• **۱. رنگ آمیزی:**

پس از حجاری اولیه نقوش، از رنگ‌های مختلف معدنی برای رنگ‌آمیزی آنها استفاده می‌شد. رنگ‌های رایج در نقوش تخت جمشید شامل قرمز، زرد، آبی، سیاه و سفید بود.

- رنگ آمیزی نقوش، به آنها عمق و وضوح بیشتری می بخشد و جزئیات را به طور دقیق تر نشان می داد.
  - **۲. ترصیع:**
    - در برخی از نقوش، از قطعات کوچک سنگ های قیمتی و نیمه قیمتی مانند لاجورد، فیروزه و عقیق برای تزئین لباس ها، زیورآلات و سایر اشیاء استفاده می شد.
    - ترصیع، به نقوش برجسته زیبایی و ظرافت بیشتری می بخشد و بر شکوه و جلال آنها می افزود.
  - **۳. حجاری های ظریف:**
    - حجاری نقوش برجسته تخت جمشید با ظرافت و دقت بسیار بالایی انجام شده است.
    - جزئیات چهره ها، لباس ها، اشیاء و حیوانات به طور دقیق و ظریف حجاری شده اند که نشان دهنده مهارت و ظرافت هنرمندان آن دوره است.
  - **دلایل نادرستی سایر گزینه ها:**
    - **گزینه ۱):** قاب بندی نقوش برجسته تخت جمشید به طور جداگانه انجام می شد و جزئی از فرآیند تزئین آنها محسوب نمی شد.
    - **گزینه ۲):** صیقل دادن سنگ ها، مرحله ای جداگانه در فرآیند حجاری بود و به منظور صاف و یکدست کردن سطح سنگ انجام می شد.
    - **گزینه ۳):** لعاب کاری در تزئین نقوش برجسته تخت جمشید استفاده نمی شد. لعاب کاری بیشتر در تزئین ظروف سفالی و اشیاء فلزی به کار می رفت.
  - **۲۵۶. گزینه ۴)**
    - **توضیح کامل:**

محدوده مقدس پاسارگاد، هسته مرکزی این محوطه باستانی و محل استقرار کاخ ها، معابد و بناهای اصلی دوره هخامنشی است. این محدوده شامل آثار زیر است:

      - **۱. تپه صفه بندی شده:**

این تپه، مرتفع ترین نقطه در محدوده مقدس پاسارگاد است و محل اصلی کاخ ها، از جمله کاخ اختصاصی داریوش، کاخ آپادانا و کاخ خزانه داری بوده است.
      - تپه صفه بندی شده، به دلیل نظم و تقارن در ساخت و پلان، از اهمیت ویژه ای برخوردار است.
    - **۲. حصار پیرامونی:**

محدوده مقدس پاسارگاد با یک حصار سنگی احاطه شده بود که از آن در برابر حملات و خطرات محافظت می کرد.
    - این حصار، دارای دروازه های متعددی بود که به داخل محوطه راه پیدا می کردند.
  - **۳. دو سکوی سنگی:**

در داخل محدوده مقدس، دو سکوی سنگی مرتفع وجود دارد که به ترتیب "سکو م" و "سکو ز" نامیده می شوند.
  - کارکرد دقیق این سکوها هنوز به طور کامل مشخص نیست، اما احتمالاً برای برگزاری مراسم مذهبی یا سیاسی از آنها استفاده می شده است.
- **دلایل نادرست بودن گزینه های دیگر:**
  - **گزینه ۱):** صفه سنگی، بخشی از تپه صفه بندی شده است و به تنهایی یک اثر جداگانه محسوب نمی شود.
  - **گزینه ۲):** بقایای دیوار سنگی در محدوده مقدس پاسارگاد وجود دارد، اما این دیوارها بخشی از حصار پیرامونی محسوب نمی شوند.
  - **گزینه ۳):** آتشدان در محدوده مقدس پاسارگاد وجود ندارد.
- **۲۵۷. گزینه ۱)**
  - **توضیح کامل:**

نقوش برجسته کول فرح در استان لرستان، به دلیل شباهت هایی که با نقوش حمل کنندگان تخت پادشاهی (اورنگ بران) دوره هخامنشی دارند، از اهمیت ویژه ای برخوردار هستند. این شباهت ها نشان دهنده تبادل فرهنگی و هنری بین تمدن عیلام نو و امپراتوری هخامنشی در آن دوران است.
  - **شباهت ها:**
    - **حمل کنندگان تخت:** در هر دو مجموعه نقوش، افرادی دیده می شوند که تخت پادشاهی را بر روی سر و شانه های خود حمل می کنند.
    - **لباس و تجهیزات:** لباس و تجهیزات حمل کنندگان تخت در هر دو مجموعه نقوش، شباهت های زیادی به یکدیگر دارد. به عنوان مثال، هر دو گروه از کلاه، شنل و چکمه استفاده می کنند.
    - **ترتیب و چینش:** ترتیب و چینش حمل کنندگان تخت در هر دو مجموعه نقوش، شبیه به یکدیگر است. به طوری که در هر دو مجموعه، چهار نفر تخت را حمل می کنند و دو نفر در جلو و دو نفر در عقب قرار می گیرند.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۲): نقش رستم، مربوط به دوره هخامنشی است و نقوش آن شباهتی به نقوش کول فرح ندارد.
  - گزینه ۳): شهسواران، مربوط به دوره ساسانی است و نقوش آن شباهتی به نقوش کول فرح ندارد.
  - گزینه ۴): خنگ اژدر، مربوط به دوره عیلام میانه است و نقوش آن شباهتی به نقوش کول فرح ندارد.
- گزینه ۲) . ۲۵۸

توضیح کامل:

اتاق چوبی مقبره منقوش تاتارلی، از منطقه کلانیای در ترکیه امروزی به دست آمده است و مربوط به دوره هخامنشی (حدود ۴۵۱ ق.م) است. این اتاق چوبی، یکی از مهم‌ترین آثار باستانی دوره هخامنشی در خارج از مرزهای ایران به شمار می‌رود و اطلاعات ارزشمندی درباره معماری، هنر و فرهنگ آن دوره ارائه می‌دهد.

مشخصات اتاق چوبی:

- این اتاق چوبی، از جنس چوب سرو ساخته شده است و ابعاد آن حدود ۳ متر در ۲.۵ متر است.
- دیواره‌های اتاق با نقوش برجسته‌ای از حیوانات، انسان‌ها و خدایان مزین شده است.
- سقف اتاق نیز با نقوش هندسی و گل‌بوته تزئین شده است.
- این اتاق چوبی، احتمالاً برای تدفین یکی از اشراف یا مقامات دوره هخامنشی استفاده می‌شده است.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱): پافلاگونیا، منطقه‌ای در شمال ترکیه امروزی است که در دوره هخامنشی جزئی از امپراتوری هخامنشی نبوده است.
- گزینه ۳): کلیکیه، منطقه‌ای در جنوب ترکیه امروزی است که در دوره هخامنشی جزئی از امپراتوری هخامنشی بوده است، اما اتاق چوبی تاتارلی در منطقه کلانیای که در شمال کلیکیه قرار دارد، به دست آمده است.
- گزینه ۴): تاریخ ۴۰۰ ق.م مربوط به دوره پایانی امپراتوری هخامنشی است، در حالی که اتاق چوبی تاتارلی به دوره ابتدایی این امپراتوری (حدود ۴۵۱ ق.م) تعلق دارد.

گزینه ۴) . ۲۵۹

توضیح کامل:

با توجه به شواهد باستان‌شناسی و منابع تاریخی، به نظر می‌رسد که بنای **گور دختر** در نیمه دوم دوره هخامنشی و یا دوره فراهخامنشی و بنای **تخت رستم** در نیمه دوم دوره هخامنشی ساخته شده‌اند. این بناها هر دو در محوطه باستانی پاسارگاد واقع شده‌اند و به لحاظ سبک معماری و تزئینات، شباهت‌هایی به یکدیگر دارند.

دلایل مربوط به تاریخ ساخت گور دختر:

- سبک معماری: گور دختر دارای پلان مکعبی شکل و تزئینات سنگی مشابه با آرامگاه کوروش است که در دوره هخامنشی ساخته شده است.
- عدم وجود شواهد مقبره: در داخل بنای گور دختر، هیچ‌گونه شواهدی از وجود مقبره یا تدفین یافت نشده است. این موضوع نشان می‌دهد که این بنا ممکن است برای منظور دیگری مانند معبد یا تالار تشریفات استفاده می‌شده است.
- محل قرارگیری: گور دختر در فاصله نزدیکی به آرامگاه کوروش قرار دارد و این نزدیکی مکانی، می‌تواند نشان‌دهنده هم‌زمانی یا نزدیکی زمانی ساخت این دو بنا باشد.

دلایل مربوط به تاریخ ساخت تخت رستم:

- نقوش برجسته: تخت رستم دارای نقوش برجسته‌ای است که مربوط به دوره هخامنشی، به خصوص دوره داریوش اول و خشایارشا است.
- سبک معماری: سبک معماری تخت رستم شباهت‌هایی به کاخ‌های هخامنشی در تخت جمشید دارد که در دوره هخامنشی ساخته شده‌اند.
- محل قرارگیری: تخت رستم در فاصله نزدیکی به محوطه اصلی پاسارگاد قرار دارد و این نزدیکی مکانی، می‌تواند نشان‌دهنده هم‌زمانی یا نزدیکی زمانی ساخت این دو مجموعه باشد.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱): دوره فراهخامنشی، دوره‌ای پس از سقوط امپراتوری هخامنشی است. با توجه به شواهد باستان‌شناسی، به نظر می‌رسد که بنای گور دختر در دوره هخامنشی و یا اوایل دوره فراهخامنشی ساخته شده است.
- گزینه ۲): پیش از تشکیل امپراتوری هخامنشی، کوروش هخامنشی بنیانگذار این امپراتوری بود و به نظر می‌رسد که بنای تخت رستم در دوره هخامنشی ساخته شده است.
- گزینه ۳): کمبوجیه، جانشین کوروش بود و دوره حکومت او کوتاه بود. شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که بنای تخت رستم در دوره داریوش اول و یا خشایارشا ساخته شده است.

۲۶۰. گزینه (۱)

توضیح کامل:

نقشه و طرح بنای زندان سلیمان در پاسارگاد، شباهت‌های قابل توجهی به معابد برج‌گونه اورارتویی در شمال غربی ایران و شرق ترکیه امروزی دارد. این شباهت‌ها نشان‌دهنده تبادل فرهنگی و هنری بین تمدن هخامنشی و اورارتو در آن دوران است.

شباهت‌ها:

- پلان مربعی شکل: هر دو نوع بنا دارای پلان مربعی شکل هستند.
  - برج مرتفع: در هر دو نوع بنا، یک برج مرتفع در مرکز پلان قرار دارد.
  - ورودی‌های متعدد: هر دو نوع بنا دارای ورودی‌های متعدد در بدنه دیوارها هستند.
  - مصالح ساختمانی: هر دو نوع بنا از مصالح سنگی و خشتی ساخته شده‌اند.
- دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:
- گزینه ۲: بناهای آرامگاهی سارد، مربوط به دوره لیدی در آسیای صغیر هستند و طرح آنها با بنای زندان سلیمان تفاوت دارد.
  - گزینه ۳: معابد برج‌گونه هیتی، مربوط به دوره هیتی در آسیای صغیر هستند و طرح آنها با بنای زندان سلیمان تفاوت دارد.
  - گزینه ۴: بناهای آرامگاهی ایونی، مربوط به دوره یونان باستان هستند و طرح آنها با بنای زندان سلیمان تفاوت دارد.

۲۶۱. در کدام بخش از محوطه باستانی مرو، کارگاه‌های صنعتی در محله‌های خصوصی متمرکز بوده است؟
 (۱) گیور قلعه (۲) قلعه گبری (۳) سلطان قلعه (۴) سلطان سنجر
۲۶۲. کوخه، نام امروزی کدام شهر سلوکی - اشکانی است؟
 (۱) بلاشگرد (۲) سلوکیه (۳) تیسفون (۴) نیپور
۲۶۳. باستان‌شناسان بنای پابویون قلعه ضحاک را با کدام بنا قابل مقایسه می‌دانند؟
 (۱) کوه خواجه (۲) قلعه یزدگرد (۳) کاخ پارتی آشور (۴) معبد آنتوم اروک
۲۶۴. بنای ساخته شده در کدام محوطه، دارای سرستون کرتنی است؟
 (۱) بگرام (۲) نسا (۳) خورهه (۴) آی خانم
۲۶۵. از کدام محوطه و توسط کدام باستان‌شناس، بقایای پارچه با نقش سواستیکا به دست آمده است؟
 (۱) چشمه‌سار - اشمیت (۲) گرمی - کامبخش فرد (۳) کنگاور - کامبخش فرد (۴) لائودیسه - کامبخش فرد
۲۶۶. کدام محوطه با توجه به کتیبه موجود در آن، احتمالاً معبدی مربوط به هرکول است؟
 (۱) قلعه یزدگرد (۲) بیستون (۳) کنگاور (۴) غار کرفتو
۲۶۷. نقش برجسته‌ای که موضوع آن قربانی فرزند توسط پدر می‌باشد، در کدام محوطه دیده می‌شود؟
 (۱) شمی (۲) بردنشانده (۳) کله‌گه (۴) صفه مسجدسلیمان
۲۶۸. تدفین تابوتی، از کدام محل‌ها شناسایی شده است؟
 (۱) گرمی - سنگ شیر - کنگاور - بولحیه - دستوا (۲) سرسکندر - پالمیر - شوش - سنگ شیر - کنگاور (۳) سنگ شیر - چشمه‌سار - بولحیه - دستوا - کنگاور (۴) گرمی - طاق‌بستان - چشمه‌سار - اکرویل شوش - سنگ شیر
۲۶۹. شیوه تدفین در جزیره خارک، مشابه شیوه تدفین در کدام محوطه باستانی است؟
 (۱) پالمیر (۲) الحضر (۳) دوراروپوس (۴) شوش
۲۷۰. گچ‌بری‌های کوشک شاهی در قلعه یزدگرد، مشابه گچ‌بری‌های کدام محوطه اشکانی است؟
 (۱) کاخ آشور (۲) کاخ نیپور (۳) کیش (۴) کوه خواجه
۲۷۱. نیم‌تنه‌های گچ‌بری کاخ کیش، مربوط به کدام پادشاه ساسانی است؟
 (۱) شاپور اول (۲) شاپور دوم (۳) بهرام پنجم (۴) بهرام چهارم
۲۷۲. کاوشگر محوطه ساسانی حیره کیست و چه نوع بنايي از آنجا یافت شده است؟
 (۱) هرمن - خانه اربابی (۲) راتینگر - کلیا (۳) آذرنوش - کلیا (۴) هوف - خانه اربابی
۲۷۳. بنای مکشوفه از بندیان از نظر کاوشگر، مربوط به کدام پادشاه می‌باشد و مناسبت تاریخی نقوش برجسته آن چیست؟
 (۱) بهرام چهارم - پیروزی بر کوشانی‌ها (۲) بهرام چهارم - پیروزی بر هپتال‌ها (۳) بهرام پنجم - پیروزی بر سکاها (۴) بهرام پنجم - پیروزی بر هپتال‌ها
۲۷۴. کدام عامل، احتمالاً موجب فقدان قابل توجه در ایجاد نقش برجسته‌های سنگی ساسانی از اواخر سده چهارم پ.م تا زمان خسرو دوم شده بود؟
 (۱) تکامل و بهره‌برداری از هنر گچ‌بری تزئینی (۲) عدم وجود هنرمندان سنگ‌تراش ماهر (۳) تغییر سیاست‌های هنری (۴) هیچ‌کدام
۲۷۵. از زمان کدام پادشاه ساسانی، نام ضرابخانه به پشت سکه‌های ساسانی کاملاً رایج شد؟
 (۱) هرمن اول (۲) بهرام دوم (۳) شاپور دوم (۴) بهرام چهارم
۲۷۶. نام ایالت‌های امپراطوری ساسانی، در کدام کتیبه ذکر شده است؟
 (۱) کعبه زردشت (۲) پایکولی (۳) سرمشهد (۴) غار حاجی‌آباد
۲۷۷. تالار تشریفات بیشاپور تا زمان کدام پادشاه، مورد استفاده قرار گرفته است؟
 (۱) قباد (۲) خسرو اول (۳) شاپور سوم (۴) نرسی
۲۷۸. در کدام کتیبه ساسانی، به جای اهورامزدا از آناهیتا نام برده شده است؟
 (۱) پایکولی (۲) کعبه زردشت (۳) سرمشهد (۴) غار حاجی‌آباد
۲۷۹. گل مهرهای تخت سلیمان به کدام دوره، تاریخ‌گذاری شده‌اند؟
 (۱) اواخر دوره ساسانی و اوایل دوره اسلامی (۲) خسرو اول تا خسرو دوم (۳) شاپور اول تا شاپور دوم (۴) قرن ۵ تا ۷ میلادی
۲۸۰. از کدام بخش محوطه شوش، بقایای کاخ ساسانی به دست آمده است؟
 (۱) آپادانا (۲) آکروپولیس (۳) شهرشاهی (۴) شهر صنعتگران

۲۶۱. گزینه ۱)

توضیح کامل:

با توجه به شواهد باستان‌شناسی، کارگاه‌های صنعتی در محله‌های خصوصی در بخش **گیور قلعه** از محوطه باستانی مرو متمرکز بوده است. این بخش از شهر، در دوره سلجوقی و پس از آن توسعه یافته و به عنوان مرکز فعالیت‌های اقتصادی و تولیدی شهر شناخته می‌شده است.

دلایل تمرکز کارگاه‌های صنعتی در گیور قلعه:

- **منابع تاریخی:** منابع تاریخی نیز به وجود کارگاه‌های صنعتی در گیور قلعه اشاره می‌کنند. به عنوان مثال، در کتاب "تاریخ مرو" نوشته ابن حوقل، از گیور قلعه به عنوان "مرکز صنعت و تجارت مرو" یاد شده است.
- **موقعیت مکانی:** گیور قلعه در نزدیکی دروازه‌های غربی شهر مرو واقع شده است. این موقعیت مکانی، دسترسی آسان به مواد اولیه و بازار را برای کارگاه‌های صنعتی فراهم می‌کرده است.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- **گزینه ۲):** قلعه گبری، مربوط به دوره ساسانی است و در دوره سلجوقی و پس از آن به عنوان سکونتگاه استفاده می‌شده است.
- **گزینه ۳):** سلطان قلعه، مربوط به دوره تیموری است و در دوره سلجوقی و پس از آن به عنوان ارگ حکومتی استفاده می‌شده است.
- **گزینه ۴):** سلطان سنجر، نام یکی از سلاطین سلجوقی است و به منطقه‌ای خاص در محوطه باستانی مرو اطلاق نمی‌شود.

۲۶۲. گزینه ۲)

امروزه، شهر سلوکیه در عراق با نام **کوخه** شناخته می‌شود. این شهر در دوره سلوکی (حدود ۳۱۲ تا ۱۲۶ ق.م) توسط سلوکوس اول، بنیان‌گذار سلسله سلوکی، بنا شد و برای مدتی به عنوان پایتخت این سلسله در بین‌النهرین عمل می‌کرد.

دلایل:

- **منابع تاریخی:** منابع تاریخی متعددی، از جمله نوشته‌های استرابون، پلینی و بطلمیوس، به شهر سلوکیه به عنوان پایتخت سلوکیان در بین‌النهرین اشاره می‌کنند.
- **شواهد باستان‌شناسی:** کاوش‌های باستان‌شناسی در محل شهر باستانی سلوکیه، بقایای بناهای monumental مانند کاخ‌ها، معابد و تئاترها را نشان داده است که نشان‌دهنده اهمیت این شهر در دوره سلوکی است.
- **نام امروزی:** نام امروزی "کوخه" از نام باستانی "سلوکیه" مشتق شده است.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- **گزینه ۱):** بلاشگرد، نام شهر باستانی دیگری در ایران است که در دوره اشکانی از اهمیت برخوردار بوده است، اما پایتخت سلوکیان نبوده است.
- **گزینه ۳):** تیسفون، پایتخت زمستانی سلسله ساسانی بوده است، اما در دوره سلوکی به عنوان پایتخت شناخته نمی‌شده است.
- **گزینه ۴):** نیپور، یکی از شهرهای باستانی مهم در بین‌النهرین بوده است، اما در دوره سلوکی به عنوان پایتخت شناخته نمی‌شده است.

۲۶۳. گزینه ۳)

شباهت‌ها:

- هر دو بنا متعلق به دوره پارتیان هستند.
- هر دو بنا از تالارهای چند ستونی با پلان مستطیل شکل استفاده می‌کنند.
- هر دو بنا دارای تزئینات گچبری نفیس هستند.
- مصالح و تکنیک‌های ساختمانی مشابهی در هر دو بنا به کار رفته است.

تفاوت‌ها:

- **کاربری:** بنای پاپیون قلعه ضحاک احتمالاً محل اقامت موقت یا تالار تشریفاتی بوده، در حالی که کاخ پارتی آشور یک کاخ سلطنتی با کاربری‌های متنوع بوده است.
- **مقیاس:** کاخ پارتی آشور از نظر وسعت و عظمت، به طور قابل توجهی بزرگتر از بنای پاپیون قلعه ضحاک است.
- **طرح کلی:** کاخ پارتی آشور دارای مجموعه‌ای از بناها و فضاهای مختلف است، در حالی که بنای پاپیون قلعه ضحاک یک بنا مستقل است.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- **گزینه ۱ (کوه خواجه):** این گزینه مربوط به دوره ساسانی است و از نظر معماری و کاربری با بنای پاپیون قلعه ضحاک تفاوت دارد.
- **گزینه ۲ (قلعه یزدگرد):** این گزینه نیز مربوط به دوره ساسانی است و از نظر معماری و کاربری با بنای پاپیون قلعه ضحاک تفاوت دارد.
- **گزینه ۴ (معبد آنتوم اروک):** این گزینه مربوط به دوره بین‌النهرین باستان است و از نظر فرهنگ، تاریخ و معماری با بنای پاپیون قلعه ضحاک تفاوت فاحشی دارد.

۲۶۴. گزینه ۴)

توضیح:

- وجود سرستون‌های کرتنی: کاوش‌های باستان‌شناسی در محوطه آی‌خانم، شواهدی از وجود سرستون‌های کرتنی را به دست داده است. این سرستون‌ها از جنس سنگ مرمر بوده و با ظرافت و دقت تراشیده شده‌اند.
  - معماری یونانی-رومی: محوطه آی‌خانم به لحاظ معماری، تحت تأثیر فرهنگ یونانی-رومی بوده است. استفاده از سرستون‌های کرتنی، یکی از بارزترین نمودهای این تأثیر است.
  - تطابق با مدارک تاریخی: منابع مکتوب تاریخی نیز به وجود بناهایی با تزئینات یونانی در آی‌خانم اشاره کرده‌اند.
  - دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:
  - گزینه ۱ (بگرام): در کاوش‌های باستان‌شناسی بگرام، شواهدی از وجود سرستون‌های کرتنی به دست نیامده است.
  - گزینه ۲ (نسا): محوطه نسا به لحاظ معماری، بیشتر تحت تأثیر فرهنگ ایرانی بوده و استفاده از سرستون‌های کرتنی در آن رواج نداشته است.
  - گزینه ۳ (خورهه): محوطه خورهه از نظر دوره تاریخی با آی‌خانم متفاوت است و به دوره هخامنشی تعلق دارد. در این دوره، از سرستون‌های کرتنی استفاده نمی‌شد.
- بنابراین، با توجه به شواهد باستان‌شناسی، مدارک تاریخی و مطالعات انجام شده، محوطه آی‌خانم به عنوان تنها گزینه دارای بنای با سرستون‌های کرتنی در بین گزینه‌های ارائه شده، شناخته می‌شود.

۲۶۵. گزینه ۲)

توضیح:

- محوطه گرمی: در کاوش‌های باستان‌شناسی محوطه گرمی، واقع در استان فارس، توسط دکتر کامبخش فرد، بقایای پارچه با نقش سواستیکا کشف شده است.
- نقش سواستیکا: این نقش که به صورت چرخ‌صلیب شکسته دیده می‌شود، در دوره‌های مختلف تاریخی در ایران و سایر نقاط جهان رواج داشته و دارای مفاهیم و کاربردهای متعددی بوده است.
- اهمیت کشف: کشف بقایای پارچه با نقش سواستیکا در گرمی، از نظر شناخت هنر و فرهنگ دوره ساسانی در جنوب ایران، حائز اهمیت است.
- دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:
- گزینه ۱ (چشمه‌سار - اشمیت): در کاوش‌های چشمه‌سار توسط اشمیت، بقایای پارچه با نقش سواستیکا به دست نیامده است.
- گزینه ۳ (کنگاور - کامبخش فرد): در کاوش‌های کنگاور توسط کامبخش فرد، اشیاء و بقایای متعددی از دوره ساسانی کشف شده، اما گزارشی از کشف پارچه با نقش سواستیکا در این محوطه ارائه نشده است.
- گزینه ۴ (لائودیسه - کامبخش فرد): لائودیسه یک شهر باستانی در ترکیه است و جزو محوطه‌های کاوش شده توسط دکتر کامبخش فرد نمی‌باشد.

۲۶۶. گزینه ۴)

توضیح:

- کتیبه کتیبه یونانی: در غار کرفتو، واقع در استان کردستان، کتیبه‌ای به زبان یونانی باستان کشف شده است که به الهه آرتیمیس (معادل رومی آن‌ها) تقدیم شده است.
  - هرکول: هراکل (هرکول) در اساطیر یونان و روم باستان، از جمله خدایانی بود که در کنار آرتیمیس مورد پرستش قرار می‌گرفت.
  - احتمال معبد: با توجه به وجود کتیبه‌ای به نام آرتیمیس و سابقه پرستش مشترک هراکل و آرتیمیس، احتمال می‌رود که غار کرفتو در گذشته به عنوان معبدی برای پرستش این دو ایزد و ایزدبانو مورد استفاده قرار می‌گرفته است.
  - دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:
  - گزینه ۱ (قلعه یزدگرد): در قلعه یزدگرد، هیچ کتیبه‌ای دال بر وجود معبد یا پرستش هرکول کشف نشده است.
  - گزینه ۲ (بیستون): در بیستون، کتیبه‌های متعددی به زبان فارسی باستان و اکدی وجود دارد، اما هیچ کتیبه‌ای به زبان یونانی یا مرتبط با پرستش هرکول یافت نشده است.
  - گزینه ۳ (کنگاور): در کنگاور، محوطه‌های باستانی متعددی وجود دارد، اما هیچ مدرکی مبنی بر وجود معبد هرکول در این محوطه‌ها به دست نیامده است.
- بنابراین، با توجه به شواهد باستان‌شناسی، مدارک مکتوب و مطالعات انجام شده، غار کرفتو و کتیبه یونانی موجود در آن، به عنوان تنها گزینه با احتمال معبد هرکول در بین گزینه‌های ارائه شده، شناخته می‌شود.

۲۶۷. گزینه ۳

توضیح:

- **نقش برجسته:** در محوطه باستانی کله‌گه، واقع در استان فارس، نقشی برجسته بر روی صخره‌ای حجاری شده که صحنه‌ای از قربانی فرزند توسط پدر را به تصویر می‌کشد.
  - **تفسیر:** در این نقش برجسته، مردی با لباس و تاج پادشاهی، در حال قربانی کردن فرزند خود بر روی سکویی دیده می‌شود. زنی نیز در کنار او حضور دارد که احتمالاً مادر یا همسر اوست. این صحنه، یکی از مشهورترین نقوش برجسته دوره ساسانی است و از نظر تاریخی و هنری اهمیت زیادی دارد.
  - **معنای نمادین:** برخی از پژوهشگران معتقدند که این نقش برجسته، نمادی از فداکاری و اطاعت از خدایان است.
- دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:**
- **گزینه ۱ (شمی):** در محوطه شمی، نقوش برجسته متعددی از دوره ساسانی وجود دارد، اما هیچ نقشی با موضوع قربانی فرزند توسط پدر یافت نشده است.
  - **گزینه ۲ (بردشاند):** در بردشاند نیز نقوش برجسته‌ای از دوره ساسانی دیده می‌شود، اما مضمون آنها عمدتاً مربوط به شکار، جنگ و پیروزی‌های شاهان است.
  - **گزینه ۴ (صفه مسجدسلیمان):** در صفه مسجدسلیمان، نقش برجسته‌ای از دوره ساسانی به نام "نقش رستم" وجود دارد که صحنه تاجگذاری شاهپور اول را نشان می‌دهد.

۲۶۸. گزینه ۳

توضیح:

- **تدفین تابوتی:** در دوره ساسانی، تدفین مردگان در تابوت‌های سنگی، چوبی و یا سفالی رواج داشته است. این نوع تدفین در محوطه‌های باستانی متعددی در ایران شناسایی شده است.
- محوطه‌های باستان‌شناسی با تدفین تابوتی:**
- **سنگ شیر:** در محوطه باستانی سنگ شیر، واقع در استان فارس، تعدادی تابوت سنگی متعلق به دوره ساسانی کشف شده است.
  - **چشمه‌سار:** در محوطه باستانی چشمه‌سار، واقع در استان فارس، نیز تابوت‌های سنگی و چوبی از دوره ساسانی به دست آمده است.
  - **بولحیه:** در محوطه باستانی بولحیه، واقع در استان فارس، تابوت‌های سفالی و سنگی متعلق به دوره ساسانی کشف شده است.
  - **دستوا:** در محوطه باستانی دستوا، واقع در استان فارس، نیز تابوت‌های سفالی و سنگی از دوره ساسانی به دست آمده است.
  - **کنگاور:** در محوطه باستانی کنگاور، واقع در استان کرمانشاه، نیز تابوت‌های سنگی متعلق به دوره ساسانی کشف شده است.
- دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:**
- **گزینه ۱:** در این گزینه، محوطه‌های گرمی و کنگاور به اشتباه ذکر شده‌اند. در گرمی، تاکنون شواهدی از تدفین تابوتی به دست نیامده است و در کنگاور نیز، تعداد تابوت‌های کشف شده به مراتب کمتر از محوطه‌های ذکر شده در گزینه ۳ است.
  - **گزینه ۲:** در این گزینه، محوطه‌های سرسکندر، پالمیر، اکرویل شوش و طاق‌بستان به اشتباه ذکر شده‌اند. در این محوطه‌ها، تدفین‌های دیگری مانند تدفین خومه‌ای و تدفین در دخمه رواج داشته و شواهدی از تدفین تابوتی به دست نیامده است.

۲۶۹. گزینه ۱

توضیح:

- **شباهت‌ها:** کاوش‌های باستان‌شناسی در جزیره خارک و پالمیر، شواهدی از وجود تدفین‌های مشابه را به دست داده است. این شباهت‌ها در موارد زیر قابل مشاهده است:
  - **استفاده از تابوت‌های سنگی:** در هر دو محوطه، از تابوت‌های سنگی برای تدفین مردگان استفاده می‌شده است.
  - **دفن اشیاء همراه:** در هر دو محوطه، اشیاء و ظروف مختلفی به همراه متوفی در داخل تابوت دفن می‌شده است.
  - **تزیینات تابوت:** در هر دو محوطه، تابوت‌ها با نقوش و تزیینات مختلفی مانند گل، برگ، حیوان و نقوش هندسی آراسته می‌شده‌اند.
- **تفاوت‌ها:** با وجود شباهت‌های ذکر شده، برخی تفاوت‌ها نیز بین شیوه تدفین در جزیره خارک و پالمیر وجود دارد:
  - **نوع سنگ تابوت:** در جزیره خارک، از سنگ‌های محلی برای ساخت تابوت‌ها استفاده می‌شده، در حالی که در پالمیر، از سنگ‌های مرمر با کیفیت بالا استفاده می‌شده است.
  - **سبک تزیینات:** سبک تزیینات تابوت‌ها در جزیره خارک ساده‌تر از تزیینات تابوت‌های پالمیر است.
  - **آداب و رسوم:** احتمالاً برخی آداب و رسوم مربوط به تدفین در جزیره خارک و پالمیر با یکدیگر متفاوت بوده است.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۲ (الحضر): شیوه تدفین در الحضر شباهت بیشتری به تدفین‌های دوره ساسانی در بین‌النهرین داشته تا جزیره خارک.
- گزینه ۳ (دوراروپوس): شیوه تدفین در دوراروپوس تحت تأثیر فرهنگ‌های مختلفی از جمله یونانی، رومی و ایرانی بوده و با تدفین در جزیره خارک تفاوت دارد.
- گزینه ۴ (شوش): شیوه تدفین در شوش، تنوع زیادی داشته و در دوره‌های مختلف تاریخی از روش‌های مختلفی برای تدفین مردگان استفاده می‌شده است.

.۲۷۰. گزینه ۱)

- شباهت‌ها: گچ‌بری‌های کوشک شاهی در قلعه یزدگرد و کاخ آشور، از نظر سبک، مضمون و تکنیک ساخت، شباهت‌های قابل توجهی با یکدیگر دارند.
- شباهت‌های سبکی: استفاده از نقوش هندسی: در هر دو محوطه، از نقوش هندسی مانند لوزی، دایره، مثلث و ستاره به طور گسترده در گچ‌بری‌ها استفاده شده است.

• نقوش گیاهی: در هر دو محوطه، نقوش گیاهی مانند برگ، گل و درخت در گچ‌بری‌ها دیده می‌شود.

• نقوش حیوانی: در هر دو محوطه، نقوش حیوانی مانند پرنده، شیر و گوزن در گچ‌بری‌ها به کار رفته است.

شباهت‌های مضمونی:

• صحنه‌های شکار: در هر دو محوطه، گچ‌بری‌هایی از صحنه‌های شکار به چشم می‌خورد.

• مناظر طبیعت: در هر دو محوطه، گچ‌بری‌هایی از مناظر طبیعت مانند کوه، رودخانه و باغ دیده می‌شود.

• تصاویر پادشاهان و درباریان: در هر دو محوطه، گچ‌بری‌هایی از تصاویر پادشاهان و درباریان وجود دارد.

شباهت‌های تکنیکی:

• استفاده از گچ ساروج: در هر دو محوطه، از گچ ساروج برای ساخت گچ‌بری‌ها استفاده شده است.

• تکنیک برجسته‌سازی: در هر دو محوطه، از تکنیک برجسته‌سازی برای ایجاد حجم و عمق در گچ‌بری‌ها استفاده شده است.

• رنگ‌آمیزی: در هر دو محوطه، گچ‌بری‌ها با رنگ‌های مختلف آراسته شده‌اند.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۲ (کاخ نیپور): گچ‌بری‌های کاخ نیپور از نظر سبک، مضمون و تکنیک ساخت با گچ‌بری‌های قلعه یزدگرد تفاوت دارد و بیشتر تحت تأثیر فرهنگ بین‌النهرین بوده است.
- گزینه ۳ (کیش): گچ‌بری‌های کیش از نظر سبک و مضمون با گچ‌بری‌های قلعه یزدگرد شباهت‌هایی دارد، اما از نظر تکنیک ساخت تفاوت‌هایی دیده می‌شود.
- گزینه ۴ (کوه خواجه): گچ‌بری‌های کوه خواجه به دوره ساسانی تعلق دارد و از نظر سبک، مضمون و تکنیک ساخت با گچ‌بری‌های قلعه یزدگرد (دوره اشکانی) تفاوت دارد.

.۲۷۱. گزینه ۲)

توضیح:

- شواهد باستان‌شناسی: شواهد باستان‌شناسی متعددی از جمله سکه‌ها، کتیبه‌ها و نقوش برجسته، نشان می‌دهد که نیم‌تنه‌های گچ‌بری کاخ کیش به شاپور دوم ساسانی تعلق دارد.

دلایل:

- تشابه ظاهری: نیم‌تنه‌های گچ‌بری کاخ کیش، از نظر ظاهری با تصاویری که از شاپور دوم در سایر آثار ساسانی مانند سکه‌ها و نقوش برجسته وجود دارد، مطابقت دارد.
- تیارا و تاج: نوع تیارا و تاجی که بر سر نیم‌تنه‌های گچ‌بری کاخ کیش دیده می‌شود، با تیارا و تاجی که شاپور دوم در سایر تصاویر ساسانی بر سر دارد، مشابه است.
- محل کشف: نیم‌تنه‌های گچ‌بری کاخ کیش در کاخ شاپور دوم در جزیره کیش کشف شده‌اند که این موضوع نشان می‌دهد این نیم‌تنه‌ها به احتمال زیاد متعلق به خود شاپور دوم بوده است.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

• گزینه ۱ (شاپور اول): شاپور اول ساسانی در زمان ساخت کاخ کیش (اواخر قرن سوم میلادی) در قید حیات نبوده است.

• گزینه ۳ (بهرام پنجم): بهرام پنجم ساسانی حدود ۲۰۰ سال پس از ساخت کاخ کیش به قدرت رسیده است.

- گزینه ۴ (بهرام چهارم): بهرام چهارم ساسانی نیز حدود ۱۵۰ سال پس از ساخت کاخ کیش به قدرت رسیده است. بنابراین، با توجه به شواهد باستان‌شناسی، مدارک مکتوب و مطالعات انجام شده، نیم‌تنه‌های گچ‌بری کاخ کیش به احتمال زیاد به شاپور دوم ساسانی تعلق دارد.
- ۲۷۲. گزینه ۲)
توضیح:
- کاوشگر: دکتر گئورگ راتینگر، باستان‌شناس آلمانی، در سال ۱۹۱۰ میلادی به کاوش محوطه باستانی حیره در استان خوزستان پرداخت.
- بنای کشف شده: راتینگر در حین کاوش‌های خود، بقایای یک کلیسا را از دوره ساسانی کشف کرد. این کلیسا یکی از مهم‌ترین بناهای مذهبی دوره ساسانی در ایران محسوب می‌شود.
- دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:
- گزینه ۱ (هرمن - خانه اربابی): هربرت هرمن، باستان‌شناس آلمانی، در کاوش محوطه‌های باستانی دیگری در ایران فعالیت داشته و کاوش محوطه حیره را انجام نداده است. همچنین، در حیره بقایای خانه اربابی کشف نشده است.
- گزینه ۳ (آذرنوش - کلیا): دکتر فرهاد آذرنوش، باستان‌شناس ایرانی، در کاوش محوطه‌های باستانی دیگری در ایران فعالیت داشته و کاوش محوطه حیره را انجام نداده است.
- گزینه ۴ (هوف - خانه اربابی): و. هوف، باستان‌شناس آلمانی، در کاوش محوطه‌های باستانی دیگری در ایران فعالیت داشته و کاوش محوطه حیره را انجام نداده است. همچنین، در حیره بقایای خانه اربابی کشف نشده است.
- ۲۷۳. گزینه ۴)
توضیح:
- کاوشگر: دکتر هرمان فرو، باستان‌شناس آلمانی، در سال ۱۹۳۱ میلادی به کاوش بنای مکشوفه از بندیان در نقش رستم پرداخت.
- پادشاه: بر اساس شواهد باستان‌شناسی و مطالعات انجام شده، بنای مکشوفه از بندیان به بهرام پنجم ساسانی (قرن ششم میلادی) تعلق دارد.
- مناسبت تاریخی: نقوش برجسته موجود در این بنا، پیروزی بهرام پنجم بر هپتال‌ها (یکی از اقوام شمالی ایران) را به تصویر می‌کشد.
- دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:
- گزینه ۱ (بهرام چهارم - پیروزی بر کوشانی‌ها): بهرام چهارم ساسانی در جنگ با کوشانی‌ها پیروزی قاطعی به دست نیاورد و نقوش برجسته بنای مکشوفه از بندیان به این جنگ مربوط نمی‌شود.
- گزینه ۲ (بهرام چهارم - پیروزی بر هپتال‌ها): شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که بنای مکشوفه از بندیان به دوره حکومت بهرام پنجم تعلق دارد و نه بهرام چهارم.
- گزینه ۳ (بهرام پنجم - پیروزی بر سکاها): در نقوش برجسته بنای مکشوفه از بندیان، شواهدی از پیروزی بر سکاها دیده نمی‌شود.
- ۲۷۴. گزینه ۱)
توضیح:
- تکامل هنر گچ‌بری: در دوره ساسانی، هنر گچ‌بری به تدریج تکامل یافت و به عنوان یکی از مهم‌ترین هنرهای تزئینی در بناها و کاخ‌های سلطنتی مورد استفاده قرار گرفت. گچ‌بری‌های ساسانی از نظر ظرافت، تنوع و زیبایی، با نقش برجسته‌های سنگی برابری می‌کردند و حتی در برخی موارد از آنها پیشی می‌گرفتند.
- جایگزینی گچ‌بری با نقش برجسته: به دلیل تکامل و محبوبیت هنر گچ‌بری، در اواخر سده چهارم میلادی تا زمان خسرو دوم، شاهد کاهش قابل توجهی در ایجاد نقش برجسته‌های سنگی هستیم. هنرمندان ساسانی به جای حجاری بر روی سنگ، بیشتر به خلق آثار گچ‌بری ظریف و پرنقش و نگار می‌پرداختند.
- دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:
- گزینه ۲ (عدم وجود هنرمندان سنگ‌تراش ماهر): شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که در دوره ساسانی هنرمندان سنگ‌تراش ماهر وجود داشتند و کمبود هنرمند دلیل اصلی کاهش نقش برجسته‌های سنگی نبوده است.
- گزینه ۳ (تغییر سیاست‌های هنری): تاکنون هیچ مدرک و سندی مبنی بر تغییر سیاست‌های هنری ساسانی در زمینه خلق نقش برجسته‌های سنگی به دست نیامده است.
- گزینه ۴ (هیچ کدام): با توجه به شواهد و مدارک موجود، گزینه ۱ (تکامل و بهره‌برداری از هنر گچ‌بری تزئینی) به عنوان دلیل اصلی کاهش نقش برجسته‌های سنگی در دوره ساسانی قابل قبول‌تر است.

۲۷۵. گزینه ۴)

توضیح:

- نام ضرابخانه: در دوره ساسانی، نام ضرابخانه بر روی سکه‌ها به طور متفاوتی درج می‌شد. در ابتدای دوره ساسانی، نام شهر یا ایالتی که ضرابخانه در آن واقع بود، بر روی سکه‌ها حک می‌شد.
- تغییر رویه: از زمان بهرام چهارم ساسانی (اواخر قرن پنجم میلادی) نام ضرابخانه به طور کامل و واضح بر روی سکه‌ها درج شد. این تغییر رویه به منظور شناسایی دقیق محل ضرب سکه و همچنین نظارت بیشتر بر کیفیت سکه‌ها انجام شد.
- دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:
- گزینه ۱ (هرمز اول): در زمان هرمز اول ساسانی، نام ضرابخانه به طور کامل بر روی سکه‌ها درج نمی‌شد و فقط نام شهر یا ایالت محل ضرب سکه حک می‌شد.
- گزینه ۲ (بهرام دوم): در زمان بهرام دوم ساسانی نیز نام ضرابخانه به طور کامل بر روی سکه‌ها درج نمی‌شد و رویه درج نام شهر یا ایالت ادامه داشت.
- گزینه ۳ (شاپور دوم): شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که در زمان شاپور دوم ساسانی نیز نام ضرابخانه به طور کامل بر روی سکه‌ها درج نمی‌شد.

۲۷۶. گزینه ۱)

توضیح:

- کعبه زردشت: کعبه زردشت، نام یک بنای مذهبی در شهر نیشابور بود که در دوره ساسانی ساخته شده بود. این بنا به عنوان آتشکده‌ای بزرگ و مهم مورد استفاده قرار می‌گرفت.
- کتیبه: در کتیبه‌ای که بر روی دیواره‌های کعبه زردشت حک شده بود، نام ایالت‌های مختلف امپراطوری ساسانی ذکر شده بود. این کتیبه به عنوان یکی از مهم‌ترین منابع تاریخی برای شناخت تقسیمات کشوری و ایالت‌های ساسانی محسوب می‌شود.
- دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:
- گزینه ۲ (پایکولی): در پایکولی، کتیبه‌ای با نام ایالت‌های ساسانی کشف نشده است.
- گزینه ۳ (سرمشهد): در سرمشهد، کتیبه‌ای با نام ایالت‌های ساسانی کشف نشده است.
- گزینه ۴ (غار حاجی آباد): در غار حاجی آباد، کتیبه‌ای با نام ایالت‌های ساسانی کشف نشده است.

۲۷۷. گزینه ۴)

توضیح:

- تالار تشریفات بیشاپور: تالار تشریفات بیشاپور، یکی از مهم‌ترین بناهای دوره ساسانی در جنوب ایران است. این تالار به دلیل معماری باشکوه و تزئینات ظریف، از جمله آثار شاخص این دوره محسوب می‌شود.
- مورد استفاده: تالار تشریفات بیشاپور در زمان پادشاهان ساسانی، به عنوان مکانی برای برگزاری مراسم رسمی، ضیافت‌ها و ملاقات‌های سلطنتی مورد استفاده قرار می‌گرفت.
- تاریخ استفاده: شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که تالار تشریفات بیشاپور تا زمان نرسی (اواخر قرن سوم میلادی) مورد استفاده قرار می‌گرفته است. پس از نرسی، به تدریج از اهمیت این تالار کاسته شد و از آن استفاده کمتری می‌شد.
- دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱ (قباد): پس از نرسی، در زمان قباد ساسانی (اوایل قرن ششم میلادی) از تالار تشریفات بیشاپور به طور کامل استفاده نمی‌شد.
- گزینه ۲ (خسرو اول): در زمان خسرو اول ساسانی (اواسط قرن ششم میلادی) نیز از تالار تشریفات بیشاپور به طور کامل استفاده نمی‌شد.
- گزینه ۳ (شاپور سوم): شاپور سوم ساسانی (اواخر قرن ششم میلادی) مدتی کوتاه حکومت کرد و در زمان او از تالار تشریفات بیشاپور استفاده نمی‌شد.

۲۷۸. گزینه ۱)

توضیح:

- کتیبه پایکولی: کتیبه پایکولی، یکی از مهم‌ترین کتیبه‌های دوره ساسانی است که بر روی صخره‌ای در استان فارس حک شده است. این کتیبه به دستور شاپور اول ساسانی (اواسط قرن سوم میلادی) به منظور بزرگداشت پیروزی‌های او بر دشمنان نگاشته شده است.
- نام آناهیتا: در متن کتیبه پایکولی، علاوه بر اهورامزدا، از ایزدبانوی آناهیتا نیز به عنوان یکی از خدایان مهم ساسانی یاد شده است. این موضوع نشان می‌دهد که آناهیتا در دوره ساسانی از جایگاه و اهمیت بالایی برخوردار بوده است.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۲ (کعبه زردشت): در کتیبه کعبه زردشت، نام آناهیتا ذکر نشده است.
  - گزینه ۳ (سرمشهد): در کتیبه سرمشهد، نام آناهیتا ذکر نشده است.
  - گزینه ۴ (غار حاجی آباد): در کتیبه غار حاجی آباد، نام آناهیتا ذکر نشده است.
- گزینه ۲) . ۲۷۹

توضیح:

- **گل مهرهای تخت سلیمان:** گل مهرهای تخت سلیمان، مجموعه‌ای از مهرهای گلی هستند که از محوطه باستانی تخت سلیمان در استان آذربایجان غربی کشف شده‌اند. این مهرها به دلیل ظرافت و زیبایی، از جمله آثار شاخص هنر دوره ساسانی محسوب می‌شوند.
- **تاریخ‌گذاری:** بر اساس بررسی‌های باستان‌شناسی و مطالعات انجام شده، گل مهرهای تخت سلیمان به دوره حکومت خسرو اول تا خسرو دوم ساسانی (اواسط قرن ششم تا اواخر قرن هفتم میلادی) تاریخ‌گذاری شده‌اند.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱ (اوایل دوره ساسانی و اوایل دوره اسلامی): تاریخ‌گذاری گل مهرهای تخت سلیمان به این دوره اشتباه است. این مهرها به طور واضح به دوره ساسانی تعلق دارند و هیچ نشانه‌ای از دوره اسلامی در آنها دیده نمی‌شود.
  - گزینه ۳ (شاپور اول تا شاپور دوم): تاریخ‌گذاری گل مهرهای تخت سلیمان به این دوره نیز اشتباه است. این مهرها به دوره حکومت خسرو اول و خسرو دوم تعلق دارند و در زمان شاپور اول و شاپور دوم هنوز این سبک از مهرسازی رایج نشده بود.
  - گزینه ۴ (قرن ۵ تا ۷ میلادی): این بازه زمانی شامل دوره حکومت خسرو اول و خسرو دوم نیز می‌شود، اما تاریخ‌گذاری دقیق‌تر گل مهرهای تخت سلیمان به این دوره محدود نمی‌شود.
- گزینه ۳) . ۲۸۰

توضیح:

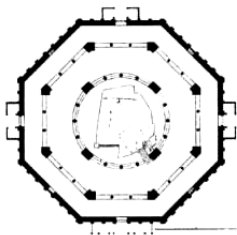
- **کاخ ساسانی شوش:** در محوطه باستانی شوش، بقایای یک کاخ عظیم دوره ساسانی کشف شده است. این کاخ در بخش **شهرشاهی** این محوطه واقع شده بود.
- **شهرشاهی:** شهرشاهی، هسته مرکزی و اصلی شهر باستانی شوش بود که در دوره‌های مختلف، از جمله دوره ساسانی، محل استقرار پادشاهان و درباریان بود.
- **کشف بقایا:** کاوش‌های باستان‌شناسی در بخش شهرشاهی محوطه شوش، منجر به کشف بقایای مختلفی از کاخ ساسانی، از جمله تالارها، حیاطها، ایوان‌ها و تزئینات شده است.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱ (آپادانا): آپادانا، نام بنایی در محوطه باستانی تخت جمشید است و در شوش آپادانایی وجود نداشته است.
- گزینه ۲ (آکروپلیس): آکروپلیس، بخش مرتفع و دفاعی برخی از شهرهای باستانی بود و در شوش آکروپلیسی وجود نداشته است.
- گزینه ۴ (شهر صنعتگران): شهر صنعتگران، بخشی از محوطه باستانی شوش بود که در آن صنعتگران و پیشه‌وران زندگی می‌کردند و کاخ ساسانی در این بخش قرار نداشته است.

۲۸۱. گریو بلند، از مشخصه گنبد‌های کدام دوره است؟
 (۱) ایلخانی (۲) تیموری (۳) صفوی (۴) سلجوقی
۲۸۲. در یک نسخه خطی، صفحه پشت جلد اصلی که ورقی از کتاب نیز به آن الصاق می‌شود، چه نام دارد و کاتبان، ارجاع از پاسورقی به صفحه بعد را چه می‌گفتند؟
 (۱) ظهر - دفتین (۲) سوده - ترقیمه (۳) شرفه - انجامه (۴) بدرقه - رکابه‌نگاری
۲۸۳. کدام مورد، معرف خوشنویسان مشهور دوره اسلامی است؟
 (۱) ابن بزاز، ابن بطریق، ابن خردادبه (۲) ابن مقله، یاقوت مستعصمی، ابن بواب (۳) عبدالملک بن مروان، مأمون عباسی، حجاج بن یوسف ثقفی (۴) یاقوت حموی، کمال‌الدین بهزاد، رشیدالدین فضل‌الله همدانی
۲۸۴. نام دیگر ظروف معروف به سلطان‌آباد چیست و در کدام دوره تولید شده است؟
 (۱) منقوش زیرلعابی - ایلخانی (۲) منقوش رولعابی - ایلخانی (۳) منقوش زیرلعابی - تیموری (۴) قلم‌مشکلی با تزیین کنده - تیموری
۲۸۵. مراکز عمده تولید سفال زرین فام ایران در دوره‌های میانه اسلامی کدام شهرها بودند؟
 (۱) نیشابور، مرو، سمرقند، ری (۲) ری - کاشان - جرجان - ساوه (۳) کاشان - نیشابور - مرو (۴) کاشان - نیشابور - سمرقند - مرو
۲۸۶. نخستین نقاش‌باشی دربار قاجار چه نام داشت و مهم‌ترین اثر وی کدام است؟
 (۱) لطفعلی صورنگر - تخت طاووس (۲) محمد غفاری - تک چهره خورشید خانم (۳) میرزا بابا - شمایل فتحعلی شاه قاجار (۴) ابوالحسن غفاری - شمایل ناصرالدین شاه
۲۸۷. کدام مورد، از نقاشی‌های کاخ چهلستون اصفهان نیست؟
 (۱) جنگ نادر با هندی‌ها در کرنال (۲) مجلس بزم شاه عباس اول در پذیرایی از ولی محمد خان (۳) مجلس پذیرایی شاه طهماسب اول از همایون پادشاه هند (۴) مجلس پذیرایی شاه طهماسب از محمدخان پادشاه ازبک
۲۸۸. کدام معاهده، به‌عنوان مکملی برای منشور ونیز تصویب شد و محور اصلی آن، حفاظت از کدام مورد است؟
 (۱) منشور آتن - بافت قدیم شهرها (۲) معاهده لاهه - محوطه‌های ثبت شده در فهرست آثار جهانی (۳) منشور فلورانس - باغات و مناظر و مزایای آثار فرهنگی تاریخی (۴) معاهده ۱۹۷۰ پاریس - موارث طبیعی و مجموعه‌های شاخص فرهنگی
۲۸۹. کدام خصوصیات فلزکاری، مربوط به دوره صفوی است؟
 (۱) نمایش تصاویر انسان به‌صورت دراز، رسمی و غیرطبیعی و خشک (۲) استفاده گسترده از کتیبه‌های کوفی در جهت تزیین ظروف فلزی (۳) در این دوره اشیای مفرغی قالب‌گیری شده با نقوش برجسته، بسیار رایج بود. (۴) ظروفی با آلیاژ قلع و سرب که برای درباریان در سطحی استادانه ساخته شده است.
۲۹۰. در زمان کدام شاه صفوی، صنعت قالی‌بافی به صنعتی ملی ارتقاء یافت؟
 (۱) شاه طهماسب (۲) شاه اسماعیل (۳) شاه عباس اول (۴) شاه عباس دوم
۲۹۱. دو مکتب فلزکاری که به روزگار شاه عباس اول در ایران شکل گرفت، کدام است؟
 (۱) اصفهان - شیراز (۲) یزد - کرمان (۳) اصفهان - خراسان (۴) خراسان - آذربایجان
۲۹۲. کدام منبع، برای شناخت معماری ایران در عصر تیموری ارزشمند است؟
 (۱) مفتاح الحساب (۲) ارشاد الحساب (۳) جوامع الحساب (۴) البدیع فی الحساب
۲۹۳. پلان مقابل متعلق به کدام بنای اسلامی است؟
 (۱) قبة الصخره (۲) گنبد جلیلیه (۳) گنبد سلطانیه (۴) مسجد جامع دمشق
۲۹۴. کدام عمارت، اولین بنایی بود که در محدوده ارگ سلطنتی تهران ساخته شد و در زمان چه کسی بود؟
 (۱) دیوان‌خانه - کریم‌خان زند (۲) تخت مرمر - شاه طهماسب صفوی (۳) تخت مرمر - آقا محمدخان قاجار (۴) دیوان‌خانه - شاه طهماسب صفوی

۲۹۵. «رباط زین الدین» در کدام جاده قرار گرفته و چه پلاتی دارد؟
 (۱) یزد به کرمان - دایره‌ای شکل
 (۲) کرمان به شیراز - هشت‌ضلعی
 (۳) کاشان به اصفهان - هشت‌ضلعی
 (۴) اصفهان به شیراز - چهارایوانه
۲۹۶. مقابر «پیر بابا مسافر» و «پیر چارسوز» در کدام شهرها واقع شده و در کدام قرن است؟
 (۱) بردسیر، کرمان - هفتم
 (۲) شهداد، بردسیر - هفتم
 (۳) کوهبنان، شهداد - هشتم
 (۴) کرمان، کوهبنان - نهم
۲۹۷. بقعه «پیر حمزه سبزویش»، در کدام شهر و از قرن چندم هجری قمری است؟
 (۱) ابرقو - ششم
 (۲) جنوب اردکان - پنجم
 (۳) نزدیک کازرون - هفتم
 (۴) یزد - هفتم
۲۹۸. کدام مورد درباره ساختمان عالی‌قاپوی اصفهان، درست است؟
 (۱) طبقه دوم بنای تیموری را تخریب و بقیه بنا را تکمیل کردند.
 (۲) ساختمان بنای تیموری را در دو جهت توسعه داده و یک طبقه به آن افزودند.
 (۳) ساختمان دوره تیموری را به‌طور کامل تخریب و بنای عالی‌قاپو را بنیان نهادند.
 (۴) ساختمان متعلق به عمر تیموری را توسعه داده، تکمیل کرده و سه طبقه دیگر بر آن افزودند.
۲۹۹. مدارس کاسه‌گران، آقا بزرگ، بالاسر به‌ترتیب در کجا و در چه دوره‌ای ساخته شده‌اند؟
 (۱) شیراز، صفوی - کاشان، قاجار - اصفهان، صفوی
 (۲) اصفهان، صفوی - کاشان، قاجار - مشهد، تیموری
 (۳) اصفهان، تیموری - کاشان، صفوی - مشهد، ایلخانی
 (۴) شیراز، تیموری - کاشان، تیموری - اصفهان، قاجار
۳۰۰. کدام بنای تاریخی قونیه است که سازندگان آن اهل شهر توس بوده و طرح‌های آن برگرفته از هنر ایرانی است؟
 (۱) مدرسه سیرکالی
 (۲) مدرسه اینجه مناره
 (۳) مدرسه و مقبره خراطی
 (۴) مسجد جمعه علاءالدین
۳۰۱. مدرسه اینجه مناره به دستور کدام شخص ساخته شده و معمار آن چه کسی بوده است؟
 (۱) خدابنده خاتون - عنبرین عبدالله
 (۲) قلیچ ارسلان چهارم - سلطان میرعلی
 (۳) فخرالدین صاحب عطا - کلوک‌بن عبدالله
 (۴) خواجه رشیدالدین طیب - سلطان محمدنور
۳۰۲. تنها بنای باقی‌مانده از دوران قراقویونلوها در تبریز (پایتخت آنها)، کدام است؟
 (۱) ربع رشیدی
 (۲) مسجد کبود
 (۳) مسجد جامع تبریز
 (۴) مسجد جامع علیشاه معروف به ارگ علیشاه
۳۰۳. عمارت‌های «شمس‌العماره» و «تخت مرمر»، به‌ترتیب متعلق به کدام دوره هستند؟
 (۱) زندیه - قاجار
 (۲) قاجار - قاجار
 (۳) قاجار - پهلوی اول
 (۴) پهلوی اول - زندیه
۳۰۴. تزیینات آویزه‌های شکل که با آجر، گچ، سنگ، کاشی و چوب ساخته می‌شود، چه نام دارد؟
 (۱) گیلوئی
 (۲) نغول
 (۳) مقرنس
 (۴) گوشه‌سازی
۳۰۵. کدام مورد درباره قطاربندی، درست است؟
 (۱) تزیینات چهارگوش واقع در مدخل طاق‌نماها است.
 (۲) طاق‌های دو طرف دهلیز اطراف میانسرا که به‌ترتیب قرار گرفته‌اند.
 (۳) همان طرح‌های هندسی زیر سقف در بناهایی با پوشش خمیده است.
 (۴) حاشیه تزیینی که دور تا دور پایه گنبدها با طرح‌های مختلف اجرا می‌شود.
۳۰۶. بناهای «هارون ولایت» و «مسجد علی» اصفهان، به‌ترتیب در زمان کدام پادشاه صفوی احداث شده‌اند؟
 (۱) شاه طهماسب - شاه عباس دوم
 (۲) شاه اسماعیل - شاه اسماعیل
 (۳) شاه اسماعیل - شاه عباس اول
 (۴) شاه عباس اول - شاه عباس دوم
۳۰۷. معمار بقعه امامزاده جعفر اصفهان، کدام شخص است؟
 (۱) علی قزوینی
 (۲) ابوطالب دامغانی
 (۳) حاجی محمد قطای تبریزی
 (۴) ابراهیم اسماعیل بناء اصفهانی
۳۰۸. آخرین اثر به یادگار مانده از قوام‌الدین شیرازی که موفق به اتمام آن نشد، کدام است؟
 (۱) مسجد گوهرشاد مشهد
 (۲) مدرسه غیاثیه خرگرد
 (۳) مدرسه الغیبیک سمرقند
 (۴) مدرسه و مقبره گوهرشاد هرات
۳۰۹. پل قافلانکوه در کجاست و به کدام دوره تعلق دارد؟
 (۱) میانه - صفوی
 (۲) خرم‌آباد - ایلخانی
 (۳) زنجان - تیموری
 (۴) مازندران - صفوی
۳۱۰. در معماری ایرانی، «آهیانه» چیست؟
 (۱) پوشش داخلی گنبد در گنبد‌های دوپوش
 (۲) نوعی گنبد با دو پوشش فاصله‌دار
 (۳) نوعی گوشه‌سازی در گنبد
 (۴) نوعی چفد یا طاق بیضوی

۳۱۱. بر سکه کدام شاه صفوی، عبارت‌های «غلام امام مهدی (ع)» و «غلام علی بن ابی طالب» ضرب شده است؟
 (۱) شاه عباس اول (۲) شاه صفی صفوی (۳) شاه طهماسب صفوی (۴) شاه اسماعیل صفوی
۳۱۲. از زمان کدام شاه صفوی عناوین و القاب پادشاه به صورت اشعار فارسی بر روی سکه ضرب شده است؟
 (۱) شاه صفی (۲) شاه طهماسب (۳) شاه عباس اول (۴) شاه عباس دوم
۳۱۳. عبارت «محمد رسول الله ارسله بالهدی و دین الحق»، برای اولین بار در حاشیه سکه‌های کدام دوره ضرب شده است؟
 (۱) اموی (۲) عباسی (۳) سلجوقی (۴) والیان طبرستان
۳۱۴. در دوره کدام سلسله ایرانی بر روی درهم‌ها نقش‌های نمادین شمشیر و ستاره و اشکال هندسی ضرب شده است؟
 (۱) آل بویه (۲) غزنویان (۳) سامانیان (۴) صفاریان
۳۱۵. قصر المفجر، در کجا واقع است؟
 (۱) نزدیکی بغداد (۲) ناحیه تدمر در سوریه (۳) جنوب شرقی عمان (۴) نزدیکی اریحا در فلسطین
۳۱۶. تعریف درست «خشخاشی»، در معماری اسلامی کدام است؟
 (۱) نوعی سقف کاذب در بنا (۲) تیغه‌های آجری درون دیواره گنبد (۳) پوشش‌های طاقی که از چهارسو انجام شده است. (۴) پیش‌آمدگی آجرهای دور تا دور پوسته بیرونی گنبد
۳۱۷. کدام مورد درباره مسجد جامع ورامین، درست است؟
 (۱) فاقد هر نوع کتیبه‌ای است. (۲) مربوط به عهد ایلخانی است. (۳) دارای گنبدی مخروطی شکل است. (۴) به سبک دو ایوانی ساخته شده است.
۳۱۸. مسجد ابن طولون، در کجا واقع است؟
 (۱) تونس (۲) دمشق (۳) قاهره (۴) سامراء
۳۱۹. بنای امامزاده نور / اسحاق در گرگان، مربوط به کدام دوره است؟
 (۱) آل زیاد (۲) قاجار (۳) سلجوقی (۴) زندیه
۳۲۰. رَف، در معماری به چه معناست؟
 (۱) نوعی طاقچه با ارتفاع زیاد (۲) نوعی طاقچه با ارتفاع کم (۳) ترسیم کردن و نشانه ساختن (۴) تزیینات آجری روکار نمای ساختمان

۲۸۱. گزینه ۲)

توضیح:

- **گریو بلند:** گنبد گریو بلند، نوعی گنبد با ارتفاع زیاد و فرم کشیده است که در معماری دوره تیموری به وفور استفاده می‌شد. این نوع گنبدها به دلیل ظرافت و زیبایی، از جمله شاخصه‌های بارز معماری تیموری محسوب می‌شوند.
- **ویژگی‌های گنبد گریو بلند:**
  - ارتفاع زیاد در مقایسه با قطر گنبد
  - فرم کشیده و مخروطی مانند
  - تزئینات ظریف و گچبری‌های پیچیده
  - استفاده از کاشی‌های رنگی برای تزیین بدنه گنبد
- **نمونه‌های شاخص:**
  - گنبد مسجد گور امیر در سمرقند
  - گنبد مسجد گوهر شاد در مشهد
  - گنبد مسجد سلطانیه در زنجان

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- **گزینه ۱ (ایلخانی):** در معماری ایلخانی، از گنبدهای گریو بلند به طور گسترده استفاده نمی‌شد. گنبدهای ایلخانی معمولاً ارتفاع کمتری داشتند و فرم آنها بیشتر به نیمکره شبیه بود.
- **گزینه ۳ (صفوی):** در معماری صفوی، از گنبدهای گریو بلند به ندرت استفاده می‌شد. گنبدهای صفوی معمولاً پهن‌تر و کوتاه‌تر بودند و تزئینات آنها نیز متفاوت بود.
- **گزینه ۴ (سلجوقی):** در معماری سلجوقی، از گنبدهای گریو بلند به طور محدود استفاده می‌شد. گنبدهای سلجوقی معمولاً ارتفاع کمتری داشتند و فرم آنها بیشتر به چهارگوشه شبیه بود.

۲۸۲. گزینه ۴)

توضیح:

- **بدرقه:** بدرقه، نامی است که به صفحه پشت جلد اصلی یک نسخه خطی اطلاق می‌شد. این صفحه معمولاً از جنس کاغذ یا پوست بود و به جلد کتاب چسبانده می‌شد.
- **رکابه‌نگاری:** رکابه‌نگاری، به عمل نوشتن ارجاع از پاورقی به صفحه بعد در نسخه‌های خطی گفته می‌شد. کاتبان برای این کار، از علامت‌های مختلفی مانند خطوط مورب، فلش، یا کلمات خاص استفاده می‌کردند.
- **کاربرد:** بدرقه معمولاً برای تزیین جلد کتاب و زیباتر کردن آن استفاده می‌شد.
- **رکابه‌نگاری برای راهنمایی خواننده و سهولت در یافتن ادامه مطلب در صفحه بعد به کار می‌رفت.**

نمونه:

در تصویر زیر، نمونه‌ای از بدرقه و رکابه‌نگاری در یک نسخه خطی مشاهده می‌شود:

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- **گزینه ۱ (ظهر - دفتین):** ظهر و دفتین، نام دو صفحه از نسخه‌های خطی بودند که کاربردی متفاوت از بدرقه و رکابه‌نگاری داشتند.
- **گزینه ۲ (سوده - ترقیمه):** سوده و ترقیمه، نام دو نوع تزیین در نسخه‌های خطی بودند که کاربردی متفاوت از بدرقه و رکابه‌نگاری داشتند.
- **گزینه ۳ (شرفه - انجامه):** شرفه و انجامه، نام دو بخش از نسخه‌های خطی بودند که کاربردی متفاوت از بدرقه و رکابه‌نگاری داشتند.

۲۸۳. گزینه ۲)

توضیح:

- **ابن مقله:** ابوالعباس محمد بن عبدالله بن اسماعیل معروف به "ابن مقله" (۲۷۲-۳۲۸ هـ.ق) از خوشنویسان و خطاطان مشهور دوره عباسی بود. او خطوط شش‌گانه عربی را اختراع کرد و به عنوان بنیانگذار علم خوشنویسی شناخته می‌شود.
- **یاقوت مستعصمی:** شهاب‌الدین احمد بن محمد بن عبدالله معروف به "یاقوت مستعصمی" (۵۷۵-۶۲۶ هـ.ق) از خوشنویسان و خطاطان مشهور دوره ایلخانی بود. او به خط نسخ مشهور بود و کتاب "الخط الموصلی" را در این زمینه تالیف کرد.
- **ابن بواب:** ابوالفضل علی بن حسین بن محمد معروف به "ابن بواب" (۵۴۷-۶۲۲ هـ.ق) از خوشنویسان و خطاطان مشهور دوره ایلخانی بود. او به خط نسخ مشهور بود و کتاب "الرشاقه فی الخط" را در این زمینه تالیف کرد.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱ (ابن بزاز، ابن بطریق، ابن خردادبه): این افراد در زمینه‌های دیگری مانند تاریخ، جغرافیا، و ادبیات فعالیت داشتند و به عنوان خوشنویس شناخته نمی‌شوند.
  - گزینه ۳ (عبدالملک بن مروان، مأمون عباسی، حجاج بن یوسف ثقفی): این افراد شخصیت‌های سیاسی و مذهبی بودند و به عنوان خوشنویس شناخته نمی‌شوند.
  - گزینه ۴ (یاقوت حموی، کمال‌الدین بهزاد، رشیدالدین فضل‌الله همدانی): یاقوت حموی مورخ و جغرافی‌دان بود، کمال‌الدین بهزاد نقاش بود، و رشیدالدین فضل‌الله همدانی مورخ و نویسنده بود.
- گزینه ۱) ۲۸۴

توضیح:

- **ظروف سلطان آباد:** ظروف سلطان آباد، نامی است که به نوعی از سفالینه‌های لعاب‌دار دوره ایلخانی اطلاق می‌شود. این ظروف به دلیل کیفیت لعاب، ظرافت نقاشی و تنوع طرح‌ها، از جمله آثار شاخص هنر سفالگری دوره ایلخانی محسوب می‌شوند.
- **ویژگی‌های ظروف سلطان آباد:**
  - لعاب شفاف و درخشان
  - تزیینات زیرلعابی با نقوش متنوع مانند حیوانات، انسان‌ها، گیاهان و نقوش هندسی
  - استفاده از رنگ‌های متنوع مانند فیروزه‌ای، لاجوردی، سبز و قهوه‌ای
  - تکنیک‌های مختلف نقاشی مانند زرین‌یافت، قلم‌موی، و لعاب‌ریزی
- **نام دیگر:** منقوش زیرلعابی، نام دیگری برای ظروف سلطان آباد است. این نام به دلیل تزیینات زیرلعابی این ظروف انتخاب شده است.
- **دوره تولید:** ظروف سلطان آباد در دوره ایلخانی (قرن هفتم و هشتم هجری قمری) تولید می‌شدند.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۲ (منقوش رولعابی - ایلخانی): ظروف منقوش رولعابی در دوره‌های دیگر مانند سلجوقی و صفوی تولید می‌شدند و نه در دوره ایلخانی.
  - گزینه ۳ (منقوش زیرلعابی - تیموری): ظروف منقوش زیرلعابی در دوره تیموری نیز تولید می‌شدند، اما ظروف سلطان آباد به طور خاص به دوره ایلخانی تعلق دارند.
  - گزینه ۴ (قلم‌مشکی با تزیین کنده - تیموری): قلم‌مشکی با تزیین کنده، نوع دیگری از سفالینه‌های دوره تیموری بود و نه ظروف سلطان آباد.
- گزینه ۲) ۲۸۵

- **سفال زرین‌فام:** سفال زرین‌فام، نوعی سفالینه لعاب‌دار است که به دلیل درخشش و رنگ‌های فلزی مانند طلا و نقره، به این نام شناخته می‌شود. این نوع سفال در دوره‌های مختلف اسلامی، به خصوص در دوره‌های سلجوقی، ایلخانی و تیموری، در ایران تولید می‌شد.
- **مراکز عمده تولید:**

ری: شهر ری، یکی از مهم‌ترین مراکز تولید سفال زرین‌فام در دوره سلجوقی بود. در این شهر، کارگاه‌های متعددی به تولید این نوع سفال اختصاص داشتند و آثار نفیس و ارزشمندی از آن به دست آمده است.

کاشان: شهر کاشان، در دوره ایلخانی و تیموری به مرکز اصلی تولید سفال زرین‌فام تبدیل شد. در این شهر، تکنیک‌ها و طرح‌های جدیدی در تولید این نوع سفال ابداع شد و آثار بی‌نظیری از آن به جای مانده است.

جرجان: شهر جرجان، در شمال ایران، نیز یکی از مراکز تولید سفال زرین‌فام در دوره‌های سلجوقی و ایلخانی بود. در این شهر، از خاک رس مرغوب و لعاب‌های باکیفیت برای تولید این نوع سفال استفاده می‌شد.

ساوه: شهر ساوه، در استان مرکزی ایران، نیز در دوره ایلخانی به تولید سفال زرین‌فام شهرت داشت. در این شهر، از نقوش متنوع و ظریف در تزیین این نوع سفال استفاده می‌شد.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱ (نیشابور، مرو، سمرقند، ری): نیشابور، مرو، و سمرقند، در دوره‌های دیگر مانند سامانی و غزنوی به تولید سفالینه‌های مشهور شهرت داشتند، اما در دوره‌های میانه اسلامی، مراکز اصلی تولید سفال زرین‌فام نبودند.
- گزینه ۳ (کاشان - نیشابور - مرو): همانطور که در بالا توضیح داده شد، نیشابور و مرو در دوره‌های میانه اسلامی، مراکز اصلی تولید سفال زرین‌فام نبودند.
- گزینه ۴ (کاشان - نیشابور - سمرقند - مرو): همانطور که در بالا توضیح داده شد، نیشابور و مرو در دوره‌های میانه اسلامی، مراکز اصلی تولید سفال زرین‌فام نبودند.

۲۸۶. گزینه ۳

توضیح:

- **میرزا بابا:** میرزا بابا، نقاش مشهور دوره قاجار بود که به عنوان نخستین نقاش‌بافی دربار فتحعلی شاه قاجار شناخته می‌شود. او به دلیل مهارت و خلاقیت در نقاشی، مورد توجه و حمایت ویژه شاه قاجار قرار گرفت.
  - **مهم‌ترین اثر:** مهم‌ترین اثر میرزا بابا، شمایل فتحعلی شاه قاجار است. این اثر، تصویری از تمام قد فتحعلی شاه را بر تخت سلطنت نشان می‌دهد و به دلیل ظرافت و دقت در جزئیات، از جمله آثار شاخص نقاشی دوره قاجار محسوب می‌شود.
  - **ویژگی‌های شمایل فتحعلی شاه:**
ابعاد بزرگ و ترکیب‌بندی باشکوه
استفاده از رنگ‌های متنوع و درخشان
توجه به جزئیات لباس، تاج و جواهرات شاه
به تصویر کشیدن شکوه و قدرت دربار قاجار
  - **نقاشان دیگر:** محمد غفاری (صنیع‌الملک) و ابوالحسن غفاری (نگار) نیز از نقاشان مشهور دوره قاجار بودند، اما میرزا بابا به عنوان نخستین نقاش‌بافی و خالق شمایل فتحعلی شاه، جایگاه ویژه‌ای در تاریخ هنر قاجار دارد.
- دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:**
- **گزینه ۱ (لطفعلی صورتگر - تخت طاووس):** اثری از دوره صفوی است و نه دوره قاجار. لطفعلی صورتگر نیز از نقاشان مشهور دوره صفوی بود.
  - **گزینه ۲ (محمد غفاری - تک چهره خورشید خانم):** محمد غفاری (صنیع‌الملک) در زمان ناصرالدین شاه نقاش‌بافی بود و نه در زمان فتحعلی شاه. تک چهره خورشید خانم نیز از آثار مشهور او است.
  - **گزینه ۴ (ابوالحسن غفاری - شمایل ناصرالدین شاه):** ابوالحسن غفاری (نگار) در زمان ناصرالدین شاه نقاش‌بافی بود و نه در زمان فتحعلی شاه. شمایل ناصرالدین شاه نیز از آثار مشهور او است.

۲۸۷. گزینه ۴

توضیح:

- **نقاشی‌های کاخ چهلستون:** کاخ چهلستون اصفهان، یکی از زیباترین بناهای دوره صفوی است که با نقاشی‌های دیواری نفیس خود شهرت دارد. این نقاشی‌ها، وقایع تاریخی، صحنه‌های شکار، و بزم‌های پادشاهان صفوی را به تصویر می‌کشند.
  - **نقاشی‌های موجود:** در حال حاضر، سه نقاشی دیواری بزرگ در تالار آینه کاخ چهلستون وجود دارد:
    - **جنگ نادر با هندی‌ها در کرنال:** این نقاشی، نبرد نادر شاه افشار با ارتش هند در کرنال را نشان می‌دهد.
    - **مجلس بزم شاه عباس اول در پذیرایی از ولی محمد خان:** این نقاشی، صحنه پذیرایی شاه عباس اول از ولی محمد خان، حاکم گرجستان، را به تصویر می‌کشد.
    - **مجلس پذیرایی شاه طهماسب اول از همایون پادشاه هند:** این نقاشی، صحنه پذیرایی شاه طهماسب اول از همایون، پادشاه مغول هند، را نشان می‌دهد.
  - **نقاشی غایب:** نقاشی "مجلس پذیرایی شاه طهماسب از محمدخان پادشاه ازبک" در حال حاضر در کاخ چهلستون وجود ندارد. این نقاشی در گذشته در تالار آینه کاخ چهلستون قرار داشت، اما در دوره قاجار به سرقت رفته و به موزه ویکتوریا و آلبرت در لندن منتقل شده است.
- دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:**
- **گزینه ۱ (جنگ نادر با هندی‌ها در کرنال):** این نقاشی در حال حاضر در تالار آینه کاخ چهلستون وجود دارد.
  - **گزینه ۲ (مجلس بزم شاه عباس اول در پذیرایی از ولی محمد خان):** این نقاشی در حال حاضر در تالار آینه کاخ چهلستون وجود دارد.
  - **گزینه ۳ (مجلس پذیرایی شاه طهماسب اول از همایون پادشاه هند):** این نقاشی در حال حاضر در تالار آینه کاخ چهلستون وجود دارد.

۲۸۸. گزینه ۳

توضیح:

- **منشور فلورانس:** منشور فلورانس، سندی بین‌المللی است که در سال ۱۹۸۲ در فلورانس ایتالیا به تصویب رسید. این منشور، به عنوان مکملی برای منشور ونیز (۱۹۶۸) در نظر گرفته می‌شود و بر حفاظت از باغات و مناظر مرتبط با آثار فرهنگی و تاریخی تأکید دارد.
- **محور اصلی:** محور اصلی منشور فلورانس، حفظ و ارتقای ارزش‌های فرهنگی، تاریخی و زیبایی‌شناختی باغات و مناظری است که با آثار فرهنگی و تاریخی مرتبط هستند. این منشور، بر اهمیت حفاظت از این عناصر به عنوان بخش جدایی‌ناپذیری از میراث فرهنگی بشریت تأکید می‌کند.
- **موارد تحت حفاظت:** منشور فلورانس، طیف گسترده‌ای از باغات و مناظر را تحت پوشش قرار می‌دهد، از جمله:

- باغ‌های تاریخی و سنتی
- باغ‌های مرتبط با بناهای تاریخی، مانند کاخ‌ها، قلعه‌ها و کلیساها
- باغ‌های شهری و عمومی
- مناظر طبیعی مرتبط با آثار فرهنگی و تاریخی، مانند مزارع، جنگل‌ها و رودخانه‌ها

● **اهداف:** اهداف اصلی منشور فلورانس عبارتند از:

- افزایش آگاهی عمومی از اهمیت باغات و مناظر مرتبط با آثار فرهنگی و تاریخی
- تشویق به حفظ و مرمت این عناصر
- ترویج استفاده پایدار از این مکان‌ها
- تشویق به تحقیق و آموزش در زمینه حفاظت از باغات و مناظر تاریخی

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱ (منشور آتن - بافت قدیم شهرها): منشور آتن (۱۹۳۱) به طور خاص بر حفاظت از بافت قدیم شهرها تمرکز دارد و نه باغات و مناظر مرتبط با آثار فرهنگی و تاریخی.
- گزینه ۲ (معاهده لاهه - محوطه‌های ثبت شده در فهرست آثار جهانی): معاهده لاهه (۱۹۵۴) به حفاظت از محوطه‌های ثبت شده در فهرست آثار جهانی یونسکو می‌پردازد و نه به طور خاص باغات و مناظر مرتبط با این آثار.
- گزینه ۴ (معاهده ۱۹۷۰ پاریس - موارث طبیعی و مجموعه‌های شاخص فرهنگی): معاهده ۱۹۷۰ پاریس به طور جداگانه به حفاظت از میراث طبیعی و فرهنگی می‌پردازد و نه به طور خاص باغات و مناظر مرتبط با آثار فرهنگی و تاریخی.

۲۸۹. گزینه ۴

- **فلزکاری دوره صفوی:** دوره صفوی (۱۵۰۱-۱۷۳۶) یکی از دوره‌های شکوفایی هنر فلزکاری در ایران بود. در این دوره، فلزکاران ایرانی در ساخت انواع ظروف و اشیای فلزی، از جمله:

- ظروف و اشیای برنجی
- ظروف و اشیای مسی
- ظروف و اشیای نقره‌ای
- ظروف و اشیای طلا
- اشیای تزئینی و کاربردی از جنس برنج، مس و نقره

مهارت و خلاقیت بالایی از خود نشان دادند.

● **ویژگی‌های فلزکاری دوره صفوی:**

- استفاده از تکنیک‌های مختلف: فلزکاران دوره صفوی از تکنیک‌های مختلفی مانند چکش کاری، قلم‌زنی، حکاکی، و ریخته‌گری در ساخت اشیای فلزی استفاده می‌کردند.
- تنوع طرح و نقش: طرح‌ها و نقش‌های متنوعی بر روی اشیای فلزی دوره صفوی به کار می‌رفت، از جمله:
  - نقوش اسلیمی و ختایی
  - نقوش حیوانی و گیاهی
  - نقوش هندسی
  - آیات قرآنی و احادیث

○ استفاده از طلا و نقره: در ساخت اشیای فلزی نفیس، از طلا و نقره نیز استفاده می‌شد.

○ تولید برای درباریان: فلزکاران دوره صفوی، اشیای فلزی نفیس و ظریف را برای درباریان و ثروتمندان می‌ساختند.

● **ظروف قلع و سرب:**

- آلیاژ: فلزکاران دوره صفوی از آلیاژ قلع و سرب برای ساخت ظروف فلزی نیز استفاده می‌کردند. این آلیاژ، به دلیل انعطاف‌پذیری و شکل‌پذیری بالا، برای ساخت ظروف با طرح‌های ظریف و پیچیده مناسب بود.
- کاربرد: ظروف قلع و سرب دوره صفوی، به دلیل زیبایی و ظرافت، برای مصارف درباری و پذیرایی از مهمانان استفاده می‌شد.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱ (نمایش تصاویر انسان به صورت دراز، رسمی و غیرطبیعی و خشک): این ویژگی بیشتر به نقاشی‌های دوره صفوی مربوط می‌شود و نه به فلزکاری.
- گزینه ۲ (استفاده گسترده از کتبه‌های کوفی در جهت تزیین ظروف فلزی): استفاده از کتبه‌های کوفی در فلزکاری دوره صفوی رایج بود، اما تنها ویژگی این دوره نیست.

- گزینه ۳ (در این دوره اشیای مفرغی قالب‌گیری شده با نقوش برجسته، بسیار رایج بود): اشیای مفرغی قالب‌گیری شده در دوره صفوی تولید می‌شد، اما تنها نوع اشیای فلزی این دوره نیست.
گزینه ۳ . ۲۹۰
- توضیح:
- **صنعت قالی‌بافی در دوره صفوی:** قالی‌بافی یکی از مهم‌ترین صنایع دوره صفوی بود. در این دوره، قالی‌های ایرانی به دلیل زیبایی، ظرافت و کیفیت بالا، در سراسر جهان مشهور بودند و به عنوان کالای نفیس و ارزشمند به اروپا صادر می‌شدند.
- **نقش شاه عباس اول:** شاه عباس اول (۱۵۸۷-۱۶۲۹) نقش کلیدی در ارتقای صنعت قالی‌بافی به صنعتی ملی در دوره صفوی داشت. او برای حمایت از این صنعت، اقدامات متعددی انجام داد، از جمله:
  - تأسیس کارگاه‌های قالی‌بافی سلطنتی: شاه عباس اول کارگاه‌های قالی‌بافی متعددی در شهرهایی مانند کاشان، اصفهان و تبریز تأسیس کرد. در این کارگاه‌ها، قالی‌های نفیس و ارزشمند برای دربار و صادرات به اروپا بافته می‌شد.
  - حمایت از قالی‌باغان: شاه عباس اول از قالی‌باغان حمایت مالی و معنوی می‌کرد و به آنها امتیازات و تسهیلات مختلفی اعطا می‌کرد.
  - ترویج تجارت قالی: شاه عباس اول با تشویق تجار به صادرات قالی، به رونق این صنعت در ایران کمک کرد.
- **دستاوردها:** در دوران حکومت شاه عباس اول، صنعت قالی‌بافی ایران به اوج شکوفایی خود رسید. در این دوره، قالی‌های ایرانی به لحاظ طرح، رنگ و نقش، تنوع و ظرافت بی‌نظیری داشتند و به عنوان یکی از مهم‌ترین نمادهای هنر و فرهنگ ایران در جهان شناخته می‌شدند.
دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:
- گزینه ۱ (شاه طهماسب): شاه طهماسب (۱۵۲۴-۱۵۷۶) در ابتدای دوره صفوی حکومت می‌کرد و در آن زمان، صنعت قالی‌بافی هنوز به طور کامل رونق نگرفته بود.
- گزینه ۲ (شاه اسماعیل): شاه اسماعیل (۱۵۰۱-۱۵۲۴) بنیانگذار سلسله صفوی بود و در زمان او، تمرکز بیشتر بر امور سیاسی و نظامی بود.
- گزینه ۴ (شاه عباس دوم): شاه عباس دوم (۱۶۳۲-۱۶۶۶) بعد از شاه عباس اول حکومت می‌کرد و در زمان او، صنعت قالی‌بافی همچنان رونق داشت، اما به اندازه دوران شاه عباس اول شکوفا نبود.
گزینه ۴ . ۲۹۱
- **مکتب‌های فلزکاری در دوره صفوی:** در دوره صفوی، دو مکتب اصلی فلزکاری در ایران شکل گرفت:
  - **مکتب خراسان:** این مکتب در شهرهایی مانند مشهد، نیشابور و هرات رواج داشت. فلزکاران این مکتب از تکنیک‌های چکش‌کاری، قلم‌زنی، حکاکی و ریخته‌گری در ساخت اشیای فلزی استفاده می‌کردند. طرح‌ها و نقوش‌های رایج در فلزکاری مکتب خراسان شامل نقوش اسلیمی، ختایی، حیوانی و گیاهی بود.
  - **مکتب آذربایجان:** این مکتب در شهرهایی مانند تبریز، مراغه و ارومیه رواج داشت. فلزکاران این مکتب از تکنیک‌های چکش‌کاری، قلم‌زنی، حکاکی و میناکاری در ساخت اشیای فلزی استفاده می‌کردند. طرح‌ها و نقوش‌های رایج در فلزکاری مکتب آذربایجان شامل نقوش اسلیمی، ختایی، هندسی و آیات قرآنی بود.
- **ویژگی‌های مکتب خراسان:**
  - استفاده از تکنیک‌های ظریف و پیچیده در چکش‌کاری و قلم‌زنی
  - تنوع زیاد در طرح‌ها و نقوش‌ها
  - استفاده از فلزات مختلف مانند طلا، نقره، برنج و مس
- **ویژگی‌های مکتب آذربایجان:**
  - استفاده از تکنیک‌های میناکاری در تزیین اشیای فلزی
  - استفاده از نقوش هندسی و آیات قرآنی
  - تولید اشیای فلزی نفیس و گران‌قیمت
- دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:
- گزینه ۱ (اصفهان - شیراز): این دو شهر در دوران صفوی مراکز مهم فلزکاری بودند، اما به تنهایی دو مکتب اصلی فلزکاری را تشکیل نمی‌دادند.
- گزینه ۲ (یزد - کرمان): این دو شهر نیز در دوران صفوی مراکز مهم فلزکاری بودند، اما به تنهایی دو مکتب اصلی فلزکاری را تشکیل نمی‌دادند.
- گزینه ۳ (اصفهان - خراسان): اصفهان در دوران صفوی مرکز اصلی مکتب اصفهان بود، اما خراسان به تنهایی یک مکتب فلزکاری را تشکیل نمی‌داد.

۲۹۲. گزینه ۱)

توضیح:

• **مفتاح الحساب:** مفتاح الحساب، کتابی در علم حساب و هندسه نوشته خواجه غیاث‌الدین جمشید کاشانی، ریاضیدان و منجم برجسته ایرانی در عصر تیموری است. این کتاب به دلیل جامعیت و ظرافت مطالب، به عنوان یکی از منابع ارزشمند برای شناخت معماری ایران در عصر تیموری شناخته می‌شود.

• **اهمیت مفتاح الحساب در شناخت معماری:**

○ **ارائه اطلاعات در مورد تناسبات و هندسه:** مفتاح الحساب، اطلاعات جامعی در مورد تناسبات و هندسه ارائه می‌دهد که در معماری عصر تیموری از اهمیت بالایی برخوردار بود. معماران تیموری از این اطلاعات برای طراحی بناهای متقارن، موزون و زیبا استفاده می‌کردند.

○ **شرح روش‌های ساختمانی:** مفتاح الحساب، روش‌های مختلف ساختمانی، از جمله طاق‌زنی، گنبدسازی و آجرچینی را شرح می‌دهد. این اطلاعات برای درک نحوه ساخت بناهای عصر تیموری مفید است.

○ **معرفی ابزار و مصالح:** مفتاح الحساب، ابزار و مصالح مختلفی که در معماری عصر تیموری استفاده می‌شد را معرفی می‌کند. این اطلاعات برای درک تکنولوژی ساخت و ساز در این دوره مفید است.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

• **گزینه ۲ (ارشاد الحساب):** ارشاد الحساب، کتابی در علم حساب و هندسه نوشته محمد بن عمر راوی، ریاضیدان ایرانی در قرن نهم هجری است. این کتاب به اندازه مفتاح الحساب، اطلاعات جامعی در مورد معماری عصر تیموری ارائه نمی‌دهد.

• **گزینه ۳ (جوامع الحساب):** جوامع الحساب، کتابی در علم حساب و هندسه نوشته سدیدالدین محمود کاشانی، ریاضیدان ایرانی در قرن دهم هجری است. این کتاب به طور خاص به معماری عصر تیموری نمی‌پردازد.

• **گزینه ۴ (البدیع فی الحساب):** البدیع فی الحساب، کتابی در علم حساب و هندسه نوشته ابوالفضل محمد بن حسن خازنی، ریاضیدان ایرانی در قرن دهم هجری است. این کتاب به طور خاص به معماری عصر تیموری نمی‌پردازد.

۲۹۳. گزینه ۱)

قبة الصخره، بنایی مذهبی واقع در محوطه حرم الشریف در بیت المقدس است. این بنا یکی از مهم‌ترین مکان‌های مقدس برای مسلمانان و یهودیان است. قبة الصخره به دستور عبدالملک مروان، خلیفه اموی، در سال ۶۹۱ میلادی ساخته شد.

پلان قبة الصخره:

پلان قبة الصخره هشت ضلعی است و از دو بخش اصلی تشکیل شده است:

• **صخره مقدس:** صخره مقدس، سنگی به ارتفاع حدود یک متر است که در مرکز پلان قرار دارد. مسلمانان معتقدند که پیامبر محمد (ص) در معراج خود از این صخره به آسمان صعود کرد. یهودیان نیز این صخره را مکانی مقدس می‌دانند و معتقدند که این محل قربانگاه ابراهیم بوده است.

• **گنبد:** گنبد قبة الصخره، گنبدی به ارتفاع حدود ۲۰ متر است که بر روی صخره مقدس قرار دارد. گنبد با کاشی‌های طلا پوشیده شده و از دور نماد بارز این بنا است.

سایر عناصر پلان:

• **ایوان:** قبة الصخره دارای چهار ایوان در اضلاع شمالی، جنوبی، شرقی و غربی است. ایوان‌ها با طاق‌های قوسی تزئین شده‌اند و ورودی‌های اصلی بنا را تشکیل می‌دهند.

• **راهرو:** یک راهرو در دور صخره مقدس وجود دارد که زائران می‌توانند در آن طواف کنند.

• **محراب:** محراب قبة الصخره در ضلع جنوبی بنا قرار دارد. مسلمانان رو به قبله نماز می‌خوانند.

• **تزئینات:** قبة الصخره با کاشی‌های رنگی، موزائیک، سنگ مرمر و طلا تزئین شده است. تزئینات این بنا شامل نقوش هندسی، اسلیمی، گیاهی و آیات قرآنی است.

اهمیت قبة الصخره:

قبة الصخره از نظر معماری، هنری و مذهبی از اهمیت بالایی برخوردار است. این بنا نمونه‌ای برجسته از معماری اسلامی اولیه است و تزئینات آن نشان‌دهنده هنر و صنعت پیشرفته آن دوره است. قبة الصخره همچنین برای مسلمانان و یهودیان مکانی مقدس است و نقشی مهم در تاریخ و فرهنگ این دو دین دارد.

۲۹۴. گزینه ۱)

توضیح:

- دیوان‌خانه کریم‌خان زند: دیوان‌خانه کریم‌خان زند، اولین بنایی بود که در محدوده ارگ سلطنتی تهران ساخته شد. این بنا در زمان حکومت کریم‌خان زند (۱۷۵۱-۱۷۷۹) احداث شد و به عنوان مرکز اداری و حکومتی سلسله زندیه مورد استفاده قرار می‌گرفت.
  - اهمیت دیوان‌خانه کریم‌خان: دیوان‌خانه کریم‌خان زند از نظر معماری و تاریخی از اهمیت بالایی برخوردار است. این بنا نمونه‌ای برجسته از معماری دوره زندیه است و تزئینات آن نشان‌دهنده هنر و صنعت پیشرفته آن دوره است. دیوان‌خانه کریم‌خان زند همچنین اولین بنایی بود که در محدوده ارگ سلطنتی تهران ساخته شد و نقشی مهم در شکل‌گیری این مجموعه تاریخی ایفا کرد.
- دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۲ (تخت مرمر - شاه طهماسب صفوی): تخت مرمر در زمان حکومت فتحعلی‌شاه قاجار (۱۷۹۷-۱۸۳۴) ساخته شد و در زمان شاه طهماسب صفوی (۱۵۲۴-۱۵۷۶) بنا نشده بود.
- گزینه ۳ (تخت مرمر - آقا محمدخان قاجار): تخت مرمر در زمان حکومت فتحعلی‌شاه قاجار (۱۷۹۷-۱۸۳۴) ساخته شد و در زمان آقا محمدخان قاجار (۱۷۸۹-۱۷۹۷) بنا نشده بود.
- گزینه ۴ (دیوان‌خانه - شاه طهماسب صفوی): دیوان‌خانه‌ای که در زمان شاه طهماسب صفوی ساخته شده بود، در اصفهان قرار داشت و در محدوده ارگ سلطنتی تهران نبود.

۲۹۵. گزینه ۱)

توضیح:

- رباط زین الدین: رباط زین الدین، کاروانسرای واقع در استان یزد و در مسیر جاده تاریخی یزد به کرمان است. این کاروانسرا در دوره صفویه (۱۷۳۶-۱۵۰۱) ساخته شده است و از نظر معماری و تاریخی از اهمیت بالایی برخوردار است.
- ویژگی‌های رباط زین الدین:
  - پلان دایره‌ای: رباط زین الدین یکی از معدود کاروانسراهای ایران است که پلان دایره‌ای دارد. این پلان باعث می‌شود که از هر نقطه داخل کاروانسرا، تمام فضاها قابل مشاهده باشد.
  - برج‌های مدور: در اطراف دیواره‌های رباط زین الدین، برج‌های مدوری تعبیه شده است. این برج‌ها علاوه بر جنبه تزئینی، برای نگهبانی و دیده‌بانی نیز مورد استفاده قرار می‌گرفتند.
  - بادگیر: رباط زین الدین دارای یک بادگیر بلند است که برای تهویه مطبوع فضاهای داخلی کاروانسرا استفاده می‌شد.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۲ (کرمان به شیراز - هشت‌ضلعی): پلان رباط زین الدین دایره‌ای است و هشت‌ضلعی نیست.
- گزینه ۳ (کاشان به اصفهان - هشت‌ضلعی): رباط زین الدین در مسیر جاده یزد به کرمان قرار دارد و در مسیر جاده کاشان به اصفهان نیست.
- گزینه ۴ (اصفهان به شیراز - چهارایوانه): پلان رباط زین الدین دایره‌ای است و دارای چهار ایوان نیست.

۲۹۶. گزینه ۲)

توضیح:

- مقبره پیر بابا مسافر: مقبره پیر بابا مسافر، بنایی تاریخی واقع در شهرستان بردسیر و در نزدیکی شهر شهداد در استان کرمان است. این مقبره در قرن هفتم هجری قمری ساخته شده است و به عنوان آرامگاه یکی از مشایخ صوفیه شناخته می‌شود.
  - مقبره پیر چارسوز: مقبره پیر چارسوز، بنایی تاریخی دیگر واقع در شهرستان بردسیر و در نزدیکی شهر شهداد در استان کرمان است. این مقبره نیز در قرن هفتم هجری قمری ساخته شده است و به عنوان آرامگاه یکی دیگر از مشایخ صوفیه شناخته می‌شود.
- ویژگی‌های معماری:

- مصالح: هر دو مقبره از خشت خام ساخته شده‌اند.
- پلان: هر دو مقبره دارای پلان مربع شکل هستند.
- گنبد: هر دو مقبره دارای گنبدی مخروطی شکل هستند.
- تزئینات: هر دو مقبره با نقوش هندسی و آجری تزئین شده‌اند.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱ (بردسیر، کرمان - هفتم): مقبره پیر بابا مسافر و پیر چارسوز در نزدیکی شهر شهداد و در شهرستان بردسیر واقع شده‌اند، نه در شهر کرمان.

- گزینه ۳ (کوهبنان، شهداد - هشتم): مقبره پیر بابا مسافر و پیر چارسوز در شهرستان بردسیر و در نزدیکی شهر شهداد واقع شده‌اند، نه در شهرستان کوهبنان.
  - گزینه ۴ (کرمان، کوهبنان - نهم): مقبره پیر بابا مسافر و پیر چارسوز در شهرستان بردسیر و در نزدیکی شهر شهداد واقع شده‌اند، نه در شهر کرمان و شهرستان کوهبنان.
۲۹۷. گزینه ۱)
- بقعه پیر حمزه سبزه‌پوش: بقعه پیر حمزه سبزه‌پوش، بنایی تاریخی واقع در شهر ابرقو در استان یزد است. این بقعه به عنوان آرامگاه یکی از مشایخ صوفیه شناخته می‌شود و از نظر معماری و تاریخی از اهمیت بالایی برخوردار است.
  - تاریخ ساخت: بر اساس شواهد موجود، بقعه پیر حمزه سبزه‌پوش در قرن ششم هجری قمری ساخته شده است. این بقعه در دوره‌های مختلف مورد مرمت و بازسازی قرار گرفته است.
  - ویژگی‌های معماری:
    - مصالح: بقعه پیر حمزه سبزه‌پوش از خشت خام و آجر ساخته شده است.
    - پلان: بقعه دارای پلان هشت‌ضلعی است.
    - گنبد: بقعه دارای گنبدی مخروطی شکل است.
    - تزئینات: بقعه با نقوش هندسی، آجری و کاشی تزئین شده است.
- دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:
- گزینه ۲ (جنوب اردکان - پنجم): بقعه پیر حمزه سبزه‌پوش در شهر ابرقو واقع شده است، نه در جنوب اردکان.
  - گزینه ۳ (نزدیک کازرون - هفتم): بقعه پیر حمزه سبزه‌پوش در شهر ابرقو واقع شده است، نه در نزدیکی کازرون.
  - گزینه ۴ (یزد - هفتم): بقعه پیر حمزه سبزه‌پوش در شهر ابرقو واقع شده است، نه در شهر یزد.
۲۹۸. گزینه ۴)
- عالی‌قاپو: عالی‌قاپو، بنایی تاریخی واقع در میدان نقش جهان اصفهان است. این بنا یکی از مهم‌ترین بناهای مجموعه تاریخی میدان نقش جهان و از شاهکارهای معماری دوره صفوی (۱۵۰۱-۱۷۳۶) به شمار می‌رود.
  - تاریخچه ساخت:
    - دوره تیموری: هسته اولیه عالی‌قاپو در دوره تیموری (۱۳۷۰-۱۵۰۱) ساخته شده بود. این بنا در آن زمان یک کوشک دو طبقه بود که به عنوان مقر حکومتی تیموریان در اصفهان مورد استفاده قرار می‌گرفت.
    - دوره صفوی: در دوره صفوی، عالی‌قاپو به طور قابل توجهی توسعه و تکمیل شد. شاه عباس اول (۱۵۸۸-۱۶۲۹) دستور داد تا سه طبقه دیگر به این بنا اضافه شود و تزئینات باشکوهی به آن افزوده شود.
  - ویژگی‌های معماری:
    - پلان: عالی‌قاپو دارای پلان مستطیل شکل است.
    - ارتفاع: عالی‌قاپو دارای ۵۸ متر ارتفاع است و بلندترین بنای میدان نقش جهان به شمار می‌رود.
    - تزئینات: عالی‌قاپو با انواع مختلف تزئینات از جمله کاشی‌کاری، مقرنس‌کاری، نقاشی و آئینه‌کاری تزئین شده است.
- دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:
- گزینه ۱ (طبقه دوم بنای تیموری را تخریب و بقیه بنا را تکمیل کردند): در دوره صفوی، طبقه دوم بنای تیموری تخریب نشد، بلکه به همراه سه طبقه جدید، تکمیل و تزئین شد.
  - گزینه ۲ (ساختمان بنای تیموری را در دو جهت توسعه داده و یک طبقه به آن افزودند): در دوره صفوی، عالی‌قاپو در دو جهت توسعه داده شد، اما نه فقط یک طبقه، بلکه سه طبقه به آن افزوده شد.
  - گزینه ۳ (ساختمان دوره تیموری را به طور کامل تخریب و بنای عالی‌قاپو را بنیان نهادند): در دوره صفوی، ساختمان دوره تیموری به طور کامل تخریب نشد، بلکه هسته اولیه آن حفظ شد و توسعه و تکمیل یافت.
۲۹۹. گزینه ۲)
- مدرسه کاسه‌گران: مدرسه کاسه‌گران، بنایی تاریخی واقع در شهر اصفهان است. این مدرسه در دوره صفوی (۱۵۰۱-۱۷۳۶) ساخته شده است و به عنوان یکی از مدارس علمیه مهم این دوره شناخته می‌شود.
  - مدرسه آقا بزرگ: مدرسه آقا بزرگ، بنایی تاریخی واقع در شهر کاشان است. این مدرسه در دوره قاجار (۱۷۸۹-۱۹۲۵) ساخته شده است و به عنوان یکی از بزرگترین مدارس علمیه ایران شناخته می‌شود.

- **مدرسه بالاسر:** مدرسه بالاسر، بنایی تاریخی واقع در شهر مشهد است. این مدرسه در دوره تیموری (۱۳۷۰-۱۵۰۱) ساخته شده است و به عنوان یکی از قدیمی‌ترین مدارس علمیه ایران شناخته می‌شود.
دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:
- **گزینه ۱ (شیراز، صفوی - کاشان، قاجار - اصفهان، صفوی):** مدرسه کاسه‌گران در شهر اصفهان و نه در شهر شیراز واقع شده است.
- **گزینه ۳ (اصفهان، تیموری - کاشان، صفوی - مشهد، ایلخانی):** مدرسه بالاسر در دوره تیموری و نه در دوره ایلخانی ساخته شده است.
- **گزینه ۴ (شیراز، تیموری - کاشان، تیموری - اصفهان، قاجار):** مدرسه کاسه‌گران در شهر اصفهان و نه در شهر شیراز واقع شده است. مدرسه بالاسر در دوره تیموری و نه در دوره تیموری ساخته شده است.
گزینه ۱) ۳۰۰
- **مدرسه سیرکالی:** مدرسه سیرکالی، بنایی تاریخی واقع در شهر قونیه در ترکیه است. این مدرسه در قرن سیزدهم میلادی (دوره سلجوقیان روم) ساخته شده است و به عنوان یکی از مهمترین مدارس علمیه این دوره شناخته می‌شود.
- **سازندگان و طرح‌ها:**
  - **سازندگان:** شواهد تاریخی نشان می‌دهد که سازندگان مدرسه سیرکالی، گروهی از معماران و هنرمندان ایرانی بوده‌اند که از شهر توس به قونیه مهاجرت کرده بودند.
  - **طرح‌ها:** طرح‌ها و تزئینات مدرسه سیرکالی به وضوح نشان‌دهنده تأثیر هنر ایرانی در معماری این بنا است. استفاده از کاشی‌کاری، مقرنس‌کاری، گچ‌بری و نقوش اسلیمی در این بنا، گواه این مدعا است.
- **دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:**
- **گزینه ۲ (مدرسه اینجه مناره):** مدرسه اینجه مناره در شهر قونیه ساخته شده است، اما سازندگان آن ایرانی نبوده‌اند و طرح‌های آن نیز به طور کامل برگرفته از هنر ایرانی نیست.
- **گزینه ۳ (مدرسه و مقبره خراطی):** مدرسه و مقبره خراطی در شهر قونیه ساخته شده است، اما سازندگان آن ایرانی نبوده‌اند و طرح‌های آن نیز به طور کامل برگرفته از هنر ایرانی نیست.
- **گزینه ۴ (مسجد جمعه علاءالدین):** مسجد جمعه علاءالدین در شهر قونیه ساخته شده است، اما سازندگان آن ایرانی نبوده‌اند و طرح‌های آن نیز به طور کامل برگرفته از هنر ایرانی نیست.
گزینه ۳) ۳۰۱
- **مدرسه اینجه مناره:** مدرسه اینجه مناره، بنایی تاریخی واقع در شهر قونیه در ترکیه است. این مدرسه در قرن سیزدهم میلادی (دوره سلجوقیان روم) ساخته شده است و به دلیل مناره بلند و باریک خود که با کاشی‌های فیروزه‌ای تزئین شده است، به این نام معروف است.
- **بنیانگذار و معمار:**
  - **بنیانگذار:** مدرسه اینجه مناره به دستور فخرالدین صاحب عطا، وزیر اعظم قلیچ ارسلان چهارم، سلطان سلجوقیان روم ساخته شده است.
  - **معمار:** نام معمار اصلی مدرسه اینجه مناره به طور دقیق مشخص نیست. برخی منابع از کلوک‌بن عبدالله به عنوان معمار این بنا یاد می‌کنند.
- **دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:**
- **گزینه ۱ (خدابنده خاتون - عنبربن عبدالله):** خدابنده خاتون، همسر قلیچ ارسلان چهارم بود، اما اسناد و مدارک تاریخی نشان نمی‌دهد که او نقشی در ساخت مدرسه اینجه مناره داشته باشد. عنبربن عبدالله نیز نامی ناشناخته در تاریخ معماری سلجوقیان روم است.
- **گزینه ۲ (قلیچ ارسلان چهارم - سلطان میرعلی):** قلیچ ارسلان چهارم، سلطان سلجوقیان روم بود و دستور ساخت مدرسه اینجه مناره را به فخرالدین صاحب عطا داد. سلطان میرعلی نامی ناشناخته در تاریخ سلجوقیان روم است.
- **گزینه ۴ (خواجه رشیدالدین طیب - سلطان محمدنور):** خواجه رشیدالدین طیب، مورخ و سیاستمدار ایرانی در دوره ایلخانیان بود و هیچ ارتباطی با ساخت مدرسه اینجه مناره در قونیه که در دوره سلجوقیان روم ساخته شده است، ندارد. سلطان محمدنور نامی ناشناخته در تاریخ سلجوقیان روم است.
گزینه ۲) ۳۰۲
- **مسجد کبود:** مسجد کبود، بنایی تاریخی واقع در شهر تبریز است. این مسجد در دوره قراقویونلوها (۱۴۱۰-۱۵۰۱) ساخته شده است و به عنوان یکی از زیباترین مساجد ایران و جهان شناخته می‌شود.
- **تنها بنای باقی‌مانده:** از دوره قراقویونلوها، بناهای تاریخی متعددی در تبریز ساخته شده بود، اما بسیاری از آن‌ها در طول زمان تخریب شده‌اند. مسجد کبود یکی از معدود بناهای این دوره است که تا به امروز به طور کامل حفظ شده است.

ویژگی‌های معماری:

- تزئینات: مسجد کبود به دلیل تزئینات کاشی‌کاری بی‌نظیر خود به این نام معروف است. این کاشی‌کاری‌ها با ظرافت و دقت بسیار بالایی انجام شده‌اند و نقش‌های مختلفی از گل‌ها، اسلیمی‌ها و خطوط کوفی را به نمایش می‌گذارند.
- مناره‌ها: مسجد کبود دارای دو مناره بلند و باریک است که با کاشی‌های فیروزه‌ای تزئین شده‌اند.
- گنبد: گنبد مسجد کبود از نوع دوپوسته است و با کاشی‌های فیروزه‌ای پوشیده شده است.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱ (ربع رشیدی): ربع رشیدی، مجموعه‌ای از بناهای مختلف از جمله مدرسه، کتابخانه، رصدخانه و بیمارستان بود که در دوره ایلخانیان در تبریز ساخته شده بود. این مجموعه در طول زمان تخریب شده و فقط بخش‌هایی از آن باقی مانده است.
- گزینه ۳ (مسجد جامع تبریز): مسجد جامع تبریز در دوره سلجوقیان ساخته شده و در دوره‌های مختلف مورد مرمت و بازسازی قرار گرفته است. این مسجد در حال حاضر نیز مورد استفاده قرار می‌گیرد.
- گزینه ۴ (مسجد جامع علیشاه معروف به ارگ علیشاه): مسجد جامع علیشاه در دوره صفویان ساخته شده است. این مسجد در حال حاضر نیز مورد استفاده قرار می‌گیرد.

گزینه ۲) ۳۰۳.

عمارت شمس‌العماره:

- دوره: عمارت شمس‌العماره در دوره قاجار و در زمان سلطنت فتحعلی شاه قاجار (۱۷۹۷-۱۸۳۴) ساخته شده است.
- مکان: این عمارت در شهر تهران و در مجموعه کاخ گلستان واقع شده است.
- کاربری: عمارت شمس‌العماره به عنوان تالار پذیرایی و محل برگزاری مراسم رسمی از جمله تاجگذاری پادشاهان قاجار مورد استفاده قرار می‌گرفت.

عمارت تخت مرمر:

- دوره: عمارت تخت مرمر نیز در دوره قاجار و در زمان سلطنت ناصرالدین شاه قاجار (۱۸۴۸-۱۸۹۶) ساخته شده است.
- مکان: این عمارت در شهر تهران و در مجموعه کاخ گلستان واقع شده است.
- کاربری: عمارت تخت مرمر به عنوان محل اقامت رسمی پادشاهان قاجار و همچنین محل برگزاری مراسم رسمی و پذیرایی از مهمانان خارجی مورد استفاده قرار می‌گرفت.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱ (زندیه - قاجار): عمارت شمس‌العماره در دوره قاجار و نه در دوره زندیه ساخته شده است.
- گزینه ۳ (قاجار - پهلوی اول): عمارت تخت مرمر در دوره قاجار و نه در دوره پهلوی اول ساخته شده است.
- گزینه ۴ (پهلوی اول - زندیه): هیچ یک از این دو عمارت در دوره پهلوی اول ساخته نشده‌اند. عمارت شمس‌العماره در دوره قاجار و عمارت تخت مرمر نیز در دوره قاجار ساخته شده‌اند.

گزینه ۲) ۳۰۴.

مقرنس:

- تعریف: مقرنس نوعی تزیین آویزه‌ای شکل است که با آجر، گچ، سنگ، کاشی و چوب ساخته می‌شود. این تزیین از اشکال هندسی تو در تو و طبقاتی تشکیل شده است که به صورت آویزان از سقف یا سایر سطوح ساخته می‌شوند.
- کاربرد: مقرنس در تزئین بناهای مختلف از جمله مساجد، مدارس، کاخ‌ها و خانه‌ها مورد استفاده قرار می‌گرفت. این تزیین به دلیل زیبایی و ظرافت خود، از محبوبیت زیادی در معماری اسلامی برخوردار بود.
- نمونه‌ها: از نمونه‌های معروف مقرنس می‌توان به مقرنس مسجد جامع اصفهان، مسجد شیخ لطف‌الله در شهر اصفهان، و مقبره شاه چراغ در شهر شیراز اشاره کرد.

سایر گزینه‌ها:

- گیلوئی: گیلوئی نوعی تزیین آجری است که به صورت هندسی و نقش‌دار بر روی سطوح مختلف از جمله طاق‌ها و گنبد‌ها اجرا می‌شود.
- نگول: نگول نوعی تزیین گچی است که به صورت برجسته و حجمی بر روی سطوح مختلف از جمله دیوارها و سقف‌ها اجرا می‌شود.
- گوشه‌سازی: گوشه‌سازی نوعی تزیین است که برای زیباتر کردن گوشه‌های دیوارها و سایر سطوح مورد استفاده قرار می‌گیرد.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱ (گیلوئی): گیلویی، تزیین آجری است و با آویزه‌های شکل بودن مقرنس تفاوت دارد.
- گزینه ۲ (نگول): نگول، تزیین گچی است و با آویزه‌های شکل بودن مقرنس تفاوت دارد.
- گزینه ۴ (گوشه‌سازی): گوشه‌سازی برای زیباتر کردن گوشه‌های دیوارها و سایر سطوح مورد استفاده قرار می‌گیرد و آویزه‌های شکل نیست.

قطاربندی:

- **تعریف:** قطاربندی نوعی تزیین آجری است که به صورت حاشیه تزیینی دور تا دور پایه گنبدها با طرح‌های مختلف اجرا می‌شود. این تزیین از اشکال هندسی و نقش‌دار تشکیل شده است و به زیبایی و ظرافت گنبدها می‌افزاید.
- **کاربرد:** قطاربندی در تزئین بناهای مختلف از جمله مساجد، مدارس، کاخ‌ها و خانه‌ها مورد استفاده قرار می‌گرفت. این تزیین به دلیل زیبایی و ظرافت خود، از محبوبیت زیادی در معماری اسلامی برخوردار بود.
- **نمونه‌ها:** از نمونه‌های معروف قطاربندی می‌توان به قطاربندی گنبد مسجد جامع اصفهان، مسجد شیخ لطف‌الله در شهر اصفهان، و مقبره شاه چراغ در شهر شیراز اشاره کرد.

سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱ (تزیینات چهارگوش واقع در مدخل طاق‌نماها): این تزیین "طاق‌نما" نامیده می‌شود و با قطاربندی که دور تا دور پایه گنبدها اجرا می‌شود، متفاوت است.
- گزینه ۲ (طاق‌های دو طرف دهلیز اطراف میانسرا که به ترتیب قرار گرفته‌اند): این تزیین "طاق‌نما" نامیده می‌شود و با قطاربندی که دور تا دور پایه گنبدها اجرا می‌شود، متفاوت است.
- گزینه ۳ (همان طرح‌های هندسی زیر سقف در بناهایی با پوشش خمیده است): این تزیین "مقرنس" نامیده می‌شود و با قطاربندی که دور تا دور پایه گنبدها اجرا می‌شود، متفاوت است.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱: طاق‌نما، تزیینات چهارگوش واقع در مدخل‌ها است و با قطاربندی که دور تا دور پایه گنبدها اجرا می‌شود، متفاوت است.
- گزینه ۲: طاق‌نما، طاق‌های دو طرف دهلیز اطراف میانسرا است و با قطاربندی که دور تا دور پایه گنبدها اجرا می‌شود، متفاوت است.
- گزینه ۳: مقرنس، همان طرح‌های هندسی زیر سقف در بناهایی با پوشش خمیده است و با قطاربندی که دور تا دور پایه گنبدها اجرا می‌شود، متفاوت است.

گزینه ۲

بنای هارون ولایت:

- **تاریخ ساخت:** بنای هارون ولایت در زمان شاه اسماعیل اول، بنیانگذار سلسله صفوی، ساخته شده است.
- **کاربری:** این بنا در ابتدا به عنوان آرامگاه ابوالحسن علی بن موسی الکاظم (ع)، امام هفتم شیعیان، شناخته می‌شد.
- **تغییرات:** در دوره‌های بعد، این بنا به مسجد تبدیل شد و نام آن به "مسجد هارون ولایت" تغییر یافت.

مسجد علی:

- **تاریخ ساخت:** مسجد علی در زمان شاه اسماعیل دوم، دومین پادشاه صفوی، ساخته شده است.
- **مکان:** این مسجد در نزدیکی بنای هارون ولایت واقع شده است.
- **سبک معماری:** مسجد علی به سبک معماری دوره صفوی ساخته شده و دارای تزیینات کاشی‌کاری، گچ‌بری و مقرنس است.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱ (شاه طهماسب - شاه عباس دوم): شاه طهماسب و شاه عباس دوم در ساخت این دو بنا نقشی نداشتند.
- گزینه ۳ (شاه اسماعیل - شاه عباس اول): مسجد علی در زمان شاه اسماعیل دوم و نه شاه عباس اول ساخته شده است.
- گزینه ۴ (شاه عباس اول - شاه عباس دوم): بنای هارون ولایت در زمان شاه اسماعیل اول و نه شاه عباس اول ساخته شده است.

گزینه ۲

معمار بقعه امامزاده جعفر:

- **نام معمار:** ابوطالب دامغانی، معمار مشهور ایرانی در دوره ایلخانی، طراح و معمار بقعه امامزاده جعفر اصفهان است.
- **تاریخ ساخت:** ساخت این بقعه به قرن هشتم هجری قمری و دوره ایلخانیان نسبت داده می‌شود.
- **سبک معماری:** بقعه امامزاده جعفر به سبک معماری ایلخانی ساخته شده و دارای تزیینات کاشی‌کاری، گچ‌بری و مقرنس است.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱ (علی قزوینی): علی قزوینی، نقاش و نگارگر مشهور ایرانی در دوره صفوی بود و نقشی در ساخت بقعه امامزاده جعفر نداشت.
  - گزینه ۳ (حاجی محمد قطای تبریزی): حاجی محمد قطای تبریزی، معمار مشهور ایرانی در دوره صفوی بود و نقشی در ساخت بقعه امامزاده جعفر نداشت.
  - گزینه ۴ (ابراهیم اسماعیل بناء اصفهانی): ابراهیم اسماعیل بناء اصفهانی، معمار مشهور ایرانی در دوره صفوی بود و نقشی در ساخت بقعه امامزاده جعفر نداشت.
۳۰۸. گزینه ۲)

آخرین اثر قوام‌الدین شیرازی:

- مدرسه گیائیه خرگرد: این مدرسه آخرین اثر به یادگار مانده از قوام‌الدین شیرازی، معمار و مهندس برجسته ایرانی در دوره ایلخانی، است.
- تاریخ ساخت: ساخت این مدرسه در سال ۷۲۵ هجری قمری به دستور گیاث‌الدین محمد، سلطان ایلخانی، آغاز شد.
- وضعیت کنونی: متأسفانه، قوام‌الدین شیرازی قبل از اتمام کامل این بنا درگذشت و مدرسه گیائیه تا به امروز به طور کامل ساخته نشده است.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱ (مسجد گوهرشاد مشهد): مسجد گوهرشاد مشهد توسط شاهرخ تیموری، نوه امیر تیمور، ساخته شده و قوام‌الدین شیرازی نقشی در ساخت آن نداشته است.
  - گزینه ۳ (مدرسه الغیبیک سمرقند): مدرسه الغیبیک سمرقند توسط الغیبیک، نوه تیمور گورکانی، ساخته شده و قوام‌الدین شیرازی نقشی در ساخت آن نداشته است.
  - گزینه ۴ (مدرسه و مقبره گوهرشاد هرات): مدرسه و مقبره گوهرشاد هرات توسط شاهرخ تیموری، نوه امیر تیمور، ساخته شده و قوام‌الدین شیرازی نقشی در ساخت آن نداشته است.
۳۰۹. گزینه ۳)

پل قافلانکوه:

- مکان: پل قافلانکوه در استان زنجان، در نزدیکی شهر ابهر واقع شده است.
- دوره: این پل به دوره تیموریان (قرن نهم و دهم هجری قمری) تعلق دارد.
- بنا: پل قافلانکوه بر روی رودخانه قزل‌اوزن احداث شده و از جمله پل‌های مهم دوره تیموری در ایران است.
- ویژگی‌ها: این پل دارای ۷ دهانه آجری است و با استفاده از مصالحی مانند سنگ، آجر و ملات ساخته شده است.
- اهمیت: پل قافلانکوه از نظر معماری و مهندسی دارای اهمیت بالایی است و در گذشته به عنوان راه ارتباطی بین زنجان و قزوین مورد استفاده قرار می‌گرفت.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱ (میانہ - صفوی): پل میانہ در استان آذربایجان شرقی واقع شده و به دوره صفوی تعلق دارد.
  - گزینه ۲ (خرم‌آباد - ایلخانی): پل کشکان در استان لرستان، در نزدیکی شهر خرم‌آباد واقع شده و به دوره ایلخانی تعلق دارد.
  - گزینه ۴ (مازندران - صفوی): پل ورسک در استان مازندران واقع شده و به دوره صفوی تعلق دارد.
۳۱۰. گزینه ۱)

آهیانه:

- تعریف: آهیانه به پوشش داخلی گنبد در گنبدهای دوپوش در معماری ایرانی گفته می‌شود. این پوشش معمولاً از آجر یا گچ ساخته شده و دارای تزئینات مختلفی مانند نقاشی، کاشی‌کاری و مقرنس است.
- کاربرد: آهیانه علاوه بر زیبایی، نقش مهمی در استحکام و پایداری گنبد نیز دارد. فضای خالی بین آهیانه و پوسته خارجی گنبد، عایق حرارتی و صوتی محسوب می‌شود و از گنبد در برابر باد و باران محافظت می‌کند.
- نمونه‌ها: از نمونه‌های معروف آهیانه می‌توان به آهیانه مسجد جامع اصفهان، مسجد شیخ لطف‌الله در شهر اصفهان، و مقبره شاه چراغ در شهر شیراز اشاره کرد.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۲ (نوعی گنبد با دو پوشش فاصله‌دار): این تعریف کامل و دقیق آهیانه نیست. آهیانه فقط بخشی از گنبدهای دوپوش را تشکیل می‌دهد و به تنهایی یک نوع گنبد محسوب نمی‌شود.

- گزینه ۳ (نوعی گوشه‌سازی در گنبد): آهیانه نوعی گوشه‌سازی در گنبد نیست. گوشه‌سازی به تزییناتی گفته می‌شود که در گوشه‌های داخلی یا خارجی گنبد اجرا می‌شود.
  - گزینه ۴ (نوعی چفد یا طاق بیضوی): آهیانه نوعی چفد یا طاق بیضوی نیست. چفد یا طاق بیضوی، نوعی طاق است که به صورت منحنی ساخته می‌شود و در معماری ایرانی کاربردهای مختلفی دارد.
۳۱۱. گزینه ۳

توضیح:

بر روی سکه‌های شاه طهماسب صفوی، عبارات "غلام امام مهدی (ع)" و "غلام علی بن ابی طالب" ضرب شده است. این عبارات نشان دهنده تعلق خاطر عمیق شاه طهماسب به مذهب تشیع و ارادت او به امامان معصوم (ع) است.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- شاه عباس اول: بر روی سکه‌های شاه عباس اول، عبارت "غلام امام مهدی (ع)" وجود دارد، اما عبارت "غلام علی بن ابی طالب" دیده نمی‌شود.
  - شاه صفی صفوی: بر روی سکه‌های شاه صفی صفوی، هیچ یک از عبارات "غلام امام مهدی (ع)" و "غلام علی بن ابی طالب" وجود ندارد.
  - شاه اسماعیل صفوی: بر روی سکه‌های شاه اسماعیل صفوی، هیچ یک از عبارات "غلام امام مهدی (ع)" و "غلام علی بن ابی طالب" وجود ندارد.
۳۱۲. گزینه ۴

توضیح:

از زمان شاه عباس دوم، عناوین و القاب پادشاه صفوی به صورت اشعار فارسی بر روی سکه ضرب شده است. این نوآوری در ضرب سکه، نشان‌دهنده توجه و اهتمام شاه عباس دوم به ادبیات فارسی و فرهنگ ایرانی بود.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- شاه صفی: در دوره شاه صفی، عناوین و القاب پادشاه به صورت نثر فارسی بر روی سکه ضرب می‌شد.
- شاه طهماسب: در دوره شاه طهماسب، عناوین و القاب پادشاه به صورت ساده و بدون استفاده از شعر فارسی بر روی سکه ضرب می‌شد.
- شاه عباس اول: در دوره شاه عباس اول، استفاده از اشعار فارسی بر روی سکه رواج چندانی نداشت و عناوین و القاب پادشاه بیشتر به صورت نثر فارسی ذکر می‌شد.

۳۱۳. گزینه ۱

توضیح:

عبارت "محمد رسول الله ارسله بالهدی و دین الحق" برای اولین بار در حاشیه سکه‌های دوره اموی، به ویژه در زمان خلافت عبدالملک مروان، ضرب شده است. این عبارت به معنای "محمد پیامبر خدا است که او را با هدایت و دین حق فرستاده است" می‌باشد و نشان دهنده تعلق خاطر حاکمان اموی به دین اسلام است.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- عباسی: در دوره عباسی، عبارات دیگری مانند "لا اله الا الله" و "محمد رسول الله" بر روی سکه‌ها ضرب می‌شد، اما عبارت "محمد رسول الله ارسله بالهدی و دین الحق" رواج چندانی نداشت.
- سلجوقی: در دوره سلجوقی، بیشتر از آیات قرآن و احادیث مذهبی در حاشیه سکه‌ها استفاده می‌شد و عبارت "محمد رسول الله ارسله بالهدی و دین الحق" به طور خاص، بر روی سکه‌های این دوره دیده نمی‌شود.
- والیان طبرستان: والیان طبرستان در دوره‌های مختلف از سکه‌های حاکمان مرکزی استفاده می‌کردند و ضرب سکه با عبارت "محمد رسول الله ارسله بالهدی و دین الحق" به طور مستقل در این منطقه رواج نداشته است.

۳۱۴. گزینه ۲

توضیح:

در دوره غزنویان، نقش‌های نمادین شمشیر و ستاره و اشکال هندسی بر روی درهم‌ها ضرب می‌شد. این نقوش نماد قدرت، اقتدار و پیروزی بودند و نشان‌دهنده هویت و فرهنگ غزنویان به عنوان حاکمانی مسلمان و ایرانی بودند.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- آل بویه: بر روی درهم‌های آل بویه، بیشتر از نقوش مذهبی و آیات قرآن استفاده می‌شد و نقوش نمادین شمشیر و ستاره و اشکال هندسی رواج چندانی نداشت.
- سامانیان: در دوره سامانیان، نقوش بر روی درهم‌ها بیشتر شامل نقوش گیاهی و حیوانی بود و استفاده از نقوش نمادین شمشیر و ستاره و اشکال هندسی به طور گسترده دیده نمی‌شود.

• **صفاریان:** در دوره صفاریان، ضرب سکه رواج چندانی نداشت و نقوش بر روی سکه‌های محدود این دوره بیشتر شامل نقوش ساده و ابتدایی بود.
نکته:

- استفاده از نقوش نمادین بر روی سکه‌ها در دوره‌های مختلف اسلامی رایج بوده است.
- نقوش شمشیر و ستاره و اشکال هندسی، در بین غزنویان از محبوبیت خاصی برخوردار بود و به عنوان نماد قدرت و اقتدار این سلسله شناخته می‌شدند.
- ضرب سکه با این نقوش در دوره غزنوی، نشان دهنده شکوفایی هنر و فرهنگ در این دوره و همچنین تمایل حاکمان غزنوی به حفظ و نشر هویت ایرانی-اسلامی خود است.

۳۱۵. گزینه ۴)

توضیح:

قصر المفجر، یک کاخ باشکوه اموی است که در نزدیکی شهر اریحا در فلسطین واقع شده است. این قصر به دلیل معماری منحصر به فرد و تزئینات زیبای خود، از جمله موزاییک‌های نفیس و گچبری‌های ظریف، به عنوان یکی از مهم‌ترین بناهای دوره اموی شناخته می‌شود.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- **نزدیکی بغداد:** قصر المفجر هیچ ارتباطی با شهر بغداد ندارد و در فاصله دوری از آن واقع شده است.
- **ناحیه تدمر در سوریه:** قصر المفجر در فلسطین واقع شده است و نه در سوریه.
- **جنوب شرقی عمان:** قصر المفجر هیچ ارتباطی با کشور عمان ندارد و در فاصله دوری از آن واقع شده است.

نکته:

- قصر المفجر در قرن هشتم میلادی به دستور الولید بن یزید، خلیفه اموی، ساخته شده است.
- این قصر به عنوان یک اقامتگاه زمستانی برای خلفای اموی مورد استفاده قرار می‌گرفت.
- قصر المفجر در سال ۱۹۳۶ توسط باستان‌شناسان کشف شد و از آن زمان تاکنون مورد کاوش و مرمت قرار گرفته است.

۳۱۶. گزینه ۲)

توضیح:

خشخاشی در معماری اسلامی به تیغه‌های آجری یا آجرهای عمودی اطلاق می‌شود که در دیواره گنبد تعبیه می‌شوند. این تیغه‌ها نقش مهمی در استحکام و پایداری گنبد ایفا می‌کنند و از ترک خوردن و فرو ریختن آن جلوگیری می‌کنند.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- **نوعی سقف کاذب در بنا:** خشخاشی نوعی سقف کاذب نیست، بلکه در ساختار اصلی گنبد به کار می‌رود.
- **پوشش‌های طاقی که از چهارسو انجام شده است:** خشخاشی به پوشش‌های طاقی اشاره ندارد، بلکه به تیغه‌های آجری درون دیواره گنبد اطلاق می‌شود.
- **پیش آمدگی آجرهای دور تا دور پوسته بیرونی گنبد:** خشخاشی به پیش آمدگی آجرها در پوسته بیرونی گنبد اشاره ندارد، بلکه در ضخامت دیواره گنبد تعبیه می‌شود.

۳۱۷. گزینه ۲)

توضیح:

مسجد جامع ورامین یکی از مهم‌ترین بناهای تاریخی ایران مربوط به دوره ایلخانی است. این مسجد در قرن هشتم هجری قمری به دستور اولجایتو، سلطان مغول، ساخته شده است.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- **فاقد هر نوع کتیبه‌ای است:** مسجد جامع ورامین دارای چندین کتیبه به خط کوفی و ثلث است که تاریخ ساخت و نام بانی آن را مشخص می‌کند.
- **دارای گنبدی مخروطی شکل است:** گنبد مسجد جامع ورامین دوپوشه و نیم‌گره‌ای است و شکل مخروطی ندارد.
- **به سبک دو ایوانی ساخته شده است:** مسجد جامع ورامین به سبک چهار ایوانی ساخته شده است و دارای چهار ایوان در اضلاع شمالی، جنوبی، شرقی و غربی صحن است.

نکته:

- مسجد جامع ورامین از نظر معماری و تزئینات، نمونه‌ای برجسته از هنر و معماری دوره ایلخانی است.
- این مسجد دارای صحنی وسیع، چهار ایوان، گنبدی بلند و مناره‌های باشکوه است.
- تزئینات مسجد شامل کاشی‌کاری، گچبری، مقرنس‌کاری و نقاشی است.

۳۱۸. گزینه ۳)

توضیح:

مسجد ابن طولون، یکی از قدیمی ترین و باشکوه ترین مساجد **قاهره**، پایتخت مصر است. این مسجد در قرن نهم میلادی به دستور احمد بن طولون، حاکم مصر از خاندان عباسیان، ساخته شده است.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- **تونس:** مسجد ابن طولون در شهر قاهره در مصر واقع شده است و نه در تونس.
  - **دمشق:** مسجد ابن طولون در شهر دمشق در سوریه واقع شده است و نه در مصر.
  - **سامراء:** مسجد ابن طولون در شهر سامراء در عراق واقع شده است و نه در مصر.
- نکته:**
- مسجد ابن طولون به دلیل معماری منحصر به فرد و تزئینات زیبای خود، از جمله ستون‌های مارپیچی و گنبد‌های مخروطی، به عنوان یکی از شاهکارهای معماری اسلامی شناخته می‌شود.
  - این مسجد در طول تاریخ دچار آسیب‌های زیادی شده است، اما در دوره‌های مختلف مرمت و بازسازی شده است.
  - مسجد ابن طولون در حال حاضر به عنوان یکی از آثار جهانی یونسکو به ثبت رسیده است و مورد بازدید گردشگران قرار می‌گیرد.

۳۱۹. گزینه ۳)

توضیح:

بنای امامزاده نور / اسحاق در گرگان، به **دوره سلجوقی** (قرن پنجم تا ششم هجری قمری) تعلق دارد. این بنا با توجه به شواهد معماری و تزئینات آن، به عنوان یکی از مهم ترین بناهای تاریخی دوره سلجوقی در شمال ایران شناخته می‌شود.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- **آل زیاد:** دوره آل زیاد (قرن چهارم هجری قمری) قبل از دوره سلجوقی بوده و بنای امامزاده نور / اسحاق از نظر سبک معماری و تزئینات با بناهای دوره آل زیاد همخوانی ندارد.
- **قاجار:** دوره قاجار (قرن دوازدهم تا چهاردهم هجری قمری) بعد از دوره سلجوقی بوده و بنای امامزاده نور / اسحاق از نظر سبک معماری و تزئینات با بناهای دوره قاجار همخوانی ندارد.
- **زندیه:** دوره زندیه (قرن دوازدهم هجری قمری) همزمان با دوره قاجار بوده و بنای امامزاده نور / اسحاق از نظر سبک معماری و تزئینات با بناهای دوره زندیه همخوانی ندارد.

۳۲۰. گزینه ۱)

توضیح:

رَف در معماری اسلامی به **نوعی طاقچه با ارتفاع زیاد** اطلاق می‌شود که معمولاً در بالای دیوارها و درگاه‌ها تعبیه می‌شود. رفاها کاربردهای مختلفی دارند، از جمله:

- **قرار دادن اشیاء:** رفاها می‌توانند برای قرار دادن اشیاء تزئینی، کتاب‌ها، ظروف و سایر لوازم مورد استفاده قرار گیرند.
  - **ایجاد نورپردازی:** رفاها می‌توانند برای قرار دادن چراغ و شمع و ایجاد نورپردازی در فضا مورد استفاده قرار گیرند.
  - **تزئین فضا:** رفاها می‌توانند به عنوان یک عنصر تزئینی در فضا مورد استفاده قرار گیرند و زیبایی آن را افزایش دهند.
- دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:**
- **نوعی طاقچه با ارتفاع کم:** رفاها معمولاً ارتفاع زیادی دارند و از طاقچه‌هایی که ارتفاع کمی دارند، متمایز می‌شوند.
  - **ترسیم کردن و نشانه ساختن:** رَف به معنای ترسیم کردن و نشانه ساختن نیست، بلکه به نوعی طاقچه با ارتفاع زیاد اطلاق می‌شود.
  - **تزئینات آجری روکار نمای ساختمان:** رفاها نوعی طاقچه هستند و به تزئینات آجری روکار نمای ساختمان اطلاق نمی‌شود.

۳۲۱. ترکیب عناصر نقش پلنگ و نقوش هندسی، از مشخصات کدام افق سفالی در فلات مرکزی ایران است؟
 (۱) سفال سیلک III (۲) سفال نوع چشمه‌علی (۳) سفال قبرستان IV (۴) سفال نوع آلبی
۳۲۲. دشت ماهیدشت در دوران روستانشینی، در کدام فاز شاهد افزایش یکباره جمعیت و افزایش زیستگاه‌ها بود؟
 (۱) ماران (۲) سفال‌چی (۳) سراب جدید (۴) سیاه‌بید
۳۲۳. قدیمی‌ترین افق سفالی پیش از تاریخ منطقه جنوب شرق ایران، در کدام محوطه و لایه شناسایی شده است؟
 (۱) تل تیموران - لایه سوم (۲) تل آتشی - لایه اول (۳) تپه یحیی - لایه چهارم B (۴) تل ابلیس - لایه صفر
۳۲۴. سفال‌های مشابه فرهنگ عبید در تپه یحیی، از کدام دوره گزارش شده است؟
 (۱) سوم (۲) چهارم (۳) پنجم (۴) ششم
۳۲۵. مرحله جعفرآباد ۳m-n، با کدام لایه‌ها در تپه جوی هم‌افق است؟
 (۱) ۱۸ تا ۱۳ (۲) ۱۳ تا ۱۱ (۳) ۱۰ تا ۵ (۴) ۵ تا ۱
۳۲۶. بر مبنای مطالعات «بوکونی» بر پایه بقایای استخوان حیوانات، وضعیت استقرار در دوره نوسنگی سراب، به کدام صورت بوده است؟
 (۱) کل سال (۲) فقط بهار (۳) فقط بهار و تابستان (۴) کل سال به‌جز پاییز
۳۲۷. بر اساس مطالعات اهلی‌سازی، قوچ کوهی آسیایی (*Ovis orientalis*)، جد کدام گونه و نوع اهلی شده است؟
 (۱) بز اهلی (۲) گوسفند اهلی (۳) قوچ وحشی (۴) گوسفند وحشی
۳۲۸. گاهنگاری پیشنهادی برای روستاهای افق سیلک IV_۲، ارسیمان I و پایان قبرستان IV_B، حدوداً چند سال پیش از میلاد مسیح بوده است؟
 (۱) ۴۲۰۰ (۲) ۳۷۰۰ (۳) ۳۲۰۰ (۴) ۲۸۰۰
۳۲۹. شاخصه تعیین‌کننده افق فرهنگی دوره سوم استقرار در شهداد، کدام است؟
 (۱) وجود تعداد بسیار زیاد ظرف‌های سنگ صابونی (کلریتی) (۲) سفال‌های منقوش با نقش مایه هندسی روی زمینه نخودی (۳) تعداد بسیار زیاد ظرف‌های ساخته شده از سنگ مرمر (۴) وجود تعداد زیادی مهرهای مشبک فلزی
۳۳۰. بر اساس پژوهش انجام شده در شهر سوخته بیش از ۹۰٪ قطعات سنگ‌ها ضایعات هستند. از این داده‌ها چه نتیجه‌ای می‌توان گرفت؟
 (۱) فناوری‌های ساخت پایین بوده‌اند. (۲) مهارت سازندگان پایین بوده است. (۳) مواد خام استفاده شده کیفیتی پایین داشته است. (۴) مراحل مختلف آماده‌سازی تا ساخت در همین محل انجام می‌شده است.
۳۳۱. مهرهای دوره IV_B در تپه یحیی، چه گاهنگاری دارند؟
 (۱) قدیم‌تر از ۲۵۰۰ پیش از میلاد هستند. (۲) جدیدتر از ۲۴۰۰ پیش از میلاد هستند. (۳) مربوط به حدود ۲۷۰۰ پیش از میلاد هستند. (۴) مربوط به حدود ۲۸۵۰ پیش از میلاد هستند.
۳۳۲. بر اساس مطالعه مجموعه مصنوعات سنگی معیشت منطقه بختیاری در دوره‌های فراپارینه‌سنگی و نوسنگی بی‌سفال، چگونه بوده است؟
 (۱) تولید غذا (۲) گردآوری غذا و کشاورزی (۳) شکارگری و گردآوری غذا (۴) کشاورزی و دامداری توأم
۳۳۳. سفال‌های لبه‌وار ریخته آغاز نگارش، به ترتیب (از راست به چپ) در کدام دوره تپه‌های سیلک و قبرستان شناسایی شده است؟
 (۱) III - II (۲) IV - III (۳) III - III (۴) IV - IV
۳۳۴. فرهنگ ماوراء قفقاز قدیم موسوم - کورا - ارس، با کدام طبقه در تپه حسنلو، هم‌افق است؟
 (۱) VIII (۲) VII (۳) VI (۴) V
۳۳۵. طبق نظر آمیه، خاستگاه مهرهای مشبک فلزی کدام استقرار پیش از تاریخی در شرق ایران است؟
 (۱) شهر سوخته (۲) تپه یحیی (۳) تل ابلیس (۴) شهداد
۳۳۶. سفال خاکستری با نقش کنده، از سفال‌های شاخص کدام دوره شهر سوخته است؟
 (۱) I (۲) II (۳) III (۴) IV
۳۳۷. سفال منقوش استاندارد زاگرس، از کاوش کدام محوطه‌ها شناسایی شده است؟
 (۱) تمرخان - گنج‌دره - سراب (۲) گوران - سراب - تمرخان (۳) گوران - جارمو - گنج‌دره (۴) گوران - سراب - جارمو
۳۳۸. شوش III، هم‌زمان با کدام دوره است؟
 (۱) نوسنگی (۲) مس و سنگ قدیم (۳) آغاز ایلامی (۴) سوزیانیای میانه
۳۳۹. از کدام دوره در پیش از تاریخ، مهرهای مسطح رایج شده‌اند؟
 (۱) مس‌سنگی (۲) نوسنگی (۳) مفرغ (۴) آهن
۳۴۰. استقرارهای پیش از تاریخی شهر سوخته و موندیگاگ دارای آثار دوره آغاز شهرنشینی، در کدام حوزه فرهنگی واقع شده‌اند؟
 (۱) شرق ایران (۲) رود هیرمند (۳) جنوب شرق ایران (۴) فلات مرکزی ایران

۳۲۱. گزینه (۱)

توضیح:

ترکیب عناصر نقش پلنگ و نقوش هندسی، از مشخصات بارز سفال سیلک III در فلات مرکزی ایران است. این نوع سفال متعلق به دوره نوسنگی متأخر (حدود ۵۵۰۰ تا ۳۵۰۰ سال قبل از میلاد) است و در محوطه باستانی سیلک در کاشان کشف شده است.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- سفال نوع چشمه‌علی: سفال نوع چشمه‌علی متعلق به دوره انئولیتیک (حدود ۷۰۰۰ تا ۵۵۰۰ سال قبل از میلاد) است و نقوش آن بیشتر شامل نقوش هندسی ساده و حیوانات اهلی است.
- سفال قبرستان IV: سفال قبرستان IV متعلق به دوره مفرغ (حدود ۳۵۰۰ تا ۱۷۰۰ سال قبل از میلاد) است و نقوش آن بیشتر شامل نقوش هندسی پیچیده و حیوانات وحشی است.
- سفال نوع آلویی: سفال نوع آلویی متعلق به دوره مس (حدود ۶۰۰۰ تا ۳۵۰۰ سال قبل از میلاد) است و نقوش آن بیشتر شامل نقوش هندسی ساده و حیوانات اهلی است.

نکته:

- نقوش پلنگ در سفال سیلک III، نشان‌دهنده اهمیت شکار در زندگی مردم این دوره است.
- نقوش هندسی در این نوع سفال، نشان‌دهنده پیشرفت در هنر و صنعت سفالگری در این دوره است.
- سفال سیلک III، یکی از مهم‌ترین انواع سفال ماقبل تاریخ ایران است و اطلاعات ارزشمندی درباره فرهنگ و تمدن مردم این دوره به ما می‌دهد.

۳۲۲. گزینه (۲)

توضیح:

دشت ماهیدشت در دوران روستائینی، در فاز سفال‌چی شاهد افزایش یکباره جمعیت و افزایش زیستگاه‌ها بود. این فاز متعلق به دوره مس جدید (حدود ۴۰۰۰ تا ۳۰۰۰ سال قبل از میلاد) است و با ظهور نظام‌های پیچیده‌تر اجتماعی و اقتصادی، پیشرفت در تکنولوژی سفالگری و کشاورزی، و گسترش شبکه‌های تجاری مشخص می‌شود.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- ماران: فاز ماران متعلق به دوره مس قدیم (حدود ۶۰۰۰ تا ۴۰۰۰ سال قبل از میلاد) است و با شروع زندگی روستایی، ظهور کشاورزی و دامداری، و ساخت ابزارهای سنگی صیقل‌داده مشخص می‌شود.
- سراب جدید: فاز سراب جدید متعلق به دوره مفرغ (حدود ۳۵۰۰ تا ۱۷۰۰ سال قبل از میلاد) است و با ظهور فلزکاری، ساخت ابزارهای فلزی، و گسترش شبکه‌های تجاری مشخص می‌شود.
- سیاه‌بید: فاز سیاه‌بید متعلق به دوره مس میانه (حدود ۵۰۰۰ تا ۴۰۰۰ سال قبل از میلاد) است و با پیشرفت در تکنولوژی سفالگری، کشاورزی و دامداری، و گسترش شبکه‌های تجاری مشخص می‌شود.

نکته:

- فاز سفال‌چی در دشت ماهیدشت، یکی از مهم‌ترین دوره‌های سکونت در این منطقه است و اطلاعات ارزشمندی درباره فرهنگ و تمدن مردم این دوره به ما می‌دهد.
- کاوش‌های باستان‌شناسی در این فاز، بقایای معماری، اشیاء سفالی، ابزارآلات سنگی و فلزی، و بقایای گیاهی و جانوری را کشف کرده است.
- فاز سفال‌چی، نشان‌دهنده یک دوره گذار مهم در تاریخ ایران باستان است و به ما کمک می‌کند تا درک بهتری از روند تکامل جوامع روستایی در این منطقه داشته باشیم.

۳۲۳. گزینه (۴)

توضیح:

قدیمی‌ترین افق سفالی پیش از تاریخ منطقه جنوب شرق ایران، در تل ابلیس و لایه صفر آن شناسایی شده است. این لایه متعلق به دوره نوسنگی اولیه (حدود ۱۲۰۰۰ تا ۸۰۰۰ سال قبل از میلاد) است و با شروع زندگی روستایی، ظهور کشاورزی و دامداری، و ساخت ابزارهای سنگی صیقل‌داده مشخص می‌شود.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- تل تیموران - لایه سوم: لایه سوم تل تیموران متعلق به دوره مس (حدود ۶۰۰۰ تا ۳۵۰۰ سال قبل از میلاد) است و از قدیمی‌ترین افق‌های سفالی این محوطه محسوب نمی‌شود.
- تل آتشی - لایه اول: لایه اول تل آتشی متعلق به دوره مفرغ (حدود ۳۵۰۰ تا ۱۷۰۰ سال قبل از میلاد) است و از قدیمی‌ترین افق‌های سفالی این محوطه محسوب نمی‌شود.

- تپه یحیی - لایه چهارم: B لایه چهارم B تپه یحیی متعلق به دوره نوسنگی میانه (حدود ۹۰۰۰ تا ۷۰۰۰ سال قبل از میلاد) است و از قدیمی‌ترین افق‌های سفالی این محوطه محسوب نمی‌شود.

نکته:

- تل ابلیس، یکی از مهم‌ترین محوطه‌های باستانی ایران است و در استان کرمان واقع شده است.
- کاوش‌های باستان‌شناسی در این محوطه، بقایای معماری، اشیاء سفالی، ابزارآلات سنگی، و بقایای گیاهی و جانوری را کشف کرده است.
- لایه صفر تل ابلیس، نشان‌دهنده یک دوره گذار مهم در تاریخ ایران باستان است و به ما کمک می‌کند تا درک بهتری از روند تکامل جوامع روستایی در این منطقه داشته باشیم.

۳۲۴. گزینه ۴)

توضیح:

سفال‌های مشابه فرهنگ عبید در تپه یحیی، از دوره ششم این محوطه گزارش شده است. این دوره متعلق به دوره نوسنگی میانه (حدود ۹۰۰۰ تا ۷۰۰۰ سال قبل از میلاد) است و با ظهور سفال‌های منقوش، پیشرفت در تکنولوژی سفالگری، و گسترش شبکه‌های تجاری مشخص می‌شود.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- دوره سوم: دوره سوم تپه یحیی متعلق به دوره نوسنگی اولیه (حدود ۱۲۰۰۰ تا ۸۰۰۰ سال قبل از میلاد) است و سفال‌های این دوره با سفال‌های فرهنگ عبید تفاوت دارد.
- دوره چهارم: دوره چهارم تپه یحیی به دو بخش A و B تقسیم می‌شود. دوره چهارم A متعلق به دوره نوسنگی اولیه (حدود ۱۲۰۰۰ تا ۸۰۰۰ سال قبل از میلاد) است و سفال‌های این دوره با سفال‌های فرهنگ عبید تفاوت دارد. دوره چهارم B متعلق به دوره نوسنگی میانه (حدود ۹۰۰۰ تا ۷۰۰۰ سال قبل از میلاد) است و سفال‌های این دوره شباهت‌هایی به سفال‌های فرهنگ عبید دارد، اما به طور کامل با آنها یکسان نیست.
- دوره پنجم: دوره پنجم تپه یحیی متعلق به دوره نوسنگی متأخر (حدود ۷۰۰۰ تا ۵۵۰۰ سال قبل از میلاد) است و سفال‌های این دوره با سفال‌های فرهنگ عبید تفاوت دارد.

۳۲۵. گزینه ۳)

توضیح:

مرحله جعفرآباد در تپه جوی، با لایه‌های ۱۰ تا ۵ هم‌افق است. این لایه‌ها متعلق به دوره مفرغ میانی (حدود ۲۷۰۰ تا ۲۲۰۰ سال قبل از میلاد) هستند و با ظهور فلزکاری برنز، ساخت ابزارآلات و اشیاء برنزی، و گسترش شبکه‌های تجاری مشخص می‌شوند.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- لایه‌های ۱۸ تا ۱۳: این لایه‌ها متعلق به دوره مفرغ قدیم (حدود ۳۵۰۰ تا ۲۷۰۰ سال قبل از میلاد) هستند و از دوره جعفرآباد قدیمی‌تر هستند.
- لایه‌های ۱۳ تا ۱۱: این لایه‌ها نیز متعلق به دوره مفرغ قدیم (حدود ۳۵۰۰ تا ۲۷۰۰ سال قبل از میلاد) هستند و از دوره جعفرآباد قدیمی‌تر هستند.
- لایه‌های ۵ تا ۱: این لایه‌ها متعلق به دوره مفرغ متأخر (حدود ۲۲۰۰ تا ۱۷۰۰ سال قبل از میلاد) هستند و از دوره جعفرآباد جدیدتر هستند.

۳۲۶. گزینه ۱)

توضیح:

بر اساس مطالعات "بوکونی" بر پایه بقایای استخوان حیوانات، وضعیت استقرار در دوره نوسنگی سراب، کل سال بوده است. این مطالعات نشان می‌دهد که در این دوره، تنوع گونه‌های جانوری اهلی و وحشی شکار شده در سراب، نشان‌دهنده استقرار دائمی انسان در این منطقه است.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- فقط بهار: شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که در دوره نوسنگی سراب، علاوه بر فصل بهار، در سایر فصول سال نیز فعالیت‌های انسانی و استقرار دائمی وجود داشته است.
- فقط بهار و تابستان: تنوع گونه‌های جانوری شکار شده در سراب، نشان می‌دهد که انسان‌ها در این منطقه در تمام طول سال به شکار می‌پرداختند، نه فقط در بهار و تابستان.
- کل سال به جز پاییز: شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که در دوره نوسنگی سراب، در فصل پاییز نیز فعالیت‌های انسانی و استقرار دائمی وجود داشته است.

۳۲۷. گزینه ۲)

توضیح:

بر اساس مطالعات اهلی‌سازی، قوچ کوهی آسیایی (*Ovis orientalis*) جد **گوسفند اهلی** است. شواهد باستان‌شناسی، مطالعات ژنتیکی و بررسی‌های مورفولوژیکی نشان می‌دهند که گوسفند اهلی از طریق اهلی‌سازی قوچ کوهی آسیایی در خاورمیانه و جنوب غرب آسیا در حدود ۱۱۰۰۰ تا ۱۰۰۰۰ سال قبل از میلاد به وجود آمده است.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- **بز اهلی:** بز اهلی از طریق اهلی‌سازی بز وحشی (*Capra hircus*) در حدود ۱۰۰۰۰ تا ۹۰۰۰ سال قبل از میلاد در زاگرس و آناتولی به وجود آمده است.
- **قوچ وحشی:** قوچ وحشی (*Ovis ammon*) گونه‌ای جداگانه از قوچ کوهی آسیایی (*Ovis orientalis*) است و جد گوسفند اهلی محسوب نمی‌شود.
- **گوسفند وحشی:** گوسفند وحشی (*Ovis vignei*) گونه‌ای جداگانه از گوسفند اهلی (*Ovis aries*) است و جد گوسفند اهلی محسوب نمی‌شود.

۳۲۸. گزینه ۳)

گانه‌گاری پیشنهادی برای روستاهای افق سیلک، ارسیمان و پایان قبرستان، حدود ۳۲۰۰ سال پیش از میلاد مسیح بوده است. این دوره مصادف با دوره مس قدیم در ایران باستان است.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- **۴۲۰۰ سال پیش از میلاد:** این تاریخ مربوط به دوره نوسنگی متأخر در ایران باستان است و قدیمی‌تر از دوره مورد نظر برای روستاهای افق سیلک، ارسیمان و پایان قبرستان است.
- **۳۷۰۰ سال پیش از میلاد:** این تاریخ نیز مربوط به دوره نوسنگی متأخر در ایران باستان است و قدیمی‌تر از دوره مورد نظر برای روستاهای افق سیلک، ارسیمان و پایان قبرستان است.
- **۲۸۰۰ سال پیش از میلاد:** این تاریخ مربوط به دوره مس میانه در ایران باستان است و جدیدتر از دوره مورد نظر برای روستاهای افق سیلک، ارسیمان و پایان قبرستان است.

۳۲۹. گزینه ۱)

شاخصه تعیین‌کننده افق فرهنگی دوره سوم استقرار در شهداد، وجود تعداد بسیار زیاد ظرف‌های سنگ صابونی (کلرایتی) است. این ظروف، به دلیل در دسترس بودن سنگ صابونی در منطقه و سهولت تراشیدن آن، به طور گسترده در این دوره تولید و استفاده می‌شدند.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- **سفال‌های منقوش با نقش‌مایه هندسی روی زمینه نخودی:** این نوع سفال‌ها در دوره‌های دیگر استقرار در شهداد، مانند دوره دوم، رایج بوده‌اند و به عنوان شاخصه دوره سوم شناخته نمی‌شوند.
- **تعداد بسیار زیاد ظرف‌های ساخته شده از سنگ مرمر:** سنگ مرمر در منطقه شهداد به وفور یافت نمی‌شود و ظروف ساخته شده از آن به ندرت در این محوطه کشف شده‌اند.
- **وجود تعداد زیادی مهرهای مشبک فلزی:** مهرهای مشبک فلزی در دوره‌های متأخرتر در شهداد رایج بوده‌اند و به عنوان شاخصه دوره سوم شناخته نمی‌شوند.

نکته:

- شهداد، یکی از مهم‌ترین محوطه‌های باستانی ایران است و در استان کرمان واقع شده است.
- کاوش‌های باستان‌شناسی در این محوطه، بقایای معماری، اشیاء سفالی، ابزارآلات سنگی و فلزی، و بقایای گیاهی و جانوری را کشف کرده است.
- دوره سوم استقرار در شهداد، مصادف با دوره مفرغ قدیم در ایران باستان است و با ظهور فلزکاری برنز، ساخت ابزارآلات و اشیاء برنزی، و گسترش شبکه‌های تجاری مشخص می‌شود.

۳۳۰. گزینه ۴)

بر اساس پژوهش انجام شده در شهر سوخته، بیش از ۹۰٪ قطعات سنگ‌ها ضایعات هستند. این داده‌ها نشان می‌دهد که **مراحل مختلف آماده‌سازی تا ساخت در همین محل انجام می‌شده است.**

دلایل:

- اگر مراحل مختلف آماده‌سازی و ساخت در محل دیگری انجام می‌شد، ضایعات سنگ به آن محل منتقل می‌شدند و در شهر سوخته انباشته نمی‌شدند.

- وجود حجم زیاد ضایعات سنگ در شهر سوخته نشان می‌دهد که تراشیدن و شکل دادن سنگ‌ها در مقیاس وسیع در این مکان انجام می‌شده است.
  - این امر نشان‌دهنده وجود کارگاه‌های تخصصی برای تراش سنگ و همچنین مهارت و تخصص ساکنان شهر سوخته در این زمینه است.
  - **دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:**
  - **فناوری‌های ساخت پایین بوده‌اند:** اگر فناوری‌های ساخت پایین بودند، احتمالاً ضایعات سنگ بیشتر می‌بود، زیرا مهارت و دقت کمتری در تراشیدن و شکل دادن سنگ‌ها به کار می‌رفت. با این حال، حجم زیاد ضایعات سنگ نشان می‌دهد که فناوری‌های ساخت در سطح قابل قبولی بوده است.
  - **مهارت سازندگان پایین بوده است:** اگر مهارت سازندگان پایین بود، احتمالاً ضایعات سنگ بیشتر می‌بود، زیرا در حین تراشیدن و شکل دادن سنگ‌ها اشتباهات بیشتری رخ می‌داد. با این حال، حجم زیاد ضایعات سنگ نشان می‌دهد که مهارت سازندگان در سطح قابل قبولی بوده است.
  - **مواد خام استفاده شده کیفیت پایینی داشته است:** اگر مواد خام استفاده شده کیفیت پایینی داشتند، احتمالاً ضایعات سنگ بیشتر می‌بود، زیرا سنگ‌ها به راحتی می‌شکستند و تراشیدن و شکل دادن آنها دشوارتر می‌شد. با این حال، حجم زیاد ضایعات سنگ نشان می‌دهد که مواد خام استفاده شده از کیفیت قابل قبولی برخوردار بوده است.
۳۳۱. گزینه ۲)
- بر اساس مطالعات باستان‌شناسی، مهرهای دوره IVB در تپه یحیی، جدیدتر از ۲۴۰۰ پیش از میلاد هستند. این مهرها به دوره مس جدید در ایران باستان تعلق دارند.
- دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:**
- **قدیم‌تر از ۲۵۰۰ پیش از میلاد:** دوره IVB در تپه یحیی، بعد از ۲۵۰۰ پیش از میلاد آغاز می‌شود و مهرهای این دوره جدیدتر از این تاریخ هستند.
  - **مربوط به حدود ۲۷۰۰ پیش از میلاد:** این تاریخ مربوط به دوره مس قدیم در ایران باستان است و قدیمی‌تر از دوره IVB در تپه یحیی است.
  - **مربوط به حدود ۲۸۵۰ پیش از میلاد:** این تاریخ نیز مربوط به دوره مس قدیم در ایران باستان است و قدیمی‌تر از دوره IVB در تپه یحیی است.
- نکته:**
- تپه یحیی، یکی از مهم‌ترین محوطه‌های باستانی ایران است و در استان کرمان واقع شده است.
  - کاوش‌های باستان‌شناسی در این محوطه، بقایای معماری، اشیاء سفالی، ابزارآلات سنگی و فلزی، و بقایای گیاهی و جانوری را کشف کرده است.
  - دوره IVB در تپه یحیی، با ظهور فلزکاری مس جدید، ساخت ابزارآلات و اشیاء مسی پیچیده‌تر، و گسترش شبکه‌های تجاری مشخص می‌شود.
۳۳۲. گزینه ۳)
- بر اساس مطالعه مجموعه مصنوعات سنگی معیشت منطقه بختیاری در دوره‌های فراپارینه‌سنگی و نوسنگی بی‌سفال، شکارگری و گردآوری غذا مهم‌ترین شیوه معیشت در این منطقه بوده است.
- دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:**
- **تولید غذا:** شواهد باستان‌شناسی نشان می‌دهد که در دوره‌های فراپارینه‌سنگی و نوسنگی بی‌سفال در منطقه بختیاری، کشاورزی به طور گسترده وجود نداشته است.
  - **گردآوری غذا و کشاورزی:** اگرچه گردآوری غذا در این دوره رایج بوده است، اما شواهد کافی برای نشان دادن وجود کشاورزی به طور گسترده وجود ندارد.
  - **کشاورزی و دامداری توأم:** دامداری در دوره‌های متأخرتر در منطقه بختیاری رواج پیدا کرد و در دوره‌های فراپارینه‌سنگی و نوسنگی بی‌سفال، شواهد کافی برای نشان دادن وجود دامداری به طور گسترده وجود ندارد.
۳۳۳. گزینه ۴)
- بر اساس مطالعات باستان‌شناسی، سفال‌های لبه‌وارخته آغاز نگارش، به ترتیب (از راست به چپ) در دوره IV – IV تپه‌های سیلک و قبرستان شناسایی شده‌اند.
- دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:**
- **II – III:** دوره II تپه‌های سیلک مربوط به دوره مس قدیم و دوره III مربوط به دوره مس جدید است. سفال‌های لبه‌وارخته آغاز نگارش در دوره‌های متأخرتر، یعنی در دوره‌های IV – IV تپه‌های سیلک و قبرستان، شناسایی شده‌اند.

- **III - IV:** دوره III تپه‌های سیلک مربوط به دوره مس جدید و دوره IV مربوط به دوره مفرغ قدیم است. سفال‌های لبه واریخته آغاز نگارش در دوره‌های IV - IV تپه‌های سیلک و قبرستان، همزمان با دوره مفرغ قدیم، شناسایی شده‌اند.
- **III - III:** دوره III تپه‌های سیلک و قبرستان همزمان با دوره مس جدید است. سفال‌های لبه واریخته آغاز نگارش در دوره‌های IV - IV تپه‌های سیلک و قبرستان، در دوره‌های متأخرتر، یعنی در دوره مفرغ قدیم، شناسایی شده‌اند.
نکته:
- تپه‌های سیلک و قبرستان، از مهم‌ترین محوطه‌های باستانی ایران هستند و در استان کرمان واقع شده‌اند.
- کاوش‌های باستان‌شناسی در این محوطه‌ها، بقایای معماری، اشیاء سفالی، ابزارآلات سنگی و فلزی، و بقایای گیاهی و جانوری را کشف کرده است.
- **سفال‌های لبه واریخته آغاز نگارش،** اولین نمونه‌های خط در ایران باستان هستند و قدمت آنها به حدود ۳۲۰۰ سال پیش از میلاد مسیح می‌رسد.
- این سفال‌ها با نقوش و علائم انتزاعی تزئین شده‌اند که به عنوان اولین نشانه‌های نگارش در ایران باستان شناخته می‌شوند.
گزینه ۲) ۳۳۴.
توضیح:
بر اساس مطالعات باستان‌شناسی، فرهنگ ماوراء قفقاز قدیم موسوم به **کورا - ارس**، با طبقه VII در تپه حسنلو هم‌افق است.
دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:
- **طبقه VIII:** این طبقه مربوط به دوره مس قدیم در تپه حسنلو است و قدیمی‌تر از فرهنگ کورا - ارس است.
- **طبقه VI:** این طبقه مربوط به دوره مس جدید در تپه حسنلو است و با فرهنگ کورا - ارس هم‌افق نیست.
- **طبقه V:** این طبقه مربوط به دوره مفرغ قدیم در تپه حسنلو است و جدیدتر از فرهنگ کورا - ارس است.
نکته:
- تپه حسنلو، از مهم‌ترین محوطه‌های باستانی ایران است و در استان آذربایجان غربی واقع شده است.
- کاوش‌های باستان‌شناسی در این محوطه، بقایای معماری، اشیاء سفالی، ابزارآلات سنگی و فلزی، و بقایای گیاهی و جانوری را کشف کرده است.
- **فرهنگ کورا - ارس،** یکی از مهم‌ترین فرهنگ‌های ماوراء قفقاز در دوره پیش از تاریخ است و با ظهور فلزکاری مس، ساخت ابزارآلات و اشیاء مسی، و گسترش شبکه‌های تجاری مشخص می‌شود.
- **طبقه VII** در تپه حسنلو، به دوره مفرغ میانه تعلق دارد و با ظهور فرهنگ کورا - ارس در ماوراء قفقاز هم‌زمان است.
گزینه ۱) ۳۳۵.
توضیح:
بر اساس نظریه آمیه، خاستگاه مهرهای مشبک فلزی شهر سوخته در شرق ایران است.
دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:
- **تپه یحیی:** تپه یحیی، یکی از مهم‌ترین محوطه‌های باستانی ایران است و در استان کرمان واقع شده است. کاوش‌های باستان‌شناسی در این محوطه، اشیاء و شواهدی از مهرهای مشبک فلزی ارائه کرده‌اند، اما شواهد کافی برای نشان دادن اینکه تپه یحیی خاستگاه این نوع مهرها بوده است، وجود ندارد.
- **تل ابلیس:** تل ابلیس، یکی دیگر از مهم‌ترین محوطه‌های باستانی ایران است و در استان کرمان واقع شده است. کاوش‌های باستان‌شناسی در این محوطه، اشیاء و شواهدی از مهرهای مشبک فلزی ارائه کرده‌اند، اما شواهد کافی برای نشان دادن اینکه تل ابلیس خاستگاه این نوع مهرها بوده است، وجود ندارد.
- **شهاداد:** شهاداد، یکی دیگر از مهم‌ترین محوطه‌های باستانی ایران است و در استان کرمان واقع شده است. کاوش‌های باستان‌شناسی در این محوطه، اشیاء و شواهدی از مهرهای مشبک فلزی ارائه کرده‌اند، اما شواهد کافی برای نشان دادن اینکه شهاداد خاستگاه این نوع مهرها بوده است، وجود ندارد.
گزینه ۴) ۳۳۶.
توضیح:
بر اساس مطالعات باستان‌شناسی، سفال خاکستری با نقش کنده، از سفال‌های شاخص دوره IV شهر سوخته است.
دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:
- **دوره I:** این دوره مربوط به دوره مس قدیم در شهر سوخته است و سفال‌های شاخص آن، سفال‌های ساده و بدون تزئین هستند.
- **دوره II:** این دوره مربوط به دوره مس جدید در شهر سوخته است و سفال‌های شاخص آن، سفال‌های قرمز رنگ با نقوش هندسی هستند.

- **دوره III:** این دوره مربوط به **دوره مفرغ قدیم** در شهر سوخته است و سفال‌های شاخص آن، سفال‌های سیاه رنگ با نقوش انتزاعی هستند. **گزینه ۴) ۳۳۷.**
توضیح:
 بر اساس مطالعات باستان‌شناسی، سفال منقوش استاندارد زاگرس، از کاوش محوطه‌های **گوران، سراب، و جارمو** شناسایی شده است. **دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:**
- **تمرخان - گنج‌دره - سراب:** این محوطه‌ها مربوط به **دوره‌های متأخرتر پیش از تاریخ** در زاگرس هستند و سفال منقوش استاندارد زاگرس در آنها یافت نشده است.
- **گوران - سراب - تمرخان:** این ترتیب با ترتیب کاوش و شناسایی سفال منقوش استاندارد زاگرس مطابقت ندارد.
- **گوران - جارمو - گنج‌دره:** این ترتیب نیز با ترتیب کاوش و شناسایی سفال منقوش استاندارد زاگرس مطابقت ندارد. **گزینه ۳) ۳۳۸.**
توضیح:
 بر اساس مطالعات باستان‌شناسی، دوره شوش III، با **دوره آغاز ایلامی** (حدود ۳۴۰۰ تا ۳۰۰۰ سال پیش از میلاد مسیح) هم‌زمان است. **دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:**
- **نوسنگی:** دوره نوسنگی در ایران با ظهور کشاورزی و استقرارهای دائمی روستایی مشخص می‌شود و قدمت آن به حدود ۱۰۰۰۰ تا ۴۰۰۰ سال پیش از میلاد مسیح می‌رسد. دوره شوش III، **جدیدتر از دوره نوسنگی** است.
- **مس و سنگ قدیم:** دوره مس و سنگ قدیم در ایران با ظهور فلزکاری مس و ساخت ابزارآلات و اشیاء مسی مشخص می‌شود و قدمت آن به حدود ۶۰۰۰ تا ۴۰۰۰ سال پیش از میلاد مسیح می‌رسد. دوره شوش III، **هم‌زمان با دوره آغاز ایلامی** است و جدیدتر از دوره مس و سنگ قدیم است.
- **سوزیانای میانه:** دوره سوزیانای میانه در محوطه باستانی شهر سوخته در شرق ایران رخ داده است و قدمت آن به حدود ۳۲۰۰ تا ۲۸۰۰ سال پیش از میلاد مسیح می‌رسد. دوره شوش III، **هم‌زمان با دوره آغاز ایلامی** است و با دوره سوزیانای میانه هم‌افق نیست. **نکته:**
- شوش، یکی از مهم‌ترین محوطه‌های باستانی ایران است و در استان خوزستان واقع شده است.
- کاوش‌های باستان‌شناسی در این محوطه، بقایای معماری، اشیاء سفالی، ابزارآلات سنگی و فلزی، و بقایای گیاهی و جانوری را کشف کرده است.
- دوره شوش III، یکی از مهم‌ترین دوره‌های پیش از تاریخ در شوش است و با **ظهور خط، ساخت زیگورات، و گسترش روابط تجاری** مشخص می‌شود. **گزینه ۱) ۳۳۹.**
توضیح:
 بر اساس مطالعات باستان‌شناسی، مهرهای مسطح از دوره **مس سنگی** در ایران رایج شده‌اند. **دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:**
- **نوسنگی:** دوره نوسنگی در ایران با ظهور کشاورزی و استقرارهای دائمی روستایی مشخص می‌شود و **مهرهای مسطح در این دوره رایج نبوده‌اند.**
- **مفرغ:** دوره مفرغ در ایران با ظهور فلزکاری برنز و ساخت ابزارآلات و اشیاء برنزی مشخص می‌شود و **مهرهای مسطح در این دوره رایج بوده‌اند، اما اولین بار در دوره مس سنگی رایج شده‌اند.**
- **آهن:** دوره آهن در ایران با ظهور فلزکاری آهن و ساخت ابزارآلات و اشیاء آهنی مشخص می‌شود و **مهرهای مسطح در این دوره رایج بوده‌اند، اما اولین بار در دوره مس سنگی رایج شده‌اند.** **گزینه ۲) ۳۴۰.**
توضیح:
 بر اساس مطالعات باستان‌شناسی، استقرارهای پیش از تاریخی شهر سوخته و موندیگاک که دارای آثار دوره آغاز شهرنشینی هستند، در **حوزه فرهنگی رود هیرمند** واقع شده‌اند. **دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:**
- **شرق ایران:** منطقه شرق ایران شامل محوطه‌های باستانی متعددی با قدمت‌های مختلف است، اما **همه آنها در حوزه فرهنگی رود هیرمند قرار ندارند.**

- جنوب شرق ایران: منطقه جنوب شرق ایران نیز شامل محوطه‌های باستانی متعددی با قدمت‌های مختلف است، اما هیچ کدام از آنها مانند شهر سوخته و موندیگاک، آثار شاخص دوره آغاز شهرنشینی را در حوزه فرهنگی رود هیرمند ارائه نمی‌کنند.
- فلات مرکزی ایران: فلات مرکزی ایران شامل محوطه‌های باستانی متعددی با قدمت‌های مختلف است، اما هیچ کدام از آنها مانند شهر سوخته و موندیگاک، آثار شاخص دوره آغاز شهرنشینی را در حوزه فرهنگی رود هیرمند ارائه نمی‌کنند.
نکته:
- حوزه فرهنگی رود هیرمند: منطقه‌ای در شرق ایران است که به دلیل وجود رودخانه هیرمند، از منابع آبی و خاکی حاصلخیزی برخوردار بوده و از دیرباز محل استقرار جوامع انسانی بوده است.
- شهر سوخته: یکی از مهم‌ترین محوطه‌های باستانی ایران است که در استان سیستان و بلوچستان و در حوزه فرهنگی رود هیرمند واقع شده است.
- موندیگاک: یکی دیگر از مهم‌ترین محوطه‌های باستانی ایران است که در استان زابل و در حوزه فرهنگی رود هیرمند واقع شده است.
- دوره آغاز شهرنشینی: دوره‌ای در تاریخ ایران است که با ظهور شهرهای اولیه، تمرکز قدرت سیاسی، و توسعه نظام‌های پیچیده اجتماعی و اقتصادی مشخص می‌شود.

۳۴۱. آثار و بقایای دوره روستانشینی در محوطه «ام‌الدباغیه»، شامل چند دوره فرهنگی است؟
 (۱) ۱ (۲) ۲ (۳) ۳ (۴) ۴
۳۴۲. در کدام دوره، سبک سفالگری بین‌النهرین به مناطق مرتفع زاگرس ایران، گسترش یافته است؟
 (۱) حسونا (۲) عبید (۳) سامرا (۴) حلف
۳۴۳. کدام مورد، بیانگر ویژگی شاخص زاوی شمی شانیدر است؟
 (۱) موضعی آنکه در ارتفاع ۴۲۵ متر بالاتر از سطح آب‌های آزاد واقع شده است.
 (۲) موقعیت خاص این اثر در زیست‌بوم از جمله نزدیکی به زاب بزرگ
 (۳) سازه‌ای که معماری خشکه چین و تقریباً گرد به قطر دو متر دارد.
 (۴) واقع شدن آن در نزدیکی شانیدر
۳۴۴. محوطه زاوی شمی شانیدر، مربوط به کدام دوره است؟
 (۱) مفرغ (۲) مس و سنگ (۳) پارینه‌سنگی (۴) پیش از نوسنگی
۳۴۵. فرهنگ حلف، معرف کدام دوره پیش از تاریخ بین‌النهرین است؟
 (۱) مس و سنگ قدیم (۲) مس و سنگ جدید (۳) نوسنگی بدون سفال (۴) نوسنگی با سفال
۳۴۶. از کدام محوطه، نقوش دیواری به‌دست آمده است؟
 (۱) کول تپه (۲) ام‌الدباغیه (۳) حسونا (۴) ارپاچیه
۳۴۷. بیشتر در کدام دوره، سفال‌های منقوش چندرنگ دیده می‌شود؟
 (۱) عبید (۲) حسونا (۳) حلف (۴) سامرا
۳۴۸. کدام مورد، بیانگر مهم‌ترین ویژگی‌های فنی و پخت سفال‌های دوره عبید است؟
 (۱) دست‌ساز بودن و پخت مناسب (۲) چرخ‌ساز بودن و پخت زیاد (۳) دست‌ساز بودن و پخت ناکافی (۴) دست‌ساز بودن و پخت زیاد
۳۴۹. مرحله آغازین استفاده از مهرهای مسطح در بین‌النهرین، مربوط به کدام دوره است؟
 (۱) حلف (۲) عبید (۳) سامرا (۴) حسونا
۳۵۰. بقایای حصار دفاعی در کدام لایه‌های تل مغزلیه، شناسایی شده است؟
 (۱) ۹ تا ۱۵ (۲) ۸ و ۹ (۳) ۵ تا ۸ (۴) ۳ و ۴
۳۵۱. کاشت درخت خرما در بین‌النهرین، در کدام هزاره ق.م رواج یافت؟
 (۱) پنجم (۲) دوم (۳) سوم (۴) چهارم
۳۵۲. طیف رنگ مجموعه سفال‌های یافت شده از فاز قدیم فرهنگ حلف، کدام است؟
 (۱) قرمز - کرم - قهوه‌ای (۲) خاکستری - قرمز - صورتی (۳) نخودی - کرم - صورتی (۴) قرمز - قهوه‌ای
۳۵۳. اولین مجموعه ساختمانی فرهنگ عبید به‌صورت ساختمان معابد، از کاوش‌های کدام محوطه بین‌النهرین، یافت شده است؟
 (۱) لایه ۱۹ تپه گارا (۲) لایه ۱۱ تل نوزی (۳) تل ارپاچیه (۴) تل نینوا
۳۵۴. در دوران‌های پارینه‌سنگی و نوسنگی بین‌النهرین، استقرارها و فعالیت‌های جوامع انسانی، کدام مناطق جغرافیایی متمرکز بوده است؟
 (۱) دره‌ها (۲) دشت‌های کوچک (۳) دشت‌های وسیع (۴) کوهپایه‌های مناطق کوهستانی
۳۵۵. در کدام دوران پیش از تاریخ بین‌النهرین استفاده از ابزارهای ترکیبی، رایج شده است؟
 (۱) نوسنگی با سفال (۲) نوسنگی بی‌سفال (۳) پارینه‌سنگی جدید (۴) پارینه‌سنگی میانی
۳۵۶. فاز نوسنگی بی‌سفال بین‌النهرین، از کاوش‌های کدام محوطه باستانی، شناسایی شده است؟
 (۱) ام‌الدباغیه (۲) جارمو (۳) حسونا (۴) ارپاچیه
۳۵۷. مرحله انتقال از الگوی معماری کومه‌ای به الگوی معماری راست گوشه، در تسلسل و توالی لایه‌نگاری کدام محوطه باستانی پیش از تاریخ بین‌النهرین، شناسایی شده است؟
 (۱) تل نمریک (۲) غار شانیدر (۳) کریم شهیر (۴) قرمز دره تپه
۳۵۸. بر اساس آزمایش‌های کربن ۱۴ (C-14)، قدمت تحتانی‌ترین لایه‌های محوطه زاوی شمی، حدوداً کدام است؟
 (۱) 7550 ± 300 (ق.م) (۲) 8400 ± 300 (ق.م) (۳) 8940 ± 300 (ق.م) (۴) 9500 ± 300 (ق.م)
۳۵۹. پروتئین حیوانی در معیشت ساکنان «ام‌الدباغیه»، بر کدام منبع استوار بوده است؟
 (۱) شکار حیوانات وحشی مثل بز کوهی و گاو وحشی (۲) شکار حیوانات وحشی مثل گورخر و غزال
 (۳) کشت و زرع عدس و حبوبات (۴) کشت و زرع گندم و جو
۳۶۰. در کدام دوره، شمال و جنوب بین‌النهرین مسکون شده و در نهایت به تحولات آغاز نگرش منتهی شد؟
 (۱) حلف شاخه شرقی (۲) حلف (۳) عبید جنوبی (۴) عبید

۳۴۱. گزینه ۴)

توضیح:

بر اساس مطالعات باستان‌شناسی، آثار و بقایای دوره روستانشینی در محوطه «ام‌الدباغیه» در چهار دوره فرهنگی قابل تقسیم‌بندی هستند:

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- ۱) این تعداد دوره‌های فرهنگی با شواهد باستان‌شناسی کشف شده در محوطه ام‌الدباغیه مطابقت ندارد.
- ۲) این تعداد دوره‌های فرهنگی با شواهد باستان‌شناسی کشف شده در محوطه ام‌الدباغیه مطابقت ندارد.
- ۳) این تعداد دوره‌های فرهنگی با شواهد باستان‌شناسی کشف شده در محوطه ام‌الدباغیه مطابقت ندارد.

نکته:

- محوطه ام‌الدباغیه: یکی از مهم‌ترین محوطه‌های باستانی دوران روستانشینی در شمال بین‌النهرین است.
- دوره روستانشینی: دوره‌ای در تاریخ بین‌النهرین است که با ظهور اولین جوامع کشاورزی، ساخت خانه‌های گلی، و اهلی کردن حیوانات مشخص می‌شود.

۳۴۲. گزینه ۲)

بر اساس مطالعات باستان‌شناسی، سبک سفالگری بین‌النهرین در دوره عبید (حدود ۵۰۰۰ تا ۴۰۰۰ سال پیش از میلاد مسیح) به مناطق مرتفع زاگرس ایران گسترش یافته است.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- حسونا: دوره حسونا در شمال بین‌النهرین رخ داده است و سبک سفالگری آن در زاگرس ایران یافت نشده است.
- سامرا: دوره سامرا در بین‌النهرین مربوط به دوره اسلامی است و ارتباطی با دوره پیش از تاریخ ندارد.
- حلف: دوره حلف در شمال سوریه رخ داده است و سبک سفالگری آن در زاگرس ایران یافت نشده است.

نکته:

- دوره عبید، یکی از مهم‌ترین دوره‌های پیش از تاریخ در بین‌النهرین است که با ظهور اولین شهرهای اولیه، گسترش تجارت، و اختراع خط مشخص می‌شود.
- سبک سفالگری عبید، به دلیل رنگ مشکی و نقوش هندسی خود به خوبی شناخته شده است.
- این سبک سفالگری، از بین‌النهرین به مناطق مختلف، از جمله زاگرس ایران، گسترش یافته است.

۳۴۳. گزینه ۳)

بر اساس مطالعات باستان‌شناسی، ویژگی شاخص زاوی شمی شانیدر، وجود سازه‌ای با معماری خشکه چین و تقریباً گرد به قطر دو متر است.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- موقعیت آنکه در ارتفاع ۴۲۵ متر بالاتر از سطح آب‌های آزاد واقع شده است: این موضوع، یکی از ویژگی‌های زاوی شمی شانیدر است، اما ویژگی شاخص آن محسوب نمی‌شود.
- موقعیت خاص این اثر در زیست‌بوم از جمله نزدیکی به زاب بزرگ: این موضوع، یکی دیگر از ویژگی‌های زاوی شمی شانیدر است، اما ویژگی شاخص آن محسوب نمی‌شود.
- واقع شدن آن در نزدیکی شانیدر: این موضوع، محل قرارگیری زاوی شمی شانیدر را مشخص می‌کند، اما ویژگی شاخص آن محسوب نمی‌شود.

نکته:

- زاوی شمی شانیدر: محوطه‌ای باستانی در شمال عراق است که به دلیل قدمت بسیار زیاد و شواهد مربوط به دوره نئاندرتال مشهور است.
- معماری خشکه چین: نوعی از معماری است که در آن از سنگ‌های بدون ملات برای ساخت دیوارها و سازه‌ها استفاده می‌شود.
- قطر دو متر: اندازه تقریبی قطر سازه‌های خشکه چین در زاوی شمی شانیدر است.

۳۴۴. گزینه ۴)

شواهد باستان‌شناسی: کاوش‌های باستان‌شناسی در زاوی شمی شانیدر شواهد متعددی از دوره پیش از نوسنگی را به دست داده است، از جمله:

- ابزار سنگی: تیغه‌های سنگی، تراشه‌ها، و ابزارهای ساخته شده از سنگ چخماق و سایر سنگ‌های سخت که برای شکار، قصابی، و سایر فعالیت‌های روزمره استفاده می‌شدند.

- **استخوان حیوانات:** بقایای حیواناتی که شکار یا اهلی شده بودند، مانند گوزن، بز، و گوسفند. این بقایا نشان می‌دهد که ساکنان زاوی شمی شانیدر شکارچی-گردآور بودند و از حیوانات برای غذا و سایر نیازها استفاده می‌کردند.
- **گیاهان:** بقایای گیاهان وحشی و اهلی، مانند غلات، حبوبات، و میوه‌ها. این بقایا نشان می‌دهد که ساکنان زاوی شمی شانیدر علاوه بر شکار و گردآوری، به کشاورزی نیز می‌پرداختند.
- **آثار معماری:** بقایای خانه‌های گلی و سنگی که نشان می‌دهد ساکنان زاوی شمی شانیدر در سکونتگاه‌های دائمی زندگی می‌کردند.

● **عدم وجود شواهد از دوره‌های دیگر:** هیچ شواهد باستان‌شناسی در زاوی شمی شانیدر یافت نشده است که نشان‌دهنده دوره‌های مفرغ، مس و سنگ، یا پارینه‌سنگی باشد.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- **گزینه ۱: مفرغ:** دوره مفرغ در حدود ۳۵۰۰ سال قبل از میلاد مسیح در بین‌النهرین آغاز شد. زاوی شمی شانیدر حداقل ۱۰۰۰۰ سال قبل از میلاد مسیح مسکونی بوده است، که به طور قابل توجهی قبل از دوره مفرغ است.
- **گزینه ۲: مس و سنگ:** دوره مس و سنگ در حدود ۵۵۰۰ سال قبل از میلاد مسیح در بین‌النهرین آغاز شد. همانطور که در مورد گزینه ۱ ذکر شد، زاوی شمی شانیدر قبل از این دوره مسکونی بوده است.
- **گزینه ۳: پارینه‌سنگی:** دوره پارینه‌سنگی در حدود ۲.۵ میلیون سال قبل از میلاد مسیح در بین‌النهرین آغاز شد و تا حدود ۱۲۰۰۰ سال قبل از میلاد مسیح ادامه داشت. شواهد باستان‌شناسی از زاوی شمی شانیدر نشان می‌دهد که این محوطه در اواخر دوره پارینه‌سنگی مسکونی بوده است، اما شواهد کافی برای نشان دادن اینکه این محوطه تنها به این دوره تعلق دارد، وجود ندارد.

۳۴۵. **گزینه ۱)**

دلایل:

● **شواهد باستان‌شناسی:** کاوش‌های باستان‌شناسی در محوطه‌های فرهنگ حلف شواهد متعددی از دوره مس و سنگ قدیم را به دست داده است، از جمله:

- **ابزار سنگی:** تیغه‌های سنگی، تراشه‌ها، و ابزارهای ساخته شده از سنگ چخماق و سایر سنگ‌های سخت که برای کشاورزی، شکار، و سایر فعالیت‌های روزمره استفاده می‌شدند.
  - **ظروف سفالی:** ظروف سفالی ساده و بدون تزیین که برای پخت و پز، ذخیره‌سازی، و سایر مصارف استفاده می‌شدند.
  - **مجسمه‌ها:** مجسمه‌های کوچک از انسان و حیوان که از سنگ، گل، یا استخوان ساخته شده بودند.
  - **معماری:** خانه‌های گلی و سنگی که نشان می‌دهد ساکنان فرهنگ حلف در سکونتگاه‌های دائمی زندگی می‌کردند.
- **تطابق زمانی:** فرهنگ حلف بین حدود ۶۰۰۰ تا ۵۰۰۰ سال قبل از میلاد مسیح در بین‌النهرین وجود داشت. این دوره با دوره مس و سنگ قدیم در سایر نقاط خاور نزدیک مطابقت دارد.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- **گزینه ۲: مس و سنگ جدید:** دوره مس و سنگ جدید در حدود ۴۰۰۰ سال قبل از میلاد مسیح در بین‌النهرین آغاز شد. فرهنگ حلف قبل از این دوره به پایان رسیده بود.
- **گزینه ۳: نوسنگی بدون سفال:** دوره نوسنگی بدون سفال در حدود ۱۲۰۰۰ سال قبل از میلاد مسیح در بین‌النهرین آغاز شد و تا حدود ۶۰۰۰ سال قبل از میلاد مسیح ادامه داشت. فرهنگ حلف در اواخر دوره نوسنگی بدون سفال ظاهر شد، اما شواهد کافی برای نشان دادن اینکه این فرهنگ تنها به این دوره تعلق دارد، وجود ندارد.
- **گزینه ۴: نوسنگی با سفال:** دوره نوسنگی با سفال در حدود ۵۵۰۰ سال قبل از میلاد مسیح در بین‌النهرین آغاز شد. فرهنگ حلف قبل از این دوره به پایان رسیده بود.

۳۴۶. **گزینه ۲)**

دلایل:

- **شواهد باستان‌شناسی:** کاوش‌های باستان‌شناسی در محوطه‌های ام‌الدباغیه در شمال عراق بقایای نقاشی‌های دیواری را به دست داده است. این نقاشی‌ها بر روی گچ دیوارهای خانه‌ها و معابد کشیده شده‌اند و شامل تصاویر انسان، حیوان، گیاهان و اشکال هندسی هستند.
- **اهمیت:** نقاشی‌های دیواری ام‌الدباغیه از نظر هنری و باستان‌شناسی بسیار مهم هستند. آنها بینش ارزشمندی در مورد فرهنگ، مذهب و هنر مردم بین‌النهرین در دوره مس و سنگ قدیم (حدود ۶۰۰۰ تا ۵۰۰۰ سال قبل از میلاد مسیح) ارائه می‌دهند.

دلایل نادرستی سایر گزینه ها:

- **گزینه ۱: کول تپه:** کول تپه یک محوطه باستانی در ترکیه است که مربوط به دوره مس و سنگ جدید (حدود ۴۰۰۰ تا ۳۰۰۰ سال قبل از میلاد مسیح) است. تا کنون هیچ نقاشی دیواری از کول تپه به دست نیامده است.
- **گزینه ۳: حسونا:** حسونا یک محوطه باستانی در عراق است که مربوط به دوره نوسنگی (حدود ۱۲۰۰۰ تا ۵۵۰۰ سال قبل از میلاد مسیح) است. تا کنون هیچ نقاشی دیواری از حسونا به دست نیامده است.
- **گزینه ۴: ارپاچیه:** ارپاچیه یک محوطه باستانی در ترکیه است که مربوط به دوره نوسنگی و مس و سنگ قدیم است. تا کنون نقاشی های دیواری بسیار کمی از ارپاچیه به دست آمده است.

۳۴۷. گزینه ۳

دلایل:

- **شواهد باستان شناسی:** کاوش های باستان شناسی در محوطه های فرهنگ حلف در شمال بین النهرین شواهد متعددی از سفال های منقوش چندرنگ را به دست داده است. این سفال ها با نقوش هندسی، گیاهی و حیوانی تزیین شده اند و از نظر هنری بسیار ظریف و زیبا هستند.
- **اهمیت:** سفال های منقوش حلف یکی از مهمترین شاخص های فرهنگی این دوره است. آنها نشان دهنده مهارت و خلاقیت بالای سفالگران حلفی در تزیین سفال های خود هستند.

دلایل نادرستی سایر گزینه ها:

- **گزینه ۱: عبید:** دوره عبید در حدود ۶۵۰۰ تا ۵۰۰۰ سال قبل از میلاد مسیح در بین النهرین وجود داشت. سفال های دوره عبید معمولا ساده و بدون تزیین هستند و به ندرت نقوش چندرنگ دارند.
- **گزینه ۲: حسونا:** دوره حسونا در حدود ۷۰۰۰ تا ۵۵۰۰ سال قبل از میلاد مسیح در بین النهرین وجود داشت. سفال های دوره حسونا نیز معمولا ساده و بدون تزیین هستند و به ندرت نقوش چندرنگ دارند.
- **گزینه ۴: سامرا:** دوره سامرا در حدود ۵۵۰۰ تا ۴۸۰۰ سال قبل از میلاد مسیح در بین النهرین وجود داشت. سفال های دوره سامرا معمولا با نقوش هندسی و انتزاعی تزیین شده اند، اما به ندرت نقوش چندرنگ دارند.

۳۴۸. گزینه ۴

دلایل:

- **ویژگی های فنی:** سفال های دوره عبید (حدود ۶۵۰۰ تا ۵۰۰۰ سال قبل از میلاد مسیح) با دست ساخته می شدند و به طور کامل پخته می شدند. این امر باعث می شد که سفال ها محکم، بادوام و ضد آب باشند.
- **پخت زیاد:** سفال های عبید در دمای بالا (حدود ۸۰۰ تا ۹۰۰ درجه سانتیگراد) پخته می شدند. این امر باعث می شد که سفال ها سخت و صاف شوند و به رنگ قهوه ای یا سیاه درآیند.
- **اهمیت:** ویژگی های فنی و پخت زیاد سفال های عبید آنها را به یکی از با کیفیت ترین سفال های دوران ماقبل تاریخ در بین النهرین تبدیل کرد. این سفال ها برای مصارف مختلفی از جمله ذخیره سازی مواد غذایی، پخت و پز و حمل و نقل استفاده می شدند.

دلایل نادرستی سایر گزینه ها:

- **گزینه ۱: دست‌ساز بودن و پخت مناسب:** پخت مناسب به تنهایی برای ایجاد سفال های محکم و بادوام کافی نیست. سفال های عبید علاوه بر پخت مناسب، در دمای بالا نیز پخته می شدند.
- **گزینه ۲: چرخ‌ساز بودن و پخت زیاد:** چرخ سفالگری در دوره عبید هنوز اختراع نشده بود. سفال های این دوره به طور کامل با دست ساخته می شدند.
- **گزینه ۳: دست‌ساز بودن و پخت ناکافی:** پخت ناکافی باعث می شود که سفال ها شکننده و ناپایدار باشند. سفال های عبید به طور کامل پخته می شدند و به همین دلیل بسیار محکم و بادوام بودند.

۳۴۹. گزینه ۴

دلایل:

- **شواهد باستان شناسی:** کاوش های باستان شناسی در محوطه های فرهنگ حلف در شمال بین النهرین شواهد متعددی از مهرهای مسطح را به دست داده است. این مهرها از سنگ، استخوان و سفال ساخته شده اند و برای علامت گذاری مالکیت، تأیید اسناد و تزیین اشیاء استفاده می شدند.
- **اهمیت:** ظهور مهرهای مسطح در دوره حلف (حدود ۶۰۰۰ تا ۵۰۰۰ سال قبل از میلاد مسیح) نشان دهنده پیشرفت در سازمان اجتماعی و اقتصادی در بین النهرین است. مهرها برای نشان دادن مالکیت کالاها، تأیید قراردادهای و ایجاد هویت شخصی استفاده می شدند.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۲: عبید: مهرهای مسطح در دوره عبید (حدود ۶۵۰۰ تا ۵۰۰۰ سال قبل از میلاد مسیح) نیز رایج بودند، اما اولین بار در دوره حلف ظاهر شدند.
  - گزینه ۳: سامرا: دوره سامرا (حدود ۵۵۰۰ تا ۴۸۰۰ سال قبل از میلاد مسیح) پس از دوره حلف بود و مهرهای مسطح در این دوره به طور گسترده‌ای استفاده می‌شدند.
  - گزینه ۴: حسونا: دوره حسونا (حدود ۷۰۰۰ تا ۵۵۰۰ سال قبل از میلاد مسیح) قبل از دوره حلف بود و شواهد کمی از مهرهای مسطح در این دوره یافت شده است.
- گزینه ۴. ۳۵۰

دلایل:

- شواهد باستان‌شناسی: کاوش‌های باستان‌شناسی در تل موصل، که به نام "تل مغزلیه" نیز شناخته می‌شود، بقایای حصار دفاعی را در لایه‌های ۳ و ۴ این محوطه باستانی به دست داده است. این حصارها از خشت ساخته شده بودند و برای محافظت از شهر در برابر حملات دشمن استفاده می‌شدند.
- اهمیت: وجود حصار دفاعی در تل موصل نشان دهنده وجود یک جامعه قدرتمند و متمرکز در این شهر در دوره مس و سنگ جدید (حدود ۴۰۰۰ تا ۳۰۰۰ سال قبل از میلاد مسیح) است. این حصارها همچنین نشان دهنده پیشرفت در فناوری ساخت و ساز در این دوره هستند.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱: ۹ تا ۱۵: لایه‌های ۹ تا ۱۵ تل موصل مربوط به دوره نوسنگی (حدود ۱۲۰۰۰ تا ۵۵۰۰ سال قبل از میلاد مسیح) است و شواهدی از حصار دفاعی در این لایه‌ها یافت نشده است.
  - گزینه ۲: ۸ و ۹: شواهدی از حصار دفاعی فقط در لایه ۹ تل موصل یافت شده است و در لایه ۸ یافت نشده است.
  - گزینه ۳: ۵ تا ۸: لایه‌های ۵ تا ۸ تل موصل مربوط به دوره مس و سنگ قدیم (حدود ۶۰۰۰ تا ۵۰۰۰ سال قبل از میلاد مسیح) است و شواهدی از حصار دفاعی در این لایه‌ها یافت نشده است.
- گزینه ۳. ۳۵۱

دلایل:

- شواهد باستان‌شناسی: شواهد باستان‌شناسی از جمله هسته‌های خرما و بقایای درختان خرما نشان می‌دهد که کاشت این درخت در بین‌النهرین در حدود هزاره سوم قبل از میلاد مسیح (حدود ۲۶۰۰ تا ۲۰۰۰ سال قبل از میلاد) رواج یافته است.
- اهمیت: خرما به سرعت به یکی از مهم‌ترین محصولات کشاورزی در بین‌النهرین تبدیل شد. این درخت به دلیل مقاومت در برابر خشکی و شوری خاک، برای رشد در شرایط آب و هوایی این منطقه ایده‌آل بود. خرما منبع مهمی از غذا، نوشیدنی و مصالح ساختمانی بود.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱: پنجم: شواهدی از کاشت خرما در بین‌النهرین در هزاره پنجم قبل از میلاد مسیح وجود ندارد.
  - گزینه ۲: دوم: کاشت خرما در بین‌النهرین در هزاره دوم قبل از میلاد مسیح به طور گسترده‌ای رواج داشت، اما در هزاره سوم قبل از میلاد مسیح رواج یافت.
  - گزینه ۴: چهارم: شواهدی از کاشت خرما در بین‌النهرین در هزاره چهارم قبل از میلاد مسیح وجود ندارد.
- گزینه ۲. ۳۵۲

دلایل:

- شواهد باستان‌شناسی: کاوش‌های باستان‌شناسی در محوطه‌های فرهنگ حلف در شمال بین‌النهرین نشان داده است که سفال‌های دوره قدیم این فرهنگ عمدتاً به رنگ نخودی، کرم و صورتی هستند. این رنگ‌ها به دلیل نوع خاک رس و پخت سفال‌ها به دست می‌آمدند.
- ویژگی‌های سفال: سفال‌های دوره قدیم حلف به طور کلی ساده و بدون تزیین هستند. آنها معمولاً با دست ساخته می‌شدند و به طور کامل پخته می‌شدند.

دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

- گزینه ۱: قرمز - کرم - قهوه‌ای: رنگ‌های قرمز، قهوه‌ای و کرم در سفال‌های دوره قدیم حلف نیز یافت می‌شوند، اما رنگ‌های غالب نخودی، کرم و صورتی هستند.
- گزینه ۲: خاکستری - قرمز - صورتی: رنگ خاکستری در سفال‌های دوره قدیم حلف به ندرت یافت می‌شود.
- گزینه ۴: نخودی - قرمز - قهوه‌ای: رنگ‌های قرمز و قهوه‌ای در سفال‌های دوره قدیم حلف نیز یافت می‌شوند، اما رنگ‌های غالب نخودی، کرم و صورتی هستند.

۳۵۳. گزینه ۱)

دلایل:

- **شواهد باستان‌شناسی:** کاوش‌های باستان‌شناسی در لایه ۱۹ تپه گارا در شمال بین‌النهرین، بقایای یک مجموعه ساختمانی را به دست داده است که به عنوان اولین معبد شناخته شده در فرهنگ عبید (حدود ۶۵۰۰ تا ۵۰۰۰ سال قبل از میلاد مسیح) در نظر گرفته می‌شود. این مجموعه شامل یک سکوی مرتفع، یک اتاق مستطیلی و تعدادی اتاق کوچکتر است.
  - **اهمیت:** کشف این معبد نشان دهنده ظهور اعتقادات مذهبی پیچیده در فرهنگ عبید است. این معبد همچنین نشان دهنده پیشرفت در سازمان اجتماعی و اقتصادی این فرهنگ است، زیرا ساخت چنین بنای عظیمی به همکاری و منابع قابل توجهی نیاز داشته است.
- دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:**

- **گزینه ۲: لایه ۱۱ تل نوزی:** تل نوزی در جنوب بین‌النهرین واقع شده است و متعلق به دوره ی اوروک (حدود ۴۰۰۰ تا ۳۱۰۰ سال قبل از میلاد مسیح) است. شواهدی از معابد در لایه ۱۱ تل نوزی یافت نشده است.
- **گزینه ۳: تل ارپاچیه:** تل ارپاچیه در شمال بین‌النهرین واقع شده است و متعلق به دوره نوسنگی (حدود ۱۲۰۰۰ تا ۵۵۰۰ سال قبل از میلاد مسیح) است. شواهدی از معابد در تل ارپاچیه یافت نشده است.
- **گزینه ۴: تل نینوا:** تل نینوا در شمال بین‌النهرین واقع شده است و متعلق به دوره‌های مختلفی از جمله دوره آشوری (حدود ۹۱۲ تا ۶۱۲ سال قبل از میلاد مسیح) است. شواهدی از معابد در لایه‌های مربوط به فرهنگ عبید در تل نینوا یافت نشده است.

۳۵۴. گزینه ۴)

۳۵۵. گزینه ۳)

دلایل:

- **شواهد باستان‌شناسی:** کاوش‌های باستان‌شناسی در محوطه‌های پارینه‌سنگی جدید در بین‌النهرین، شواهدی از ابزارهای ترکیبی را به دست داده است. این ابزارها از چندین قطعه سنگ، استخوان یا چوب ساخته شده بودند و برای انجام وظایف پیچیده تری مانند شکار، بریدن و سوراخ کردن استفاده می‌شدند.
  - **اهمیت:** استفاده از ابزارهای ترکیبی نشان دهنده پیشرفت قابل توجهی در فناوری انسان‌های اولیه است. این ابزارها به آنها امکان می‌داد تا منابع خود را به طور موثرتری بهره‌برداری کنند و با محیط زیست خود سازگارتر شوند.
- دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:**

- **گزینه ۱: نوسنگی با سفال:** سفال در دوره نوسنگی با سفال (حدود ۱۲۰۰۰ تا ۵۵۰۰ سال قبل از میلاد مسیح) در بین‌النهرین ظاهر شد، که بسیار دیرتر از دوره پارینه‌سنگی جدید (حدود ۴۰۰۰۰ تا ۱۲۰۰۰ سال قبل از میلاد مسیح) بود.
- **گزینه ۲: نوسنگی بی‌سفال:** نوسنگی بی‌سفال (حدود ۱۲۰۰۰ تا ۵۵۰۰ سال قبل از میلاد مسیح) دوره‌ای بود که انسان‌ها در آن کشاورزی و اهلی کردن حیوانات را آغاز کردند. شواهدی از ابزارهای ترکیبی به طور گسترده در این دوره یافت نشده است.
- **گزینه ۴: پارینه‌سنگی میانی:** پارینه‌سنگی میانی (حدود ۳۰۰۰۰۰ تا ۴۰۰۰۰ سال قبل از میلاد مسیح) دوره‌ای بود که انسان‌های نئاندرتال در آن زندگی می‌کردند. شواهدی از ابزارهای ترکیبی به طور گسترده در این دوره یافت نشده است.

۳۵۶. گزینه ۲)

دلایل:

- **شواهد باستان‌شناسی:** کاوش‌های باستان‌شناسی در محوطه باستانی جرمو در شمال شرقی عراق، شواهدی از فاز نوسنگی بی‌سفال بین‌النهرین (حدود ۱۲۰۰۰ تا ۱۰۰۰۰ سال قبل از میلاد مسیح) را به دست داده است. این محوطه شامل بقایای خانه‌های گلی، گودال‌های ذخیره‌سازی، ابزارهای سنگی و استخوانی و بقایای حیوانات اهلی است.
  - **اهمیت:** جرمو به عنوان یکی از مهم‌ترین محوطه‌های باستانی مربوط به دوره نوسنگی بی‌سفال در بین‌النهرین شناخته می‌شود. این محوطه اطلاعات ارزشمندی در مورد نحوه زندگی انسان‌های اولیه در این منطقه، از جمله اقتصاد، فناوری و فرهنگ آنها ارائه می‌دهد.
- دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:**

- **گزینه ۱: ام‌الدباغیه:** ام‌الدباغیه در شمال سوریه واقع شده است و متعلق به دوره نوسنگی با سفال (حدود ۱۰۰۰۰ تا ۵۵۰۰ سال قبل از میلاد مسیح) است. شواهدی از فاز نوسنگی بی‌سفال در این محوطه یافت نشده است.
- **گزینه ۳: حسونا:** حسونا در شمال عراق واقع شده است و متعلق به دوره نوسنگی با سفال (حدود ۷۰۰۰ تا ۵۵۰۰ سال قبل از میلاد مسیح) است. شواهدی از فاز نوسنگی بی‌سفال در این محوطه یافت نشده است.

- گزینه ۴: **ارپاچیه**: ارپاچیه در شمال عراق واقع شده است و متعلق به دوره نوسنگی (حدود ۱۲۰۰۰ تا ۵۵۰۰ سال قبل از میلاد مسیح) است. شواهدی از فاز نوسنگی بی سفال در این محوطه یافت شده است، اما جارمو به عنوان یکی از مهم‌ترین محوطه‌های مربوط به این دوره شناخته می‌شود.
۳۵۷. گزینه ۱)
دلایل:
- **شواهد باستان‌شناسی**: کاوش‌های باستان‌شناسی در تل نمربک در شمال شرقی عراق، شواهدی از مرحله انتقال از الگوی معماری کومه‌ای به الگوی معماری راست گوشه را در توالی لایه نگاری این محوطه باستانی به دست داده است. این محوطه شامل بقایای خانه‌های کومه‌ای و خانه‌های راست گوشه ساخته شده از خشت خام است.
- **اهمیت**: این انتقال در الگوی معماری نشان دهنده یک تغییر مهم در نحوه زندگی انسان‌های اولیه در این منطقه است. خانه‌های راست گوشه فضای بیشتری را برای ساکنین فراهم می‌کردند و به طور کلی محکم‌تر و بادوام‌تر از خانه‌های کومه‌ای بودند.
دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:
- گزینه ۲: **غار شانیدر**: غار شانیدر در شمال عراق واقع شده است و متعلق به دوره پارینه‌سنگی (حدود ۴۰۰۰۰ تا ۱۲۰۰۰ سال قبل از میلاد مسیح) است. شواهدی از خانه‌های کومه‌ای یا راست گوشه در این غار یافت نشده است.
- گزینه ۳: **کریم شهیر**: کریم شهیر در شمال سوریه واقع شده است و متعلق به دوره نوسنگی (حدود ۱۲۰۰۰ تا ۵۵۰۰ سال قبل از میلاد مسیح) است. شواهدی از خانه‌های کومه‌ای یا راست گوشه در این محوطه یافت شده است، اما تل نمربک به دلیل ارائه شواهد واضحی از این انتقال در الگوی معماری شناخته شده است.
- گزینه ۴: **قرمز دره تپه**: قرمز دره تپه در ترکیه واقع شده است و متعلق به دوره نوسنگی (حدود ۱۲۰۰۰ تا ۵۵۰۰ سال قبل از میلاد مسیح) است. شواهدی از خانه‌های کومه‌ای یا راست گوشه در این محوطه یافت شده است، اما تل نمربک به دلیل ارائه شواهد واضحی از این انتقال در الگوی معماری شناخته شده است.
۳۵۸. گزینه ۳)
توضیح:
- بر اساس شواهد باستان‌شناسی و آزمایشات کربن ۱۴، قدمت تحتانی‌ترین لایه‌های محوطه باستانی زاوی شمشی به دوره **نوسنگی پیش از سفال (Pre-Pottery Neolithic)** می‌رسد که بین ۱۰۰۰۰ تا ۸۰۰۰ سال قبل از میلاد مسیح تخمین زده شده است.
چرا گزینه‌های دیگر نادرست هستند:
- گزینه ۱): این تاریخ مربوط به دوره **نوسنگی سفالی (Pottery Neolithic)** در بین‌النهرین است که پس از دوره نوسنگی پیش از سفال قرار می‌گیرد.
- گزینه ۲): این تاریخ مربوط به دوره **مس و سنگ (Chalcolithic)** در بین‌النهرین است که بعد از دوره نوسنگی قرار می‌گیرد.
- گزینه ۴): این تاریخ بسیار دیرتر از دوره نوسنگی پیش از سفال است و به دوره **عصر برنز (Bronze Age)** در بین‌النهرین تعلق دارد.
۳۵۹. گزینه ۲)
توضیح:
- بر اساس شواهد باستان‌شناسی، از جمله بقایای استخوان حیوانات و ابزارهای شکار، مشخص شده است که معیشت ساکنان "ام‌الدباغیه" در دوره نوسنگی پیش از سفال (Pre-Pottery Neolithic) به طور عمده بر **شکار حیوانات وحشی**، به خصوص **گورخر و غزال**، استوار بوده است.
چرا گزینه‌های دیگر نادرست هستند:
- گزینه ۱): شکار حیوانات وحشی مثل بز کوهی و گاو وحشی در "ام‌الدباغیه" رایج بوده، اما به اندازه‌ی شکار گورخر و غزال اهمیت نداشته است.
- گزینه ۳): کشت و زرع عدس و حبوبات در این دوره در "ام‌الدباغیه" رایج نبوده و شواهد باستان‌شناسی از آن پشتیبانی نمی‌کند.
- گزینه ۴): کشت و زرع گندم و جو در این دوره در "ام‌الدباغیه" رایج نبوده و شواهد باستان‌شناسی از آن پشتیبانی نمی‌کند.
۳۶۰. گزینه ۴)
دوره عبید (حدود ۵۵۰۰ تا ۴۰۰۰ سال قبل از میلاد مسیح) در بین‌النهرین، نقطه عطفی در **تحولات اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی** بود که زمینه را برای **آغاز نگرش (Incipient Urbanism)** فراهم کرد.
دلایل:
- **گسترش سکونتگاه‌ها**: در این دوره، شاهد افزایش قابل توجهی در تعداد و اندازه سکونتگاه‌ها در شمال و جنوب بین‌النهرین هستیم. این امر نشان دهنده رشد جمعیت و پیچیدگی فزاینده جوامع است.

- توسعه تجارت: شبکه های تجاری گسترده ای در این دوره شکل گرفت که به تبادل کالا و ایده ها بین مناطق مختلف بین النهرین و فراتر از آن کمک کرد.
- ظهور سلسله مراتب اجتماعی: شواهد باستان شناسی نشان می دهد که در دوره عبید، شاهد ظهور سلسله مراتب اجتماعی و تمرکز قدرت در دست نخبگان هستیم.
- نوآوری های فناوری: در این دوره، شاهد نوآوری های متعددی در زمینه های مختلف از جمله کشاورزی، سفالگری و معماری هستیم. چرا گزینه های دیگر نادرست هستند:
- گزینه ۱): حلف شاخه شرقی دوره ای کوتاه تر در اواخر دوره نوسنگی بود و با تحولات آغاز نگرش ارتباط مستقیمی ندارد.
- گزینه ۲): حلف دوره ای در شمال بین النهرین بود که قبل از دوره عبید قرار می گیرد و با تحولات آغاز نگرش ارتباط مستقیمی ندارد.
- گزینه ۳): عبید جنوبی دوره ای فرعی در جنوب بین النهرین بود که بخشی از دوره عبید بزرگتر است.